

**2013 YILINA GİRERKEN
DIŞ POLİTİKAMIZ**

**Ahmet Davutoğlu
Dışışleri Bakanı**

**Dışışleri Bakanlığı'nın 2013 Mali Yılı Bütçe Tasarısının
TBMM Genel Kurulu'na Sunulması Vesilesiyle
Hazırlanan Kitapçık**

Bu kitapçık, Dışışleri Bakanı Sayın Ahmet Davutoğlu'nun 16 Aralık 2012 tarihinde, TBMM Genel Kurulu'nda yaptıkları, Hükümetimizin dış politika hedeflerine, uygulamalarına ve güncel konulara ilişkin değerlendirmelerini içeren takdimi tamamlayıcı nitelikte olup, çeşitli dış politika gelişmeleri hakkında ayrıntılı bilgi içermektedir.

İÇİNDEKİLER

▪ Giriş	5
▪ Avrupa Birliği	8
▪ Amerika Birleşik Devletleri	12
▪ Rusya Federasyonu	13
▪ Avrupa Ülkeleri	15
▪ Balkanlar	37
▪ Yunanistan	47
▪ Kıbrıs	50
▪ Orta Doğu	54
▪ Suriye	66
▪ Irak	69
▪ İran	73
▪ Güney Kafkasya	75
▪ 1915 Olayları	80
▪ Orta Asya	81
▪ Güney Asya	86
▪ Asya-Pasifik	90
▪ Afrika	95
▪ Latin Amerika ve Karayipler	98
▪ Birleşmiş Milletler	100
▪ NATO	104
▪ Karadeniz’de Deniz Güvenliği	106
▪ Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları	107
▪ AGİT, Silahsızlanma ve Silahların Kontrolü	110
▪ Terörizmle Uluslararası Mücadele	113
▪ Uluslararası Ekonomi ve Bölgesel Örgütler	116
▪ Enerji	121
▪ Çevre ve Su	124
▪ Kültür ve Tanıtım	125
▪ Enformasyon ve Kamu Diplomasisi	129
▪ Büyükelçiler Konferansı	132
▪ Yurtdışında Yaşayan Vatandaşlarımız	133
▪ Konsolosluk Konuları	135
▪ Stratejik Araştırmalar Merkezi	140
▪ Diplomasi Akademisi	141
▪ Tercüme ve Arşiv Faaliyetleri	142
▪ Haberleşme	143
▪ İnsan Kaynakları	144
▪ Bütçe Teklifi	147

G İ R İ Ş

2012 yılı tüm dünya için zorlu bir döneme sahne olmuştur. Bir yandan devam eden küresel ekonomik krizin başta Avrupa ülkeleri olmak üzere geniş bir coğrafyada hissedilen olumsuz etkileri, diğer yandan kuzey Afrika ve Orta Doğu'da gerçekleşmekte olan tarihi dönüşümün fırsatlarla belirsizlikleri beraberinde getiren karmaşık yapısı uluslararası toplum için ciddi bir sınama yaratmıştır.

Ayrıca, küresel risk ve tehditlerin sürekli değişim gösteren yapısı ve iklim değişikliğinden kitle imha silahlarının yayılmasına, terörizmden gıda ve enerji güvenliğine kadar birçok alanda yenilenen sorunlarla baş edilmesi gereği, geçtiğimiz yılın uluslararası gündemine yoğun ve zorlayıcı bir nitelik kazandırmıştır.

Bu yoğun gündem ışığında, sadece bölgesinde değil küresel ölçekte de ağırlığı giderek artan ve buna paralel olarak uluslararası barış ve güvenliğin temininde sürekli olarak yeni sorumluluklar üstlenen Türkiye de, 2012 yılında dış politika alanında hareketli bir dönemden geçmiştir.

Arap coğrafyasında yaklaşık iki yıl önce başlayan halk hareketleri, tarihten gelen özel bağlarımızın bulunduğu bu ülkelere yönelik ilişkilerimize yeni bir boyut kazandırmıştır. Başta Suriye olmak üzere bölgede yaşanan gelişmeler dış politika gündemimizin doğal olarak üst sıralarında yer almıştır.

Keza, ayrılmaz bir parçası olduğumuz Avrupa'da, ekonomik krize bağlı olarak yaşanan, ancak siyasi ve sosyal etkileri de giderek artan şekilde hissedilen gelişmeler de, gerek AB'ne üyelik sürecimiz, gerek Avrupa'nın geleceği bakımından yakından takip ettiğimiz bir diğer konuyu teşkil etmiştir.

Ancak, Türk dış politikasının son on yıldır sürekli genişleyen dış politika ufukları Türkiye'yi küresel ölçekteki tüm gelişmeleri izlemeye ve artan imkânları ölçüsünde katkıda bulunmaya zorlamaktadır. Bu itibarla, Türkiye'nin 2012 yılındaki dış politika gündemi, yakın bölgemizdeki gelişmelerin ötesinde çok daha geniş bir yelpazeyi içermiştir.

Bu çerçevede Türkiye, Afrika'dan Asya-Pasifik bölgesine, Latin Amerika'dan Okyanusya'ya kadar geniş bir coğrafyada ilişkilerini geliştirmiş, bölgesel ve uluslararası tüm çok taraflı platformlarda artan etkinlik göstermiş ve buna paralel olarak bir çok konuda küresel girişimlere öncülük etmiştir.

Bu kapsamda, İspanya ile birlikte yürüttüğümüz Medeniyetler İttifakı'nın her geçen gün artan önemi ve derinlik kazanan içeriği; Finlandiya ile birlikte

başlattığımız Barış için Arabuluculuk girişiminin kısa sürede uluslararası alanda arabuluculuk konusundaki en merkezi forum olma özelliğini kazanması; ABD ile birlikte eş-başkanlığını yaptığımız Terörizmle Mücadele Küresel Forumu'nun bu alanda eksikliği en fazla hissedilen uluslararası işbirliği konusunda büyük bir boşluğu doldurması; geçen yıl ev sahipliği yaptığımız En Az Gelişmiş Ülkeler toplantısı sonrasında, artan dış yardımlarımızın da etkisiyle kalkınma diplomasisinde sözü geçen ve işbirliği aranan bir aktör haline gelmemiz, üstlendiğimiz yeni ve küresel sorumluluklar bağlamında ilk akla gelen örneklerdir.

Türkiye, Soğuk Savaş sonrasındaki yeni düzen arayışlarının devam ettiği ve geçiş döneminin sancılarının en ağır şekilde hissedildiği bu dönemde ayrıca, küresel yönetim yapılarının günümüz gerçeklerine uygun bir nitelik kazanması yönündeki çalışmalarda da önde gelen bir rol oynamaktadır. Bu doğrultuda, mevcut yapıların dünyadaki güç dengesini daha etkin bir şekilde yansıtması ve Türkiye gibi yükselen güçlerin küresel karar alma mekanizmalarında hak ettiği konumu kazanmaları gerektiği savunulmaktadır.

Türkiye'nin uluslararası alandaki bu aktif ve dinamik tutumunun en temel dayanağı, dış politikamızın ilkel ve vizyoner karakteridir. Bu çerçevede Türk dış politikası, çıkarlarıyla değerlerini bütünleştirebilen; konulara dar bir açıdan ve tepkisel olarak yaklaşmak yerine, bütünlükçü ve ön alıcı yaklaşımlar geliştirebilen; uluslararası işbirliği ve etkin çok taraflılığı öncelikli bir hedef olarak gören; gerçekçi ve sistematik bir nitelik taşımaktadır.

Tabiatıyla, ülkemizin güçlü devlet yapısı, giderek güçlenen ve küresel konjonktür içinde daha da önem kazanan ekonomik performansı, pekişen demokrasisi, coğrafi konumu, tarihi birikimi ve bütün bunlara bağlı olarak ortaya çıkan stratejik derinliği de böyle bir dış politikayı başarıyla uygulayabilmemizi mümkün kılan başlıca unsurlardır.

Nitekim, Türkiye bugün bu özellikleriyle başta bölgemiz olmak üzere tüm dünyada bir başarı hikayesi ve ilham kaynağı olarak görülmekte, bu olumlu algılama ülkemizin yumuşak gücünü de önemli ölçüde artırmaktadır. Bir başka deyişle, Türkiye artık küçük büyük her ülkenin işbirliği yapmak istediği ve görüşlerine özel önem verdiği bir konuma erişmiştir.

Tabiatıyla, bu durum ülkemize ilave sorumluluklar yüklemekte, her konuda ülkemizin perspektifini ve katkısını zamanlı bir şekilde belirleyip ortaya koyabilme zorunluluğunu getirmektedir. Türkiye geçtiğimiz yıl ve yıllarda olduğu gibi önümüzdeki dönemde de bu görevi başarıyla yerine getirme iradesi ve kapasitesine sahiptir.

Bu doğrultuda, 2013 yılı içinde de, komşularımızla ilişkilerimizi “sıfır sorun” yaklaşımı doğrultusunda geliştirmek için azami çabayı göstereceğiz. Bunu yaparken, çıkar ve değerlerimizden taviz vermeden, öncelikle ortak bir tarihi paylaştığımız komşu halklarla karşılıklı anlayış ve dayanışmanın kuvvetlendirilmesini gözeterek ve onların meşru talep ve beklentilerini bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da güçlü bir şekilde destekleyeceğiz.

AB üyeliğini stratejik bir hedef olarak muhafaza ederek, bu doğrultudaki çabalarımızı kararlılıkla sürdüreceğiz. Aynı şekilde ortak değerleri paylaştığımız ABD ve Avrupalı müttefiklerimizle mevcut yakın ilişkilerimizi, gerçek ve eşit bir ortaklık ruhuna uygun olarak somut işbirliğine dönüştürmeye devam edeceğiz.

Küreselleşen dünyamızın gerçeklerini ve değişen güç dengelerini de dikkate alarak, dış politikamızın ufuklarını dünyanın tüm köşelerine yaymayı sürdüreceğiz. Bu bağlamda özellikle, gerek ekonomik gerek siyasi anlamda uluslararası sistemin bizim gibi yükselen güçlerini temsil eden ülkelerle yakın ilişkiler geliştirmeye ve geleceğin yeni dünya düzenini elbirliğiyle şekillendirmeye çalışacağız.

Bütün bunlara ek olarak, başta BM ve G-20 olmak üzere uluslararası kuruluşlarda etkin bir rol oynamaya devam edeceğiz. Bu çerçevede, 2015 yılında G-20 dönem başkanlığını üstlenecek olan ülkemizin, aynı yıl BM Güvenlik Konseyi’ne de bir kez daha üye olmak suretiyle, uluslararası barış ve güvenliğe katkısını azami düzeye çıkartacağına inanıyoruz.

Aynı şekilde, kurulmasına öncülük ettiğimiz Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütünden Ekonomik İşbirliği Teşkilatı’na ve Güney Doğu Avrupa Ülkeleri İşbirliği Süreci’ne kadar üyesi olduğumuz tüm bölgesel kuruluşların da geleceğe yeni ve etkin bir vizyonla girmesi için çabalarımızı devam ettireceğiz.

Öte yandan, yumuşak gücümüz ile zengin kültürel ve sosyal dokumuzun etkin bir tanıtım ve kamu diplomasisi stratejisi çerçevesinde daha geniş coğrafyalara taşınmasına yönelik çok boyutlu çabalarımızı da kararlılıkla sürdüreceğiz.

Bu noktada, belki en önemlisi, dış politikamızın temel amaçlarından birinin halkımızın içeride ve dışarıda önünü açmak olduğu anlayışından hareketle, başta yurtdışında yaşayan vatandaş ve soydaşlarımız ile iş dünyamız olmak üzere, insanımızın sorunlarıyla birebir ilgilenen ve çözüm üreten bir dış politika anlayışı içinde hareket etmeye devam edeceğiz.

Nitekim birçok ülkeyle vize uygulamalarının kaldırılması, karşılıklı ticaret ve yatırımı kolaylaştıran düzenlemelerin hayata geçirilmesi, yurtdışındaki

vatandaşlarımıza sunulan konsolosluk hizmetlerinin kalitesinin artırılması ve buna benzer pek çok yeni adım son yıllarda insanlarımızın yaşamını olumlu yönde etkileyen dış politika uygulamalarımızın örnekleridir.

Neticede, Hükümetimiz dış politika alanındaki ilkeli, aktif ve vizyoner duruşunu bundan sonra da aynı kararlı iradeyle sürdürecektir ve Türkiye milletler ailesinin mümtaz ve saygın bir üyesi olarak uluslararası ilişkilerin her alanında yapıcı, etkin ve belirleyici roller oynamaya devam edecektir.

Tabiiyle, bu süreçte Bakanlığımın dış politikanın uygulanmasındaki en önemli güç kaynaklarından biri, geçmişte olduğu gibi halkımızın ve onun temsilcilerinin yer aldığı Yüce Meclisimizin vereceği destek olacaktır.

AVRUPA BİRLİĞİ

Avrupa Birliği (AB) üyeliği ülkemiz için stratejik önceliğini korumaktadır.

AB ile ilişkilerimiz geçtiğimiz yaklaşık 50 yıllık sürede çok boyutlu ve çok katmanlı bir nitelik kazanmıştır. Bu çerçevede Gümrük Birliği bu ilişkinin ana unsurlarından birini teşkil etmekte olup, AB başlıca ticaret ve yatırım ortağımız konumundadır.

Keza, dış politika alanında da AB ile ülkemiz arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Bu çerçevede, çeşitli bölgesel ve küresel konulara dair düzenli olarak yapılan danışmaların yanı sıra, AB'nin uluslararası güvenliğe katkı bağlamında yürüttüğü sekiz operasyon ve misyona ülkemizce de iştirak edilmiştir. Hâlihazırda Bosna-Hersek ve Kosova'da iki misyona katkımız devam etmektedir.

Aynı şekilde, Yüce Meclisimiz ile AB'nin önde gelen bir yapısı olan Avrupa Parlamentosu arasındaki ilişkiler de yoğun biçimde sürmektedir. 1965 yılında kurulan Türkiye-AB Karma Parlamento Komisyonu bu ilişkinin temel mekanizmasıdır.

Öte yandan, bilindiği üzere, AB Dönem Başkanlığı 2012 yılının ikinci yarısından itibaren GKRY tarafından üstlenilmiştir. Bu gayrimeşru yönetimi, AB Dönem Başkanı sıfatıyla da olsa, muhatap almamız sözkonusu olmadığı cihetle, 2012 yılı sonuna kadar AB Dönem Başkanlığı ile temaslarımız askıya alınmıştır. GKRY'nin evsahipliği ya da başkanlık yaptığı AB toplantılarına tarafımızdan iştirak edilmemektedir.

Buna mukabil, AB Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve AB Dış İlişkiler Servisi gibi AB kurumlarıyla ilişkilerimiz eskiden olduğu gibi devam etmektedir. AB Dönem Başkanlığı'na yönelik bahsekonu tutumumuz, 2004 yılı genişlemesinde yapılan yanlış bir siyasi hesabın ve AB'nin kendi içine ithal ettiği sorunların sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Herhalükarda AB ile mevcut ilişkilerimizin daha da ilerletilmesi ve bu çerçevede yukarıda da belirtildiği üzere 1963 tarihli Ortaklık Anlaşması'nın 28'inci maddesinde ifadesini bulan AB üyeliğinin olabilecek en kısa sürede gerçekleştirilmesi temel hedefimizdir. Bu amaçla 2005 yılında başlayan AB'ye katılım müzakerelerini kararlılıkla sürdürmek azmindeyiz.

Nitekim halkımızın yaşam standartlarının yükseltilmesi bakımından Yüce Meclisimizin çatısı altında gerçekleştirilen tarihi nitelikteki reformlar, AB'ye katılım sürecimizi de destekler mahiyettedir. Halkımızın desteği ve Yüce Meclisimizin iradesi, bu reformların hayata geçirilmesinde asıl itici gücü oluşturmaktadır.

Öte yandan, bazı AB ülkelerinin siyasi saiklerle takındıkları olumsuz tutumlar nedeniyle katılım sürecimiz son yıllarda önemli ölçüde yavaşlamış olup mevcut olumsuz durumun aşılması yönündeki gayretlerimiz sürmektedir.

Bu noktada esasen AB'nin de, taahhütleri temelinde sağduyu ve öngörüyle, katılım sürecimizi ortak çıkarlarımıza hizmet edecek şekilde olumlu sonuçlandırmak konusunda gerekli adımları atması önem taşımaktadır.

Nitekim AB Komisyonu da bu anlayışla, 2011 yılının sonunda müzakere sürecinin canlandırılması amacıyla bir "Pozitif Gündem" oluşturulmasını önermiş, mezkûr öneri ülkemizin AB'yle müzakere sürecini destekleyici ve tamamlayıcı bir unsur olarak işlev görmesi koşuluyla tarafımızdan olumlu karşılanmıştır. Bu çerçevede, 8 müzakere faslına dair Çalışma Grupları oluşturulmuş, böylece, siyasi engeller ortadan kalktığında zaman kaybetmeden Türkiye'nin AB müktesebatına uyum ve uygulama kapasitesi bakımından üyeliğe en yakın noktada bulunması amaçlanmıştır.

Diğer taraftan Komisyon tarafından hazırlanan İlerleme Raporları da, Avrupa Birliği'ne katılım sürecimizin takibinde önemli araçlardan biridir. Nitekim İlerleme Raporlarının adil ve dengeli olduğu ölçüde AB'ye katılım sürecimiz dahil Türkiye-AB ilişkilerine katkı sağlayacağı açıktır.

AB Komisyonu'nun Türkiye'ye ilişkin son 2012 İlerleme Raporu ve Genişleme Stratejisi 10 Ekim 2012 tarihinde yayınlanmıştır. AB Komisyonu'nun sözkonusu iki belgesinde, yeni Anayasa çalışmaları, 3'üncü Yargı Reformu Paketi, Kamu Denetçiliği kurumunun tesisi gibi adımlara yer verilerek siyasi

reformlarımızın devam etmekte olduğu belirtilmekte, ayrıca Türkiye'nin dinamik ekonomisi, stratejik konumu ve önemli bölgesel rolüyle AB için anahtar bir ülke konumunda bulunduğu; ekonomimizin güçlü biçimde büyümeye devam ettiği ve ülkemizin işleyen bir pazar ekonomisine sahip olduğu; AB müktesebatına uyum ve üyelik şartlarını yerine getirme konusunda gelişme sağlanmaya devam edildiği olumlu unsurlar olarak teslim edilmektedir. Bunların yanı sıra, PKK'nın AB terörist örgütler listesinde yer aldığı hatırlatılarak, tüm terörist saldırıların AB tarafından kınandığı da ifade edilmektedir.

Bununla birlikte, geçtiğimiz yıllarda da olduğu üzere, bahsekonu belgelerde, olumlu unsurlardan ziyade, olumsuz unsurlara ağırlık verildiği müşahede edilmiştir. Rapor kaleme alınırken müzakere fasıllarının yarısının AB tarafından bloke edildiği gözardı edilmiş, "Pozitif Gündem"e neden ihtiyaç görüldüğünün açıklanmasına ihtiyaç dahi görülmemiştir. Dolayısıyla Raporun dengesiz olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, münferit olaylardan hareketle genellemelere gidildiği ve temelsiz iddialara da yer verildiği görülmüştür.

Raporda ayrıca, Türkiye'nin Kıbrıs meselesinin çözüm müzakerelerini desteklediği yönünde açık bir tespitte bulunulması memnuniyet verici olmakla birlikte, Rum tarafının müzakerelerin hâlihazırdaki tıkanıklığına ilişkin sorumluluğunun sorgulanmaması ciddi bir eksikliklerdir. Keza, raporda GKRY ile "ikili ilişkilerimizin normalleştirilmesi" beklentisinin yineleniyor olması, tutumumuzun ve siyasi gerçeklerin gözardı edilmesinden başka bir anlam ifade etmemektedir. Bu çerçevede, tarafımızdan yapılan bazı açıklamaların "tehdit" olarak takdim edilmesi de kabul edilemez niteliktedir.

AB Genel İşler Konseyi'nin genişleme ve bu bağlamda AB'ye katılım sürecimiz dahil Türkiye-AB ilişkilerini içeren sonuçları 11 Aralık 2012 tarihinde yayınlanmıştır. Sonuçlarda AB'nin Türkiye ile ilişkilerinin önemi vurgulanmış, ülkemizin dinamik ekonomisi ve stratejik konumuyla AB için üye aday ve kilit önemde bir ortak olduğu belirtilmiş, etkin ve güven verici katılım müzakerelerinin Türkiye-AB ilişkilerinin tüm potansiyelini gerçekleştirmesine imkan vereceğine işaret edilmiştir. Ülkemizin siyasi reform sürecine bağlılığının Genel İşler Konseyi'nce bu vesileyle teslim edilmesi ve bu çerçevede yeni Anayasa çalışmaları dahil başlıca adımlara değinilmiş olması da önemli bulunmaktadır. Ayrıca, terörizmle mücadele konusunda ülkemizle dayanışma içinde olunduğu belirtilmiştir. Sonuçların Kıbrıs konusuna ilişkin kısmı ise, AB'nin bu konuda taraf haline geldiğini bir kez daha ortaya koyar niteliktedir. Bu sonuçlar 13-14 Aralık tarihlerinde gerçekleştirilen AB Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde onaylanmıştır.

AB ile gündemimizin öncelikli bir diğer konusunu, vatandaşlarımıza 90 günü geçmeyen seyahatleri için Schengen vizesinden muafiyet sağlanması teşkil etmektedir. AB'ye aday ülkeler arasında vatandaşlarına vize uygulanan tek ülke olan Türkiye'ye yönelik bu haksız durumun düzeltilmesi yönündeki gayretlerimiz sürmektedir. Nitekim, geçtiğimiz Haziran ayında AB Konseyi'nin kararıyla amacı vize muafiyeti olan bir diyalog sürecinin başlatılması yönünde bir ilk adım atılmış olup, bu kapsamda halen Komisyonun sürece ilişkin bir yol haritası hazırlayarak tarafımıza sunması beklenmektedir.

Bu konuyla da bağlantılı olarak, 2012 İlerleme Raporu'nda ayrıca, adalet ve içişleri sahasında geniş diyalog ve işbirliğinin geliştirilmesi üzerinde durulmuş ve yasadışı göçle mücadele bağlamında, Türkiye ile AB arasında parafe edilen Geri Kabul Anlaşmasının imzalanmasına önem verildiği kaydedilmiştir. Söz konusu Anlaşmanın imzalanması, vize muafiyetine ilişkin diyalog sürecine dair kabul edilebilir bir "yol haritası"nın tarafımıza verilmesine bağlıdır. Ayrıca, ülkemiz açısından, Geri Kabul Anlaşması ile vatandaşlarımıza vize muafiyetinin eş zamanlı olarak yürürlüğe konulması esastır.

Diğer taraftan, AB ile ilişkilerimizin ana unsurlarından birini teşkil eden Gümrük Birliği kapsamında, AB'nin ortak ticaret politikasına uyum sağlama hedefiyle ülkemizce şu ana kadar EFTA'nın yanısıra 18 ülkeyle Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalanmış ve bunlardan 16'sı yürürlüğe girmiştir. 2012 yılı içinde Güney Kore ile STA imzalanmış, 6 ülkeyle ise anlaşma imzalamaya yönelik müzakereler yürütülmüştür. Hâlihazırda Lübnan, Morityus ve Güney Kore ile imzalanan STA'ların yürürlüğe girmesine yönelik iç hukuk işlemleri devam etmektedir.

Türk ürünlerinin değişik ve çok sayıda pazara daha az kısıtlamayla ihraç edilebilmesi amacıyla çeşitli ülkelerle STA'lar imzalanmaya devam edilecektir. Ayrıca, AB'nin STA imzaladığı ya da müzakerede bulunduğu 13 ülke ya da ülke grubuyla da gerek istikşafî gerek müzakere şeklinde STA anlaşmalarına yönelik görüşmeler devam etmektedir.

Öte yandan, Türkiye'nin AB'ne üyelik sürecinden bağımsız olarak, ülkemizin en önemli ticari ortağı olan AB'nin karşı karşıya olduğu ve derinleşerek devam eden ekonomik ve mali krizi de yakından takip etmekteyiz. Söz konusu krizin ekonomik etkilerinin yanısıra, önemli siyasi ve sosyal sonuçları da görülmektedir. Nitekim AB'de kriz nedeniyle içine kapanma eğilimleri ortaya çıkmış, genişleme konusu geri planda kalmaya başlamıştır. Ayrıca, ekonomik krizin getirdiği sorunlar sebebiyle kıta genelindeki aşırı akımların gücü ve Müslüman karşıtlığının da artmakta olduğu müşahede edilmektedir. Konu gerek Türkiye-AB ilişkileri, gerek Avrupa'da yaşayan vatandaş ve soydaşlarımız üzerindeki olası etkileri muvacehesinde tarafımızdan yakından izlenmektedir.

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Türkiye ve ABD, Irak'tan Arap-İsrail ihtilafının çözümüne, Afganistan'ın yeniden imarından Güney Kafkasya'nın istikrarına ve terörle mücadeleden enerji güvenliğine kadar pek çok konuda olumlu bir gündem çerçevesinde eşgüdüm içinde hareket eden iki müttefik ve ortaktır.

İlişkilerin karşılıklı yarar doğrultusunda geliştirilmesi, daima Türkiye'nin öncelikleri arasında yer almıştır. İkili ilişkilerimizin zemini Soğuk Savaş sonrası dönemde ülkemizin çevresinde köklü değişikliklerin meydana geldiği, çeşitli fırsatlar ve zorlukların oluşturduğu arka planda, demokrasi, hukukun üstünlüğü, serbest piyasa ekonomisi gibi ortak paydalar temelinde daha da genişlemiş ve güçlenmiştir.

Transatlantik ilişkilerin gündeminde bulunan hemen her konu Türkiye'nin ve Türk-Amerikan ilişkilerinin gündeminde de yer almakla birlikte, Kuzey Afrika ve Orta Doğu'da son iki yılda meydana gelen gelişmeler, geçtiğimiz dönem içinde ABD ve Türkiye arasındaki temaslarda bu konuların daha fazla ele alınması sonucunu vermiştir. Pek çok ülke gibi ABD de, Türkiye'nin bölgeyle ve gelişmelerle ilgili değerlendirmelerine önem vermekte ve görüşlerimizi dikkate almaktadır.

İki ülke üst yönetimleri arasında ikili ve bölgesel konularda süren temaslar bağlamında, karşılıklı ziyaretler 2012 yılında yoğun bir trafiğe sahne olmuştur. Bu çerçevede ABD Dışişleri Bakanı Hillary Clinton'ın davetlisi olarak 8-14 Şubat 2012 tarihlerinde bu ülkeye bir çalışma ziyareti gerçekleştirdim. ABD Dışişleri Bakanı ise ikisi ülkemizde düzenlenen küresel ve bölgesel nitelikli toplantılara katılmak üzere 2012 yılı içinde ülkemizi üç kez ziyaret etmiş; Clinton'un müstakil çalışma ziyareti 11 Ağustos 2012 tarihinde gerçekleşmiştir.

Ayrıca, bu yılki NATO Zirvesi'nin 20-21 Mayıs 2012 tarihlerinde Şikago'da düzenlenmesi sebebiyle ABD'ne giden Sayın Cumhurbaşkanımız da, ABD Başkanı Obama ile ikili bir görüşme gerçekleştirmiştir.

Diğer yandan, iki ülke ilişkilerinin ekonomik, ticari ve yatırım boyutlarının, siyasi, askeri ve güvenlik ilişkilerimizle orantılı bir düzeye çıkarılabilmesi hedefine yönelik çalışmalar da sürdürülmektedir. Nitekim Ekonomik ve Ticari Stratejik İşbirliği Çerçevesi (ETSİÇ) İkinci Bakanlar Toplantısı, 26 Haziran 2012'de ülkemizde düzenlenmiştir. Ayrıca, Ekonomik Ortaklık Komisyonu 9. Toplantısı da 28-29 Kasım 2012 tarihlerinde ABD'de yapılmıştır.

Türkiye-ABD ekonomik ilişkileri kapsamında yapılan bu toplantı ve faaliyetlerin ticaret hacmine olumlu yansımaya başladığı görülmüştür. Nitekim 2011 yılı sonu itibarıyla ikili ticaret hacmimiz 20 milyar ABD Dolarını aşmıştır.

Türkiye'nin kaydettiği ekonomik gelişmelerin iki ülke ilişkilerinin küresel boyutu bakımından da yansımaları olmaktadır. G-20 içindeki ortaklığımızın ötesinde, ülkemizin bölgesinde ve ötesinde belirginlik kazanan ekonomik liderlik potansiyelinin, ABD bakımından aynı zamanda küresel ekonomik bir ortak yarattığı gözlenmektedir. İlki ABD'de gerçekleştirilen Küresel Girişimcilik Zirvesi'nin ikincisinin 2011 Aralık ayında Türkiye'nin ev sahipliğinde düzenlenmiş olması bu hususa örnek teşkil etmektedir.

Neticede 2013 yılına girilirken, Türkiye ve ABD yönetimleri arasındaki ilişkilerin olumlu bir mecrada seyrettiği ve model ortaklık anlayışına uygun olarak farklı alanları kapsayacak şekilde çeşitlendiği görülmektedir. ABD ile ilişkilerimizin, bölgemizde ve ötesinde barış, refah ve istikrara yapıcı katkıda bulunma çabalarımız temelinde daha da güçlendirilmesi yönündeki çalışmalar devam edecektir.

RUSYA FEDERASYONU

Değerli bir ortak ve bölgesel işbirliği bağlamında kilit bir aktör olarak gördüğümüz Rusya Federasyonu'yla (RF) ilişkilerimiz çok boyutlu dış politikamızın en önemli unsurlarından biridir. Karşılıklı saygı ve ortak çıkarlar temelinde istikrarlı gelişimini sürdüren işbirliğimiz sadece ülkelerimizin refahına değil, tüm bölgenin barış, istikrar ve kalkınmasına da katkıda bulunmaktadır.

Rusya'yla işbirliğimiz iki tarafın sergilediği ortak irade ve çabalar neticesinde 1990'lı yılların başından itibaren hızlı bir gelişim içinde olmuş; RF Devlet Başkanı Medvedev'in 11-12 Mayıs 2010 tarihlerinde ülkemizi ziyareti sırasında "Üst Düzey İşbirliği Konseyi"nin kurulmasıyla ilişkilerimiz yeni bir döneme girmiştir. Anılan Konsey'i kurma kararı alırken, işbirliğimize en üst düzeyde yön ve hız vermeyi; ilişkilerimizi belirli bir plan ve öncelik sıralaması çerçevesinde, somut projeler temelinde geliştirmeyi hedeflemiştik.

Esasen geçtiğimiz dönemin muhasebesini yaptığımızda bu yönde önemli adımlar attığımızı görüyoruz.

Her şeyden önce ilişkilerimizin ahdi zemini güçlendirilmiş; başta Vize Muafiyeti ve Geri Kabul Anlaşmaları olmak üzere çok sayıda anlaşma hayata geçirilmiştir. Ülkemiz tek taraflı olarak aldığı bir kararla geçtiğimiz yıl olduğu

gibi bu yıl da Aralık ayı sonuna kadar Rus vatandaşlarının Türkiye’de vizesiz kalış süresini 60 güne çıkartmıştır. Vizesiz seyahatin Türkiye ile Rusya Federasyonu arasında, başta turizm, ekonomi, ticaret ve ulaştırma olmak üzere, ilişkilerimizin daha da geliştirilmesi ve halklarımızın birbirini daha yakından tanınması için önemli bir araç olduğu düşünülmektedir.

Bu bağlamda, ülkemizin Rus turistler nezdinde en çok tercih edilen ülke konumunu korumasından memnuniyet duyduğumuzu belirtmek isterim. Rusya, ülkemize gelen turist sayısı açısından Almanya’nın ardından ikinci sırada yer almakta olup ülkemizi 2011 yılında 3,5 milyon Rus turist ziyaret etmiştir.

Öte yandan, işbirliğimizin belkemiğini oluşturan ekonomik ve ticari ilişkilerimiz son dönemde daha ileri bir noktaya taşınmış; bu çerçevede karşılıklı yatırımlarımız 20 milyar dolara, ticaretimiz 35 milyar dolara, müteahhitlerimizin Rusya’da üstlendiği projelerin tutarı 40 milyar dolara yaklaşmıştır. Son olarak Rus Sberbank’ın 3,6 milyar dolar karşılığında Denizbank’ı satın alarak ülkemiz bankacılık sektörüne girmesi Rus yatırımcıların ülkemiz ekonomisine duyduğu güvenin açık bir göstergesidir. Önümüzdeki dönemde karşılıklı yatırımların artması ve müteahhitlerimizin başarılı projelerine yenilerini eklemeleri için çalışmalarımız sürdürülecektir.

Diğer taraftan, stratejik mahiyet taşıyan RF’yle enerji işbirliğimiz Akkuyu Nükleer Enerji Santrali Projesi’yle daha ileri bir aşamaya ulaşmıştır. 2011 yılında RF’den doğalgaz ithalatımız toplam 25,9 milyar metreküpe ulaşmıştır. Enerji işbirliğimizin, önümüzdeki dönemde faaliyete geçmesi için üzerinde çalışılan Samsun-Ceyhan petrol boru hattıyla daha da gelişmesi için çabalarımız devam etmektedir.

Rusya ile bu dönemde bölgesel ve küresel konulara ilişkin kapsamlı bir siyasi diyalog süreci de hayata geçirilmiş bulunmaktadır. Bu çerçevede özellikle iki ülke arasında gerçekleştirilen karşılıklı üst düzey ziyaretler, hem bu siyasi diyalogun geliştirilmesine, hem de ilişkilerimizin kapsamlı olarak ele alınmasına imkan sağlamaktadır. Nitekim, Sayın Başbakanımızın RF Devlet Başkanı Putin’in davetine icabetle 18 Temmuz 2012 tarihinde bu ülkeye gerçekleştirdiği çalışma ziyareti ve 3 Aralık’ta Sayın Başbakanımız ile RF Devlet Başkanı Putin’in başkanlıklarında İstanbul’da gerçekleştirilen Üst Düzey İşbirliği Konseyi’nin Üçüncü Toplantısı gerek ikili ilişkilerimizin, gerek gündemimizdeki bölgesel ve uluslararası konuların değerlendirilmesi bakımından son derece faydalı olmuştur.

Rusya Federasyonu’yla kapsamlı ve etkin diyalogumuzun, farklı yön ve boyutları da içermek suretiyle önümüzdeki dönemde daha da yoğunlaştırılarak sürdürülmesi öngörülmektedir.

AVRUPA ÜLKELERİ

Almanya Federal Cumhuriyeti (AFC) ile ülkemiz arasındaki ilişkiler sağlam temellere dayanmaktadır. Aramızdaki işbirliği potansiyeli ikili olduğu kadar, bölgesel ve uluslararası planda da önemli fırsatlar sunmaktadır. Bu anlayışla, ilişkilerimizin ve işbirliğimizin çeşitlendirilmesi ve güçlendirilmesine özel önem atfediyor bu yönde yoğun çaba sarfediyoruz.

2012 yılında karşılıklı üst düzey ziyaretlerde yakalanan ivme ilişkilerimizin ve işbirliğimizin daha da derinleştirilmesine imkân sağlamıştır. Bu çerçevede, en son Sayın Başbakanımız Berlin Büyükelçiliğimizin yeni Kançılara binasının açılış töreni vesilesiyle 30-31 Ekim 2012 tarihlerinde Almanya'yı ziyaret etmiş, bu vesileyle Şansölye Merkel'le görüş alışverişinde bulunmuştur. Şansölye Merkel'in de 2013 Şubat ayında ülkemizi ziyaret etmesi öngörülmektedir.

Keza, Almanya Dışişleri Bakanı Guido Westerwelle ülkemizi 14-15 Mayıs ve 13 Ekim 2012 tarihlerinde iki kez ziyaret etmiştir. Ben de 3-5 Şubat 2012 tarihlerinde düzenlenen 48. Münih Güvenlik Konferansı vesilesiyle Almanya'ya bir ziyaret gerçekleştirdim. Son olarak Ekim ayı sonunda Berlin ziyareti sırasında Sayın Başbakanımıza eşlik ederek, Bakan Westerwelle'yle bir kez daha görüşme imkânı buldum.

Görüşmelerimizde ikili konuların yanısıra AB'ne üyelik sürecimiz de geniş yer tutmaktadır. Zira AB içindeki etkin ve ağırlıklı pozisyonuyla Almanya ülkemizin AB'ye üyelik sürecinde her zaman önemli bir konuma sahip olmuştur. Bu bağlamda, "ahde vefa" ilkesine riayet eden Almanya'nın üyelik sürecimizde yaşanan tıkanıklıkların aşılması için daha fazla çaba harcamasını istediğimizi her vesileyle ve her düzeyde Alman muhataplarımızın dikkatine getirmekteyiz.

İkili ilişkilerimizde bir diğer önemli konu da terörizmle mücadeledir. Alman Federal Yargıtay'ının PKK'yı uluslararası terör örgütü olarak tanıyan kararı bu konuda önemli bir adım olmuştur. Ancak Almanya'nın terörizmle mücadelede daha aktif olması ve özellikle PKK iltisaklı kuruluşların terörizmin finansmanı, kara para aklama ve zorla para toplama gibi yasadışı faaliyetlerine seyirci kalınmaması yönündeki görüş ve beklentimizi Alman yetkililere her vesileyle ve açıklıkla izah ediyoruz.

Öte yandan, Almanya'da yaşayan yaklaşık 1,1 milyonu Alman vatandaşlığını haiz 2,8 milyon civarındaki vatandaşımız ilişkilerimizin en önemli boyutunu ve ülkelerimiz arasındaki en güçlü bağı teşkil etmektedir. Vatandaşlarımızın

basından edebiyata, müzikten sinemaya, spordan siyasete kadar uzanan yelpazede elde ettikleri başarılarla gurur duymaktayız. İlişkilerimizin insani boyutunun bir diğer halkası ise ülkemizde yaşamayı tercih eden ve sayıları onbinleri bulan Alman vatandaşlarıdır.

Bununla birlikte, Almanya’da 2000-2006 yılları arasında sekiz Türk’ün katledilmesi olaylarının faillerinin Nasyonal Sosyalist Yeraltı (NSU) isimli aşırı sağcı bir terör örgütünün mensupları olduğunun tesadüfen ortaya çıkması, hem Türkiye’de hem de Almanya’daki Türk toplumunda üzüntüye ve aynı zamanda endişeye sebebiyet vermiştir.

Bu çerçevede cinayetlerle ilgili soruşturma süreci tarafımızdan yakından izlenmektedir. Soruşturma kapsamında tutuklu bulunan altı zanlıdan dördünün, kaçma ihtimalinin bulunmaması sebebiyle 2012 Mayıs ayında serbest bırakılmış olması tarafımızda rahatsızlık yaratmış ve konuya ilişkin tutumumuz yapılan bir basın açıklamasıyla duyurulmuştur. Serbest bırakılanlara isnat edilen suçlar halen geçerlidir.

Nitekim NSU terör örgütü üyesi Zschaeppe ve anılan örgüte yardım ve yataklık ettiği iddia edilen 4 sanık hakkında 8 Kasım 2012 tarihinde Münih Yüksek Eyalet Mahkemesi nezdinde dava açılmıştır. 4 sanık hakkındaki davanın 2013 Nisan ayına kadar, Zschaeppe hakkındaki davanın ise daha önce görülmeye başlanması beklenmektedir.

Almanya’da vatandaş ve soydaşlarımıza ilişkin gelişmeler bağlamında yakından takip ettiğimiz bir diğer husus, Federal İçişleri Bakanlığı’nca Haziran 2012’de “İslamcı şiddetin” engellenmesini ve “İslamcılığa ve gençliğin radikalleşmesine” karşı çalışmalar yürütülmesini hedeflediği iddia olunan “Güvenlik Ortaklığı Girişimi”dir (GOG).

Anılan Bakanlık tarafından yürütülen çalışmalar neticesinde, 21 Eylül 2012’de başlatılmak üzere bir afiş kampanyası oluşturulmuştur. Müslüman toplumuna yönelik afişlerde, davranışlarında radikalleşme gösterenlerin “Radikalleşme Danışma Merkezi”ne bildirilmesi teşvik edilmektedir. Benzeri kampanyanın Aşağı Saksonya Eyaleti İçişleri Bakanlığı’nca da oluşturulduğu, Müslümanlara yönelik “radikalleşme kontrol listesini” içeren broşürler hazırlandığı bilinmektedir.

Afişlere Türkiye’nin yanısıra, bizzat Almanya’daki Müslüman örgütler ve birçok siyasi parti tepki göstermiştir. Son olarak Federal İçişleri Bakanlığı 20 Eylül 2012 tarihinde yaptığı basın açıklamasıyla, güncel tehdit değerlendirmesi neticesinde “kayıp” temalı afiş kampanyasının ertelendiğini duyurmuş, ancak ne

zaman başlayacağı bilinmemekle beraber kampanyanın planlanan şekilde icra edileceğini açıklamıştır.

Diğer taraftan, Almanya'nın göç mevzuatında yer alan aile birleşimine ilişkin uygulamaları gibi Türk toplumunu olumsuz yönde etkileyen düzenlemelerin değiştirilmesi yönündeki isteklerimiz ve daha da önemlisi Almanya'nın vatandaşlarımıza yönelik katı vize rejiminin ve uygulamalarının gözden geçirilmesi hususundaki taleplerimiz de her vesileyle Alman tarafının dikkatine getirilmektedir.

Almanya ülkemizin Avrupa'daki en büyük ticaret ortağı ve aynı zamanda en fazla ihracat gerçekleştirdiği ülkedir. İkili ticaret hacmimiz 2012 yılının ilk on ayı itibarıyla 28,2 milyar Dolar'a ulaşmıştır. 2012 Eylül ayı itibarıyla ülkemizde 4.936 adet Alman sermayesine sahip şirket faaliyet göstermekte olup Almanya, ülkemizdeki şirket sayısı bakımından ilk sırada bulunmaktadır.

Öte yandan, Almanya'da yaşayan vatandaşlarımızın sahip oldukları, sayıları 72 bine ve ciroları 40 milyar Avro'ya ulaşan, yaklaşık 350.000 kişiye istihdam imkânı sağlayan küçük ve orta ölçekli işletmeler, ekonomik ve ticari ilişkilerimizi daha da pekiştirmektedir.

Almanya aynı zamanda, geleneksel olarak ülkemize en fazla turist gönderen ülkedir. Ülkemize gelen turistlerin yaklaşık yüzde 20'si Alman vatandaşıdır. 2011 yılında 4,8 milyon, 2012'nin ilk on ayında ise 4,6 milyon Alman turist ülkemizi ziyaret etmiştir.

İngiltere ile ikili ilişkilerimiz tarihten gelen bağların da etkisiyle çok boyutlu bir nitelik taşımaktadır. Bu bağlamda, NATO içinde birlikte müttefik olarak yer aldığımız İngiltere, ülkemizin Avrupa'daki en önde gelen ortakları arasında yer almaktadır.

Nitekim İngiltere ile ortak çıkarlar ve değerlere dayanan köklü ilişkilerimiz olumlu bir mecrada seyretmekte, İngiltere'yle her düzeyde ve her konuda yakın istişarelerde bulunmaktadır.

İngiltere bu çerçevede AB'ye üyelik sürecimizi destekleyen ülkelerin de başında gelmekte ve özellikle Avrupa'da ve dünyada yaşanan değişim sürecinde Türkiye'nin Avrupa ile bütünleşmesi gerektiği görüşünü savunmaktadır. İngiltere'nin bu konuda ülkemize verdiği destek partiler üstü bir nitelik taşımaktadır.

2010 yılında Sayın Başbakanımızın İngiliz karşıtı ile imzaladıkları "Türkiye-İngiltere Stratejik Ortaklık Belgesi" güçlü siyasi ve ekonomik ilişkilerimizin

yansıra bölgesel ve uluslararası konularda da işbirliğimizin geliştirilmesine büyük katkıda bulunmaktadır. Son dönemde bu doğrultuda terörizmle mücadele dahil bir çok alanda somut işbirliği mekanizmaları tesis edilmiştir.

Keza karşılıklı üst düzey ziyaretler de ilişkilerimizin derinleştirilmesine önemli katkı sağlamaktadır. Bu çerçevede Sayın Cumhurbaşkanımız 20-24 Kasım 2011 tarihlerinde Kraliçe II. Elizabeth'in davetine icabetle İngiltere'ye bir devlet ziyareti gerçekleştirmişlerdir. Ayrıca, Sayın Başbakanımız ülkemizin 2020 yılında ev sahipliğine aday olduğu Olimpiyat oyunlarının açılışı vesilesiyle 26-28 Temmuz 2012 tarihlerinde Londra'yı ziyaret etmiş ve İngiltere Başbakanı David Cameron ile görüşmüştür. Öte yandan, İngiltere Başbakan Yardımcısı Nick Clegg de ilk resmi dış ziyaretini 3-4 Ekim 2012 tarihlerinde ülkemize yönelik olarak gerçekleştirmiştir.

Öte yandan, siyaset, bilim/sanat, medya ve iş çevrelerinden seçkin şahsiyetlerin iştirakiyle ilki geçen yıl İngiltere'de düzenlenen "Türkiye-İngiltere Tatlıdil Forumu"nun ikinci toplantısı 12-14 Ekim 2012 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Eşbaşkanlıklarını Dışişleri eski Bakanı Sayın Yaşar Yakış ve İngiltere Dışişleri eski Bakanı Jack Straw'un yaptıkları ve iki ülkenin sivil toplum kuruluşları ve aydınlarını biraraya getiren Forum'un süreklilik kazanıyor olması sevindirici bir gelişmedir.

İlişkilerimizin insani boyutunda ise, İngiltere'de yaşayan 70 bine yakını İngiliz vatandaşlığını haiz 250 bin civarındaki Türk toplumu ülkelerimiz arasında bir köprü niteliği taşımaktadır. Özellikle lisans ve lisansüstü öğrenim görmek için İngiltere'yi tercih eden öğrencilerimiz ilişkilerimizin bir diğer önemli veçhesini oluşturmaktadır. Ülkemizde ikamet eden İngiliz vatandaşlarının sayısında son yıllarda görülen artış da ilişkilerimizin insani boyutunu güçlendirmektedir.

Siyasi ilişkilerin yansıra, İngiltere'yle ilişkilerimizin ekonomik ve ticari boyutu da her geçen gün ilerletilmektedir. 2011 yılında 13,9 milyar Dolar olan ikili ticaret hacmimiz, bu yılın ilk yedi ayında 7,9 milyar Dolar'a ulaşmıştır. İngiltere ile ikili dış ticaret dengesi 2001 yılından bu yana ülkemiz lehine olup, İngiltere, Türkiye'nin son yıllarda ihracatını sürekli artırdığı gelişmiş ülkelere biri olma özelliğini korumaktadır. İngiliz hükümeti tarafından 9 Şubat 2011 tarihinde açıklanan "Ticaret ve Yatırımları Geliştirme Stratejisi"nde Türkiye ile olan ticaret hacminin 2015 yılına kadar iki katına çıkarılması hedefi belirlenmiştir.

İngiltere ülkemizde faaliyet gösteren şirket sayısı bakımından ikinci sırada yer almakta olup, İngiliz şirketlerinin ülkemize ilgisi sürekli artmaktadır. 2012 Mayıs ayı itibariyle ülkemizde faaliyet gösteren İngiliz sermayeli firmaların sayısı 2.362'ye ulaşmıştır.

Öte yandan ülkemize gelen doğrudan yatırımlarda 2011 yılında 917 milyon dolarlık payla 8. ülke konumunda bulunan İngiltere, son on yıla bakıldığında ise, toplam 6,6 milyar dolarlık uluslararası doğrudan yatırım girişi ile 9. ülke konumundadır. İngiltere'deki Türk yatırımları bakımından ise beyaz eşya, tekstil, gıda ve turizm gibi sektörler öne çıkmaktadır. Nitekim Türk firmalarının İngiltere'deki tekstil/hazır giyim sektöründe sahip olduğu pay % 12'dir.

Türkiye ayrıca, İngiltere'de turizm alanında İspanya ve Yunanistan'dan sonra üçüncü sırada yer almaktadır. 2011 yılında ülkemizi 2,5 milyon İngiliz turist ziyaret etmiştir. Bu rakam 2012'nin ilk dokuz ayında 2,8 milyon olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye ile **Fransa** arasındaki kökleri 16. yüzyıla dayanan ilişkiler, günümüzde müttefiklik bağıyla pekişmiştir. İkili ilişkilerin derinliği ve geçmişi işbirliğimizin daha da geliştirilmesi için uygun bir zemin teşkil etmektedir.

Bununla birlikte, 2012 yılına, Fransa'da eski Cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin desteğiyle o dönemin iktidar partisi tarafından hazırlanan ve 1915 olaylarına ilişkin Ermeni iddialarını sorgulamayı dahi cezalandırmayı amaçlayan yasa teklifinin gölgesinde girilmiştir.

Nitekim 2011 yılının son aylarında Fransa'yı kendi değerlerine de aykırı bu maceradan vazgeçip, ilişkilerimize darbe vurabilecek bu yoldan dönmesi için yoğun çaba sarfetmiştik. Ancak, Sarkozy liderliğindeki iktidar bu sağduyuyu göstermemiş ve yasa teklifinin önce Ulusal Meclis, ardından da Senato'da kabul edilmesini sağlamıştır. Bu gelişmeler sırasında Sayın Başbakanımız 22 Aralık 2011 günü Fransa'ya yönelik bir dizi tedbir açıklamış ve ilişkilerimizde durağan bir devreye girilmiştir.

Ancak, takip eden süreçte, ülkemizin ve Fransa'daki Türk toplumunun da yoğun çabalarıyla Fransa'da sağduyu hâkim olmuş ve Anayasa Konseyi 28 Şubat 2012 tarihinde aldığı kararla sözkonusu yasayı iptal etmiştir.

Ardından 22 Nisan ve 6 Mayıs 2012 tarihlerinde yapılan Cumhurbaşkanlığı ve 10-17 Haziran 2012 tarihlerinde yapılan Ulusal Meclis seçimleriyle Fransa'da iktidar el değiştirmiştir. Bu dönemde Sayın Cumhurbaşkanımız 20 Mayıs 2012 tarihinde Şikago'da düzenlenen NATO Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi, Sayın Başbakanımız da 20-22 Haziran 2012 tarihlerinde Brezilya'da düzenlenen Rio+20 Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi marjında yeni Cumhurbaşkanı Hollande ile görüşmüşlerdir.

Bu görüşmelerde Fransız tarafında gördüğümüz ilişkileri geliştirme arzusu çerçevesinde, ben de 5 Temmuz 2012 tarihinde Fransa'yı ziyaret ettim. Keza

karşıtım Laurent Fabius da 17 Ağustos 2012 tarihinde Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Bu dönemde ayrıca, Aralık ayında açıkladığımız tedbirler de altı buçuk ay yürürlükte kaldıktan sonra uygulamadan kaldırılmıştır.

Bununla birlikte Fransa, AB ülkeleri içinde genişlemenin ve bu bağlamda ülkemizin AB üyeliğinin en geniş biçimde tartışıldığı ülke olma özelliğini halen korumaktadır. Bu çerçevede Fransa'nın üyelik müzakere sürecimizde 5 faslın açılmasına yönelik engellemesi devam etmektedir. Bu durumun kabul edilemez olduğu ve AB hukukuyla bağdaşmadığı her vesileyle Fransız yetkililere vurgulanmaktadır. İlişkilerimizde son aylarda yaşanan canlanmanın da etkisiyle önümüzdeki dönemde Fransa'nın bu tutumunu değiştirmesini beklemekteyiz.

Öte yandan, Fransa'da yaşayan yaklaşık 576 bin kişilik Türk toplumu ülkelerimiz arasındaki dostluk bağına güçlendirmektedir. Bu ülkedeki vatandaşlarımızın entegrasyonunu, anavatanları, anadilleri ve kültürleriyle bağlarını korurken, Fransa'nın sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi yaşamına etkin biçimde katılmaları olarak tanımlıyor, Türk göçmenlerin Fransız toplumuna uyum sağlamalarına yönelik tüm çabaları destekliyoruz. Bu görüşlerimizi her vesileyle Fransız yetkililerin dikkatine getirmekteyiz.

Fransa ayrıca Avrupa'daki önemli ticaret ortaklarımız arasında yer almaktadır. 2009'da etkisini artıran küresel kriz Türkiye-Fransa ikili dış ticaretini de olumsuz yönde etkilemekle birlikte, 2011 yılında ihracatımız 6,8 milyar dolar, ithalatımız ise 9,2 milyar dolar olarak gerçekleşmiş, toplam ticaret hacmimiz 16 milyar dolar seviyesine yükselmiştir. Bu verilere göre 2011 yılında % 5 pay ile ihracatımızda 5. sırada yer alan Fransa, % 3,7 pay ile ithalatımızda ise 7. sırada bulunmaktadır. İkili ticaret hacmimiz bu yılın ilk on ayında 12,3 milyar Dolar'a ulaşmıştır.

Türkiye'de faaliyet gösteren şirketler bakımından ise, Fransa toplamda 1.039 adet şirket ile Türkiye'de 8. sırada yer almaktadır. Öte yandan, 2011 yılında ülkemizi yaklaşık 1,1 milyon Fransız turist ziyaret etmiştir. Bu rakam 2012'nin ilk dokuz ayında 852 bin olarak gerçekleşmiştir.

Akdeniz Havzası'nda ortak çıkarlar ve değerleri paylaşan iki bölgesel güç sıfatıyla Türkiye-İtalya ilişkileri stratejik ortaklık boyutuna ulaşmıştır. İtalya ile uluslararası sorunlara yaklaşımlarımızın örtüşmesi ve ortak evrensel değerlere dayanan ilişkilerimizin sağlam çerçevesi, uluslararası konularda karşılıklı destek ve işbirliği olanaklarını güçlendirmekte, ortak hareket imkânı sağlamaktadır. Avrupa Birliği'nin kurucu üyeleri arasında yer alan İtalya, ayrıca ülkemizin AB üyeliğini destekleyen ülkeler arasında ön sıralarda yer almaktadır.

Diğer yandan, İtalya’da yaşayan ve iyi entegre olmuş 1100 kadarı çift uyruklu toplam 30 bin vatandaşımız da iki ülke arasındaki dostluk bağlarının geliştirilip derinleştirilmesine katkı sağlamaktadır.

Son dönemde her alanda çok olumlu bir mecrada ilerleyen ilişkilerimiz, farklı düzeylerde görüş alışverişine imkân veren Türkiye-İtalya Hükümetlerarası Zirve Toplantıları, sivil toplum çevrelerini biraraya getiren Türk-İtalyan Forumu ve Türk-İtalyan Medya Forumu süreçleriyle kurumsallaşma yolunda ilerlemiştir.

İlki 12 Kasım 2008’de İzmir’de düzenlenen Türkiye-İtalya Hükümetlerarası Zirvesi’nin ikinci toplantısı Sayın Başbakanımız ve İtalya Başbakanı Monti’nin eşbaşkanlıklarında 8 Mayıs 2012 tarihinde Roma’da gerçekleştirilmiştir. Anılan Zirve’de Sayın Başbakanımıza, benimle birlikte toplam yedi Bakan eşlik etmiştir.

Anılan Zirve sırasında İtalya’yla, aralarında “Başta Terörizm ve Örgütlü Suçlar Olmak Üzere Ağır Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması” ile “Sosyal Güvenlik Anlaşması”nın da bulunduğu çok sayıda anlaşma imzalanmıştır.

Diğer yandan, Türk-İtalyan Forumu’nun 9. Toplantısına katılmak üzere 12 Kasım 2012 tarihinde İtalya’yı ziyaretim vesilesiyle İtalya Cumhurbaşkanı Napolitano ve muhatabım Dışişleri Bakanı Giulio Terzi ile ikili görüşmelerde bulundum.

İtalya ile siyasi ilişkilerimizin yanısıra ekonomik bağlarımız da güçlenmekte olup, İtalya hâlihazırda ülkemizin önemli ticaret ortaklarından biridir. Bu çerçevede 2011’de 21,3 milyar Dolar olan ikili ticaret hacmimiz 2012’nin ilk on aylık döneminde 16,2 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

İtalya aynı zamanda Türkiye’ye giriş yapan doğrudan yabancı sermayeye en çok katkıda bulunan ülkeler arasında yer almaktadır. Bu kapsamda Türkiye’de faaliyet gösteren İtalyan firma sayısı 940’a ulaşmış, bu şirketlerin doğrudan yatırıma ilişkin sermaye hisseleri 4,6 milyar Dolar’a yaklaşmıştır.

2011 yılında ayrıca ülkemizi yaklaşık 752 bin İtalyan turist ziyaret etmiştir. Bu rakam 2012’nin ilk dokuz ayında 575 bin olarak gerçekleşmiştir.

Akdeniz’in iki ucunda yer alan Türkiye ve **İspanya**, temel siyasi, ekonomik ve güvenlik donanımlarıyla olduğu kadar zengin tarihi miraslarıyla da Akdeniz havzasına ve daha da önemlisi küresel boyutta barış ve istikrara katkıda bulunabilecek iki bölgesel güçtür.

Türkiye ile İspanya arasında her alanda giderek gelişerek yoğunluk ve derinlik kazanan ilişkilere kurumsal bir çerçeve kazandırmak amacını taşıyan ve ilkini 5 Nisan 2009'da İstanbul'da düzenlediğimiz Türkiye-İspanya Hükümetlerarası Dördüncü Zirvesi Sayın Başbakanımız ve İspanya Başbakanı Mariano Rajoy'un eşbaşkanlıklarında, ilgili Bakanlarımızın da katılımlarıyla 27 Kasım 2012 tarihinde Madrid'de düzenlenmiştir. Anılan Zirve'de Sayın Başbakanımıza, benimle birlikte toplam yedi Bakan eşlik etmiştir.

Aynı değerleri paylaşan Türkiye ve İspanya, uluslararası meselelere yapıcı ve çözüm getirici bir vizyonla yaklaşmaktadırlar. 2005 yılında BM çatısı altında Sayın Başbakanımız ile dönemin İspanya Başbakanı Zapatero'nun ortak girişimiyle başlatılan Medeniyetler İttifakı bu anlayışın bir tezahürüdür.

Ülkemizin AB üyeliğine olan desteğini açıkça dile getiren İspanya, AB üyeliğinin hem Türkiye hem de AB için sağlayacağı yararları doğru analiz eden ülkelerden biridir. Bu çerçevede, İspanya 2010 yılının ilk yarısındaki AB Dönem Başkanlığı sırasında "Gıda Güvenliği, Bitki ve Hayvan Sağlığı" faslının müzakerelere açılmasını sağlamıştır.

İkili siyasi ilişkilerimize paralel olarak İspanya ile ekonomik ilişkilerimiz de giderek güçlenmektedir. İkili ticaret hacmimiz 2011 yılında 10,1 milyar Dolar olarak, 2012 yılının ilk on ayında ise 7,9 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir.

Ülkemizin AB'ye tam üyelik müzakerelerine başlaması, İspanyol ekonomi çevrelerinin Türkiye'ye ilgisini arttırmış olup, ülkemizdeki İspanyol sermayeli firma sayısı 450'ye ulaşmış, ülkemizdeki İspanyol yatırımlarının toplam değeri ise yaklaşık 4 milyar 178 milyon Dolara ulaşmıştır.

Türkiye ile **Portekiz** arasındaki ilişkiler, transatlantik bağlar, NATO üyeliği ve Akdenizlilik kimliği gibi Türkiye ve Portekiz'i ortak paydada birleştiren olguların da etkisiyle olumlu bir seyir izlemektedir.

Ülkemizin AB'ne üyelik sürecine vermekte olduğu desteği, hem 2007'nin ikinci yarısında yürüttüğü Dönem Başkanlığı sırasında, hem de bunu izleyen dönemde devam ettiren Portekiz iktidarı ve muhalefetiyle ülkemizin üyelik sürecine samimi bir yaklaşım sergilemekte ve AB'nin Türkiye'ye karşı taahhütlerinde "ahde vefa" ilkesi çerçevesinde hareket etmesi gerektiğini her vesileyle vurgulamaktadır.

Portekiz ile mevcut iyi ilişkilerimizin önümüzdeki dönemde, karşılıklı üst düzey ziyaretlerle daha da ivme kazanması beklenmektedir. Bu çerçevede Sayın Cumhurbaşkanımızın 6-7 Mayıs 2013 tarihlerinde Portekiz'i ziyaret etmesi öngörülmektedir. Portekiz Başbakanı Passos Coelho da Sayın Başbakanımızın

vaki davetine icabetle 17-19 Aralık 2012 tarihlerinde ülkemizi ziyaret edecektir. Öte yandan, Portekiz Dışişleri Bakanı Paolo Portas davetime icabetle, beraberinde işadamlarından oluşan bir heyetle 3-4 Nisan 2012 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

Portekiz’le ikili ticaret hacmimiz de düzenli bir şekilde gelişmektedir. Bu çerçevede, 2009 yılında küresel ekonomik kriz nedeniyle belirli bir azalma göstermekle birlikte, 2011 yılında yaklaşık 1 milyar Dolar olarak gerçekleşen ikili ticaret hacmi, 2012’nin ilk on ayında 905 milyon Dolara ulaşmıştır. Ülkemize Portekiz’den gelen doğrudan yatırım miktarı ise 2002-2011 yılları arasında 758 milyon dolar olarak gerçekleşmiş olup, önümüzdeki dönemde ülkelerimiz arasında karşılıklı yatırımların artırılması önceliklerimiz arasında yer almaktadır.

Türkiye ile **Avusturya** tarihten gelen köklü ilişkilerini geliştirme gayreti içinde olan iki dost ülkedir. Ülkelerimiz arasındaki siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel bağların daha da güçlendirilmesine büyük önem veriyoruz.

Bu bağlamda, üst düzey ziyaretler, Avusturya ile ilişkilerimizin ve işbirliğimizin daha ileri bir seviyeye taşınması için önem arz etmektedir. Avusturya Cumhurbaşkanı Heinz Fischer ailesiyle birlikte, 16-17 Haziran 2012 tarihlerinde Efes Antik Kenti, Apollon Tapınağı, Milet, Priene ve Truva’yı gezmek üzere ülkemize özel bir ziyarette bulunmuştur. Ben de 22 Mart 2012 tarihinde Avusturya’ya resmi bir ziyaret gerçekleştirdim.

Bu görüşmeler vesilesiyle, Avusturya’nın ülkemizin AB’ye üyelik sürecine yönelik yaklaşımını yeniden gözden geçirmesini ve üyeliğimizi desteklemesini beklediğimizi sürekli olarak dile getirmekteyiz. Nitekim, son dönemde Avusturya kamuoyunun AB üyeliğimize yönelik daha gerçekçi bir yaklaşıma yöneldiğine dair bir kanaat oluşmaktadır.

Öte yandan, terörizmle mücadele konusunda da Avusturya ile işbirliğimizi geliştirmeye verdiğimiz önem her vesileyle vurgulanmakta, Avusturya’da terör örgütü olarak tanınan PKK ile mücadelemize destek verilmesi talep edilmektedir.

Avusturya’da yaşayan 284 bin kişilik Türk toplumu aramızda önemli bir beşeri bağ teşkil etmektedir. Türk toplumunun ülkedeki uyum sorunlarının aşılması için işbirliğine hazır olduğumuzu Avusturyalı muhataplarımıza sürekli vurgulamaktayız. Özellikle aşırı sağ eğilimlerin Türk toplumunu da hedef alan yabancı karşıtı söylemlerinden duyduğumuz rahatsızlık ve endişeyi her vesileyle dile getirmekteyiz. Avusturya’nın vatandaşlarımıza uyguladığı katı vize

rejiminin vize serbestisi uygulamasıyla değiştirilmesine verdiğimiz önemin de altını çiziyoruz.

İlişkilerimizin özellikle ekonomik alandaki seyri ise memnuniyet verici olup ikili ticaret hacmi 2011 yılında 2,8 milyar dolar, 2012'in ilk on ayında ise 2,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Son dönemde ülkemizde enerji alanında büyük ölçekli yatırımlar yapmaya başlayan Avusturya, son üç yıldır üst üste Türkiye'deki bir numaralı yabancı yatırımcı konumunu korumakta, bu yılın ilk yedi aylık rakamlarına göre ise ikinci sırada bulunmaktadır. Yatırımlar konusundaki işbirliğimizin önümüzdeki dönemlerde gelişerek devam edeceğini umuyoruz. Her yıl ülkemizi ziyaret eden yaklaşık 500 bin Avusturyalı turist de ilişkilerimize önemli katkı yaptığına inanıyoruz.

İsviçre ile ikili ilişkilerimiz olumlu bir şekilde ilerlemektedir. İsviçre, dış politikası açısından öncelikli ülkeler arasında Türkiye'yi de zikretmektedir.

Öte yandan, İsviçre'de giderek artan yabancılara karşı ayrımcı yaklaşım ve yasal düzenlemeler bu ülkede yaşayan yaklaşık 45 bini İsviçre vatandaşlığını haiz 120 bin civarındaki Türk'ü olumsuz etkilemekte olup, bu durumu İsviçreli muhataplarımızın dikkatine getirmekteyiz. Keza, terörizmle mücadele alanında yürüttüğümüz çalışmalar kapsamında, İsviçre'de PKK ve uzantıları ile diğer terör örgütlerinin faaliyetlerinin yasaklanması beklentimizi de İsviçreli muhataplarımıza sürekli ifade etmekteyiz.

İsviçre ile ikili ticaret hacmimiz 2011 yılında 6,5 milyar Dolar, 2012'nin ilk on ayında ise 5,7 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. 2002- Haziran 2012 döneminde İsviçre'den Türkiye'ye gelen uluslararası doğrudan yatırım tutarı toplamı ise yaklaşık 1,3 milyar ABD Doları'dır. Bu miktarların artırılması ve özellikle enerji ve çevre konularında ikili işbirliğinin geliştirilmesi için her iki tarafça yoğun çaba sarfedilmektedir.

Ülkemizin AB'ne üyelik sürecine "katı ancak adil" şeklinde tabir ettiği bir yaklaşımla destek veren **Hollanda** ile ilişkilerimizin kökleri 17. yüzyıla uzanmaktadır. Nitekim, 2012 yılında ülkelerimiz arasındaki diplomatik ilişkilerin tesisinin 400. yıldönümü vesilesiyle her iki ülkede de çok sayıda etkinlik düzenlenmektedir.

400. yıldönümü etkinlikleri, Türkiye-Hollanda ikili ilişkilerinin güçlendirilmesine olduğu kadar, Hollanda'da yaşayan Türk toplumunun iki ülke bakımından taşıdığı değer ortaya konulmasına ve ülkemizin AB üyelik sürecine katkı sağlayabilecek önemli bir halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi faaliyetinin hayata geçirilmesine de katkı sağlamaktadır. Bu çerçevede, birçok kurum ve kuruluşumuzun, sivil toplum örgütleriyle birlikte kutlamalar

kapsamında yapılacak etkinliklere ilişkin çalışmaları yoğun bir şekilde sürmekte, karşılıklı üst düzey ziyaretler gerçekleştirilmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanımız da bu kapsamda Hollanda Kraliçesi Beatrix'in davetine icabetle, 17-19 Nisan 2012 tarihlerinde Hollanda'yı ziyaret etmişlerdir. Hollanda Kraliçesi Beatrix ise 13-15 Haziran 2012 tarihlerinde ülkemize gayriresmi bir ziyarette bulunmuştur.

400. yıldönümünü kutlamaları bağlamında ayrıca, Hollanda Dışişleri Bakan Uri Rosenthal, anılan kutlamaların Türkiye'deki ilk etkinliği olan "Rembrandt ve Çağdaşları-Hollanda Sanatının Altın Çağı" sergisinin açılışına katılmak üzere 20-21 Şubat 2012 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Dışişleri Bakanı Rosenthal, istişarelerde bulunmak üzere ayrıca 6-7 Eylül 2012 tarihlerinde de ülkemizi ziyaret ederek ülkemizde geçici koruma sağlanan Suriyelilerin kalmakta oldukları Kilis'teki bir barınma merkezinde incelemelerde bulunmuştur.

Hollanda Başbakanı Mark Rutte'nin 6-7 Kasım 2012, Hollanda Veliht Prensi'nin ise 9-10 Kasım 2012 tarihlerinde ülkemize yaptıkları ziyaretler de 400. yıldönümünde ilişkilerimizin daha da gelişmesine katkıda bulunmuştur.

400. yıldönümü etkinliklerine ek olarak, ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin geliştirilmesini teminen her yıl gerçekleştirilen Türkiye-Hollanda Konferansı'nın beşincisi vesilesiyle ben de Hollanda'yı 6 Mart 2012 tarihinde ziyaret ettim. İki ülke yetkililerinin "Sınırışan Tehditlerle Mücadele Alanında İşbirliği", "Ekonomi ve Enerji", "Göç", "Kültürel İlişkiler" konulu çalışma gruplarında istişarelerde buldukları konferansın önümüzdeki yıl Türkiye'de düzenlenmesi öngörülmektedir.

Hollanda'da yaklaşık 292 bini Hollanda vatandaşlığını da haiz 388 bin kişilik bir Türk toplumu yaşamaktadır. Hollanda hükümeti, ülkede yaşayan yabancılara yönelik katı denebilecek bir göç ve entegrasyon politikası izlemektedir. Ayrıca, yürürlükteki mevzuatta değişiklik yapılması ve daha kısıtlayıcı hükümler getirilmesi de gündemdedir. Bu konuda duyduğumuz rahatsızlığı ve endişeyi her vesileyle Hollandalı muhataplarımızın dikkatine getirmekteyiz. Bunun yanı sıra, vatandaşlarımızın Hollanda vizesi almakta yaşadıkları sıkıntıların giderilmesini de talep etmekteyiz.

Öte yandan, Hollanda'yla ekonomik ve ticari alanda işbirliğimizin derinleştirilmesi için ilgili makamlarımız ve iş çevreleri arasında temaslar artarak devam etmektedir. Nitekim Hollanda'yla ikili ticaret hacmimiz 2011 yılında 7.2 milyar doları aşmıştır.

Hollanda ayrıca, toplam 2.011 firmayla, Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı firma sayısı bakımından Almanya ve İngiltere’den sonra üçüncü sıradadır. Öte yandan Hollanda, Türk bankalarının yurt dışı iştirakleri, şube ve temsilcilikleri bakımından en yoğun olarak buldukları Avrupa ülkelerinin başında gelmektedir. 2011 yılında ülkemizi 1,2 milyon Hollandalı ziyaret etmiştir. Bu rakam 2012’nin ilk sekiz ayında 1 milyon 10 bin olmuştur.

Belçika’yla ilişkilerimiz 2012 yılında da geleneksel olumlu çizgisini korumuş, karşılıklı üst düzey ziyaretlerle ikili ilişkilerimiz yeni bir ivme kazanmıştır.

Bu kapsamda, NATO’ya üyeliğimizin 60. Yıldönümüne ilişkin kamu diplomasisi faaliyetlerimiz çerçevesinde 18 Ocak 2012 tarihinde Brüksel’i ziyaretim vesileyle Belçika Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Didier Reynders’e nezaket ziyaretinde bulundum. Sayın Reynders de davetim üzerine 4-5 Nisan 2012 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

Belçika Veliht Prensi Philippe de, 15-19 Ekim 2012 tarihlerinde kalabalık bir ticaret heyetiyle birlikte ülkemize bir “Ekonomik Misyon” ziyareti yapmıştır. Ayrıca, Sayın Cumhurbaşkanımızın Majesteleri Kral II. Albert’e muhatap bir daveti bulunmakta olup Kralın önümüzdeki dönemde ülkemize bir Devlet ziyareti gerçekleştirmesi beklenmektedir.

Öte yandan, Belçika’da yaşayan yaklaşık 220 bin kişilik Türk toplumunun büyük bir bölümü Belçika vatandaşlığını da haiz olup, ülkelerimiz arasında doğal bir köprü teşkil etmektedir. Belçika’da hem Federal hem yerel Parlamento’da Türk kökenli Belçikalıların bulunması, 14 Ekim 2012 tarihinde gerçekleştirilen yerel seçimlerde yaklaşık 120 kadar Türk kökenli adayın başarı göstererek Belediye Başkanlığı dahil üst düzey görevlere seçilmeleri Türk toplumunun Belçika’nın sosyal, ekonomik, siyasi ve kültürel hayatına sağladığı uyumun derecesini ortaya koymaktadır.

AB üyeliğimizi gerekli koşulları yerine getirmemiz kaydıyla destekleyen Belçika ile ikili ekonomik ve ticari ilişkilerimiz de son yıllarda önemli gelişme kaydetmiştir. Bu çerçevede, ticaret hacmimiz 2011 yılında 6,4 milyar Dolara ulaşmıştır. 2011 yılında ayrıca ülkemizi 585 bin Belçikalı turist ziyaret etmiştir. Bu rakam 2012’nin ilk dokuz ayında 530 bine ulaşmıştır.

Lüksemburg’la ikili ilişkilerimiz olumlu bir seyir içindedir. Lüksemburg’un NATO ve AB üyesi olması ilişkilerimize daha ziyade çok taraflı bir içerik kazandırmakla birlikte, 2011 yılında Ankara’da Lüksemburg Büyükelçiliğinin açılmasıyla ikili ilişkilerin de ivme kazanması beklenmektedir. Lüksemburg, AB içerisinde uyumlu ve uzlaştırıcı olmaya özen göstermekte, Türkiye’ye ilişkin konular da dâhil genel AB tutumunu izlemektedir.

İrlanda ile siyasi ilişkilerimizde herhangi bir sorun bulunmamaktadır. Ülkemizin AB üyeliğini destekleyen ülkeler arasında yer alan İrlanda'nın desteğinin, bu ülkenin 2013 yılının ilk yarısında AB dönem başkanlığını devralacak olması da göz önünde tutularak, önümüzdeki dönemde de kesintisiz olarak devam etmesi başlıca hedefimizdir.

Yıl içinde gerçekleştirilen üst düzeyli ziyaretler ilişkilerde karşılıklı anlayışın ve işbirliğinin geliştirilmesine imkan tanımıştır. Bu çerçevede, İrlanda Ekonomi Bakanı Joe Costello 27-29 Mart, İrlanda AB İşlerinden Sorumlu Devlet Bakanı Lucinda Creighton ise 9-10 Temmuz 2012 tarihlerinde Türkiye'yi ziyaret etmişlerdir. AB Bakanı Sayın Egemen Bağış'ın da bu ay içinde İrlanda'yı ziyaret etmesi öngörülmektedir. İrlanda'yla ayrıca 8 Ekim 2012 tarihinde Dublin'de siyasi istişareler gerçekleştirilmiştir.

İrlanda ile ikili ticaret hacmimiz 2011 yılında yaklaşık 1,2 milyar Dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam 2012'nin ilk on ayı itibarıyla 953 bin Dolar düzeyindedir. Ülkemizde ayrıca 289 adet İrlanda sermayesine sahip şirket faaliyet göstermekte olup, İrlanda ile başta eğitim ve bilgi teknolojileri olmak üzere farklı alanlarda işbirliği tesisine yönelik çalışmalarımız bulunmaktadır.

Avrupa Birliği üyesi **Malta**'nın yanısıra, **Lihtenştayn** ve dünyada özel bir konumu bulunan **Vatikan** ile ilişkilerimiz de günden güne gelişmektedir.

Aynı şekilde **Danimarka**'yla ilişkilerimiz de olumlu yönde ilerlemektedir. Ülkemizin AB üyeliğine ilişkin yapıcı bir tutum sergileyen Danimarka ile karşılıklı resmi ziyaretlerimizde, AB konuları ağırlıklı olarak işlenmektedir.

Nitekim Dışişleri Bakanı Villy Sovdal'ın 25 Mayıs 2012 tarihindeki ziyaretini takiben, AB İşleri Bakanı Nikolai Wammen 30 Mayıs-1 Haziran 2012 tarihlerinde ülkemize bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Üst düzey ziyaretler ilişkilerimizin daha da ileriye götürülmesini sağlamakta olup, son olarak Sayın TBMM Başkanımız 14-15 Kasım tarihlerinde Danimarka'ya bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

Diğer taraftan, Danimarka Hükümeti'nin büyüyen dünya ekonomilerine yönelik artan ilgisi ülkemizle de ticari ve ekonomik ilişkilerin geliştirilme yönündeki çabaları arttırmıştır. Bu çerçevede 2011 yılında iki ülke arasındaki ticaret hacmi % 14 oranında artmış ve 1,6 milyar dolara ulaşmıştır.

Öte yandan, Danimarka'yla ikili ilişkilerimizde önemli bir yer tutan ve 2004 yılından itibaren bu ülkeden yayın yapan PKK terör örgütünün yayın organı ROJ TV ile bağlı bulunduğu şirket aleyhine "terörizmi ilerletmek" suçundan

açılan dava 14 Aralık 2011 tarihinde sona ermiştir. Kopenhag Şehir Mahkemesi tarafından davaya ilişkin olarak 10 Ocak 2012 tarihinde açıklanan kararda, Danimarka Ceza Kanunu'nun terörizmin ilettilmesini yasaklayan ilgili maddesini ihlal ettikleri gerekçesiyle, ROJ TV ve ana şirketi 5,2 milyon DKK (yaklaşık 1,3 milyon TL) para cezasına çarptırılmıştır. Karar tarafımızdan memnuniyetle karşılanmış olup, ROJ TV'nin yayınlarının durdurulması ve yayın lisansının iptaline ilişkin süreç tarafımızdan yakından takip edilmektedir.

AB üyelik sürecimize en güçlü desteği veren ülkeler arasında yer alan **İsveç** ile son yıllarda her alanda gelişen ikili ilişkilerimizin kazandığı ivme karşılıklı ziyaretlere de yansımıştır. Nitekim Dışişleri Bakanı Carl Bildt 2008 yılından bu yana çeşitli vesilelerle ülkemizi 9 defa ziyaret etmiştir. Bakan Bildt'in Ocak 2012'de yapılacak Büyükelçiler Konferansına misafir konuşmacı olarak katılması öngörülmektedir. Diğer yandan, Sayın Cumhurbaşkanımızın mazereti nedeniyle ertelenmek zorunda kalınan İsveç ziyaretlerinin, 11-13 Mart 2013 tarihlerinde gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Öte yandan, İsveç ile ikili ticaret hacmimiz de son beş yılda yaklaşık % 35 oranında artış göstermiş ve ticaret hacmimiz 2011 yılında 3,46 milyar dolarla iki ülke ilişkilerinde rekor bir seviyeye ulaşmıştır. 2011 yılında ayrıca ülkemizi 447 bin İsveçli turist ziyaret etmiştir. Bu rakam 2012'nin ilk dokuz ayında 481 bin olmuştur.

AB üyeliğimizin diğer güçlü destekçisi **Finlandiya** ile ikili ilişkilerimizdeki gelişme, uluslararası alandaki işbirliği çabalarımıza da yansımaktadır. Bu çerçevede, Finlandiya ile birlikte başlattığımız Barış için Arabuluculuk girişimi BM çevrelerinde geniş ilgi uyandırmış ve girişim bünyesinde ülkemiz ile Finlandiya'nın eş-başkanlığında kurulan Arabuluculuk Dostlar Grubu hızla genişlemiştir.

Yine bu girişim çerçevesinde Türkiye ile Finlandiya'nın hazırladığı karar tasarısı geçtiğimiz yıl BM Genel Kurulunda oydaşmayla kabul edilmiş ve böylece arabuluculuk alanında BM'de kabul edilen ilk karar olmuştur. Arabuluculuk konusunda Finlandiya ile birlikte öncülük ettiğimiz diğer bir karar tasarısı da bu yıl Eylül ayında BM Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir.

Bu çabalarımıza paralel olarak, 24-25 Şubat 2012 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen "İstanbul Arabuluculuk Konferansı"na Finlandiya Dışişleri Bakanı Erkki Tuomioja iştirak etmiştir. Ayrıca Başbakan Jyrki Katainen'in, beraberinde Dış Ticaret ve Avrupa İşleri Bakanı Alexander Stubb ve İçişleri Bakanı Paivi Rasanen ile 17-20 Nisan 2012 tarihlerinde ülkemizi ziyareti, ikili ilişkilerimizin daha da gelişmesi yönündeki karşılıklı kararlılığı teyid etmiştir. Ben de 19 Aralık 2012 tarihinde Helsinki'ye bir ziyaret gerçekleştirmeyi öngörüyorum.

Öte yandan Finlandiya ile ekonomik ilişkilerimiz de memnuniyet verici bir seyir izlemekte olup, ikili ticaret hacmimiz 2011 yılında 1,6 milyar dolarla en yüksek değere ulaşmıştır.

Norveç'le ikili ilişkilerimiz çok olumlu bir seyir izlemektedir. Ülkelerimiz arasında siyasi sorun bulunmaması, NATO müttefikleri olarak uluslararası barış ve uzlaşma çabalarına ortak katkılarımız, uluslararası sorunlara benzer kaygılarla yaklaşıyor olmamız ilişkilerimizin her alanda daha da güçlendirilmesi açısından uygun zemini sağlamaktadır.

Norveç Başbakanı Jens Stoltenberg'in 9-10 Ocak 2012 tarihleri arasında ülkemize resmi bir ziyarette bulunması ikili işbirliğine ivme kazandırmıştır. Ayrıca, Norveç Parlamento Başkanı Dag Terje Andersen 8-11 Ekim 2012, Norveç Parlamentosu Dış İlişkiler ve Savunma Komitesi Başkanı Ine Eriksen Soreide ve beraberindeki Komite üyeleri ise 31 Ekim-2 Kasım 2012 tarihleri arasında ülkemizi ziyaret etmişlerdir. Norveç Kralı V. Harald'ın Sayın Cumhurbaşkanımızın davetine icabetle 4-9 Kasım 2013 tarihlerinde ülkemize yapacağı resmi ziyaret, Norveç'ten ülkemize Devlet Başkanı düzeyinde ilk ziyareti teşkil edecek olması bakımından tarihi nitelik taşıyacaktır.

Norveç ile ülkemiz arasında, ikili siyasi, ekonomik ve sosyal ilişkilerimizin geliştirilmesinin yanısıra, barış arabuluculuğu alanındaki işbirliğinin kurumsallaştırılması yönünde de adımlar atılmaktadır. Norveç'le ayrıca dış kalkınma yardımları alanında da işbirliği imkânlarımız bulunmaktadır.

Güçlü bir ekonomiye sahip Norveç'le ikili ticaret hacmimiz 2011 yılında 1.2 milyar Dolar'a ulaşmıştır. 2012 yılında da ticaretteki artış eğilimi sürmekte olup, yılın ilk sekiz ayı itibariyle ikili ticaretimiz 900 milyon Dolar seviyesindedir.

İzlanda'yla ikili ilişkilerimiz gelişme yolundadır. Önümüzdeki dönemde karşılıklı temasların arttırılmasına yönelik girişimler yapılmaktadır. Bu çerçevede İzlanda Dış İlişkiler Komitesi Başkanı ve üyeleri, bu sene içinde ülkemizi ziyaret etmek üzere TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanımız tarafından davet edilmişlerdir. Ayrıca ben de önümüzdeki yıl içinde İzlanda'yı ziyaret etmeyi arzu ediyorum.

NATO çerçevesinde işbirliği yaptığımız ve AB üyelik sürecimize müzahir bir tutum izleyen **Baltık** ülkeleriyle ilişkilerimizi çok boyutlu hale getirmek ve bu çerçevede siyasi ve ekonomik işbirliğimizi geliştirmek yönünde karşılıklı ortak iradeye sahibiz. Bu doğrultuda karşılıklı ziyaretler ivme kazanmakta, ekonomik ilişkilerimiz gelişmektedir.

Nitekim, **Estonya** Dışişleri Bakanı Sayın Urmas Paet 6 Mayıs 2012 tarihinde yapılan “Nordik Yürüyüşü”ne katılmak üzere İstanbul’u ziyaret etmiş ve bu vesileyle AB Bakanı ve Başmüzakereci Sayın Egemen Bağış ile görüşmüştür. 11-12 Mayıs 2012 tarihlerinde bu ülkeye gerçekleştirdiğim ziyaret de, ilişkilerimizin çok yönlü geliştirilmesi konusundaki irademizin göstergesi olmuştur.

Letonya ve **Litvanya** bakımından ise, Sayın Cumhurbaşkanımızın bu ülkelere mazereti nedeniyle ertelenen ziyaretlerinin önümüzdeki sene gerçekleştirilmesi öngörülmektedir.

Baltık ülkeleriyle ikili ticaret hacmimiz gerçek potansiyelini yansıtmaktan uzak olsa da son yıllarda önemli bir ivme kaydetmiştir. Bu bağlamda Baltık ülkeleriyle ticaret hacmimiz Estonya’yla 2011 yılında bir önceki yıla oranla %152’lik bir artışla 500 milyon dolara, Letonya ile %82’lik bir artışla 246 milyon dolara, Litvanya ile %24’lük bir artışla 422 milyon dolara yükselmiştir.

Vişegrad Dörtlüsü’nü oluşturan **Polonya**, **Macaristan**, **Çek Cumhuriyeti** ve **Slovakya**’yla ilişkilerimiz olumlu bir mecrada ilerlemektedir. NATO çerçevesinde yakın işbirliği sürdürdüğümüz bu ülkelerin Türkiye’nin AB üyeliğine samimiyetle destek vermelerinden memnuniyet duyuyoruz.

Polonya’yla köklü ilişkilerimiz son dönemde stratejik ortaklık boyutu kazanmıştır. Gelişen siyasi diyalog ve çok taraflı platformlardaki yakın işbirliğine ek olarak, ikili ticaret hacmimiz de 2011 yılında % 30’a yakın artış kaydederek 5 milyar Dolar’ı aşmıştır.

Karşılıklı üst düzey ziyaretler de ilişkilere ivme kazandıran bir unsur teşkil etmektedir. Bu bağlamda, Başbakan Yardımcısı Sayın Ali Babacan Ocak 2012’de Polonya’yı ziyaret ederek, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilere sağladığı katkılardan ötürü Sayın Başbakanımıza takdim edilen Business Center Club Özel Ödülü’nü teslim almıştır. 2012 yılı içinde ayrıca, Ekonomi Bakanı Sayın Zafer Çağlayan ile Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Ertuğrul Günay Polonya’yı ziyaret etmişlerdir. Polonya Başbakanı Donald Tusk, Sayın Başbakanımızı da resmi bir ziyarette bulunmak üzere Polonya’ya davet etmiş olup, bu ziyaretin önümüzdeki yıl içinde yapılması planlanmaktadır.

2013 yılı ayrıca Polonya ile ülkemiz arasındaki Dostluk Anlaşması’nın imzalanmasının 90. Yıldönümünü simgelemektedir. Bu kapsamda, Polonya Dışişleri Bakanı Sikorski’nin davetine icabetle 2013 yılında Polonya’yı ziyaret etmeyi planlıyorum. 2014 yılı ise diplomatik ilişkilerin tesisinin 600. Yıldönümüne tekabül etmektedir. Çok az devlete nasip olabilecek bu tarihi dostluk bağlarını her iki ülkede düzenlenecek etkinliklerle kutlamayı

öngörmekteyiz. Bu kapsamda, Polonya Cumhurbaşkanı'nın 2014 yılı içinde ülkemizi ziyareti de öngörülmektedir.

Tarihi dostluk bağları içinde olduğumuz bir başka ülke olan **Macaristan**'la ikili ilişkilerimizde hiçbir sorun bulunmamaktadır. Başta ekonomik ve kültürel ilişkiler olmak üzere, her alanda işbirliğini geliştirmek ve bölgesel düzeyde diyalogumuzu arttırmak arzusundayız. Sayın TBMM Başkanımız 15-17 Ekim 2012 tarihleri arasında Macaristan'a resmi bir ziyarette bulunmuştur. Sayın Başbakanımızın, Macaristan Başbakanı Victor Orban'ın davetine icabetle 2013 yılında Macaristan'ı ziyareti planlanmaktadır.

Öte yandan, Macaristan'la ikili ticaret hacmimizin küresel ekonomik krizin etkilerinden kurtularak artış eğilimine girmesi ve 2011 yılında 2 milyar Dolar seviyesine ulaşması sevindiricidir.

Çek Cumhuriyeti'yle ilişkilerimiz de olumlu seyrini muhafaza etmektedir. İlişkilerimizi çeşitlendirmek ve derinleştirmek yönünde karşılıklı siyasi irade mevcuttur. Nitekim Çek Cumhurbaşkanı Vaclav Klaus'un 14-17 Şubat 2012 tarihlerinde ülkemizi ziyareti, iki ülkede karşılıklı seçim süreçleri nedeniyle bir süredir sekteye uğrayan üst düzey ziyaretlere yeni bir halka ilave edilmesini sağlamıştır. Ziyaret vesilesiyle düzenlenen İş Forumu toplantısı ise ikili ekonomik işbirliğine ivme kazandırmıştır. Önümüzdeki döneme yönelik olarak ayrıca Çek Cumhuriyeti Başbakanı'nın Sayın Başbakanımıza vaki daveti bulunmaktadır.

Çek Cumhuriyeti ile ekonomik ve ticari ilişkilerimiz de istikrarlı bir gelişme içindedir. Nitekim ikili ticaret hacmimiz dünya genelindeki olumsuz ekonomik koşullara rağmen 2011 yılında %32 artışla 2.7 milyar Dolar'a yükselmiştir.

Slovakya'yla ilişkilerimiz de sorunsuz bir seyir izlemekte ve giderek canlılık kazanmaktadır. Önümüzdeki dönemde üst düzey ziyaret trafiğine ivme kazandırılması planlanmaktadır. Bu çerçevede Sayın TBMM Başkanımız 7-8 Kasım 2012 tarihlerinde Slovakya'ya resmi bir ziyarette bulunmuştur. Önümüzdeki dönemde, Slovakya Cumhurbaşkanı'nın ülkemizi ziyareti ile Sayın Başbakanımızın ve benim Slovakya'yı ziyaretlerimiz gündemimizde bulunmaktadır.

Diğer taraftan Slovakya'yla ikili ticaret hacmimiz düzenli bir şekilde yükselmekte olup, 2011 yılında 1,3 milyar Dolar'a yaklaşmıştır.

Ülkemizin AB üyeliğini destekleyen **Slovenya** ile aramızda, son yıllarda ekonomik ve ticari ilişkilerin gelişmesi ve üst düzey temasların artması ile giderek güç kazanan dostane bir işbirliği ortamı mevcuttur.

Bu çerçevede Slovenya'yla 2011 yılında stratejik ortaklık seviyesine taşınan ilişkilerimiz, Sayın Başbakanımızın 6-7 Mayıs 2012 tarihlerinde beraberinde 7 Bakanımızla birlikte Slovenya'ya gerçekleştirdiği son ziyaret ile daha da ivme kazanmıştır. Sayın Başbakanımıza sözkonusu ziyaretinde ayrıca Ortadoğu ve Balkan Çalışmaları Uluslararası Enstitüsü (IFIMES) tarafından “On Yılın Dünya Şahsiyeti” ödülü takdim edilmiştir.

Slovenya ile stratejik ortaklık ilişkimizi üst seviyede devam ettirmemiz, bu ülkenin AB üyeliğimize yönelik güçlü desteğinin muhafazası ve Balkanlarda istikrar tesisine yönelik çalışmalarımız çerçevesinde etkili bir ortaklığın tesisi bakımından önem taşımakta olup, bu ortaklık, ekonomik ve ticari ilişkilerin güçlendirilmesi ile daha verimli ve işler hale gelebilecektir.

Türkiye'yi bölgenin önemli ve güçlü bir ülkesi olarak gören **Bulgaristan**'la ilişkilerimizin son bir yıllık dönemine bakıldığında, yoğun üst düzey temasların yaşandığı ve Bulgar tarafının ülkemizle ilişkiler açısından özellikle bazı olumlu adımlar attığı görülmektedir.

Bu bağlamda, Bulgaristan Hükümetinin asılsız Ermeni iddialarına ve Osmanlı idaresinin Bulgar ulusuna karşı “soykırım” uyguladığını iddia eden karar tasarılarına, ayrıca ırkçı Ataka ve VMRO partileri tarafından, ülkemizin AB üyeliğinin referanduma tabi tutulması teklifini tekrar gündeme getirme girişimlerine Ulusal Meclis'te ve Belediye Meclislerinde destek vermediği memnuniyetle gözlenmektedir. Ayrıca, hususi pasaport hamili Türk vatandaşları ile Schengen vizesi sahibi kişilerin vizeden muaf tutulması kararından memnuniyet duyulmuştur.

Sayın Başbakanımız ile Bulgaristan Başbakanı Boyko Borisov'un eşbaşkanlıklarında 20 Mart 2012 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi (YDİK) toplantısı, iki ülke ilişkileri açısından bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Başbakan Borisov'un beraberinde dokuz Bakanla iştirak ettiği YDİK vesilesiyle, enerji, ulaşım, ekonomi, su kaynakları, kültür, turizm ve iletişim gibi çeşitli alanlarda 17 belgenin imzalanmış olması, iki ülke arasında işbirliğinin geliştirilmesi açısından memnuniyet verici bir gelişme olarak kaydedilmiştir.

Başbakan Borisov ayrıca, 26 Haziran 2012 tarihinde ülkemizde düzenlenen Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü 20. Yıldönümü Devlet/Hükümet Başkanları Zirvesine de katılmış ve Sayın Başbakanımızla ikili bir görüşme yapmıştır. Bulgaristan Cumhurbaşkanı Rosen Plevneliev de, 28-29 Kasım 2012 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

Sayın Başbakanımız ise, Katar Başbakanının da katıldığı üçlü bir toplantı kapsamında 18 Mayıs 2012 tarihinde Varna'yı ziyaret etmiştir. Sayın Başbakanımızın 2013 yılında düzenlenmesi öngörülen ikinci YDİK toplantısı vesilesiyle de Bulgaristan'ı ziyaret etmeleri öngörülmektedir. Sayın TBMM Başkanımız da 11 Ekim 2012 tarihinde Bulgaristan'ı ziyaret etmiştir.

Öte yandan, Bulgaristan ile uzun, ortak geçmişimizin doğal bir sonucu olarak çözüme kavuşturulmayı bekleyen bazı meseleler mevcuttur. Bu anlayışla Sayın Cumhurbaşkanlarının talimatıyla 2009 yılında teşekkül ettirilen Türkiye-Bulgaristan Ortak Komisyonu çalışmalarını sürdürmektedir. Komisyonun 4. Toplantısının 2013 yılının ilk çeyreğinde Bulgaristan'ın evsahipliğinde yapılması öngörülmektedir.

Keza, Bulgaristan'da yaşayan Türk/Müslüman azınlığa yönelik özellikle aşırı sağ partilerin kışkırtıcı söylem ve eylemlerinin soydaşlarımız arasında yarattığı huzursuzluk da her fırsatta ve en üst düzeyde Bulgar muhataplarımızın dikkatine getirilmektedir. Esasen Bulgar kamuoyunun da aşırı milliyetçi çevrelerin söylemlerini tasvip etmediğini müşahede etmekteyiz. Bu çerçevede, Bulgaristan Ulusal Meclisi'nde 11 Ocak 2012 tarihinde "Bulgaristan Müslümanlarına Karşı Yapılan Zorlu Asimilasyon Girişiminin Kınanmasına İlişkin Bildiri"nin kabul edilmesinin ülkemizce önemli bulunduğu bir basın açıklamasıyla kamuoyuna duyurulmuştur. Açıklamada Komünist Rejimin işlediği haksızlıkların olumsuz sonuçlarının giderilmesi yönünde ilave adımların atılmasının gereğine de bu vesileyle işaret edilmiştir.

Ülkemizden sonra Güneydoğu Avrupa'nın toprak ve nüfus bakımından en büyük ülkesi olan **Romanya**'yla ilişkilerimiz her düzeyde iyi bir seyir izlemektedir. Ortak bölgemizdeki istikrar, barış ve refah ortamının güçlendirilmesi Türkiye ile Romanya arasındaki işbirliğinin öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Romanya, ülkemizin AB üyelik sürecini de samimi bir şekilde destekleyen ülkeler arasındadır.

Son iki yıl içerisinde karşılıklı üst düzey ziyaret ve temaslarla ivme kazanan siyasi ilişkilerimiz, Romanya Devlet Başkanı Basescu'nun 12-13 Aralık 2011 tarihlerinde ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında imzalanan Stratejik Ortaklık Bildirgesi ile yeni bir aşamaya ulaşmıştır. Keza, Yıllık Büyükelçiler Konferansı'nın 29 Aralık 2011 tarihinde Edirne'de düzenlenen bölümüne Romanya Dışişleri Bakanı Teodor Baconschi'nin katılarak hitap etmesi, ülkemize verilen önemin bir diğer göstergesidir.

Bakan düzeyinde ziyaretlerin sürdürüldüğü 2012 yılında ayrıca Romanya Devlet Başkanı Traian Basescu, dönemin Dışişleri Bakanı Andrei Marga ile birlikte, 26

Haziran 2012 tarihinde İstanbul'da yapılan KEİ Zirvesi vesilesiyle ülkemizi ziyaret etmiştir.

Türkiye ile Romanya arasındaki ilişkilerin en önemli boyutlarından birini şüphesiz ekonomik ve ticari ilişkiler teşkil etmektedir. 2011 yılında 6,7 milyar dolara ulaşan ikili ticaret hacmi ile Türkiye Romanya'nın Güneydoğu Avrupa'daki en büyük ticaret ortağıdır.

Diğer yandan, Romanya'yla Karadeniz'in Trans-Avrupa Ulaşım Ekseniniyle bağlantısını güçlendirmek ve limanlarımız arasında deniz otoyolları kurmak yönündeki çalışmalarımız sürmektedir. İstanbul-Pendik limanı ile Köstence limanı arasında 2011 Kasım ayında başlatılan Ro-Ro seferleri ile bu yönde önemli bir adım atılmıştır.

Yaklaşık 100 bin soydaşımızın Romanya'da sahip olduğu haklar ve bu konuda Romanya makamlarıyla tesis etmiş olduğumuz yakın işbirliği diğer ülkeler açısından referans gösterilebilecek iyi bir örnektir. Bu bağlamda, Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinin Bükreş ve Köstence'de 2011 Kasım ayında faaliyete geçirilmesiyle soydaşlarımıza yönelik çalışmalarımızın kurumsal ve profesyonel bir çerçeveye oturtulması yönünde önemli bir adım atılmıştır.

Karadeniz havzasının öndegelen ülkelerinden **Ukrayna**, AB ve RF arasındaki kilit konumu ve ekonomik/ticari potansiyeliyle bölgesel kalkınma ve istikrar açısından belirleyici bir role sahiptir. Ukrayna, bu özellikleri nedeniyle, 2003 yılında hükümetimizin aldığı kararla "ilişkilerimizin geliştirilmesinde öncelikli ülke" olarak seçilmiştir. İkili ilişkilerin yanısıra Ukrayna'yla BM, AK ve AGİT gibi uluslararası örgütler ve KEİ gibi bölgesel örgütler kapsamında da yakın eşgüdüm ve işbirliğimiz mevcuttur.

Sayın Başbakanımızın 2011 yılında Ukrayna'yı ziyareti çerçevesinde iki ülke arasında "Yüksek Düzeyli Stratejik Konsey" (YDSK) kurulması, diplomatik ilişkilerin tesis edildiği 1992'den bu yana sorunsuz bir şekilde ilerleyen Türkiye-Ukrayna ilişkilerinde bir dönüm noktası olmuştur. Stratejik ortaklık ilişkisini somutlaştıracak projelerin hayata geçirilmesinde başlıca yönlendirici mekanizma olarak işlev görmesini amaçladığımız YDSK'nın İkinci Toplantısı, Sayın Başbakanımızın 12-14 Eylül 2012 tarihlerinde Ukrayna'ya gerçekleştirdiği resmi ziyaret sırasında düzenlenmiştir. Toplantı çerçevesinde, ulaştırma ve girişimcilik alanlarında ilişkilerimizin gelişimine hizmet eden çeşitli belgeler imzalanmıştır.

Siyasi ilişkilerimizin hızla geliştiği Ukrayna ile ekonomik alandaki hedefimiz, iki ülke arasında kişi, mal ve sermayenin serbest dolaşımını sağlayarak Karadeniz havzasında iki büyük pazarın bütünleşmesini sağlamaktır.

Ukrayna'yla ikili ticaretimiz, küresel ekonomik krizden olumsuz etkilenmekle birlikte, 2011'de bir önceki yıla göre yaklaşık %30 artışla 6,5 milyar dolara ulaşmıştır. Ukrayna ile müzakereleri devam eden Serbest Ticaret Anlaşması'nın yakın zamanda imzalanması mümkün olduğu takdirde, Sayın Başbakanımızın ortaya koyduğu, yıllık ticaret hacmini 2015 yılına kadar 20 milyar dolara çıkarma hedefine ulaşılması beklenmektedir.

Öte yandan, Ukrayna'da büyük çoğunluğu KOBİ niteliğinde yaklaşık 600 şirketimiz faaliyet göstermektedir. Şirketlerimizin bu ülkedeki yatırımlarının 1 milyar doları aştığı tahmin edilmektedir. Keza müteahhitlerimiz de Ukrayna'da bugüne kadar 3,8 milyar doların üstünde taahhüt işi üstlenmişlerdir.

Ayrıca Türkiye, Rusya'nın ardından Ukraynalı turistlerin en çok rağbet ettikleri ülkedir. 2011 yılında ülkemize gelen Ukraynalı turist sayısı 600.000'i aşmıştır. Ağustos ayında vize uygulamasının karşılıklı olarak yürürlükten kaldırılması neticesinde önümüzdeki dönemde ülkemizi ziyaret edecek Ukraynalı turist sayısında artış beklenmektedir.

Kırım Tatarları, Ukrayna'yla ilişkilerimizi zenginleştiren bir diğer unsurdur. Ukrayna ile ülkemiz arasında dostluk köprüsü olarak gördüğümüz Kırım Tatarları'na yönelik temel politikamız, Ukrayna'nın bütünlüğü içinde ve Ukrayna'nın sadık vatandaşları olarak temel hak ve özgürlüklerine sahip olmaları ve bunu muhafaza etmeleri yönündedir.

Ukrayna makamları ile gerçekleştirdiğimiz tüm temaslarda, Kırım Tatarlarının sorunları tarafımızdan gündeme getirilmektedir. Nitekim son olarak Ukrayna Büyükelçiler Konferansı'nın açılış konuşmasını yapmak üzere bulunduğum Kiev'de 2 Ekim'de Ukrayna Dışişleri Bakanı Grişenko, Kırım Özerk Cumhuriyeti Başbakanı Mogilov ve Kırım Tatar Milli Meclisi Başkanı Kırımoglu ile dördü bir görüşme gerçekleştirdim. Görüşmede belirli konuların çözümüne yönelik ilke mutabakatına varılmıştır.

Öte yandan, Kırım Tatarları'nın yaşadığı sorunlar arasında iskân ve istihdam konuları ağırlıklı yer tutmaktadır. Bu çerçevede Türkiye, sürgünden dönen Kırım Tatarları'na yönelik başta konut ve altyapı olmak üzere çeşitli projeler için mali destek sağlamakta olup, TİKA aracılığıyla bugüne kadar Kırım'a yapılan yardımlar 25 milyon dolara ulaşmıştır.

Moldova ile siyasi alandaki ilişkilerimiz sorunsuz bir biçimde devam etmektedir. Moldova'nın AB ile entegrasyon hedefi çerçevesinde ülkede demokrasi ve serbest piyasa ekonomisini yerleştirme; siyasi, ekonomik ve sosyal sorunları çözüme kavuşturma yönündeki çabalarını desteklemekteyiz.

Moldova'da Nisan 2009'da düzenlenen genel seçimleri takiben Cumhurbaşkanı seçilememiş olması nedeniyle ortaya çıkan siyasi kriz 16 Mart 2012 tarihinde Parlamento'da düzenlenen özel oturumda Nicolae Timofti'nin Cumhurbaşkanı olarak seçilmesiyle aşılmıştır. Yeni Cumhurbaşkanı'nın göreve gelmesi ve ülkedeki siyasi istikrar konusunda yaşanan iyileşmenin Moldova ile ikili ilişkilerimize de olumlu etkide bulunduğu gözlemlenmektedir.

Bu çerçevede, 2012 Mayıs ayında Moldova'ya yaptığım ziyaret sırasında Moldovalı mevkidaşım ile görüşmenin yanısıra Başbakan Filat ve Cumhurbaşkanı Timofti ile de görüş alışverişinde bulundum. Diğer yandan, Türkiye ve Moldova arasında diplomatik ilişki tesis edilmesinin 20. yıldönümü vesilesiyle Moldova Başbakanı Filat 1 Kasım'da ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiş olup ziyaret sırasında iki ülke arasında vizelerin kaldırılması dahil 7 anlaşma imzalanmıştır.

Ekonomik alanda, işbirliğinin daha ileri düzeye taşınması çalışmalarını çerçevesinde Serbest Ticaret Anlaşması'na ilişkin müzakereler devam etmekte olup, bu anlaşmanın tamamlanması halinde ikili ticaret hacmimizin önümüzdeki birkaç yıl içerisinde 1 milyar Dolar seviyesine çıkarılması mümkün görülmektedir.

Diğer taraftan, soydaşlarımız Gökoğuzların mevcudiyeti, Moldova'yla ilişkilerimizin önemini artıran diğer bir önemli unsurdur. Bölgede 2012 yaz aylarında yaşanan ve bölge ekonomisinde büyük ağırlığa sahip olan tarım sektörüne darbe vuran kuraklık ve bölgede halen sürmekte olan güç ekonomik koşullar nedeniyle ülkemiz, Gökoğuz Yeri'ne çeşitli alanlarda yardım sağlamaya devam etmektedir. Gökoğuz Yeri'nde yaşayan soydaşlarımızın refah seviyelerinin artması ve böylece, Gökoğuz Yeri'nin Moldova Anayasası'yla güvence altına alınan özerklik statüsünün aşındırılmadan sürdürülmesi, ülkemizin önem ve öncelik atfettiği hususlar arasındadır.

Öte yandan, ülkemiz Moldova toprakları içinde yer alan ve AGİT bölgesindeki donmuş ihtilaflardan biri konumunda olan Transdinyester Bölgesi (TD) Sorunu'nun, Moldova'nın toprak bütünlüğü ve siyasi birliğine saygı çerçevesinde müzakereler yoluyla barışçı bir çözüme kavuşturulmasını desteklemektedir. Söz konusu ihtilafın çözümünde 5+2 formatının (Moldova, TD, RF, Ukrayna, AB, AGİT+ABD) en geçerli yöntem olduğu yönündeki görüşümüzü korumaktayız. Bu meyanda, son olarak 12-13 Eylül 2012 tarihlerinde söz konusu formatta Viyana'da gerçekleştirilen dördüncü tur resmi görüşmelerde Moldova merkezi makamları ile TD Yönetimi arasında eğitim ve serbest dolaşım konularında bir dizi güven artırıcı önlem üzerinde mutabık kalınmış olmasını memnuniyetle karşılamaktayız.

Belarus ile ilişkilerimiz olumlu bir mecrada ilerlemektedir. Bu ülkenin insan haklarına saygı esasına dayalı demokratik bir yapıya kavuşturulmak suretiyle Batı kurumlarıyla işbirliği içine girmesi tarafımızdan desteklenmektedir.

Belarus'ta 19 Aralık 2010 tarihinde düzenlenen Devlet Başkanlığı seçimleri sonrasında AB-Belarus ilişkilerinde ortaya çıkan sıkıntı, özellikle İsveç ile Belarus ve Polonya ile Belarus arasında yaşanan ve diplomatik misyon şeflerinin ülkeden ayrılması taleplerine kadar varan gerilim sebebiyle 2012 yılında da devam etmiştir. Bu bağlamda son olarak, AB Dış İlişkiler Konseyi 15 Ekim 2012 tarihinde aldığı bir kararla, ülkede insan hakları, hukukun üstünlüğü ve demokratikleşme alanlarında kaydadeğer bir ilerleme kaydedilememesi nedeniyle Belarus'a yönelik mevcut yaptırımların 31 Ekim 2013 tarihine dek uzatıldığını duyurmuştur.

Ülkemizin bu noktadaki tutumu, Belarus'ta demokratik sürecin tesisi, insan haklarının gelişmesi ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi istikametindedir. Belarus'un uluslararası toplumla bütünleşmesi ve özellikle Avrupa-Atlantik kurumlarıyla diyalog ve işbirliğini geliştirmesinin, hem bölgesel barışa ve istikrara hem de Belarus'un ulusal çıkarlarına katkı sağlayacağı, bu bağlamda, Belarus'a yönelik en uygun yaklaşımın yapıcı eleştiri yoluyla "angajman" ve "teşvik" olması gerektiği değerlendirilmektedir.

Diğer yandan, Belarus ile 2011 yılı sonu itibarıyla 415 milyon Dolar seviyesinde olan ikili ticaret hacmimizin, 2012 yılı sonunda daha da artması beklenmektedir.

BALKANLAR

Ülkemiz köklü tarihi, kültürel ve insani bağlarımızın bulunduğu, Batıya açılan fiziki kapımızı oluşturan Balkanlarda istikrar ve uzlaşının pekiştirilmesine her zaman büyük önem vermiş, bunu bölgenin olduğu kadar Avrupa'nın da genel güvenlik ve istikrarının dayanaklarından biri olarak görmüştür.

Balkanlarda esasen Soğuk savaşın sona ermesinden bu yana devam eden normalleşme sürecinin tamamlanmış olduğunu söylemek henüz mümkün değildir. Bu çerçevede olumlu yönde sağlanan birçok ilerlemeye rağmen bölgedeki kırılma yapı devam etmektedir.

Nitekim Bosna-Hersek'te 2012 Mayıs ayından beri süre giden siyasi kriz, uzun bir aradan sonra ve zorluklarla kurulan hükümetin işleyişini etkilemiş, ayrıca ülkenin Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşmek için gerekli reformları yerine getirmesinde gecikmelere yol açmıştır. Buna mukabil, 7 Ekim 2012 tarihinde düzenlenen yerel seçimlerin huzur ve sükûnet ortamı içinde ve

uluslararası normlara uygun şekilde gerçekleşmesinden memnuniyet duyulmuştur.

Öte yandan, 2008 yılında bağımsızlığını kazanan Kosova'yı 2012 Kasım ayı sonu itibariyle tanıyan ülke sayısı 92'ye ulaşmıştır. Buna paralel olarak Sırbistan ile Kosova arasında, AB'nin kolaylaştırıcılığında başlatılan Belgrad-Priştine diyalog sürecinde ilerleme kat edilmektedir.

Neticede, bölgede dönem dönem artan siyasi ve etnik gerilime rağmen, iyi komşuluk ilişkileri ve bölgesel uzlaşa konusunda kaydadeğer adımlar da atılmaktadır. Türkiye bölgede uzlaşya açık ve vizyoner bir siyaset anlayışını desteklemekte olup, bu yöndeki tüm çaba ve girişimlere aktif katkı sağlamaktadır.

Öte yandan, Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme perspektifi, bölgede reformların sürdürülmesi açısından önemli bir teşvik unsuru olmaya devam etmektedir. Türkiye, Balkan ülkelerinin bu perspektifini desteklemektedir. Bu bağlamda, bölge ülkelerinin yıl içinde AB sürecinde kat ettikleri önemli mesafeler memnuniyetle karşılanmıştır.

Türkiye ayrıca, Balkanlar'da bölgesel işbirliğine verdiği önceliği de muhafaza etmiş, bölgenin ortak iradesini ve özgün sesini yansıtan tek Balkan işbirliği forumu olması hasebiyle ayrı bir önemi haiz Güney Doğu Avrupa Ülkeleri (GDAÜ) İşbirliği Süreci'nin günümüz şartlarına uygun bir şekilde güçlendirilmesi amacıyla, üye ülkeler arasında GDAÜ'nün geleceğine dair bir tartışmanın başlatılmasına öncülük etmiştir. Ayrıca, GDAÜ'nün operasyonel kolu olan Bölgesel İşbirliği Konseyi'nin çalışmalarına da katkıda bulunmaya devam etmiştir.

Tabiatıyla tüm Balkan ülkeleriyle ikili ilişkilerimizin geliştirilmesi için de yıl boyunca yoğun çaba sarfedilmiştir. Geçtiğimiz yıl, ikili ve çok taraflı ziyaretler bakımından yoğun bir yıl olmuştur. Sözkonusu dönemde Balkan ülkeleriyle Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakan düzeyinde pek çok ziyaret gerçekleştirilmiştir.

Bu bağlamda **Bosna-Hersek (B-H)** ile siyasi ilişkilerimiz mükemmel seviyede bulunmaktadır. 2012 yılı, aşağıda tadat edildiği şekilde yoğun karşılıklı temaslara sahne olmuştur. Bu çerçevede Bosna-Hersek Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyesi Bakir İzetbegoviç 14-16 Şubat 2012 ve 30 Temmuz-1 Ağustos 2012 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. İzetbegoviç ayrıca, Süleyman Şah Üniversitesi tarafından onuruna düzenlenen Fahri Doktora törenine katılmak amacıyla 24 Eylül 2012 tarihinde İstanbul'a gelmiştir.

İzzetbegoviç'in ilk ziyareti sırasında ele alınan hususların izlenmesi mahiyetinde Başbakan Yardımcısı Sayın Ali Babacan ve Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı Sayın Mehdi Eker ise 17 Mart 2012 tarihinde Saraybosna'ya günü birlik bir ziyaret gerçekleştirmişlerdir. Sayın Babacan ve Sayın Eker ayrıca, 16 Mayıs 2012 tarihinde düzenlenen "3. Uluslararası Yatırım Konferansı ve Saraybosna İş Forumu"nda da ülkemizi temsil etmişlerdir.

Bunların dışında ben de Bosna Hersek'i 3-4 Mayıs 2012 tarihlerinde ziyaret ederek yoğun temaslarda bulundum. Keza, Kalkınma Bakanı Sayın Cevdet Yılmaz 24 Nisan 2012 tarihinde "Batı Balkanlarda Mülteciler ve Yerlerinden Edilmiş Kişiler Sorununun Çözümüne Yönelik Saraybosna Konferansı"na katılmak üzere Bosna-Hersek'e gününbirlik bir ziyaret gerçekleştirmiş; Başbakan Yardımcısı Sayın Bekir Bozdağ ise Srebrenica Soykırımı'nın 17. Yıldönümü Anma törenine katılmak üzere 11 Temmuz 2012 tarihinde Bosna-Hersek'i ziyaret etmiştir.

Bosna-Hersekli Bakanlar da yıl içinde ülkemizi çeşitli vesilelerle ziyaret etmişlerdir. Bu çerçevede Dış Ticaret ve Ekonomik İlişkiler Bakanı Mirko Saroviç 26-27 Haziran 2012 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilen Türkiye-Bosna-Hersek Karma Ekonomik Komisyon (KEK) IV. Dönem Toplantısı vesilesiyle ülkemizi ziyaret ederken, Bosna-Hersek Güvenlik Bakanı Sadık Ahmetoviç da 29 Haziran 2012 tarihinde ülkemizde temaslarda bulunmuştur.

Bosna Hersekli mevkidaşım, Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Zlatko Lagumdžija ise 17-18 Ekim 2012 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiş ve 18 Ekim 2012 tarihinde Bakanlığımız ve Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklara Başkanlığı organizasyonunda İstanbul'da gerçekleştirilen "Balkan Savaşlarından Balkan Barışına" konferansına katılmıştır.

İlişkilerimizin parlamento boyutunda da önemli temaslار yapılmıştır. Bu bağlamda Bosna-Hersek Temsilciler Meclisi Divan Başkanlığı (Başkan Milorad Zivkovic, Başkan Yardımcıları Bozo Ljubic ve Başkan Yardımcısı Denis Becirovic) Sayın TBMM Başkanımızın davetine icabetle 25-28 Mart 2012 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir.

Ayrıca, TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanı Sayın Volkan Bozkır ve beraberindeki heyet 26-29 Şubat 2012 tarihinde, TBMM İçişleri Komisyonu Başkanı Sayın Muammer Güler başkanlığındaki TBMM heyeti ise 22-25 Mayıs 2012 tarihlerinde Bosna-Hersek'i ziyaret etmişlerdir.

Öte yandan, Bosna-Hersek Mayıs sonunda başlayan ve yıl içinde yerel seçim atmosferiyle gelişerek sonbahar aylarında derinleşen bir siyasi gerginliğe sahne

olmuştur. Hükümetimiz bu dönemde Bosna-Hersek’li siyasi parti liderlerine itidal ve uzlaşî telkininde bulunmuş ve ülkenin toprak bütünlüğü, egemenliği ve uluslararası şahsiyetine olan taahhüdünü güçlü bir şekilde yinelemiştir.

2012 yılı içinde ayrıca, savaş döneminde yerlerinden edilmiş kişilerin geri dönüşleri ile kırsal kalkınmanın teşviki amacıyla Ziraat Bankası tarafından Bosna-Hersek’e 100 milyon Avro tutarında uygun koşullu esnek kredi sağlanmıştır. Keza, yerlerinden edilmiş kişiler için bölgesel ve uluslararası projelere de 2012 yılında katkıda bulunulmuştur.

Sırbistan, Balkanlardaki barış, istikrar ve refah bakımından kilit ülke konumundadır. Ticari ve ekonomik çıkarlarımızın yanısıra, Sırbistan’ın Türkiye-Batı Avrupa güzergâhının merkezinde bulunması da Batı Avrupa’da yaşayan vatandaşlarımız açısından önem arz etmektedir. Ayrıca, bölgede altı farklı ülkede Sırp azınlığın bulunması bu ülkeyi bölgesel istikrar açısından önemli bir konuma taşımaktadır.

Bu düşüncelerden hareketle, devletimiz ve hükümetimiz Balkanlarda kalıcı barış ve istikrar için Sırbistan’la ilişkilerine özel önem ve öncelik atfetmektedir. Nitekim Sırbistan’la ilişkilerimiz “stratejik ortaklık” hedefi doğrultusunda tarihindeki en yüksek düzeyindedir.

Öte yandan, iki ülke arasındaki üst düzey temasların sıklığı ilişkilerimizin ulaştığı seviyeyi göstermektedir. 30-31 Ocak 2012 tarihlerinde GDAÜ Gayrıresmi Dışişleri Bakanları Toplantısına katılmak üzere Belgrad’a gerçekleştirdiğim ziyaret vesilesiyle, sözkonusu toplantı marjında dönemin Dışişleri Bakanı Vuk Jeremiç’le ve dönemin Cumhurbaşkanı Boris Tadiç’le görüştim. Buna ilaveten, eski Çalışma ve Sosyal Politika Bakanı Rasim Ljajiç’le 14 Mayıs 2012’de ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında yararlı görüşmeler yaptım.

Cumhurbaşkanı Tomislav Nikoliç, 11 Haziran 2012 tarihinde düzenlenen Cumhurbaşkanlığı yemin törenine Sayın Cumhurbaşkanımızı da davet etmiştir. Sözkonusu törene Bakan Yardımcımız Büyükelçi Sayın Naci Kuru iştirak etmiştir. Başbakan Yardımcısı Sayın Ali Babacan, 14-15 Haziran 2012 tarihlerinde GDAÜ Dışişleri Bakanları ile Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi için gittiği Belgrad’da Cumhurbaşkanı Nikoliç ve dönemin Dışişleri Bakanı Jeremiç ile biraraya gelmiştir. Ayrıca Cumhurbaşkanı Nikoliç, 26 Haziran 2012 tarihinde İstanbul’da düzenlenen KEİ Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi vesilesiyle ülkemizi ziyaret ederek, Zirve marjında Sayın Cumhurbaşkanımız ile görüşmüştür.

Son olarak, Sırbistan Başbakanı ve İçişleri Bakanı Ivica Dacic, 23 Kasım 2012 tarihinde İstanbul'da düzenlenen Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ) İçişleri Bakanları Toplantısı'na katılmak üzere 22-23 Kasım 2012 tarihlerinde Türkiye'yi ziyaret etmiştir. Başbakan ve İçişleri Bakanı Dacic ziyareti çerçevesinde 22 Kasım'da Ankara'da Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından kabul edilmiş, 23 Kasım'da ise İstanbul'da Sayın Başbakanımız ve İçişleri Bakanı Sayın İdris Naim Şahin'le birer görüşme yapmıştır.

Siyasi diyalogumuzun yanısıra, ikili ekonomik ve ticari ilişkilerimizi geliştirmek için de Sırbistan makamlarıyla ortaklaşa yoğun çalışmalar sürdürüyoruz. Bu çerçevede ikili ticaret hacmimiz son iki yıldır sırasıyla % 15 ve % 37 oranında artarak 500 milyon Doları aşmıştır. Önümüzdeki dönemde altyapı, yol ve havacılık sektörleri işbirliği geliştirilebilecek alanlar olarak özellikle dikkat çekmektedir. Nitekim ülkemizin Kraljevo (Morava) Havaalanı projesinde kullanılmak üzere Sırbistan'a sağlaması öngörülen 10 milyon Avro tutarındaki hibeye ilişkin anlaşma Nisan ayında imzalanmış ve Ağustos'ta yürürlüğe girmiştir. Bu anlaşma, Sırbistan'daki ulaştırma ve altyapı projelerinin geliştirilmesine verdiğimiz önemin bir göstergesidir.

Öte yandan, Sancak politikamız da, Sırbistan makamları nezdinde sıkıntıya yol açmadan, Sancak'taki iç siyasi çekişmelere taraf olmadan ve tüm kesimlerle temasa açık şekilde, bölgedeki bölünmüşlüğü ortadan kaldırılması, tarafların yakınlaştırılması ve bölgenin ekonomik kalkınmasına destek verilmesi amaçları doğrultusunda devam ettirilmektedir. Türkiye'de çok sayıda yakını bulunan Boşnakların yaşadığı bu bölge, Türkiye ve Sırbistan tarafından bir "dostluk köprüsü" olarak değerlendirilmektedir. Sancak'taki dini ve toplumsal bölünmüşlüğü giderilmesine ve bölgenin kalkınmasına yönelik çabalarımız kararlılıkla devam edecektir.

Ayrıca, Bosna-Hersek ve Sırbistan arasında yakın istişare ortamı tesis ederek, bu iki ülke arasında güven arttırmak amacıyla başlatmış olduğumuz girişimle ihdas olunan Türkiye-Bosna Hersek-Sırbistan üçlü Balkan Zirvesi'nin birincisi 2010 Nisan ayında İstanbul'da düzenlenmiş, ikinci Zirve ise 26 Nisan 2011 tarihinde Sırbistan'ın Karadordevo kentinde gerçekleştirilmiştir. Üçlü Balkan Zirvesi'nin üçüncüsünü de en kısa zamanda yapmayı planlıyoruz.

Türkiye, **Makedonya** Cumhuriyeti'ni anayasal ismi ve ulusal kimliğiyle tanıyan ve Üsküp'e Büyükelçi gönderen ilk ülkedir. Ülkemiz, bağımsızlığını kazandığı tarihten itibaren Makedonya'nın egemenlik ve toprak bütünlüğünü kararlılıkla savunmuş, kendi anayasal ismini belirlemeye hakkı olduğunu her platformda dile getirmiştir. Türkiye'nin bu yöndeki gayretleri devam etmektedir. Türkiye, Makedonya'nın üniter devlet yapısının yanısıra, çok etnili ve çok kültürlü dokusunun korunmasını da desteklemektedir.

Her ikili temas ve ziyaret vesilesiyle Makedonyalı muhataplarımıza bu ülkenin NATO başta olmak üzere Avrupa ve Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşme hedefine olan desteğimizin altını çiziyor ve Makedonya ile Yunanistan arasındaki isim sorununun Makedonya'nın sözkonusu hedeflerini gerçekleştirmesine engel olmaması gerektiği yolundaki görüşlerimizi vurguluyoruz.

İki ülke arasında 2012 yılında yoğun karşılıklı temas ve ziyaret trafiği olmuştur. Bu bağlamda Cumhurbaşkanı Ivanov, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Uluslararası İş Forumu'nun açılışını 13 Eylül 2012 tarihinde Başbakan Yardımcısı Sayın Ali Babacan, Gümrük ve Ticaret Bakanı Sayın Hayati Yazıcı ve TOBB Başkanı Sayın Rifat Hisarcıklioğlu ile birlikte yapmıştır. Cumhurbaşkanı Ivanov, 11 Ağustos 2012 tarihinde de İstanbul'da düzenlenen bir iftar yemeğinde Sayın Başbakanımızla bir araya gelmiştir.

Cumhurbaşkanı Ivanov ayrıca, 10 Nisan 2012 tarihinde Medeniyetler İttifakı İstanbul Konferansına da iştirak ederek "Balkan Barışı-Geçmişten Ders Alarak Gelecek Vizyonu Oluşturmak" başlıklı bir konuşma yapmış, ardından 11-12 Nisan 2012 tarihlerinde Marmara Grubu Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Vakfı tarafından 15'incisi düzenlenen Avrasya Ekonomik Zirvesi'ne katılmıştır.

Makedonya Başbakanı Gruevski de, 29 Ocak- 3 Şubat 2012 tarihlerinde "Road Show" adlı ekonomik ve ticari faaliyetler dizisi için ülkemizi ziyaret etmiş, bu çerçevede Ankara'da Sayın Başbakanımız ile de görüşmüştür.

Makedonya Dışişleri Bakanı Nikola Poposki ise 14-16 Mayıs 2012 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaret sırasında her iki ülke vatandaşlarının kalış süresi 180 gün içerisinde 90 günü aşmayan seyahatlerde vizeden muaf olmalarına dair "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Her İki Ülke Vatandaşlarının Seyahat Şartlarına Dair Anlaşma" imzalanmıştır. Makedon mevkidaşım Poposki ayrıca, 18-19 Ekim 2012 tarihlerinde Balkan savaşlarının yüzüncü yılı münasebetiyle İstanbul'da gerçekleştirilen "Balkan Savaşlarından Balkan Barışı'na" başlıklı uluslararası konferansa da iştirak etmiştir. Anılan Konferans marjında kendisiyle son derece yararlı bir görüşme yapma fırsatını buldum.

Ayrıca, Başbakan Yardımcısı Sayın Bekir Bozdağ 22-24 Haziran 2012 tarihinde; Çevre ve Şehircilik Bakanı Sayın Erdoğan Bayraktar ise 21-22 Eylül 2012 tarihlerinde Makedonya'yı ziyaret etmişlerdir.

Bunlara ek olarak, TBMM Türkiye-Makedonya Parlamentolararası Dostluk Grubu Başkanı İstanbul Milletvekili Hüseyin Bürge başkanlığındaki altı kişilik

milletvekili heyetimiz 10-13 Ocak 2012 tarihleri arasında; Sayın TBMM Başkanımız ise beraberinde Türkiye-Makedonya Parlamentolararası Dostluk Grubu üyeleriyle birlikte 17-18 Mayıs 2012 tarihlerinde Makedonya'ya ziyarette bulunmuşlardır.

Makedonya ile ilişkilerimiz bakımından önemli bir diğer husus, Makedon ve Arnavutlardan sonra ülkedeki üçüncü büyük etnik topluluk konumunda olan ve Makedonya nüfusunun yaklaşık % 3,85'lik kısmını oluşturan soydaşlarımızdır. Ülkede 2001 tarihli Ohri Çerçeve Anlaşması uyarınca Türklerin merkezi ve yerel yönetim birimlerinde hakça temsil edilmeleri ve anadilde eğitim almaları anayasal hak olarak tanınmıştır. Makedonya'nın sadık vatandaşları olarak iki ülke arasında dostluk köprüsü teşkil eden soydaşlarımızın Ohri Çerçeve Anlaşmasında öngörülen haklarının korunmasına özel önem atfetmekteyiz.

Ülkelerimiz arasındaki ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesine de büyük önem atfediyoruz. Bu bağlamda, ekonomik ve ticari işbirliğimizin siyasi ilişkilerimize yakışır bir seviyeye çıkartılması samimi arzumuzdur.

Ayrıca, Haziran 2012 itibariyle GDAÜ'nün dönem başkanlığını üstlenmiş olan Makedonya'yla, Balkan ülkelerinin ortak iradesini ve özgün sesini yansıtan tek bölgesel işbirliği forumu olan GDAÜ bağlamında da etkin işbirliğimizi sürdürmekteyiz.

Türkiye, 17 Şubat 2008 tarihinde bağımsızlığını ilan eden **Kosova**'yı resmen yazılı olarak tanıyan ilk ülkedir. Ülkemiz, Kosova'yı, bağımsızlığı ve egemenliği hak eden bir halkın haklı mücadelesi sonucu doğan bir devlet olarak görmektedir. Kosova'nın istikrarına, toprak bütünlüğüne, kalkınmasına, Avrupa ve Avrupa-Atlantik yapılarıyla bütünleşmesine, ayrıca, bölgesinde dostane ve yapıcı komşuluk ilişkileri tesis etmesine atfettiğimiz önem, tarafımızdan, ikili ve çok taraflı platformlarda her vesileyle vurgulanmaktadır.

Türkiye-Kosova ilişkileri, ortak tarihi geçmiş ve insani bağlar temelinde mükemmel düzeyde seyretmektedir. Türkiye-Kosova ilişkileri sadece devletten devlete değil, aynı zamanda halktan halka bir nitelik taşımaktadır. İnsani bağlar Kosova ve Türkiye ilişkileri açısından çok özel bir yere sahiptir. Kosova'da etkin bir Türk toplumu, ülkemizde ise çok sayıda Kosova kökenli vatandaşımız yaşamaktadır. Soydaşlarımız, iki ülke arasındaki ilişkilerde köprü rolü oynamakta, Kosova'nın siyasi, ekonomik ve kültürel hayatına olumlu katkılarda bulunmaktadırlar.

1999 yılında düzenlenen NATO hava harekâtına katılan ülkemiz NATO öncülüğündeki KFOR'a destek vermekte, KFOR Kosova Türk Temsil Heyet Başkanlığı'nda (KTTHB) 370 askerimiz görev yapmaktadır. Ayrıca ülkemizin,

AB Misyonu EULEX'te 71 Emniyet Genel Müdürlüğü mensubu ve 1 hakim olmak üzere toplam 72 personeli bulunmaktadır.

Ayrıca, ülkemiz Kosova'nın uluslararası toplum ile bütünleşmesine ve kalkınmasına somut şekilde güçlü bir destek vermektedir. Bu çerçevede, Kosova'nın tanınması yönünde, özellikle de henüz Kosova'yı tanımamış bazı İİT ve Afrika ülkeleri nezdinde gayretlerimizi sürdürmekteyiz. Son olarak Papua Yeni Gine'yle birlikte Kosova'yı tanıyan ülkelerin sayısı 92'e yükselmiştir. Bu gelişmeden büyük memnuniyet duyuyoruz ve yakın zamanda bu sayının artmasını diliyoruz.

10 Eylül 2012 tarihi itibarıyla Kosova üzerindeki "gözetimli bağımsızlık" sürecinin sona ermesiyle Kosova ve Balkanlar için yeni bir dönem başlamıştır. Maliye Bakanı Sayın Mehmet Şimşek de 9-11 Eylül 2012 tarihlerinde Kosova'yı ziyaret ederek bu tarihi kararın alındığı toplantıda ülkemizi temsil etmiştir. Kosova'nın bağımsızlığından bu yana dört yıl gibi kısa bir süre içinde her alanda kaydettiği ilerlemeleri teyid eden bu gelişme, bu ülkenin uluslararası toplum içindeki konumunu güçlendirmiştir.

Ülkemiz, AB kolaylaştırıcılığında yürütülen Belgrad-Priştine diyalog sürecini de kararlılıkla desteklemektedir. Türkiye, anılan diyalog sürecinin gerek Kosova'yı gerek Sırbistan'ı AB ile bütünleşme hedefine daha da yaklaştıracığına inanmaktadır.

Öte yandan, Türkiye ile Kosova arasındaki yakın siyasi ilişkiler ve karşılıklı ziyaretlerin yoğunluğu, ilişkilerimizin ulaştığı seviyeyi açıkça ortaya koymaktadır.

Nitekim 2012 yılında yapılan başlıca üst düzey ziyaretler bağlamında; Kosova Dışişleri Bakan Yardımcısı Petrit Selimi 18-19 Ekim 2012 tarihlerinde Balkan savaşlarının yüzüncü yılı münasebetiyle İstanbul'da gerçekleştirilen "Balkan Savaşlarından Balkan Barışı'na" başlıklı uluslararası konferansa katılmıştır. Başbakan Yardımcısı Sayın Bekir Bozdağ da, Sultan Murad'ı anma programına katılmak ve TİKA'nın yürüttüğü çeşitli projelerin tanıtım ve açılışlarını yapmak üzere 10-12 Ağustos 2012 tarihlerinde Kosova'yı ziyaret etmiştir. Bakan Yardımcımız Büyükelçi Sayın Naci Kuru ise 2-5 Ağustos 2012 tarihlerinde Kosova'yı ziyaret etmiş; sözkonusu ziyaret vesilesiyle "Diplomasi Akademimiz ile Kosova Dışişleri Bakanlığı Diplomatik Akademisi Arasında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Muhtırası" imzalanmıştır.

Ayrıca, Kosova Meclis Başkanı Jakup Krasniqi, TBMM Başkanımızın davetine icabetle, beraberinde Meclis heyetiyle birlikte, 24-28 Nisan 2012 tarihlerinde; Kosova Başbakan Yardımcısı ve Priştine-Belgrad Diyalog Süreci Müzakere

Heyeti Başkanı Edita Tahiri ise Başbakan Yardımcısı Sayın Bekir Bozdağ'ın daveti üzerine 1-6 Mayıs 2012 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmişlerdir.

Diğer yandan, Kosova'nın ekonomik kalkınmasına da büyük önem veriyoruz. Türkiye ile Kosova arasındaki yakın insani ve kültürel bağlar ve mükemmel düzeyde seyreden ikili siyasi ilişkiler, ekonomik işbirliğimize de yansımış, bu durum özellikle son yıllarda yatırımlar konusunda meyvelerini vermeye başlamıştır. İkili ticaret hacmimizin artırılması için özel sektörlerimiz arasındaki temasların daha da sıklaştırılmasını teşvik ediyoruz. Maliye Bakanımızın 10-11 Eylül 2012 tarihlerinde Kosova'ya yaptığı ziyaret sırasında imzalanan "İki Ülke Arasındaki Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması" ile halen müzakereleri devam eden Serbest Ticaret Anlaşması'nın da imzalanmasıyla Kosova'nın Türk yatırımcılar açısından cazibesini arttıracakını düşünüyoruz.

Arnavutluk ile siyasi ilişkilerimiz çok iyi düzeyde olup Türkler ve Arnavutlar arasındaki akrabalık bağları karşılıklı güveni pekiştirmektedir. İki ülkenin bölgesel ve uluslararası konulara yaklaşımları da büyük ölçüde örtüşmekte olup, Arnavutluk ülkemizi zor zamanlarında yardımına koşan bir güvenilir dost, bölgesel güç ve komşu ülke olarak görmektedir.

Ülkemizin Arnavutluk'la mükemmel olarak tanımlanabilecek ilişkileri kapsamında siyasi ve ekonomik ilişkilerin yanısıra önemli bir boyutu da askeri ve güvenlik işbirliği oluşturmaktadır. Bu bağlamda çok sayıda Arnavut askeri personeli Harp Okullarımızda, keza Arnavut polis adayları da Polis Akademimizde eğitim görmektedir.

Karşılıklı ikili ziyaretlerimiz 2012 yılında da devam etmiştir. Bu kapsamda, Arnavutluk Başbakanı Sali Berisha 5-6 Nisan 2012 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyarette bulunmuş; Başbakan Berisha ayrıca KEİ 20. Kuruluş Yılı Zirvesi vesilesiyle 26 Haziran 2012 tarihinde ülkemize bir ziyaret gerçekleştirmiş; son olarak ise Arnavutluk Dışişleri Bakanı Edmond Panariti "Balkan Savaşlarından Balkan Barışına" konferansına katılmak üzere 18 Ekim 2012 tarihinde İstanbul'u ziyaret etmiştir.

Başbakan Yardımcısı Sayın Bekir Bozdağ başkanlığındaki bir heyet ise 28 Kasım 2012 tarihinde Arnavutluk'un bağımsızlığının 100. yılı kutlama törenlerine katılmak üzere Tiran'ı ziyaret etmiştir.

İlişkilerimizin parlamento boyutunda da yıl içinde çeşitli temaslar gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede TBMM Dışişleri Komisyonu Başkanı Sayın Volkan Bozkır Başkanlığı'ndaki TBMM heyeti 29 Ocak-2 Şubat 2012

tarihlerinde; TBMM Başkanımız ise 15-17 Mayıs 2012 tarihleri arasında Arnavutluk'u ziyaret etmiştir.

Karadağ'ı 12 Haziran 2006 tarihinde tanıyan ülkemiz 3 Temmuz 2006 tarihinde bu ülkeyle diplomatik ilişki tesis etmiş, 2008 Nisan ayında ise Karadağ'daki Büyükelçiliğini açmıştır.

Karadağ makamları da ülkemize özel bir yakınlık duymakta, Türkiye'yi bölgesel güç, ekonomik ortak ve komşu ülke olarak görmektedirler. Bugün bir bölümü Karadağ Cumhuriyeti sınırları içinde yer alan Sancak bölgesinden çeşitli tarihlerde ülkemize göç eden birçok vatandaşımızın mevcudiyeti ve halen Karadağ Sancak'ında yaşayan Boşnak topluluğu ile mevcut tarihi, kültürel ve insani bağlarımız, ikili ilişkilerimizin geliştirilmesi için ayrı bir teşvik unsurudur.

Ülkemize Karadağ'dan son dönemde yapılan en önemli üst düzey ziyaret, Karadağ Başbakanı Igor Luksiç'in, Ekonomi Bakanı Vladimir Kavariç, Ulaştırma ve Denizcilik Bakanı Andrija Lompar, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Suad Numanoviç ve Devlet Bakanı Rafet Husoviç'le birlikte 14-16 Mart 2012 tarihlerinde ülkemize yaptığı resmi ziyarettir. Başbakan Luksiç'in ziyareti, iki ülke arasında Başbakan düzeyinde gerçekleştirilen ilk ziyaret olması bakımından önem taşımaktadır. Ziyaret dostane bir ortamda cereyan etmiş; iki ülke arasındaki yakın dostluk ilişkileri ile ikili ve çok taraflı işbirliği anlayışı bir kez daha teyit edilmiştir. Ziyaret çerçevesinde, ilgili Bakanlar tarafından bir dizi işbirliği anlaşması da imzalanmıştır.

İlişkilerimizin gelişme potansiyeli bakımından önemli bir diğer hususu, son dönemde büyük firmalarımızın Karadağ'a olan ilgilerinin artması teşkil etmektedir. Ülke sanayisinin belkemiğini oluşturan ve uzun süredir iflasiyla kamuoyunda büyük rahatsızlık yaratan Niksiç'teki demir çelik fabrikası, Nisan 2012'de bir Türk firması tarafından satın alınmıştır. Bu gelişmenin ticari ilişkilerimizin geliştirilmesine önemli katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Bölgesel barış ve istikrarın korunması bakımından önemli rol oynayabilecek **Hırvatistan**'ın bağımsızlığını ilk tanıyan ülkeler arasında yer alan ülkemiz bu ülkeyle yakın ilişkiler kurmaya özen göstermiştir. Diğer yandan, Hırvatistan ile Türkiye'nin 2005 yılında AB katılım müzakerelerine birlikte başlaması da Hırvatistan'da ülkemize yönelik ilginin artmasına bir vesile teşkil etmiştir. Hırvatistan'ın NATO üyeliği ile AB üyeliği hedeflerinin gerçekleşmesi yönünde atılan adımların başarıyla devam etmesi de ilişkilerimizi olumlu yönde etkilemektedir.

Nitekim Hırvatistan'ın 2013 Temmuz ayında AB'nin 28. üyesi olması beklenmektedir. AB'yle müzakereleri tamamlayan ve üyelik aşamasına gelen Hırvatistan'ın böylece bölgede daha aktif ve geniş bir dış politika izlemeye başlaması beklenmekte, bunun da bu ülkeyle hâlihazırdaki bölgesel ve uluslararası işbirliğimizin daha da geliştirilmesinin önünü açacağı değerlendirilmektedir.

YUNANİSTAN

Komşumuz Yunanistan'la ilişkilerimizin her alanda geliştirilmesi, Hükümetimizin öncelikleri arasında yer almaktadır. Yunanistan'da son dönemde tüm dikkatlerin ekonomik/mali krizden çıkılmasına yönelik çabalar üzerinde yoğunlaştırılmış olmasına rağmen, 2012 yılında Mart ayında İstanbul'da Dışişleri Bakanlıkları Müsteşarları seviyesinde siyasi istişareler gerçekleştirilmiş olup, Haziran ayında Yunanistan'da yeni Hükümetin kurulmasının ardından üst düzeyli temaslarımız daha da hız kazanmıştır.

Dışişleri Bakanı Avramopulos ilk dış ziyaretini İstanbul'da gerçekleştirilen KEİ 20. Yıldönümü Zirvesi vesilesiyle ülkemize yapmıştır. Bu vesileyle kendisiyle biraraya gelerek, ikili ilişkilerimizin önemli veçhelerini ele aldığımız bir toplantı yapma imkânı bulduk. Dışişleri Bakanı Avramopulos'la Eylül ayında BM Genel Kurulu Toplantısı marjında New York'da da biraraya geldik.

Bunun ardından, Ekim ayında da ben Atina'ya günübürlük bir çalışma ziyareti gerçekleştirdim. Bu ziyaret vesilesiyle Yunanistan Başbakanı Samaras, Parlamento Başkanı Meimerakis ve Dışişleri Bakanı Avramopulos'la görüşmelerde bulunarak, ikili ilişkilerimizin tüm veçhelerini ilgilendiren konulara ve uluslararası güncel meselelere ilişkin görüşlerimizi aktardım. Ziyaretim sırasında ayrıca Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi'nin ülkemizde düzenlenecek ikinci toplantısının 2013 yılı Ocak ayında gerçekleştirilmesi hususunda mutabık kalınmış olup, görüşmelerimde bu toplantının hazırlıkları da ele alınmıştır.

Sözkonusu resmi ziyaretlerin yanısıra, uluslararası toplantılar vesilesiyle de Yunanlı muhataplarımızla biraraya geldik. Bu çerçevede örneğin Sayın Milli Savunma Bakanımız Ekim ayında Brüksel'de yapılan NATO Savunma Bakanları Toplantısı vesilesiyle Yunanistan Milli Savunma Bakanı Panayotopulos'la bir görüşme yapmıştır.

Ayrıca son olarak, Dışişleri Bakanlıklarımız Müsteşarları arasında 13-14 Kasım'da Atina'da siyasi danışmalar toplantısı düzenlenmiştir.

Yunanistan'la ekonomik ilişkilerimizde de, diyalog sürecinin olumlu bir sonucu olarak somut neticeler almaya devam edilmektedir. Ticaret hacmimiz Yunanistan'daki ekonomik krize rağmen 2011 yılı sonu itibariyle 4,1 milyar Dolar'a ve 2012 yılının ilk yedi ayında 2,5 milyar Dolar'a ulaşmıştır. Türkiye Yunanistan'ın üçüncü, Yunanistan da Türkiye'nin dokuzuncu büyük ihracat pazarı haline gelmişlerdir. Ülkemizdeki doğrudan Yunan yatırımları 6,5 milyar Dolar düzeyindedir. Ziraat Bankası, Atina, Gümölcine, İskeçe ve Rodos'taki şubeleriyle, Yunanistan'daki ikinci büyük yabancı banka konumundadır.

Keza, turizm alanındaki ilişkilerimizde de artış eğilimi devam etmiştir. 2010 yılından bu yana 1 milyondan fazla Türk ve Yunan vatandaşı birbirinin ülkesini ziyaret etmektedir. Son olarak 2012 Ocak-Haziran döneminde Yunanistan'a giden vatandaşlarımızın sayısı 2011 yılına göre %11,3 oranında artmıştır. Bu artış eğilimi devamlılık arz etmekte olup, ayrıca Yunanistan'ın 7 Haziran-30 Eylül 2012 tarihleri arasında geçerli olmak üzere ve beş Doğu Ege adasını (Rodos, İstanköy, Midilli, Sakız, Sisam) kapsayacak şekilde başlattığı limanlarda vize verilmesine ilişkin olarak uygulamaya koyduğu pilot proje de bu olumlu gidişata katkıda bulunmuştur. Tabiatıyla beklentimiz ve bu konudaki temel hedefimiz, vatandaşlarımıza yönelik vize uygulamasının tamamen kaldırılmasıdır.

Komşumuz Yunanistan'la tesis edilen diyalog sürecinin, esasen ölkelerimiz arasındaki tüm sorunların çözümüne katkıda bulunması hedeflenmektedir. Bu çerçevede Hükümetimiz, Ege Denizi'nin, Türkiye ile Yunanistan arasında bir dostluk ve işbirliği denizi haline gelmesini arzulamakta ve Ege sorunlarına, ulusal çıkarlarımızdan ödün vermeden, uluslararası hukuka uygun biçimde ve ölkemizin meşru hakları ve hayati çıkarları doğrultusunda kalıcı ve adil çözümler bulunmasını hedeflemektedir.

Bilindiği üzere, Ege sorunları konusunda Yunanistan'la iki diyalog kanalımız mevcuttur. Bunlardan ilki, 2002 yılında başlatılan ve tüm Ege sorunlarının çözümü için kapsamlı bir çerçeve üzerinde mutabakata varılmasını amaçlayan istikşafi görüşmelerdir. Bugüne kadar 53 tur görüşme yapılan istikşafi görüşmeler süreci halen devam etmektedir.

Yunanistan'la Ege konusunda sürdürdüğümüz ikinci diyalog kanalı ise Güven Artırıcı Önlemler sürecidir. Bu süreçte bugüne kadar 29 önlem kabul edilmiştir. Bu önlemler Ege'de istenmeyen gerginliklerin önlenmesi için bir nevi sigorta niteliği taşımakta olup, aynı zamanda iki ölkede askeri makamlarının birbirlerini daha iyi tanımalarına ve işbirliği yapmalarına imkan sağlamaktadır.

Yunanistan'la ilişkilerimizin bir diğere önemli boyutunu Azınlıklar konusu teşkil etmektedir. Bu çerçevede, Yunanistan'daki Türk Azınlık ile ölkemizdeki Rum

Ortodoks Azınlığı ülkemiz ile Yunanistan arasındaki birer dostluk köprüsü olarak görmekteyiz. Diğer yandan, Batı Trakya Türk Azınlığı'nın ve Onikiada'da yaşayan soydaşlarımızın temel hak ve özgürlüklerden ve ikili ve çok taraflı Andlaşmalarla teminat altına alınmış olan Azınlık haklarından çağdaş standartlarda yararlanabilmelerine ilişkin beklentimiz sürmektedir. Bu konu Yunanlı muhataplarımızla ele alındığı gibi, ilgili uluslararası kuruluşlar nezdinde de takip edilmektedir.

Öte yandan tüm vatandaşlarımızın mutluluğunu esas alan bir yaklaşım içinde, Hükümetimizin ülkemizdeki Rum Ortodoks Cemaatine yönelik olarak attığı adımların gerek Rum Ortodoks Azınlığa mensup vatandaşlarımız, gerek Yunan makamları tarafından memnuniyetle karşılandığı bilinmektedir. Örneğin Patrikhane'ye yapılan üst düzeyli ziyaretler bağlamında benim 3 Mart 2012 tarihinde gerçekleştirdiğim ziyaret, Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi'ne Dışişleri Bakanı seviyesinde yapılan ilk ziyaret niteliğini taşımaktadır. Keza Patrik I. Bartholomeos, Yüce Meclisimizin çatısı altında Anayasa Uzlaşma Alt Komisyonu'nun toplantısına iştirakle, yeni Anayasa hazırlanması çalışmalarını çerçevesindeki görüşlerini ifade etmiştir.

Tabiatıyla Yunanistan'daki soydaşlarımız da, Hükümetimiz tarafından atılan bu somut adımları yakından izlemekte ve Yunan Devleti'nin kendilerine yönelik benzer somut açıklamalar gerçekleştirmesini beklemektedirler.

2012 yılında ayrıca, Selanik'teki Atatürk Evi'nin restorasyonu için Yunan makamları nezdinde takip edilen izin sürecinin tamamlanmasının ardından, Kültür ve Turizm Bakanlığımız tarafından gerekli çalışmalar başlatılmış olup, sürecin en kısa zamanda tamamlanarak, Atatürk Evi'nin yeniden vatandaşlarımızın ziyaretine açılması hedeflenmektedir.

Ayrıca Yunanistan'daki Osmanlı kültür mirasının korunması konusuna da tarafımızdan önem ve öncelik atfedilmektedir. Bu hususta Yunan tarafına işbirliği önerisinde bulunulmuştur. Yunanistan'la aramızdaki turizm alanındaki ilişkilerin gelişmesine paralel olarak, Yunanistan'ı ziyaret eden vatandaşlarımızın Osmanlı eserlerinin durumlarına ilişkin gözlemleri ve bu konuda gösterdikleri hassasiyet de dikkate alınarak, Yunan tarafıyla temaslarımızda bu hususu da gündeme getirmeye devam etmekteyiz.

KIBRIS

Kıbrıs sorununun Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin iyi niyet misyonu çerçevesinde, yerleşik BM parametreleri olan siyasi eşitlik ve iki kesimlilik temelinde, eşit statüde iki Kurucu Devleti haiz yeni bir Ortaklık kurulması ve bu yeni Ortaklığın Türkiye'nin etkin ve fiili garantisini içeren Garanti ve İttifak Antlaşmalarının teminatı altında kalmaya devam etmesi suretiyle çözümüne tam destek veren ilkeli politikamız 2012 yılında da kararlılıkla sürdürülmüştür.

2012 yılının başında devam eden görüşmelerde, Kıbrıs Türk tarafınca, sürecin tüm bakiye konuların sonuçlandırılacağı ve garantör ülkelerin de katılacakları yüksek düzeyli toplantıyı da içeren son aşamaya taşınması amaçlanmıştır. Böylelikle, bir çözüm planının mümkün olan en kısa sürede iki tarafta ayrı ayrı referandumlara sunulması ve garantör ülkelerin de onay süreçlerini tamamlamaları neticesinde 1 Temmuz'da AB Dönem Başkanlığı'nın yeni ortaklık devleti tarafından üstlenilmesi düşünülmüştür.

Bu hedefin hayata geçirilebilmesi için BM tarafından belirlenen somut koşulların Kıbrıs Türk tarafınca karşılanmış olmasına rağmen, BM Genel Sekreteri'nin yüksek düzeyli toplantı aşamasına geçilmesi kararını alamaması münhasıran Rum tarafının çözüme ilişkin isteksizliği, süreci zamana yayma anlayışı ve siyasi irade eksikliğinden kaynaklanmıştır.

Rum tarafının, süreci sonuçlandırmaya imkân tanımayan, müzakerelere ilişkin herhangi bir takvimi kabul etmeyen bu tutumunun neticesinde, 29 Mart'ta Ada'da yapılan son Liderler görüşmesiyle Cumhurbaşkanı Sayın Eroğlu ve Rum Lider Hristofyas arasında sürdürülen müzakereler fiilen sona ermiş ve BM tarafından sürecin devamına ilişkin tarafların ayrı ayrı rızasının alınmasını gerektiren yeni bir yöntemin, bir bakıma yeni bir yol haritasının geliştirilmesi noktasına gelinmiştir.

Gelinen aşamada, Kıbrıs Türk tarafı bir takvim ve çerçevesi olmadan görüşmelerin ucu açık şekilde sürüp gidemeyeceğini vurgulanmaktadır. Türk tarafı ayrıca, çözümün önünde asıl engeli teşkil eden, iki taraf arasındaki karşılıklı güven eksikliğinin giderilmesine dönük bir egzersiz önererek diyalog kapılarını da kapatmayan bir yaklaşım ortaya koymuştur. Bu yaklaşım başta BM olmak üzere, ilgili taraflarca da benimsenmiştir. Kıbrıs Türk tarafınca önerilen güven artırıcı önlemlerin taraflar arasında diyalogun bir şekilde muhafazasına imkân vermesinin ötesinde gelecekteki bir çözüme zemin de hazırlayabileceği düşünülmektedir.

Soruna kapsamlı çözüm bulunması için yeni bir süreç başlatılıp başlatılmayacağı hususunun ise, fiilen 2013 Şubat ayında Rum başkanlık seçimleri sonrasına kaldığı görülmektedir.

Herhalükarda, Kıbrıslı Rumların 1960 yılında kurulan ortaklığı 1963'te bozmasıyla ortaya çıkmış olan Kıbrıs sorunu 2013 yılı itibarıyla 50. yılını tamamlayacaktır. Kıbrıslı Türkler 50 yıldır maruz kaldıkları tüm baskılara rağmen haklı mücadelelerini sürdürmeye devam ederken, Kıbrıs Türk halkının Rumların irade eksikliğinin bedelini daha fazla ödemelerine izin veremeyiz.

Esasen, Kıbrıs Türk tarafı çözüm ve uzlaşmadan yana tutumunu 2004 yılındaki referandumlar başta olmak üzere pek çok kere kanıtlamıştır. Anavatan ve garantör olarak Türkiye'nin de bir adım önde olma anlayışı değişmemiştir. İşbirliğimizi her alanda geliştirdiğimiz diğer anavatan Yunanistan'la birlikte, 50. yılında bu soruna son vermeye hazırız. Bizim açımızdan Ada'nın ortak sahibi olan iki halkın kurucu iradesinin esas alınması ve bu temel üzerinden müzakere edilmesi kaydıyla, çözüm için geliştirilebilecek her yöntem kabul edilebilir bir alternatifi teşkil etmektedir. Diğer taraftan, karşı taraf çözüm için asıl isteğinin ortaklık olmadığı görüşündeyseniz, bunu gözetilen bir çözüm de tabiiyle düşünülebilecektir.

Bununla birlikte, yukarıda belirtildiği üzere Türk tarafı hâlihazırda devam eden güven artırıcı önlemler egzersizine odaklanmıştır. Türk tarafı bu kapsamda tüm bölge açısından gerginlik yaratma potansiyeli bulunan Doğu Akdeniz'deki hidrokarbon yatakları ile bölgedeki uluslararası hava trafiği üzerinde de bir tehdit haline gelen hava trafiği kontrolü gibi bazı konularda pratik çözümler bulunmasına gayret etmektedir.

Bu yaklaşımın başta BM olmak üzere, uluslararası camia tarafından da olumlu karşılandığı görülmüştür. Nitekim BM Genel Sekreteri de, Ada'da konuşlu BM Barış Gücü UNFICYP'in faaliyetlerine ilişkin 29 Haziran 2012 tarihli dönemsel raporunda, Ada'daki iki taraf arasında kapsamlı müzakerelere nasıl devam edilebileceği hususunda anlaşma sağlanıncaya dek teknik komitelerin çalışmalarına ağırlık verileceğini ve diğer güven artırıcı önlemlerin hayata geçirilmesi ihtimali üzerinde durulacağını kaydetmiştir. Genel Sekreter sözkonusu raporunda ayrıca, doğal kaynaklardan elde edilecek ve "tüm Kıbrıslılara ait olan" gelirlerden her iki toplumun istifade etmesinin sağlanmasının önemine işaret etmiştir.

Bununla birlikte, Kıbrıs Türk tarafının, geçen yıl Eylül ayında denizdeki doğalgaz ve petrol kaynakları konusunda BM aracılığıyla sunduğu hakça paylaşım önerisi ne yazık ki karşılıksız kalmıştır. Rum tarafı, gerek Türkiye gerek KKTC tarafından yapılan tüm uyarılara rağmen tek yanlı faaliyetlerini bir adım daha ileri taşıyarak, 2012 yılı Şubat ayı itibarıyla sözde Münhasır Ekonomik Bölgesi alanı içinde 12. Parsel dışındaki ruhsat sahaları için uluslararası ihaleye çıkmıştır.

Rumların açtığı ihaledeki sözde ruhsat sahalarının bir bölümünün 32°16'18" doğu boylamının batısında Türkiye'nin Doğu Akdeniz'deki kıta sahanlığı alanlarıyla çakıştığı, ayrıca sözde ruhsat sahalarının Ada'nın güneyinde de, KKTC'nin 22 Eylül 2011 tarihinde TPAO'ya verdiği ruhsat sahalarıyla çakıştığı görülmüştür. Bu bağlamda GKRY'nin gerek ülkemiz gerek KKTC tarafından kabul edilmesi mümkün olmayan sözkonusu faaliyetlerine itirazımızın da iki temel gerekçesi vardır. Bunların ilki Kıbrıs meselesi bağlamında Kıbrıs Türklerinin haklarının korunması, ikincisi ise ülkemizin Kıbrıs adasının batısındaki kıta sahanlığı haklarının muhafazasıdır.

Her hâlükârda durumun hassasiyeti GKRY tarafından açılan ihaleye ilgi gösterebilecek şirketlere açıkça ifade edilmiş ve özellikle Ada'daki diğer kurucu halk olan Kıbrıs Türklerinin iradesi ile eşit ve tabii haklarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır. Bu bağlamda GKRY ile işbirliği yapacak şirketlerin Türkiye'deki yeni enerji projelerine dâhil edilmeyecekleri tüm açıklamalarımızda belirtilmiş ve şirketlere Kıbrıs meselesi bakımından ihtilafı olan bu deniz alanlarında faaliyet göstermemeleri çağrısında bulunulmuştur.

Rum tarafının bölgede bir kriz yaratmaya yönelik bu uzlaşmaz tutumuna rağmen, Cumhurbaşkanı Sayın Eroğlu, geçtiğimiz Eylül ayı sonunda New York'ta BM Genel Sekreteri ile 29 Eylül'de yaptığı görüşmede, piyasaya erişimde en pratik ve ekonomik yol olan Türkiye üzerinden boru hattı geçmesini de kapsayan bir işbirliği önerisini devam eden güven artırıcı önlemler egzersizi kapsamında iletmiş ve böylelikle geçtiğimiz yıl yapılan yapıcı öneriyi daha da geliştirmek suretiyle yinelemiş bulunmaktadır.

İyi niyetle yapılan bu işbirliği önerisini de reddettiği görülen GKRY'nin bundan sonraki süreçte de işbirliğine yanaşmaması halinde, KKTC'nin kara sınırları içinde yer alan bölgelerde başlatılmış bulunan hidrokarbon arama faaliyetlerine ilaveten TPAO tarafından sismik araştırmaları tamamlanmış olan deniz ruhsat alanlarında da sondaja yönelik faaliyetlere geçilmesi Kıbrıs Türk tarafının en doğal ve meşru hakkıdır.

Neticede, Kıbrıs sorununa yaklaşımımızın temeli, Kıbrıs'ın da yer aldığı Doğu Akdeniz'in Ada'daki iki taraf ve anavatanlar başta olmak üzere herkes için bir işbirliği sahasına dönüşmesi, bu işbirliğinin kendisini çevreleyen Ortadoğu bölgesine de yansıtacak biçimde istikrar ve refah üretir bir mekanizma haline gelmesidir. Bu, kuşkusuz ilgili herkesin menfaatindedir. Türkiye, bu anlayışla, Kıbrıs'ta kalıcı bir siyasi uzlaşmaya varılması amacıyla belirlenecek yeni bir yol haritası ve takvim çerçevesinde sonuç alınabilmesi için garantör ve anavatan olarak üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmeye ve Kıbrıs Türk tarafının yapıcı çabalarına her türlü desteği sağlamaya devam etmektedir.

Öte yandan, KKTC'nin uluslararası konumunun güçlendirilmesi ve özellikle uluslararası örgütlerdeki statüsünün ileriye taşınması yönündeki çabalara sağladığımız destek de 2012 yılı boyunca devam ettirilmiştir. Bir yandan KKTC'nin her yıl sayısı artmakta olan dış temsilciliklerinin güçlendirilmesi çalışmaları sürerken, diğer taraftan özellikle İİT, EİT gibi uluslararası örgütlerdeki statüsünün ilerletilmesi için müşterek çaba harcanmıştır. Bu çalışmalar dâhilinde, 14-15 Ekim'de Bakü'de yapılan EİT Zirvesinde kabul edilen kararlarla KKTC'nin, İslam İşbirliği Teşkilatı nezdindeki konumuna benzer şekilde, EİT nezdinde de "Kıbrıs Türk Devleti" adı altında gözlemci üye statüsü kazanması yıl içinde sağlanan en önemli somut netice olmuştur.

Keza, Türkiye'nin artan ekonomik gücünden KKTC de yararlanmaktadır. Kıbrıs Türkü'nün ekonomik açıdan daha güçlü bir düzeye gelebilmesi için KKTC Hükümeti'nin başarıyla sürdürmekte olduğu reform çabaları ülkemizce desteklenmekte, sağlıklı ve sürdürülebilir bir ekonomik yapının temellerini güçlendirmek yönünde birlikte çaba sarfedilmektedir. Bu hususta özellikle son dönemde alınan olumlu neticeler Kıbrıs Türkü'nün geleceğe daha güvenle bakması açısından umut vericidir. Önümüzdeki yıl 30. yılını idrak edecek olan KKTC'nin işleyen demokratik yapısıyla olduğu kadar, tüm engellemelere karşın ekonomik olarak da rüştünü ispat ederek, Ada'nın geleceğinde söz sahibi olması için çalışıyoruz.

Bu kapsamda, ülkemizin üç yıllık dönemler halinde KKTC'ne sağlamakta olduğu hibe ve kredileri düzenleyen, KKTC Hükümetince hazırlanan 2013-2015 Sürdürülebilir Ekonomiye Geçiş Programına dair Ekonomik ve Mali İşbirliği Protokolü Başbakan Yardımcısı Sayın Beşir Atalay ve KKTC Başbakanı Sayın İrsen Küçük tarafından 4 Aralık 2012 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır. Anılan Protokol uyarınca, önümüzdeki üç yıllık dönemde 3 milyarı hibe ve kredi, 300 milyonu kamu bankalarına destek olmak üzere toplam 3 milyar 300 milyon TL yardımda bulunulması öngörülmektedir.

Öte yandan, on yıllardır bir hayal olan Türkiye'den KKTC'nin verimli topraklarına hayat suyu getirilmesini sağlayacak boru hattı projesinin gerçekleştirilmesi için de gerekli çalışmalar planlanan şekilde yürütülmektedir. Türkiye ve KKTC'de inşası devam eden barajlardan sonra, 13 Ekim itibarıyla, dünyada bir ilk olan denizaltı geçişli boru döşeme işlemine de başlanmıştır. Açılışını 7 Mart 2014 tarihi için planladığımız bu projeye Anamur'dan Geçitköy'e yılda toplam 75 milyon metreküp içme ve sulama suyu gelecektir. Söz konusu miktarın, Ada'nın tümünün toplam su ihtiyacının neredeyse iki misline tekabül edecek şekilde, 10 katına kadar artırılması potansiyeli vardır. Türkiye'nin ve Kıbrıs Türk tarafının arzusu, bir uzlaşma ve işbirliği kültürünün hâkim kılınması suretiyle, Ada'nın tamamının bu sudan istifade edebilmesidir. Ülkemizden su ulaştırılması, işbirliğine gidilebilecek yeni bir alan yaratarak

taraflar arasındaki güvensizlik ortamının aşılmasına ve birlikte çalışma ruhunun gelişmesine de katkı sağlayabilecek tarihi bir adım olacaktır.

ORTA DOĞU

Dış politikamızın, çevremizde bir barış, istikrar ve refah kuşağı oluşturulması yönündeki temel hedefi çerçevesinde, çeşitli sorunlarla örülü Orta Doğu coğrafyası başlıca ilgi alanlarımızdan birini oluşturmaya devam etmektedir. Orta Doğu halklarıyla köklü tarihi, kültürel ve beşeri bağlarımız ve bölgedeki gelişmelerin Türkiye'ye doğrudan veya dolaylı etkileri, bizi bölge meselelerini çok yakından izlemeye mecbur kılan öğelerdir. Türkiye, bölgede kalıcı barış ve istikrarın tesisi amacıyla elinden gelen her türlü katkıyı yapmaktadır.

Bu çerçevede, Kuzey Afrika ve Orta Doğu'da 2011 yılında başlayan ve uluslararası çevrelerde “**Arap Baharı/Arap Uyanışı**” olarak adlandırılan tarihi dönüşüm süreci, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizin dış politika gündeminde de üst sıralara yerleşmiştir.

Bölgedeki meşru halk hareketleri, tarafımızdan tarihin doğal akışı içinde gecikmiş ve kaçınılmaz bir değişim sürecinin başlangıcı olarak görülmüştür. Ülkemiz, halkın meşru ve demokratik taleplerinin yerine getirilmesi gerektiğini savunmuş ve tüm rejimlere bu yönde gerekli reformları hızla yapmaları çağrısında bulunmuştur.

İlgili ülkelerin ve tüm bölgenin barış, istikrar ve refahının, halkın talepleri doğrultusunda demokratikleşme yönünde gerekli adımların atılmasına bağlı olduğunu düşünen ülkemiz, geri döndürülemez bu sürecin aynı zamanda kan dökülmeden ve şiddete başvurulmadan barışçıl yollardan gerçekleşmesine de büyük önem vermiş ve konuya ilişkin politikasını bu anlayış çerçevesinde şekillendirmiştir.

Nitekim, değişim süreci yaşayan bölge ülkelerinin bağımsızlıklarına, toprak bütünlüklerine ve siyasi birliklerine saygı gösterilmesi ve korunması sürecin başından beri izlediğimiz ilkeli ve tutarlı politikanın temel unsurlarından biri olmuştur.

Bu noktada, Arap halk hareketlerinin amaçlarına uygun şekilde başarıya ulaşmasının sadece bölge ve bölge ülkeleri bakımından değil, küresel barış ve güvenlik için de önem arzettiğinin belirtilmesi gerekmektedir. Bu itibarla, uluslararası toplumun, halkların yanında yer alarak değişim ve reform süreçlerine azami destek olması, bölge ülkelerinin demokrasiye geçiş sürecini başarıyla ilerletebilmeleri için karşı karşıya buldukları sosyo-ekonomik ve

siyasi sınamalarla mücadelelerinde bu ülkelerin yanlarında durması büyük önem taşımaktadır.

Türkiye bu bakımdan gerek bölge ülkeleriyle tarihten kaynaklanan özel bağları, gerek bölge halklarının ülkemizdeki demokrasinin düzeyine duyduğu ilgi ve özlem nedeniyle ayrıcalıklı bir konumdadır. Bazı çevrelerce ifade edildiği gibi, bir model teşkil etmesek de, Türkiye'nin bölge ülkeleri ve halkları için bir ilham ve ümit kaynağı olduğu kesindir. Biz de bu anlayışla, değişim sürecinden geçen ülkelere tecrübe paylaşımı dahil, her türlü desteği vermeye hazır olduğumuzu ifade ediyoruz.

Tabiatıyla, başlatılan reform süreçlerinin kısa ve kolay olmayacağını, yol boyunca sıkıntılar olabileceğini biliyoruz. Ancak artık geri döndürülemeyeceğine inandığımız bu sürecin yararlarının da olası her türlü riskin ötesinde olduğu bilinciyle önümüzdeki dönemde de halkların demokrasi taleplerine kuvvetli ve somut destek vermeye devam edeceğiz.

Bu çerçevede, bölgedeki dönüşüm süreci bakımından kilit önemi haiz **Mısır**'la ilişkilerimiz karşılıklı üst düzey ziyaretlerin de katkısıyla 2012 yılında da her alanda gelişmeye devam etmiştir.

Bu kapsamda 30 Haziran 2012 tarihinde Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu huzurunda yemin ederek Cumhurbaşkanlığı görevini resmen devralan Dr. Muhammed Mursi'nin 30 Eylül 2012 tarihinde ülkemizi ziyareti, ilişkilerin kapsamlı bir şekilde gözden geçirilmesi ve geleceğe dönük ortak iradenin ifade edilmesi bakımından yararlı olmuştur. Mursi ziyareti kapsamında, Sayın Cumhurbaşkanımız ve Sayın Başbakanımızla görüşmüş, ayrıca AK Parti'nin Olağan Kongresi ile Türk-Mısır İş Forumu'na iştirak etmiştir.

Mısır Dışişleri Bakanı Kamel Amr de, önce Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi Hazırlık Toplantısı, ardından da Türk-Arap Forumu Dışişleri Bakanları Beşinci Toplantısı için olmak üzere Kasım ve Aralık aylarında iki defa ülkemizi ziyaret etmiştir.

Öte yandan, ilişkilerimizin kurumsal bir çerçevede geliştirilmesi bakımından büyük önem taşıyan ve ilki Sayın Başbakanımızın 12-14 Eylül 2011 tarihlerinde Kahire'yi ziyareti vesilesiyle düzenlenen Türkiye-Mısır Ortak İşbirliği Konseyi İkinci Toplantısı, 17-18 Kasım 2012 tarihlerinde yine Mısır'da gerçekleştirilmiştir. Söz konusu toplantıya Sayın Başbakanımız ve Mısır Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi eşbaşkanlık etmişlerdir. Toplantıda Sayın Başbakanımıza ben dahil dokuz Sayın Bakanımız eşlik etmiştir. Heyetimizde ayrıca, çeşitli Bakanlık ve kurumlarımızdan 60 dolayında üst düzey yetkili ve uzman ile 200'ün üzerinde işadama ve yatırımcımız yer almıştır. Toplantı

vesilesiyle 28 anlaşma, protokol ve mutabakat zaptı imzalanmıştır. Sözkonusu anlaşmalar, ulaştırma, gümrük, rekabet, sağlık, tarım, hayvancılık ve kalkınma alanlarında işbirliği, ticaret istişareleri, polis akademileri arasında işbirliği, tarihi eserlerin restorasyonu, kentleşme, Kahire’de TİKA Bürosu açılması, 2014’ün karşılıklı olarak Türkiye ve Mısır kültür ve turizm yılı ilan edilmesi konularına ilişkindir.

Toplantı sonuçlarına ilişkin olarak yayınlanan Ortak Bildiride, iki ülke ilişkilerinin stratejik niteliğini yansıtacak şekilde, Konseyin adı “Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi” olarak değiştirilmiştir. Böylece Türkiye ve Mısır ilişkilerinin “stratejik” niteliği her iki tarafça da kayda geçirilmiş olmaktadır.

Toplantı sırasında ayrıca, Mısır Cumhurbaşkanı Yardımcısı Essam Haddad’ın İstanbul’u ziyareti vesilesiyle 2012 Eylül ayında tarafımızdan açıklanan 2 milyar Dolarlık finansman paketi kapsamında Mısır’a bir milyar Dolar tutarında Eximbank kredisi verilmesine ilişkin anlaşma da akdedilmiştir. Sözkonusu finansman paketinin diğer ayağını teşkil eden bir milyar Dolarlık Hazine kredisinin ise 500 milyon Dolarlık dilimi Ekim ayı sonunda Mısır’a aktarılmış olup ikinci dilimin de Ocak 2013’te aktarılması öngörülmektedir. Ülkemiz Mısır’ın demokratik dönüşümünü başarıyla tamamlaması için gereken her türlü desteği vermeye bundan sonra da devam edecektir.

Diğer taraftan, Mısır’daki siyasi geçiş süreci kırılganlığını korumaktadır. Nitekim Cumhurbaşkanı Mursi tarafından 22 Kasım 2012 tarihinde ilan edilen Anayasal Deklarasyon ile halkoyuna sunulacak yeni Anayasa taslağı ülkede yoğun tepkilere yol açmıştır. Taraflar arasındaki çatışmaların şiddetlenmesi üzerine, Cumhurbaşkanı Mursi önce ulusal diyalog çağrısında bulunmuş, bilahare 22 Kasım 2012 tarihli Kararnameyi iptal ederek yeni bir Kararname yayımlamıştır. Anayasa referandumunun 15 Aralık ve 22 Aralık 2012 tarihlerinde yapılması öngörülmektedir. Ülkemiz Mısır’ın geçiş sürecinin istikrarlı bir şekilde yürütülmesine büyük önem vermekte olup, gelişmeleri yakından izlemektedir.

Arap halk hareketlerine başlangıç noktası teşkil eden ve bu emsal olma özelliği nedeniyle tüm bölgede yakından takip edilen **Tunus**’ta Ulusal Kurucu Meclis seçimlerinin 23 Ekim 2011 tarihinde gerçekleştirilmesinin ardından demokratikleşme yolunda çok önemli adımlar atılmıştır.

Bu çerçevede son dönemde Tunus’ta siyasi gündemin en önemli maddesi olan Anayasa hazırlama sürecinde Anayasa Komisyonu çalışmalarını tamamlamış, ancak nihai Anayasa metni üzerinde henüz mutabakata varılamamıştır.

Başından beri Tunus'ta halkın meşru talep ve beklentileri doğrultusunda demokratik dönüşüm gerçekleştirilmesini destekleyen Türkiye, dönüşüm sürecine katkılarını sürdürmektedir.

Bu çerçevede Türkiye ve Tunus arasında birçok alanda işbirliği mekanizmaları kurulmuş olup Tunus'ta devam eden ekonomik ve sosyal problemlerin çözümü amacıyla kapsamlı çalışmalar yürütülmektedir. Bu doğrultuda Tunus'a 100 milyon Doları hibe olmak üzere toplam 500 milyon Dolarlık kredi sağlanması kararlaştırılmıştır.

Tunus'la hızla gelişen ikili ilişkilerimizin bir göstergesi olarak üst düzeyli temaslar da sıklık kazanmış olup, Tunus Başbakanı Hamadi El Cibali'nin Sayın Başbakanımızın davetine icabetle 25 Aralık 2012 tarihinde ülkemizi ziyaret etmesi öngörülmektedir.

23 Ekim 2011 tarihinde Kaddafi rejiminin sona ermesiyle başlayan **Libya**'daki demokratik dönüşüm süreci de başarıyla devam etmektedir.

7 Temmuz 2012 tarihinde gerçekleştirilen seçimlerin ardından, 120'si bağımsız 80'i parti temsilcilerinden oluşan 200 sandalyeli Genel Ulusal Kongre (GUK) oluşturulmuş, GUK 8 Ağustos 2012 tarihinde Ulusal Geçiş Konseyi'nden görevi resmen devralmıştır. 9 Ağustos 2012 tarihinde yapılan Meclis Başkanlığı seçimlerinde GUK seçimlerinde 3 sandalye kazanan Ulusal Cephe Partisi lideri Dr. Muhammed Yusuf Magaryaf Başkanlığa seçilmiştir. Magaryaf, böylece Devlet Başkanlığı görevini de üstlenmiş bulunmaktadır.

12 Eylül 2012'de yapılan Başbakanlık seçimlerini kazanarak yeni hükümeti kurmakla görevlendirilen Mustafa Ebu Şakur ise, ilki 3 Ekim, ikincisi ise 7 Ekim'de olmak üzere 2 kabine listesi sunmuş, ancak GUK'tan güvenoyu alamayarak Başbakanlık görevinden azledilmiştir. Bunun üzerine 14 Ekim 2012 tarihinde yeniden yapılan seçimleri kazanan Vatan ve Refah Partisi Başkanı Ali Zidan hükümeti kurmakla görevlendirilmiştir. Ali Zidan başkanlığında kurulan hükümet 14 Kasım 2012 tarihinde yemin ederek görevine başlamıştır.

Türkiye, başından beri Libya'da kendi içinde tutarlı ve ilkeli bir politika izlemiş olup, Libya halkının meşru beklentileri doğrultusunda ülkede anayasal demokrasiyi hedefleyen siyasi değişim ve dönüşüm sürecinin başlatılması hedefine destek vermiştir.

Libya ile mevcut tarihi bağlarımız ve bu ülkedeki demokratikleşme sürecine destek politikamız çerçevesinde, devrim sırasında olduğu gibi, devrim sonrası siyasi, ekonomik ve sosyal yeniden yapılanma sürecinde de, ülkemiz, Libya halkının yanında yer almaya devam etmekte ve Libya'nın istikrar ve refaha ulaştırılması yönündeki katkılarını sürdürmektedir.

Bu anlayışla ve Libya'nın önümüzdeki dönemde en öncelikli ihtiyacının insan kaynağı olacağı saptamasından hareketle, ülkemiz tarafından çok sayıda Libyalıya tarım, sağlık, enerji, gümrük, çevre, sanayi, ulaşım gibi çeşitli alanlarda teknik ve mesleki eğitim verilmesi planlanmaktadır. Ayrıca, ülkenin en önemli sorunu konumundaki, güvenliğin temini ve güvenlik kurumlarının yeniden yapılanması amacıyla ilgili personele ülkemizde eğitim verilmesi öngörülmüştür. Bu çerçevede, 800'den fazla polis adayı İstanbul'da eğitim almaktadır. Libya'nın yeniden imarı için tahsis ettiğimiz kredi ve hibe yardımlarının toplamı ise 300 milyon ABD Dolarına ulaşmıştır.

Sayın Cumhurbaşkanımızın davetine icabetle 6-9 Aralık 2012 tarihlerinde ülkemizi ziyaret eden Libya GUK ve Devlet Başkanı Muhammed Yusuf Magaryaf'la gerçekleştirilen görüşmelerde, ülkemizin Libya'ya her alanda desteğinin devam edeceği bir kez daha vurgulanmıştır.

Fas'ta, yeni Anayasanın 1 Temmuz 2011 tarihinde gerçekleştirilen referandumla kabul edilmesi ertesinde, sürdürülen reform sürecinin önemli bir adımını teşkil eden Temsilciler Meclisi erken seçimlerinin 25 Kasım 2011 tarihinde serbest, adil ve şeffaf biçimde gerçekleştirilmesi ve hükümetinin sorunsuz biçimde kurulması Fas'ın reform ve demokrasi yönünde ilerleme kararlılığının somut göstergesini teşkil etmiştir.

Bu çerçevede, reform yönünde attığı olumlu ve zamanlı adımlarla istikrarlı bir geçiş süreci yaşayan Fas ile son dönemde temaslarımız yoğunlaştırılmıştır. 2011 Kasım ayında Fas'a yaptığım ziyaretin ardında, Fas Dışişleri ve İşbirliği Bakanı Saad Dine El Otmani 18-20 Mart 2012 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Ziyaretler vesilesiyle birçok anlaşma imzalanmıştır. Ayrıca, El Otmani'nin ziyaret sırasında Türkiye ve Fas arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK) kurulması hususunda mutabakata varılmıştır. YDSK'nın oluşturulmasına ilişkin çalışmalarımız devam etmektedir.

Cezayir'de 10 Mayıs 2012 tarihinde düzenlenen Ulusal Halk Meclisi seçimlerinin barışçıl bir ortamda gerçekleştirilmesi ve ardından yeni Hükümetin 4 Eylül 2012 tarihinde Başbakan Abdelmalek Sellal'ın başkanlığında oluşturulması tarafımızdan memnuniyetle karşılanmıştır. Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgesi tarihi bir dönüşüm sürecinden geçerken Cezayir'de gerçekleştirilen Ulusal Halk Meclisi seçimlerini ve sonrasındaki siyasi süreci doğru yönde atılmış bir adım olarak görüyoruz.

Türkiye olarak bu çerçevede, Cezayir'deki reform sürecinin ilerletilmesini desteklemeye ve işbirliğini geliştirmeye devam etmekteyiz. Nitekim, 25-26 Kasım 2012 tarihlerinde Cezayir'e gerçekleştirdiğim ziyaret ikili ilişkilerin her alanda geliştirilmesini, başarılı bir performans sergileyen Türk özel sektörümüzün

Cezayir'deki sorunlarına çözüm getirilmesini ve uluslararası ve bölgesel konularda kapsamlı görüş alışverişi yapılmasını mümkün kılmıştır.

Arap Baharı'na ilişkin gelişmeler her ne kadar **Arap-İsrail ihtilafını** geri planda bırakmış görünse de bu ihtilaf Ortadoğu'daki sorunların temelinde yatmaya devam etmektedir. Ülkemiz bu düşünceden hareketle ihtilafın adil ve kalıcı bir şekilde en kısa zamanda çözümlenmesini istemektedir. Bununla birlikte, İsrail Hükümeti uzlaşmaz ve uluslararası hukuka aykırı politikalarıyla Orta Doğu Barış Süreci'nin canlandırılması ve ilerletilmesi çabalarını engellemeye devam etmektedir.

Nitekim geçtiğimiz aylarda müzakere sürecindeki çıkmazın aşılması amacıyla sürdürülen tüm çabalar, İsrail'in işgal altındaki topraklarda yerleşim faaliyetlerini durdurmayı taahhüt etmemesi nedeniyle akamete uğramıştır. İsrail ayrıca, müzakerelere ilişkin temel parametreleri de kabul etmeyerek uzlaşmaz tavrını sürdürmekte, Filistin halkının hak ve hukukunu çiğnemeye ve arazide tek taraflı eylemlerle kendi çözümünü empoze etmeye yönelik siyasetini umarsızca devam ettirmektedir.

Öte yandan, İsrail'in 14 Kasım günü Gazze Şeridi'nden atılan roketleri sebep göstererek Gazze'ye yönelik başlattığı operasyon İsrail'in saldırgan tavrının son örneğini teşkil etmiştir. Söz konusu saldırı 42'si çocuk, 11'i kadın ve 18'i yaşlı olmak üzere 160 Filistinlinin hayatını kaybetmesine, 431'i çocuk, 207'si kadın ve 88'i yaşlı 1222 kişinin yaralanmasına yol açmıştır. Operasyon sırasında yaralanan üç Filistinli tedavilerini ülkemizde sürdürmek üzere refakatçileriyle birlikte Sağlık Bakanlığımızın ambulans uçağıyla Türkiye'ye getirilmiş, ayrıca, Kızılay aracılığıyla Gazze'ye yönelik tıbbi ve insani yardımlarımıza da hız verilmiştir.

İsrail'in söz konusu saldırısı tarafımızdan şiddetle kınanmış, uluslararası toplum ve Birleşmiş Milletler bu konuda gereken tepkiyi vermeye çağırılmıştır. Buna ilaveten, 20 Kasım günü Arap Ligi Dışişleri Bakanlarıyla Gazze Şeridi'ne gerçekleştirdiğim ziyaretle Filistin halkıyla dayanışmamız sergilenmiş, Filistin halkının yalnız olmadığı mesajı iletilmiştir.

İsrail'in saldırıları karşısında, ülkemiz ayrıca uluslararası toplum ve taraflar nezdinde tansiyonun düşürülmesi doğrultusunda girişimlerde de bulunmuştur. Nitekim Sayın Başbakanımızın Mısır ziyareti sırasında Mısır ve Katar'la yakın işbirliği içinde ateşkesin sağlanması doğrultusunda yoğun çaba gösterilmiştir. Ayrıca, Sayın Başbakanımızın Kahire ziyaretini müteakip, Sayın MİT Müsteşarımız, Kahire'de kalarak, ateşkesin sağlanması için yürütülen görüşme sürecine aktif katkı yapmıştır. Netice itibarıyla, Mısır'ın öncülüğünde ülkemizin de etkin katkılarıyla 21 Kasım akşamı taraflar arasında ateşkes sağlanmıştır.

Bu son olaylar, barışın ikamesinin olmadığını, gerçek bir barış tesis edilinceye ve İsrail'in Filistin topraklarındaki işgali sona erip, başkenti Doğu Kudüs olan bağımsız Filistin devleti kuruluncaya kadar bu tür tırmanmaların tekrarlanmasının kaçınılmaz olacağını bir kez daha ispatlamıştır.

Öte yandan, Filistin tarafı son dönemde, İsrail'in uzlaşmaz tutumu ve bunun neticesinde müzakere sürecinde yaşanan tıkanıklığın da etkisiyle, iki devletli çözüm vizyonunu yaşatmak için uluslararası platformda bir devlet olarak tanınma yönündeki çabalarına hız vermiştir. Filistin tarafı böylelikle uluslararası camiada hak ettiği konumu elde ederek, müzakere masasına İsrail'le eşit düzeyde oturmayı hedeflemiştir.

Bu çerçevede, geçen yıl BM'ye yaptığı tam üyelik başvurusunun cevapsız bırakılması üzerine Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas BM 67. Genel Kurulu sırasında, ülkesinin alternatif olarak "üye olmayan gözlemci devlet" statüsü kazanma niyetini açıklamıştır. Filistin bu amaçla "Filistin Halkıyla Uluslararası Dayanışma Günü" olan 29 Kasım günü BM Genel Kurulu'na bir karar tasarısı sunmuştur.

Filistin'in girişimine güçlü bir destek sağlayan ülkemiz, tasarının ortak sunucuları arasında yer almıştır. Nitekim Filistin tarafına verdiğimiz desteğin somut bir göstergesi olarak bizzat iştirak ettiğim BM Genel Kurulu oylamasında Filistin'e Birleşmiş Milletler'de "üye olmayan gözlemci devlet" statüsünün verilmesini öngören karar 9 aleyhte ve 41 çekimser oya karşılık, 138 olumlu oyla kabul edilmiştir.

Bu tarihi oylamayla Filistin, uluslararası camiada tanınmış bağımsız ve egemen bir devlet olarak hak ettiği konumu elde etme yönünde büyük bir adım atmıştır. Filistin bugüne kadar sahip olduğu gözlemci entite statüsünü geride bırakarak, bundan böyle BM sistemi içinde "devlet" olarak yerini almıştır.

Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas, BM'deki bu tarihi başarının ardından ülkemiz ile Filistin Devleti arasındaki mevcut yakın kardeşlik, birlik ve dayanışmanın bir göstergesi olarak ikili çerçevedeki ilk yurtdışı resmi ziyaretini 10-12 Aralık 2012 tarihleri arasında ülkemize gerçekleştirmiştir. Ziyaret, iki ülkenin esasen mükemmel düzeyde seyreden ilişkilerini daha da ileriye götürmeye yönelik iradelerinin bir kez daha ortaya konulması bakımından da uygun bir vesile olmuştur.

Filistin'in başta BM olmak üzere uluslararası örgütlere yapmış olduğu ve yapmayı öngördüğü tüm başvurular ülkemizce güçlü biçimde desteklenmekte olup, bu tutumumuz kararlılıkla sürdürülecektir.

Öte yandan, Filistin’de iç uzlaşının sağlanmasının Filistin davasına önemli katkı sağlayacağını ve toplumsal barışla birlikte istikrar ve refahı da artıracığının bilinciyle ülkemiz, Hamas ile Fatah arasında uzlaşma sağlanmasını teminen tarafları teşvik etmeyi de sürdürmektedir. Başkan Abbas ile Halit Meşal arasında bu yönde en son Şubat 2012’de varılan mutabakat ümitleri yükseltmiş olmakla birlikte, henüz istenilen sonuç elde edilememiştir. Türkiye bu çerçevede, Filistinli gruplara, anlaşmazlıkların giderilmesi yönündeki katkılarını sürdürecektir.

Türkiye ayrıca, siyasi plandaki çabalarına ve Hebron’da (El Halil) 1997 yılından bu yana faaliyet gösteren El-Halil Geçici Uluslararası Mevcudiyeti’ne (TIPH) katkılarına ilaveten, Filistin halkının yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve gelecekteki Filistin devletinin kurumsal yapılarının oluşturulması amacıyla ikili ve çok taraflı yardım faaliyetlerine de ara vermeksizin devam etmektedir.

Diğer taraftan, **İsrail**’in Gazze’ye insani yardımdan başka bir yük taşımayan uluslararası konvoya 31 Mayıs 2010 gecesi yaptığı ve aralarında 8 vatandaşımızın bulunduğu toplam 9 kişinin hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan saldırı sonrasında İsrail’le ilişkilerimizin normalleşmesi için ortaya koyduğumuz talepler geçerliliğini korumaktadır. İsrail kendisinden beklenen adımları atmadığı müddetçe ilişkilerimizin normalleşmesi sözkonusu olmayacaktır.

Tarihi ve kültürel bağlara sahip olduğumuz **Ürdün**’le ilişkilerimiz 2012 yılında da olumlu seyrini korumuştur. 24-29 Nisan 2012 tarihlerinde Ürdün Başbakanı, 13 Nisan 2012 tarihinde de Ürdün Dışişleri Bakanı ülkemize ziyarette bulunmuşlardır.

Ayrıca, Sayın Cumhurbaşkanımızın 2009 Aralık ayında Ürdün’e gerçekleştirdikleri ziyaretleri sırasında kurulması kararlaştırılan “Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi”nin en kısa sürede tesisi yönündeki çalışmalarımız sürmektedir.

Öte yandan, bölgedeki dönüşüm dalgasının Ürdün’e de yansımalarının olduğu görülmekte olup, bu kapsamda başlatılan siyasi reform sürecinin Ürdün halkının huzur ve mutluluğu doğrultusunda kararlılıkla sürdürüleceğine yönelik inancımız tamdır.

Karışık etnik yapısı, mezheplerarası gerginlikler ve hassas iç siyasi dengeler nedeniyle genel olarak dış etkilere açık bir ülke olan **Lübnan**, tarihi, siyasi ve coğrafi açıdan yakın bağlantılara sahip bulunduğu Suriye’deki gelişmelerden doğrudan etkilenen ülkelerin başında gelmektedir.

Ülkemiz, gerek Suriye’de yaşanan gelişmelerin Lübnan’a muhtemel olumsuz etkilerinin önlenmesi, gerek Lübnan’ın iç istikrarını hedef alan teşebbüslere mani olunması amacıyla, Lübnan’ın farklı kesimlerinden çeşitli lider ve kanaat önderleriyle temaslarını yoğun biçimde devam ettirmekte, uluslararası toplumu da bu yönde imale etmeye çalışmaktadır.

Bu bağlamda, aralarında İç Güvenlik Kuvvetleri İstihbarat Başkanı Tuğgeneral Hassan’ın da bulunduğu Lübnan vatandaşlarının 19 Ekim 2012 tarihinde bombalı bir saldırı sonucu hayatlarını kaybetmeleri tarafımızdan şiddetle kınanmıştır. Dost ve kardeş Lübnan halkının Lübnan’daki barış, istikrar ve uyum ortamını hedef alan bu menfur terör saldırısı karşısında tahriklere kapılmadan, sükunet ve birlik içinde hareket etmesi ve ülkenin iç barışının bozulmasına izin vermemesi önem taşımaktadır.

Tarafımızdan ayrıca, Lübnanlı tüm siyasi gruplarla gerçekleştirdiğimiz temaslarda, 11 Haziran 2012’de başlayan Ulusal Diyalog sürecinin Lübnan’daki tüm tarafların katılımıyla devam ettirilmesinin ve Lübnan’da iç barış ve huzuru etkileyen tüm konuların bu toplantılarda ele alınarak çözüme kavuşturulmasının önem taşıdığı vurgulanmaktadır.

Diğer taraftan, 1701 sayılı BM Güvenlik Konseyi kararıyla güçlendirilen BM Gücü UNIFIL’e askeri katkımız ile Lübnan’ın yeniden imarına destek amacıyla yaptığımız katkılar 2012 yılında da sürmüştür. İlgili kurumlarımız aracılığıyla, Lübnan’ın çeşitli bölgelerinde halkın ihtiyaç duyduğu okullar ve sağlık merkezleri inşa edilmekte olup, 2006 yılında yaşanan İsrail savaşının ardından, acil yardım faaliyetleri ve uluslararası konferanslarda taahhüt edilen yardım miktarlarıyla birlikte, ülkemizin Lübnan’a sağladığı yardımların toplamı 55 milyon Dolar’a ulaşmıştır.

Arap Yarımadasında bulunan **Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Bahreyn, Kuveyt** ve **Oman**’la ilişkilerimiz her alanda gelişmekte ve çeşitlenmektedir. Bu ülkelerle tarihten gelen özel bağlarımız ve bölgedeki gelişmelere ilişkin yakın işbirliğimiz bulunmaktadır.

Bölgenin en büyük ülkesi olan **Suudi Arabistan**’la ilişkilerimizin her boyutuyla en üst düzeye çıkarılması amaçlanmakta, ayrıca bölgesel ve uluslararası konularda yakın istişare ve diyalog içinde bulunulmasına özen gösterilmektedir.

Nitekim Suudi Arabistan’ı her yıl yaklaşık 500 bin vatandaşımız Hac ve Umre vesilesiyle ziyaret etmekte, 125.000 civarında vatandaşımız ise bu ülkede çalışmaktadır. Sadece bu rakamlar bile Suudi Arabistan’la yakın ilişki ve işbirliği içinde olmamızın gerekliliğini ortaya koymaktadır. İkili ticaret rakamları da esasen bu hususu teyid etmekte olup ticaret hacmimiz 2011 yılında

6,2 milyar dolara ulaşmıştır. Suudi Arabistan aynı zamanda, Türk müteahhitlerin Körfez ülkeleri arasında birinci, dünya genelinde ise altıncı sırada en çok iş aldıkları ülke konumundadır.

Katar, son dönemde aktif dış politikası ve güçlü ekonomik performansı ile ülkemiz açısından önemli işbirliği fırsatları sunan bir ülke haline gelmiştir. Bu itibarla, Katar'la ilişkilerimizi siyasi ve ekonomik her boyutuyla güçlendirmek ve mevcut potansiyelin en etkin şekilde kullanmak önemli bir hedefimizdir. Katar özellikle bölgemizdeki dönüşüm sürecinde aktif bir tutum izlemekte ve ülkelerimiz arasında yakın bir eşgüdüm bulunmaktadır.

Öte yandan, müteahhitlik sektöründe varlık gösteren firmalarımızın Katar'da tamamladığı veya süren projelerinin toplam tutarı yaklaşık 8,3 milyar dolara ulaşmıştır.

Ülkemiz, Körfez bölgesinde ekonomik performansı ve bölgesel sorunlara ilgisiyle öne çıkan bir diğer dost ülke olan **Birleşik Arap Emirlikleri**'yle (BAE) de bölgesel ve uluslararası konularda yakın işbirliği içindedir. Nitekim Sayın Cumhurbaşkanımız 29-31 Ocak 2012 tarihlerinde BAE'ni bir ziyaret gerçekleştirmiş, bu sayede 15 yıl aradan sonra en üst düzeyde temas imkânı bulunmuştur. Öte yandan, BAE bölgemizde en büyük ticaret hacmine sahip olduğumuz ülke olup ticaret hacmimiz 2012 yılının ilk 6 ayında 4,6 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Ayrıca, müteahhitlik alanında faaliyet gösteren firmalarımızın üstlendiği projelerin toplam değerinin 7 milyar dolara ulaştığı BAE ile enerji konusunda işbirliği için de büyük bir potansiyel mevcuttur.

Kuveyt'le de siyasi ilişkilerimiz son derece iyi bir düzeyde seyretmektedir. Karşılıklı temaslar ilişkilere her alanda ivme kazandırmaktadır. İkili ticaret hacmimiz 2011 yılı sonu itibarıyla 700 milyon Dolara ulaşmıştır. Kuveytli işadamları ülkemize yoğun ilgi göstermekte olup hâlihazırda Türkiye'de faaliyet gösteren Kuveytli firma sayısı 78'dir.

İlişkilerimizi her alanda geliştirmek konusunda karşılıklı irade sahibi olduğumuz **Oman**'la işbirliğimiz gelişmektedir. Zengin doğalgaz yataklarına sahip Oman'la özellikle ekonomik ilişkilerimizin pekiştirilmesi, ülkemizin enerji güvenliği açısından önem taşımakta olup ticaret hacmimizin arttırılması amacıyla da çaba gösterilmektedir.

Dost ve kardeş bir bölge ülkesi olarak gördüğümüz **Bahreyn**'de Hükümet ile Şii muhalefet arasında 2011 yılından bu yana yaşanan ve halen kalıcı bir çözüme kavuşturulamayan sorunlar bulunmaktadır. Bahreyn Hükümetinin reform yönünde attığı adımlar memnuniyetle karşılanırken, Bahreyn Hükümetine ve muhalefete sorunlara ulusal diyalogla çözüm bulunması yönünde telkinde

bulunmaktayız. Türkiye Bahreyn’le ilişkilerini her alanda geliştirmeyi ve ülkedeki diyalog sürecine katkıda bulunmayı arzulamaktadır.

Özel bağlarımızın bulunduğu diğer bir bölge ülkesi **Yemen**’de de tarihi bir dönüşüm süreci yaşanmaktadır. Körfez İşbirliği Konseyi’nin girişimiyle geçen yıl Kasım ayında iktidar ve muhalefet arasında imzalanan anlaşmayla başlayan ve iki yıl sürmesi öngörülen geçiş sürecinin başarıyla tamamlanmasına ülkemiz büyük önem atfetmektedir. Bu ülkeye 20-21 Ekim 2012 tarihlerinde yaptığım ziyaret sırasında gelişmeleri bizzat yerinde görme ve yararlı temaslar gerçekleştirme imkânı buldum.

Öte yandan, ciddi terör ve ekonomik sorunlarla mücadele etmekte olan Yemen’de ayrıca kaygı verici boyutta bir insani kriz de yaşanmaktadır. Milletimizin hafızasında önemli bir yeri bulunan, ekonomik potansiyeli yanında, Kızıldeniz ve Hint Okyanusu ile Asya ve Afrika’nın birleşme noktasında stratejik önemiyle öne çıkan Yemen’in Hükümetine ve halkına mümkün olan her türlü destek verilecektir.

Bölge ülkeleriyle ikili ilişkilerimizin yanısıra, **Körfez İşbirliği Konseyi (KİK)** ile ilişkilerimiz de, yıl içinde gerçekleştirilen karşılıklı üst düzey ziyaretler ve çok taraflı platformlardaki temaslarımızla her alanda gelişmeye devam etmektedir. Türkiye ve KİK arasında 2008 yılında tesis edilmiş Yüksek Düzeyli Stratejik Diyalog(YDSD) mekanizması bulunmaktadır. KİK’in bir ülke ile bu türden sahip olduğu yegane örneği teşkil eden bu mekanizma kapsamında KİK üyesi ülkelerin Dışişleri Bakanlarıyla yılda bir kez dönüşümlü olarak bir araya gelerek, hem ikili hem de bölgesel konular hakkında istişarelerde bulunmaktayız.

Bu meyanda, bugüne kadar dört kez yapılan YDSD toplantısının sonuncusu 28 Ocak 2012 tarihinde İstanbul’da gerçekleştirilmiştir. Yapılan istişareler kapsamında ekonomi, ticaret, enerji, ulaştırma, kültür ve turizm gibi alanlarda çok taraflı işbirliğini ilerletilmesi hususunda mutabakata varılmış olup, bu yönde bazı adımlar atılmıştır.

Türkiye ile Arap ülkeleri arasındaki işbirliği ve diyalogu kurumsallaştırmak amacıyla bölgesel bir platform olarak 2007 yılında tesis edilen **Türk-Arap İşbirliği Forumu (TAF)** da Orta Doğu’ya yönelik politikalarımızın önemli bir ayağını teşkil etmektedir. Bu bağlamda TAF Dışişleri Bakanları 5. Toplantısı 1 Aralık 2012 tarihinde İstanbul’da düzenlenmiştir.

Filistin’in BM’ye “üye olmayan gözlemci devlet” statüsünü kazanmak için yaptığı başvurunun kabulünden sonra düzenlenen toplantıda, Arap Ligi üyesi

ülkeler, bu süreçte ülkemizin gösterdiği çaba ve verdiği destek nedeniyle takdirlerini ifade etmişlerdir.

Toplantı, gerek katılım düzeyi, gerek kabul edilen Ortak Bildirinin ülkemiz ve Arap Devletleri arasındaki işbirliği ile bölgesel meselelere değinen kapsamlı içeriği bağlamında başarılı geçmiştir. TAF Dışışleri Bakanları toplantılarının düzenli olarak gerçekleştirilmesinin, ilgili ülkelerle çeşitli alanlarda görüş alışverişi ve işbirliğimizin ilerletilmesi açısından önem taşıdığı değerlendirilmektedir.

Öte yandan, Arap ülkeleriyle ekonomik işbirliğimizin daha da ileriye taşınabilmesi ve diyalog kanallarının çeşitlendirilebilmesi amacıyla dönük **Türk-Arap Ekonomi Forumu 7. Toplantısı** 29-30 Haziran 2012 tarihlerinde İstanbul'da yapılmıştır.

Arap ülkeleriyle parlamenter düzeydeki temasların sürdürülmesine de önem atfedilmekte olup, **Türk-Arap Parlamenter Diyalogu 4. Tur görüşmeleri** de 14 Nisan 2012 tarihinde Kahire'de gerçekleşmiştir.

Türkiye, **İslam İşbirliği Teşkilatı'nın** (İİT) uluslararası platformdaki görünürlüğünün ve etkinliğinin artmasına ve örgütün reform sürecini sürdürmesine güçlü destek vermektedir. Dışışleri Bakanları Konseyi toplantılarına üç kez evsahipliği yapan ülkemizde henüz bir İslam Zirvesi toplantısı düzenlenmemiş olup, ülkemizin İİT içinde kazandığı etkin konumu perçinlemek mülahazalarıyla Dakar'da 2008'de yapılan 11. İKÖ Zirve Toplantısı'nda, 13. Zirve'ye adaylığımız açıklanmıştır. Çok sayıda İİT üyesi ülkenin adaylığımızı desteklediğini bildirmiş olması, adaylığımıza sağlanan desteğin somut bir göstergesini teşkil etmektedir.

İİT tüm dünya üzerinde Müslüman ülke ve toplulukların hak ve çıkarlarının takibi ve korunması bakımından önemli bir uluslararası platform konumundadır. Kısa bir süre önce, İslam karşıtı film ve karikatürlerin yayınlanması üzerine, İİT'in BM, AB ve Afrika Birliği ile ortaklaşa yayınlanmasını sağladığı bildiri bu çabanın güzel bir örneğini teşkil etmektedir.

SURİYE

Köklü tarihi, kültürel ve insani bağları paylaştığımız ve 911km kara sınırına sahip olduğumuz Suriye'nin içinde bulunduğu kriz ortamı, Türkiye açısından

farklı ve hassas bir durum yaratmış; ülkemizi önemli sorumluluk ve sınamalarla karşı karşıya bırakmıştır.

Suriye’de 2011 yılı Mart ayından bu yana devam eden ve çok sayıda masum insanın hayatına mal olan olaylar, gerek Suriye’nin, gerek ikili ilişkilerimizin, gerekse bölgemizin gündemini yeniden belirlemiştir. Suriye’nin toprak bütünlüğünün ve birliğinin korunması, ülkede akan kanın durması ve Suriye halkının meşru taleplerinin karşılanmasına yönelik demokratik reform ve dönüşüm sürecinin barışçıl bir şekilde sonuçlandırılması, Suriye’deki gelişmeler karşısında ülkemizin ilk günden bu yana izlediği politikanın temel parametrelerini oluşturmaktadır.

Suriye’deki krizin başlangıcından çok önce, Suriye’nin Orta Doğu coğrafyasında kaçınılmaz olacağını öngördüğümüz tarihi dönüşüme uyum sağlayabilmesi ve gerekli reformları zamanlıca gerçekleştirerek geçiş sürecini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmesi amacıyla, bu ülkeyle mevcut özel bağlarımız çerçevesinde Suriye Yönetimi’ne her seviyede ve müteaddit kereler samimi telkinlerde bulunulmuştur.

Ancak, tüm bu çabalarımıza rağmen, Suriye Yönetimi, halkın demokrasi, hürriyet, insan hakları, iyi yönetim ve hukukun üstünlüğü gibi evrensel değerlere sahip olma özlemi karşısında gerekli adımları atmamış ve bu yöndeki talepleri silah zoruyla bastırmaya çalışarak, ülkeyi gün geçtikçe daha da kötüleşen bir kriz ortamına sürüklemiştir. Fiilen çökmüş bulunan ve iktidara tutunmak için her türlü yola başvurmakta beis görmeyen rejimin, halka karşı ayırım gözetmeksizin sürdürmekte olduğu şiddet eylemleri sonucunda, bugüne kadar 40 bine yakın Suriyeli hayatını kaybetmiştir. Bu sayı her geçen gün artmaya devam etmektedir. Ülke içindeki 2,5 milyondan fazla yerlerinden edilmiş kişilerin durumu, bu trajedinin vahametini daha da artırmaktadır.

Bu trajedi karşısında ülkemiz, bir yandan rejimin zulmünden kaçan Suriyelilerin yaralarının sarılması için gerekli yardımı sağlamakta, bir yandan da Suriye’deki krizin en kısa zamanda barışçıl bir şekilde sona erdirilmesi amacıyla uluslararası camia ile işbirliği halinde girişimlerini ve çabalarını devam ettirmektedir.

Bu çerçevede, halen ülkemizdeki barınma merkezlerinde misafir edilmekte olan Suriyelilerin sayısı 2012’nin Aralık ayı itibarıyla 135 bini aşmış durumdadır. Bu bağlamda yaptığımız harcamalar da 400 milyon Dolara yaklaşmıştır. Ayrıca, yaklaşık 70 bin Suriye vatandaşı da şehirlerimizde kendi imkânlarıyla ikamet etmektedir.

Suriye halkıyla dayanışmasını sürdüren ülkemiz, insani ve vicdani sorumluluğunu yerine getirerek, bu zor günlerinde Suriyeli kardeşlerimizin

acılarını bir nebze olsun azaltabilmek için elinden gelen yardımı sağlamayı ve kapısını açık tutmayı sürdürecektir. Öte yandan, boyutları her geçen gün ağırlaşan bu trajediye Suriye sınırları içerisinde çözüm bulunması için, başta BM Güvenlik Konseyi olmak üzere, uluslararası camianın üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmesi gerektiği her vesileyle vurgulanmaktadır.

Ülkemiz ayrıca, Suriye'deki krize bir an önce barışçıl bir çözüm bulunabilmesi amacıyla bugüne kadar yürütülen tüm uluslararası girişimlerde aktif olarak yer almıştır. Suriye'de yaşanan şiddetin daha da tırmanmasını ve komşu ülkelere yayılmasını engellemek için, çözüm sürecini olabildiğince hızlandırmak yönünde gerekli her türlü çaba sarf edilmektedir.

Bu bağlamda, üye sayısı 100'ü geçen ve son toplantısını 12 Aralık'ta Fas'ta gerçekleştiren Suriye Halkının Dostları Grubu'nun içinde yer alan Türkiye, bu grubun 2012 Mart ayındaki ikinci toplantısına ev sahipliği yapmış, krize bölgesel sahiplenme çerçevesinde çözüm üretilmesi için yürütülen çabalara katkı sağlamış ve BM Genel Kurulu'nun Suriye konusunda harekete geçmesi için yapılan girişimlerde öncü rol oynamıştır. Kofi Annan'ın yerine 17 Ağustos 2012 tarihinden bu yana BM/Arap Ligi Suriye Ortak Özel Temsilcisi görevini yürütmekte olan Lakhdar Brahimi'nin çabalarına da tarafımızdan tam destek verilmektedir. Ancak, BM Güvenlik Konseyi'nin görev ve sorumluluklarının bilinciyle harekete geçmediği durumlarda, uluslararası girişimlerin sağlayabileceği başarılarla dair beklentilerin asgaride kaldığı açık bir gerçektir.

Suriye'nin halkın meşru talepleri doğrultusunda yeniden inşasına ilişkin geçiş sürecinde sorumluluk alacak etkin ve kapsayıcı bir muhalefetin ortaya çıkması yönündeki çabalara da tarafımızdan destek verilmektedir. Demokrasilerin temel unsurunun çoğulculuk olduğu anlayışı doğrultusunda, Suriyeli muhalif gruplarla temaslarımız, hiçbir siyasi, etnik, dini veya mezhep grubunun çıkarı ve bu gruplar arasında herhangi bir ayırım gözetilmeksizin sürdürülmektedir.

Her hal ve karda, mevcut krizin çözümünü Suriyeliler tayin edecek ve yeni bir ülkenin ne şekilde inşa edileceğine Suriye halkı karar verecektir. Türkiye, uluslararası camianın diğer ülkeleriyle beraber, bu süreçte Suriye halkına yardımcı olmaya çalışmaktadır.

Son dönemde yaşanan gelişmeler, Suriye'nin bölge için oluşturduğu güvenlik tehdidinin daha tehlikeli bir hal aldığı açık bir şekilde ortaya koymuştur. Nitekim Suriye silahlı kuvvetlerince 22 Haziran 2012 tarihinde Lazkiye'nin 13 mil açığında, bir diğer ifadeyle Doğu Akdeniz'in uluslararası hava sahasında RF-4 tipi bir askeri uçağımız vurulmuş ve bunun sonucunda iki pilotumuz şehit olmuştur. Ayrıca Esad rejimine bağlı unsurların muhalif gruplara karşı sınırimıza yakın bölgelerde yürüttüğü askeri operasyonlar sırasında, ülkemiz

topraklarına top/havan mermileri isabet etmiş ve 3 Ekim tarihinde Akçakale ilçe merkezine düşen bir top mermisi nedeniyle kadın ve çocuk beş vatandaşımız hayatını kaybetmiştir.

Bu üzücü ve kabul edilemez nitelikteki hadiseler üzerine, BM ve NATO hemen bilgilendirilmiş; ayrıca dost ve müttefik ülkelerle üst düzey temaslar gerçekleştirilmiştir. Bu temaslar ve girişimler çerçevesinde, uluslararası toplum ülkemizle kararlı ve güçlü bir dayanışma sergilemiştir.

Uluslararası hukukun, kara sınırimızın ve ulusal güvenliğimizin açık bir ihlalini teşkil eden bu eylemlerin tüm uyarı ve girişimlere rağmen devam etmesi ve Türk vatandaşlarının hayatlarını kaybetmelerine neden olacak bir boyuta ulaşması üzerine, Türk Silahlı Kuvvetlerince uluslararası hukuk çerçevesinde mukabelede bulunmuş ve Yüce Meclisimiz tarafından Hükümetimize Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesi için bir yıl süreyle izin verilmiştir.

Bu izin, bir savaş ilanı olmayıp, caydırıcı bir nitelik taşımakta, Türkiye'nin gerekmesi durumunda, uluslararası hukuktan kaynaklanan meşru müdafaa hakkını kullanmaya hazır olduğuna dair kararlılığını ortaya koymaktadır. Devletimiz ve Hükümetimiz, Türkiye'nin sınırları ile vatandaşlarının temel hak ve menfaatlerini korumak amacıyla uluslararası hukuk uyarınca gereken bütün tedbirleri almaya muktedirdir. Bu tarz eylemlerin tekrar etmemesi için gereken her türlü önlem alınmaktadır ve alınmaya devam edilecektir.

Diğer taraftan, Suriye'de devam eden krizin ulusal güvenliğimize teşkil ettiği tehdit ve riskler karşısında, 21 Kasım 2012 tarihinde yaptığımız resmi talebe cevaben, Kuzey Atlantik Konseyi, Dışişleri Bakanları seviyesinde 4 Aralık 2012 tarihinde yaptığı toplantısında, Türk halkı ve topraklarını savunmak ve İttifak sınırındaki krizin yatıştırılmasına katkıda bulunmak amacıyla ulusal hava savunmamızın takviyesi konusunda mutabık kalmıştır. Bu çerçevede, Almanya, Hollanda ve ABD ülkemize Patriot bataryaları konuşlandırma niyetlerini ifade etmişlerdir.

Ülkemizin talebi üzerine Kuzey Atlantik Antlaşmasının IV. Maddesi çerçevesinde 26 Haziran ve 3 Ekim 2012 tarihlerinde düzenlenen Konsey toplantılarıyla başlatılan danışma süreci neticesinde NATO Dışişleri Bakanlarının aldıkları sözkonusu karar, tarafımızdan memnuniyetle karşılanmıştır. Gerek NATO, gerekse ülkemiz tarafından konuya ilişkin olarak yapılan açıklamalarda, alınacak önlemlerin tamamen savunma amaçlı olduğu ve uçuşa yasak bölge ihdasıyla herhangi bir ilgisinin bulunmadığı vurgulanmıştır.

Öte yandan, uluslararası politikada savunduğumuz evrensel değerler ışığında ve Suriye'deki krizin bütün bölgeyi etkisi altına alabilecek daha büyük bir çatışma ortamına yol açması ihtimalinin önlenmesi amacıyla, Suriye Yönetimi'ne karşı ahiren alınmış olan tedbirler uygulanmaya devam edilmektedir.

Sözkonusu tedbirler kapsamında son olarak, uluslararası hukuka aykırı şekilde sivil uçaklarla Suriye'ye askeri malzeme sevkiyatı yapıldığının tespit edilmesi üzerine, 14 Ekim 2012 itibariyle hava sahamız Suriye uyruklu sivil uçaklara kapatılmıştır. Suriye Yönetimine yönelik tedbirlerin uygulanması sırasında, yönetimin hatalarından dolayı Suriye halkının eza ve cefa çekmesine mahal verilmemesine azami dikkat gösterilmektedir.

Suriye'deki krizin barışçıl bir şekilde çözüme kavuşabilmesi için öncelikle, Suriye Yönetiminin sivil halka yönelik şiddet ve baskı politikalarına son vermesi ve elini kana bulamış yöneticilerin bir an önce görevlerini terk etmeleri gerekmektedir.

Temennimiz, Suriye'deki mevcut altyapıyı ve kamu kurumlarını koruyacak işleyebilir bir geçiş sürecinin, Suriye halkının meşru talep ve beklentileri doğrultusunda, etnik köken, din ve mezhep ayrımı yapılmaksızın tüm Suriye vatandaşlarının temel hak ve özgürlüklerinin eşitlik temelinde anayasal güvence altına alındığı, hür ve demokratik bir sistemin barışçıl bir şekilde tesisiyle sonuçlandırılmasıdır.

Türkiye, bu zor dönemde Suriye halkının yanında kararlılıkla durmayı sürdürecektir, Suriye'nin ulusal birliği ve toprak bütünlüğünün korunmasını temel hedefleri arasında muhafaza edecektir.

IRAK

Zengin etnik ve mezhepsel dokusu itibarıyla Orta Doğu'nun adeta nüvesi niteliğindeki komşumuz Irak'ın huzur ve istikrarı, tüm bölgemizin güvenlik ve istikrarıyla doğrudan irtibatlıdır. Bu bağlamda Irak'taki demokratik kazanımların pekiştirilmesi, özellikle bölgemizin halen içinden geçmekte olduğu tarihi dönüşüm ve reform süreçleri ışığında, tüm Orta Doğu açısından önem taşımaktadır. Zira Irak'ın bu alandaki başarısı diğer bölge ülkeleri açısından emsal teşkil edeceği gibi, bu ülkede yaşanacak bir başarısızlığın tüm bölgemizi menfi yönde etkilemesi kaçınılmaz görülmektedir.

Irak'ın istikrarlı bir yapıya kavuşturulması Türk dış politikasının öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması, güvenlik ve istikrarının tesisi, iç barışının sağlanması, refaha kavuşması,

komşularıyla ve uluslararası toplumla yeniden bütünleşerek bölge açısından güvenlik ve refah üretebilen bir devlet haline gelmesi Irak'a yönelik politikamızın temel parametrelerini oluşturmaktadır.

Ülkemiz gerek bu anlayış doğrultusunda, gerek Irak'la aramızdaki tarihsel dostluk, kardeşlik ve akrabalık bağlarının gerektirdiği şekilde, Irak'ın bağımsızlığını, egemenliğini, siyasi birliğini, toprak bütünlüğünü, güvenlik ve istikrarını gözetmiş; Irak'taki tüm kesimleri kucaklamayı ilke edinmiş; Irak'ın tüm bölgelerine erişim sağlamıştır.

Irak ile ikili ilişkilerimize büyük önem atfeden ülkemiz, bu ilişkilerin daha da gelişip güçlenmesini arzulamakta; iki ülke arasında başta siyasi ve ekonomik konular, güvenlik ve askeri işbirliği ile kültürel konular olmak üzere tüm alanlardaki ilişkilerin geliştirilerek, Irak ve Türkiye arasında uzun vadeli bir stratejik ortaklık kurulmasını hedeflemektedir. Ülkemiz bu anlayış doğrultusunda, ikili ilişkilerimizi stratejik bir perspektifle her alanda geliştirmek amacıyla kurulan YDSK'nın ikinci toplantısına mümkün olan en kısa zamanda evsahipliği yapmaya hazırdır.

Diğer taraftan, 2011 yılı itibarıyla Irak, Türkiye'nin ihracatında, 8 milyar doları aşan miktarla ikinci büyük ortak konumuna gelmiştir. Ticari ilişkilerin yanı sıra, Türk şirketlerinin Irak'ta üstlendikleri müteahhitlik hizmetleri de önemli bir düzeye ulaşmıştır.

Öte yandan, Irak'la enerji alanındaki işbirliğimiz de devam etmektedir. Enerji kaynakları bakımından dünyanın en zengin ülkelerinden biri olan Irak'ın petrol ve doğalgaz kaynaklarının dünya pazarlarına ulaştırılması bakımından ülkemiz ön plana çıkmaktadır. Irak'la bu alandaki işbirliğimizin uzun vadeli ve stratejik bir perspektif temelinde gelişmesi, kaynak ve güzergâh çeşitliliği sağlaması bakımından, sadece ülkemizin değil, Avrupa dahil tüm dünyanın enerji güvenliğine katkıda bulunacaktır.

2011 Aralık ayında ABD güçlerinin çekilmesinin tamamlanması, Irak'ın bağımsızlık ve egemenliğinin tesisinin yanı sıra, bu ülkenin uluslararası toplumda hak ettiği konumu yeniden kazanması bakımından önemli bir dönüm noktası teşkil etmiştir.

Bununla birlikte, son dönemde yaşanan nispi iyileşmeye rağmen ülkede halen yetersiz olan güvenlik durumu, ABD askerlerinin geri çekilmesini müteakip hükümet ortakları arasında başgösteren siyasi sıkıntılar, Kerkük başta olmak üzere halen çözüme kavuşturulamayan aidiyeti ihtilafli bölgeler gibi sorunlar ve süregelen mezhepsel ve etnik gerginlikler, bu ülkenin karşı karşıya olduğu başlıca sınamaları teşkil etmektedir.

Irak'ta ABD askerlerinin geri çekilmesiyle birlikte ortaya çıkan siyasi sıkıntıların anayasal ve demokratik çerçevede bir an önce çözüme kavuşturulmasını samimiyetle istemekteyiz. Hükümet ortakları arasındaki güvenin yeniden tesis edilmesinin, ülkede siyasi güç paylaşımına ilişkin taahhütlerin hayata geçirilmesinin ve Irak'ın zengin enerji kaynaklarının tüm Irak halkınca adil bir şekilde paylaşımının sağlanmasının, mevcut siyasi sıkıntılarının aşılmasına katkıda bulunmanın yanı sıra, Irak'ın birlik ve beraberliğini de güçlendireceğine inanmaktayız.

Bu çerçevede ülkemiz Irak'ın tüm etnik, dini ve mezhepsel grupların barış ve hoşgörü içerisinde bir arada yaşadıkları, gerek devletin yönetiminde gerek ülkenin zengin doğal kaynaklarının kullanımında ortaklaşa söz sahibi oldukları demokratik, istikrarlı ve müreffeh bir ülke olmasını arzulamaktadır.

Ülkemiz Irak'a ve Irak halkına büyük zarar veren mezhepçi politikalara karşı olup, bu ülkede etnik ve mezhepsel kimlikler yerine Iraklılık kimliğinin güçlendirilmesi gerektiğine inanmaktadır. Terörizme karşı sürdürdükleri meşru mücadelede dost ve kardeş Irak halkıyla tam bir dayanışma içerisinde bulunan ülkemiz, Irak genelinde güvenlik durumunun iyileşmesi ve süregelen terör saldırılarının bir an önce son bulmasını temenni etmektedir.

Irak halkını oluşturan farklı unsurlar karşılıklı saygı ve ahenk içinde bir arada yaşamayı başardıkları takdirde, Irak'ın önemli gelişmelerin vuku bulduğu Orta Doğu'da istikrarın öncüsü haline geleceğine inanmaktayız.

Öte yandan, Irak'ın ülkemizle sınır vilayetlerini oluşturan coğrafi bölgede Irak Anayasası çerçevesinde tesis edilmiş bulunan Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'yle (IKBY) ilişkilerimizin gelişip güçlenmesi, bölge halkıyla sosyal ve kültürel bağlarımızın muhafazası, ekonomik işbirliğimizin artırılması ve Irak'ın kuzeyinde melce bulan PKK terör örgütüne karşı yürüttüğümüz mücadele bakımından önem taşımaktadır.

Irak'ın ülkemiz açısından en büyük ikinci ihracat pazarı konumuna gelmesinde, Irak Kürt Bölgesi (IKB) ile giderek gelişen ticari ve ekonomik ilişkilerimizin önemli bir rolü bulunmaktadır. Nitekim Irak'a ihracatımızın yüzde 70'inden fazlası IKB'ye yöneliktir. IKBY Ticaret Bakanlığı'na kayıtlı yabancı şirketlerin yarısından fazlası (1059 şirket) Türkiye menşelidir. Bölgede yaklaşık 50.000 Türk vatandaşı başta inşaat sektörü olmak üzere pek çok sahada istihdam edilmektedir.

Gerek IKBY gerek Irak Merkezi Hükümeti ile gerçekleştirdiğimiz temasların ana gündem maddelerinin başında terörle mücadele konusu gelmektedir. Bu

bağlamda, gerek komşuluk hukuku, gerek Irak'ın kendi anayasasında yer alan hükümler, ayrıca Irak'ın uluslararası hukuktan doğan sorumluluk ve yükümlülükleri çerçevesinde, PKK terör örgütünün Irak'taki mevcudiyetinin ortadan kaldırılması icap ettiği, bu hususta adım atılmadığı takdirde ülkemizin gereken tüm önlemleri tek taraflı olarak almaya devam edeceği vurgulanmaktadır.

IKBY Başkanı Barzani başta olmak üzere, IKBY makamlarının son dönemde PKK konusunda daha net bir söylem benimsedikleri ve terör örgütüne silah bırakması yönünde çağrılarda buldukları görülmektedir. PKK terör örgütüyle mücadeleye ilişkin taleplerimizin yerine getirilmesi konusunda Merkezi Hükümet ve IKBY makamları nezdinde ısrarcı olunmaya devam edilecektir.

Diğer taraftan, Irak'ın asli unsurlarından olan Türkmenlerle özel ilişkilerimiz güçlenerek devam etmektedir. Önümüzdeki dönemde Türkmen toplumunu Kerkük'ün statüsü, yerel ve genel seçimler gibi önemli gelişmeler beklemektedir.

Ülkemiz başta Kerkük olmak üzere, aidiyeti ihtilafli bölgeler konusunun Türkmenler dahil, ilgili tüm kesimlerin görüş ve beklentilerinin dikkate alınacağı, karşılıklı anlayış ve hoşgörüyeye dayalı bir diyalog süreciyle ele alınarak, mutabakata bağlanması gerektiğine inanmakta, bu kapsamda her türlü desteği vermeye hazır bulunmaktadır.

Türkmenlerin Irak siyasetindeki konumlarını gelecek yerel ve genel seçimlerde pekiştirmeleri, şüphesiz, Türkmen toplumunu Irak ile ilişkilerinde bir dostluk bağı olarak gören ülkemiz için memnuniyet verici olacaktır.

Bu kapsamda ülkemiz, gerek yasama organlarında kabul edilen yeni hukuki düzenlemelerde, gerek ilgili kurumlarda yapılan görevlendirmelerde Türkmenler lehine gerçekleştirilen kimi iyileşmelerin devamını arzulamaktadır.

Güvenlik tüm Irak halkının olduğu gibi, Türkmenlerin de öncelikli meselesidir. Türkmen toplumuna yönelik artan suikast ve terör saldırılarının faillerinin bulunması ve olası saldırıların önlenmesine yönelik tedbirlerin süratle alınması önem taşımaktadır. Ülkemiz bu yöndeki beklentilerini ilgili Irak makamlarına her vesileyle aktarmaktadır.

Kerkük'e 2 Ağustos 2012 tarihinde gerçekleştirdiğim ziyaret de, şehirdeki başta Türkmenler olmak üzere çeşitli toplumların temsilcileriyle yaptığım yararlı temaslardan ötesinde, etnik ve mezhepsel yapısı itibarıyla Irak'ın adeta küçük bir modeli niteliğindeki bu şehre uzun bir zamandan beri bir Türk Dışişleri Bakanı tarafından yapılan ilk ziyaret olması bakımından önem taşımaktadır.

Kerkük başta olmak üzere Irak'ın tümüne hakim olan çoğulcu yapının korunmasının zaruretine işaret etmek ve farklı kesimler arasındaki barış, uyum ve dayanışmaya katkıda bulunmak gayesiyle gerçekleştirdiğim ziyaret kapsamında yerel makamlarla yaptığım görüşmelerde bu hususları kuvvetle vurguladım.

Sözkonusu ziyaret vesilesiyle, Türkmen soydaşlarımıza ayrıca, geleceklerini Irak toplumunun tüm kesimleriyle birlikte ortaklaşa kurmak üzere sarfettikleri çabalara desteğimizin önümüzdeki dönemde de süreceğini bir kez daha ve doğrudan aktarmış oldum.

İRAN

İran önemli bir komşumuz ve bölgemizin önde gelen bir ülkesi olup, İran'a ilişkin gelişmeler ülkemizi tabiatıyla yakından ilgilendirmektedir. Bu çerçevede, iki ülke arasındaki sosyal ve tarihsel derinliğe sahip iyi komşuluk ilişkilerini muhafaza etmek ve ilişkilerimizi içişlerine karışmama, karşılıklı saygı, iyi komşuluk ve güvenlik işbirliği ilkeleri zemininde geliştirmek hedefimizdir.

Nitekim Türkiye-İran ikili ilişkilerinde, siyasi, ekonomik ve kültürel boyutlar bir arada değerlendirildiğinde, özellikle son yıllarda yakın ve yoğun bir dönem yaşanmaktadır. Bu bağlamda 2011 yılında yaklaşık 1,9 milyon İran vatandaşının Türkiye'yi ziyaret etmiş olması iki ülke halkları arasındaki etkileşimi göstermesi bakımından kaydadeğerdir.

İki ülke arasındaki üst düzey temaslar da son derece yoğundur. Bu çerçevede ülkemizden İran'a yapılan son üst düzey ziyaret, Sayın Başbakanımızın 28-29 Mart 2012 tarihli ziyareti, İran'dan ülkemize yapılan son üst düzey ziyaret ise İran Cumhurbaşkanı Birinci Yardımcısı Muhammed Rıza Rahimi'nin 4-5 Ekim 2012 tarihli ziyareti olmuştur. İran Danışma Meclisi Başkanı Larijani de 24 Kasım'da Aşure töreni vesilesiyle İstanbul'u ziyaret etmiş ve üst düzey temaslarda bulunmuştur. İran Cumhurbaşkanı Ahmedinejad'ın da 17 Aralık 2012 tarihinde Şeb-i Aruz törenlerine katılmak üzere Konya'yı ziyaret etmesi ve temaslarda bulunması öngörülmektedir.

Ekonomik ve ticari ilişkilerimizde yıl içinde önemli bir artış yaşanmıştır. 2012 yılının ilk sekiz ayı itibarıyla ulaşılan 17,5 milyar Dolarlık ticaret hacmi, 16 milyar Dolar olan 2011 yılı toplamını aşmış bulunmaktadır. İki ülke ticaret hacminin önümüzdeki beş yıllık dönemde 35 milyar Dolara çıkartılması hedefi sözkonusu ziyaretlerle bir kez daha teyit edilmiştir. Ayrıca İran Cumhurbaşkanı

Birinci Yardımcısı Rahimi'nin ziyareti sırasında Tercihli Ticaret Anlaşması müzakerelerinde ileri bir aşamaya gelinmiştir.

Güvenlik işbirliği de İran ile ilişkilerimizin önemli bir diğer boyutunu teşkil etmektedir. Nitekim, terörle mücadele konusunda her iki taraf da işbirliğini güçlendirme kararlılığını ifade etmektedir.

Diğer taraftan, İran'ın nükleer programı uluslararası gündemin üst sıralarında yer almaya devam etmekte ve süreç olası etkileri bakımından tarafımızdan da yakından takip edilmektedir.

Nitekim, İran ile P5+1 arasındaki görüşme süreci yaklaşık bir buçuk yıllık aradan sonra 14 Nisan 2012'de ülkemizin kolaylaştırıcı girişimlerinin sonucunda İstanbul'da yapılan bir toplantıyla yeniden başlamıştır. Bunu 23-24 Mayıs 2012 tarihlerinde Bağdat'ta, 18-19 Haziran 2012 tarihlerinde Moskova'da düzenlenen toplantılar izlemiştir. Taraflar bilahare, Temmuz ve Eylül aylarında çeşitli düzeylerde İstanbul'da yeniden biraraya gelmişlerdir.

P5+1'in İran'a ilk aşamada %20'ye varan oranda zenginleştirmeyi durdurması, İran'daki zenginleştirilmiş uranyumun ülke dışına çıkarılmasına ilişkin takas önerisinin gözden geçirilmesi ve Fordo'daki yer altı zenginleştirme tesisinin kapatılması odaklı bir öneri paketi sunduğu anlaşılmaktadır. İran'ın ise muhataplarına zenginleştirme hakkının tanınmasına ve UAEA ile işbirliği karşılığında yaptırımların tamamen kaldırılmasına dayalı, nükleer olmayan konularda diyalog ve işbirliğini de içeren bir öneri paketi ilettiği bilinmektedir. Bu çerçevede görüş ayrılıklarının temel olarak İran'a yönelik yaptırımların hafifletilmesi ve Fordo konularında ortaya çıktığı görülmektedir.

P5+1 arasında İran ile yeni bir tur görüşme için mutabakat sağlandığı, görüşmelerin 2013 Ocak ayı ortasına kadar yapılmasının öngörüldüğü bilinmekte, ancak henüz İran'a bu yöndeki önerinin iletilmediği anlaşılmaktadır.

Öte yandan, İran'ın Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'yla (UAEA) diyalogunda da 2012 yılında karşılıklı ziyaretlere rağmen kaydadeğer bir ilerleme sağlanamamış, UAEA'nın 10-14 Eylül 2012 tarihlerindeki Yönetim Kurulu toplantısında İran'ın nükleer programı konusunda yeni bir karar kabul edilmiştir.

Herhalükarda, İran'ın nükleer programına ilişkin tutumumuz açıktır. Barışçı ve sivil amaçlı nükleer teknolojinin geliştirilmesi, ülkelerin egemenlik hakkıdır. Bu itibarla komşumuz İran'ın da nükleer enerjiden barışçı amaçlarla yararlanma hakkı bulunmaktadır. Ancak, bu hakkın kullanımının temel şartı, Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması'ndan (NSYÖA) kaynaklanan

yükümlülüklerine tümüyle riayet edilmesi ve UAEA'yla tam işbirliğine gidilmesidir.

Bu çerçevede Türkiye, İran dâhil bütün ülkelerin NSYÖA'dan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmek kaydıyla nükleer enerjiden barışçıl amaçlarla yararlanma hakkını desteklemekte, öte yandan, bölgemizde İran dahil herhangi bir ülkenin nükleer silaha sahip olmasına karşı kararlı bir tutum içinde hareket etmektedir.

İran'ın nükleer programına ilişkin anlaşmazlıkların bu parametreler çerçevesinde diplomatik yollardan çözümlenmesi bizim açımızdan tek geçerli seçeneği teşkil etmektedir.

GÜNEY KAFKASYA

Türkiye, yakın çevresinde barış, güvenlik, istikrar ve refah ortamının tesis edilmesine büyük önem atfetmektedir. Bu anlayış, tarihi, kültürel ve insani bağlarımızın bulunduğu Güney Kafkasya açısından da geçerlidir.

Bu itibarla, bölgede halklarımızın çıkarlarına hizmet edecek ortak bir refah alanı oluşturulması hedefimiz çerçevesinde ikili işbirliği projelerinin yanısıra, "Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı-BTC", "Bakü-Tiflis-Erzurum Doğalgaz Boru Hattı-BTE" ve "Trans-Anadolu Doğalgaz Boru Hattı-TANAP" gibi bölgesel işbirliği ve kalkınma projelerini de geliştirmeye önem veriyoruz.

Bu bağlamda, "Demir İpek Yolu" olarak da adlandırdığımız "Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu Hattı'nın-BTK" en kısa sürede tamamlanması ve faaliyete geçmesine matuf çalışmalarımızı Azerbaycan ve Gürcistan ile işbirliği içinde sürdürüyoruz. 2013 yılının ikinci yarısında tamamlanmasını beklediğimiz BTK, ülkemiz üzerinden Avrupa ile Çin arasındaki demiryolu bağlantısını kesintisiz olarak sağlayacaktır.

Öte yandan, Güney Kafkasya'daki ihtilafların, bölge istikrarını halen tehdit ettiği bir gerçektir. Bu ihtilafların çözümsüz kalması, ülkemizin yanı başında bulunan bir coğrafyada her an yeni krizlerle karşılaşma riskinin mevcudiyeti anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, sorunlara köklü çözümler getirmek yerine, bunları soğutup statükoyu korumaya çalışmak mümkün değildir. Türkiye bu meselelere kalıcı çözümler bulunması amacıyla inisiyatif almaya ve sonuç odaklı bir yaklaşımla bölgesel sahiplenme ve işbirliğine imkan verecek yapıcı dinamikleri devreye sokmaya çalışmaktadır.

Bu doğrultuda, Güney Kafkasya’da tam bir normalleşme ortamının tesis edilmesini teminen, tarafımızdan Yukarı Karabağ ihtilafının çözümüne katkıda bulunmak düşüncesiyle bir “barış projesi” olarak tasarlanan ve “Modern İpek Yolu–Orta Koridor” olarak adlandırılan “Entegre Ulaştırma Koridorları Projesi” geliştirilmiştir. “Statükonun kabul edilebilir ve sürdürülebilir olmadığı” tespitinden hareketle, bölgesel sahiplenme ve işbirliği anlayışını hâkim kılacak bir iklim yaratılması amacıyla geliştirilen bu proje, esasen ilgili tüm tarafların kazançlı çıkacağı bir barış perspektifi sunmaktadır.

Bölge ülkeleriyle ikili ilişkilerimiz bağlamında ise, köklü insani, kültürel ve tarihi bağlara sahip olduğumuz **Azerbaycan**, ülkemiz dış politikasındaki öncelikli yerini her zaman korumuş ve koruyacaktır. Bağımsızlığının üzerinden geçen 20 yıl gibi kısa bir sürenin sonunda BMGK geçici üyeliğine seçilmesi, Azerbaycan’ın uluslararası alanda elde ettiği saygınlığın açık bir göstergesidir.

Tasada ve sevinçte ortak olduğumuz kardeş Azerbaycan’la ilişkilerimizi, egemen eşitlik ve içişlerine karışmama ilkeleri temelinde yürütmekteyiz. Ülkelerimiz arasındaki özel ilişkiler aynı zamanda stratejik bir nitelik de taşımaktadır.

Azerbaycan’la hemen hemen her konuda dayanışma ortamının yaratılmasına ve karşılıklı yardımlaşma ile ortak çıkarların korunmasına özen gösterilmektedir. Bu kapsamda, Türkiye ile Azerbaycan Arasında Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi (YDSK) ilk toplantısı 25 Ekim 2011’de İzmir’de, YDSK’nın ikinci toplantısı ise Sayın Başbakanımızın ve Azerbaycan Cumhurbaşkanı Sayın Aliyev’in Eş-Başkanlıklarında 11 Eylül 2012 tarihinde her iki ülkeden çok sayıda Bakan’ın katılımıyla Gebele’de gerçekleştirilmiştir. Böylelikle iki ülke arasındaki işbirliğini bütün veçheleriyle ele alan bu önemli siyasi diyalog mekanizması aracılığıyla ilişkilerimiz daha da kurumsallaşmış olmaktadır.

Azerbaycan ile tesis ettiğimiz işbirliğini son dönemde diğer bölge ülkelerinin katılımıyla üçlü mekanizmalarla da takviye etmekteyiz. Nitekim 2012 yılı içinde Türkiye-Azerbaycan-İran Dışişleri Bakanları toplantılarının ardından, Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan Üçlü Dışişleri Bakanları Sürecini de başlattık. Bu bağlamda, Türkiye ve Azerbaycan’ın bölgede oluşturduğu örnek ortaklık modeli diğer ülkelerin de ilgisini çekmektedir.

Azerbaycan’la stratejik bir nitelik taşıyan ilişkilerimiz ve işbirliğimiz, sadece siyasi düzlemde değil, ekonomik boyutuyla da gelişmekte ve çeşitlenmektedir. Nitekim ülkelerimiz arasındaki ikili ticaret hacmi istikrarlı bir şekilde büyümeye devam etmektedir. Bu bağlamda, 2011 yılında 2,3 milyar dolarlık ticaret hacmiyle Türkiye, Azerbaycan’ın ithalat yaptığı ülkeler sıralamasında Rusya’dan sonra ikinci sırada gelmektedir.

Diğer yandan Türkiye, Azerbaycan'ın enerji dışındaki sektörlerine en fazla yatırım yapan ülke konumundadır. Azerbaycan'da Türk şirketleri tarafından gerçekleştirilen yatırımların değeri 7 milyar doları aşmıştır. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nın Azerbaycan'a yaptığı 2,4 milyar dolar tutarındaki yatırım bir Türk şirketinin yurtdışında yaptığı en büyük yatırımı teşkil etmektedir.

Ülkede yatırımları bulunan 1300 kadar Türk şirketi 50 bini aşkın kişiye iş imkânı sunmaktadır. Öte yandan Azerbaycan'ın yurtdışındaki yatırımlarının % 80'i Türkiye'dedir.

Azerbaycan ile ekonomik ilişkilerimizin ana hedefleri arasında ikili ticaret hacminin artırılmasının yanısıra, Azerbaycan ekonomisine katkı sağlayacak şekilde Azerbaycan'daki yatırımlarımızın artırılması, Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu Projesinin planlandığı şekilde tamamlanması, iki ülke arasında karayolu taşımacılığında geçiş belgesi uygulamasından "kotasız taşımacılığa" geçilmesi ve kara sınır kapılarımızın ortak kullanıma açılması da yer almaktadır.

Azerbaycan'dan ülkemize gelen turist sayısı 2009 yılında 425.000, 2010 yılında 486.000, 2011 yılında ise 550.000 olmuştur. Bu rakamın önümüzdeki yıllarda da düzenli bir artış göstermesi beklenmektedir.

Gürcistan'la ilişkilerimiz de bu ülkenin bağımsızlığını kazanmasından itibaren Gürcistan'a verdiğimiz destek ve yardımlar çerçevesinde dostluk ve işbirliği temelinde gelişmektedir. Gürcistan'ın BTC, BTE ve BTK gibi stratejik önemi haiz projelerin güzergâhı üzerinde yer alması, ilişkilerimize ayrı bir boyut kazandırmaktadır.

İki ülke arasındaki temaslar ve ziyaret trafiği yıl boyunca her düzeyde yoğun bir şekilde devam etmiştir. Türkiye-Azerbaycan-Gürcistan Dışişleri Bakanları Üçlü Toplantısının ilki 8 Haziran 2012 tarihinde Trabzon'da yapılmıştır. Ayrıca, Gürcistan Devlet Başkanı Saakashvili, İstanbul'da 26 Haziran 2012 günü düzenlenen KEİ 20. Yıl Zirvesine katılmıştır.

Gürcistan ile ekonomik ve ticari ilişkilerimizde yakalanan hızlı gelişme ivmesi de devam etmektedir. Halen Gürcistan'ın birinci ticaret ortağı olan Türkiye, aynı zamanda bu ülkedeki en büyük üçüncü yatırımcı ülke konumundadır.

2010 yılında 1 milyar doları aşan ticaret hacmimiz, 2011 yılında 1.4 milyar dolar olarak gerçekleşmiş, bu rakam 2012 yılının Ocak-Ağustos döneminde 945 milyon dolar olarak gerçekleşerek 1 milyar dolar seviyesine yaklaşmıştır.

Gürcistan, Türk müteahhitlik ve teknik müşavirlik sektörü açısından önemli bir pazardır. Türk müteahhitlik firmaları Gürcistan'da bugüne kadar 2,4 Milyar Dolar tutarında 128 proje üstlenmiştir.

Batum Havalimanı'nın Türkiye ve Gürcistan tarafından ortaklaşa kullanılması, vatandaşlarımızın karşılıklı ziyaretlerinde 90 güne kadar vize muafiyeti bulunması, iki ülke vatandaşlarının kimlik kartları ile karşılıklı seyahat edebilmeleri, Serbest Ticaret Anlaşması'nın yürürlüğe girmesi ve Sarp Sınır Kapısı'nın "tek-pencere" modelinde işletilmesi ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin ulaştığı seviye hakkında fikir vermesi bakımından önem taşımaktadır.

Aynı şekilde, 2010 yılı itibarıyla 1.112.193 olan ülkemize gelen Gürcü turist sayısı, 2011 yılında 1.152.661'i bulmuş; 2012 Ocak-Eylül döneminde ise ülkemizi 1 milyondan fazla Gürcü turist ziyaret etmiştir.

Öte yandan, Gürcistan'ın toprak bütünlüğünün korunması ve Abhazya ile Güney Osetya ihtilaflarına Gürcistan'ın uluslararası tanınmış sınırları içerisinde çözüm bulunmasına yönelik politikamız kararlılıkla sürdürülmektedir. Bölgesel güvenlik ve istikrarın kalıcı bir şekilde temininin önünde bir engel teşkil eden bu ihtilafların Gürcistan'ın toprak bütünlüğü çerçevesinde çözümü yönünde uluslararası toplum tarafından sürdürülen girişimleri destekliyoruz.

Ahıska Türklerinin Gürcistan'daki ata topraklarına dönüşleri konusu da Gürcü makamlarıyla temaslarımızda gündeme getirilen önemli bir konu olmaya devam etmektedir. Geri dönecek Ahıska Türklerinin kesin sayısının belirlenmesini takiben, dönüş sonrasında gerek Gürcistan'a dönecek Ahıska Türklerinin, gerek dönecekleri bölgede hâlihazırda yaşayan halkın istifade edebileceği kapsamlı projeler geliştirilmesine yönelik gayret gösterilmekte, bu çerçevede Gürcistan makamlarının etkin işbirliği de temin edilmeye çalışılmaktadır.

Gürcistan'da 1 Ekim 2012 tarihinde gerçekleştirilen parlamento seçimlerini muhalefetteki "Gürcü Rüyası" koalisyonu kazanmıştır. Parlamento seçimlerinin demokratik standartlara uygun olarak başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiş olmasından memnuniyet duyuyoruz. Bu seçimler, Gürcistan'ın demokratik olgunlaşması açısından kaydadeğer bir kilometre taşı olmuştur. Huzur ve istikrarına büyük önem verdiğimiz Gürcistan ile yeni Hükümet döneminde de ilişkilerimizi derinleştirerek geliştirmeyi arzu ediyoruz.

Ülkemiz, Güney Kafkasya'da işbirliği ortamının yaratılmasına yardımcı olacağı ve bölgenin istikrarına katkıda bulunacağı inancıyla **Ermenistan**'la da ilişkilerinin normalleşmesini arzu etmektedir. İlişkilerin normalleştirilmesi sürecini, bölgede tam ve kapsamlı normalleşmenin sağlanması perspektifimizin bir parçası olarak görüyoruz.

10 Ekim 2009 günü Zürih'te imzalanan Protokoller, onay için Hükümetimizce Yüce Meclisimize sunulmuştur. Ermenistan'da ise Protokoller, anayasaya uygunluğu açısından incelenmek üzere Anayasa Mahkemesine iletilmiş, Anayasa Mahkemesi 12 Ocak 2010 günü, Protokollerin Ermenistan anayasasına uygun bulunduğunu açıklamıştır. Ermenistan Anayasa Mahkemesinin gerekçeli kararı ise 18 Ocak 2010 günü açıklanmıştır.

Anılan karar hakkında Bakanlığımızca yapılan açıklamada, sözkonusu kararın Protokollerin lafzına ve ruhuna aykırı önkoşullar ve kısıtlayıcı hükümler içerdiği, kararın bu haliyle Protokollerin müzakere gerekçesini ve Protokollerle hedeflenen temel amacı sakatladığı ifade edilmiş, ülkemizin Protokollerin asli hükümlerine bağlılığını sürdürdüğü ve aynı sadakatin Ermenistan Hükümetinden de beklendiği vurgulanmıştır. 12 Şubat 2010 tarihinde onay için Ermenistan Milli Meclisine sevk edilen Protokoller, Meclisin Dış İlişkiler Komitesi bünyesinde oluşturulan bir çalışma grubu tarafından incelenmeye başlanmış, ancak 22 Nisan 2010 tarihli Cumhurbaşkanlığı kararnamesi uyarınca, Ermenistan Protokollerin onay sürecini durdurmuştur.

Gelinen bu aşamada Türkiye, normalleşme sürecinin ileriye taşınması yönündeki siyasi iradesini muhafaza etmektedir. Bununla birlikte, yukarıda belirtildiği üzere, bu süreç, aynı zamanda Kafkasya'da kapsamlı barışa yönelik somut adımlar atılması halinde kalıcı ve sürdürülebilir bir nitelik kazanabilecektir.

Bu nedenle, bölgede kalıcı barış ve istikrar ortamının yaratılması için Türkiye-Ermenistan ilişkilerindeki normalleşmenin yeterli olmayacağı, bu çabalara paralel olarak, Yukarı Karabağ sorununun çözümü için de somut adımların atılmasının gerektiği, Ermenistan'la başlatılan sürecin başından itibaren Sayın Başbakanımız başta olmak üzere tüm üst düzey yetkililerimizce vurgulanan temel bir husus olmuştur.

Ülkemiz, Azerbaycan topraklarının %20'sinin haksız işgalinin sona ermesi, yerlerinden yurtlarından edilmiş bir milyona yakın insanının yaşadığı trajedinin aşılması ve Yukarı Karabağ sorununun çözümüne yönelik müzakerelere ivme kazandırılabilmesi için yaratıcı fikirler üzerinde çalışmakta; sürdürülemez durumdaki statükonun barış ve istikrar yönünde değiştirilmesi amacıyla AGİT Minsk Grubu ve eş-başkanlar başta olmak üzere ilgili taraflar nezdinde girişimlerini sürdürmektedir.

1915 OLAYLARI

Tarafımızdan her vesileyle vurgulandığı üzere, Türkiye, tüm komşularıyla olduğu gibi Ermenistan’la da karşılıklı saygı ve güven temelinde iyi ilişkiler geliştirmek arzusundadır. Bunun önündeki en önemli engellerden birisi Ermenistan ve Ermeni çevrelerinin, **1915 olaylarına** ve o dönemde yaşananlara tek yanlı bir bakışla odaklanarak Türkiye’ye karşı üçüncü ülkeler nezdinde yürüttükleri kampanyalardır. Ermeni tarafının herkesin acı çektiği trajik şartlarda vuku bulan üzücü olayları “soykırım” olarak kabul ettirme çabaları, tarihten husumet çıkarma zihniyetine dayandığı için bölgeye yönelik olumlu vizyonumuzun hayata geçirilmesini zorlaştırmaktadır.

Birinci Dünya Savaşından önceki dönemde ve savaş sırasında Türk ve Ermeniler de dâhil Osmanlı devletindeki tüm halklar ciddi acılar yaşamışlardır. Biz çekilen acıları ne inkar ediyor, ne de karşılaştırıyoruz. Ancak, bu acıların özellikle Türk ve Ermeni toplumlarında farklı tarihsel hafızalar yarattığını ifade etmek durumundayız. Tarihle yüzleşme konusunda en fazla çaba göstermiş Hükümetlerden biri olarak şunu rahatça söyleyebiliriz ki, 1915 konusunda bizim hatırladıklarımız ve arşivlerden çıkardıklarımız ile birçok güvenilir araştırma, Ermeni iddialarından çok farklı bir gerçeğe işaret etmektedir.

Ulusal hafızaların çeliştiği ortamlarda, somut verilere dayalı güvenilir araştırmalar yapılması ihtiyacı daha da önem kazanmaktadır. Türk ve Ermeni halkları arasında karşılıklı güvenin yeniden tesisine önem veriyoruz. Aynı anlayışla, bilimsel zeminde ortak bir çabayı gerekli görüyoruz. Bu yüzden, ortak bir tarih komisyonu ihdas edilmesini ilk olarak 2005 yılında önerdik.

Böyle bir ortak bilimsel çaba, tarihi gerçeklerin ilgili arşivlerden de istifadeyle, tüm yönleriyle açıklığa kavuşturulması ve böylelikle ortak bir objektif bilgi temeli oluşturulmasına imkân sağlayacaktır. Bu yapılırken, tüm Ermeni arşivlerinin de Osmanlı arşivleri gibi bütün araştırmacılara açılması elzemdir.

Ermeni çevreler bu konuya ne ortaklaşa, ne de tarafsız bir şekilde yaklaşmayı kabul etmekte, 1915’i tabulaştırmak için üçüncü ülkelerin Parlamentolarından destek arama çabalarını devam ettirmektedirler. Üçüncü ülkelerin güncel iç siyaset hesapları çerçevesinde Ermeni iddialarına verdiği destek ise, siyasetin bilim ve tarihe müdahalesini oluşturmakta, ilişkilerimizi olumsuz etkilemekte, dostluklarımıza gölge düşürebilmektedir.

Bu ülkelerden konuyu bilgi temelinde ve hakkaniyet anlayışıyla değerlendirmelerini, tarihi olaylar hakkında devam eden bir tartışmada taraf tutar hale düşmekten kaçınmalarını bekliyoruz. Bölgede barış, istikrar ve uzlaşma kültürünün hâkim olmasını isteyen herkesi Ermeni tarafını doğru yönde cesaretlendirmeye davet ediyoruz.

Tarihten husumet çıkarmakla, ne tarihi olayların layıkıyla anlaşılmasına hizmet edilebilir, ne de dostluk temelinde ortak bir gelecek kurulabilir. Geçmiş unutmuyarak, ancak sağlam bilgiler temelinde ve tarihten doğru dersleri çıkararak, herhalükarda barışçı bir ortak gelecek kurmak düşüncesiyle hareket etmeliyiz. Bunun için de öncelikle gerçek ve samimi bir diyaloga ihtiyacımız var. Ermenistan bu konuda atması gereken adımları bilmektedir.

Ermenistan'ı gerek Türkiye, gerek diğer komşularıyla ilişkilerinde, yapıcı olmaya, propagandayı temel dış politika aracı olarak görmemeye, uluslararası hukuka uygun hareket etmeye davet ediyoruz. Ermeni diasporası mensuplarını da kimliklerini Türk karşıtlığı üzerine kurmanın sağlıksızlığını görerek, ülkemizi ve insanımızı gerçek haliyle tanımaya, ortak ve barışçı bir gelecek kurmak yönünde daha yapıcı olmaya çağırıyoruz.

Bilinmelidir ki, Türklerin acılarını göz ardı eden bir seçicilikle ortaya konan, ulusal kimliğimizi ve tarihimizi tek taraflı ve yanlış yorumlarla karalayan girişimlerle mücadeleye yılmadan ve özgüvenle devam edeceğiz.

ORTA ASYA

Ortak dil, tarih ve kültür bağlarımızın bulunduğu Orta Asya Cumhuriyetleriyle ilişkilerimiz, Avrasya coğrafyasına yönelik dış politikamız bakımından stratejik önem taşımaktadır.

Bölgedeki kardeş ülkelerin bir yandan bağımsız, müreffeh, siyasi ve ekonomik istikrara sahip, kendi aralarında ve komşularıyla işbirliği içinde varlıklarını sürdürmelerini, diğer yandan uluslararası toplumla bütünleşmelerini ve evrensel demokratik değerleri benimsemelerini desteklemek, Orta Asya bölgesine yönelik politikamızın esasını oluşturmaktadır.

Çeşitli sorunlar ve tehditlerle karşı karşıya bulunan ülkelerin yer aldığı Orta Asya bölgesinde kalıcı istikrar ve güvenliğin sağlanmasında, bölgenin başta enerji olmak üzere, ekonomik kaynaklarının en iyi şekilde değerlendirilerek toplumsal refaha dönüştürülmesi önem taşımaktadır. İnsan hakları ve demokrasi alanlarında kaydedilecek ilerlemeler de, bölgenin dünyayla bütünleşme sürecini daha da hızlandıracaktır. Türkiye, Orta Asya ülkelerine bu anlayışla elinden gelen desteği vermeye devam edecektir.

Nitekim, bağımsızlıklarını kazanmalarının ardından kardeş Cumhuriyetlerle pek çok alanda yakın ilişki ve işbirliği tesis edilmiştir. Son bir yıl zarfında yapılan karşılıklı üst düzey ziyaretler ilişkilerimizin daha da ileri götürülmesine olanak sağlamıştır. Bu anlamda 2012 yılı, Türk Cumhuriyetleriyle ilişkiler bakımından

altın bir yıl olarak değerlendirilebilir. 2012 yılı aynı zamanda Türk Cumhuriyetleriyle diplomatik ilişkilerimizin kurulmasının 20. yıldönümünü de teşkil etmiştir.

İkili ilişkilere ek olarak, Kazakistan, Kırgızistan ve Azerbaycan'la aramızdaki dostluk, kardeşlik ve dayanışmayı güçlendirmesi amacıyla kurulan **Türk Konseyi** çerçevesindeki işbirliğimize de özel önem atfetmekteyiz. Türk Konseyi'nin ikinci Zirve Toplantısı Sayın Cumhurbaşkanımızın da katılımıyla “Eğitim, Bilim ve Kültür Alanında İşbirliği” temasıyla 22-23 Ağustos 2012 tarihlerinde Bişkek'te gerçekleştirilmiştir.

Bişkek Zirvesi kapsamında imzalanan başta Türk Konseyi Sekreteryası'nın Mali Esaslarına İlişkin Anlaşma olmak üzere, Astana'da Türk Akademisi Kuruluşuna Dair Anlaşma ile Bakü'de kurulacak Türk Kültür ve Mirası Vakfı Şartı Türk Konseyi'nin kurumsallaşması yönünde önemli adımlar olmuştur. Zirvede ayrıca, dört ülkenin milli bayraklarından esinlenerek hazırlanan Türk Konseyi bayrağı uygun bulunmuştur.

Türk Konseyi üçüncü Zirve Toplantısı'nın “Ulaştırma” temasıyla 2013 yılı içinde Azerbaycan'ın evsahipliğinde Bakü'de düzenlenmesi yönündeki çalışmalar devam etmektedir.

Bu sürece paralel olarak, 2008 yılında Türkiye, Azerbaycan, Kazakistan ve Kırgızistan tarafından imzalanan İstanbul Anlaşması'yla kurulan ve kardeş ülkelerin parlamenterleri arasında doğrudan temas ve işbirliğinin tesisi istikametinde atılmış önemli bir adım olan Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi'nin (TÜRKP) üçüncü toplantısı 15 Haziran 2012 tarihinde Kırgızistan'da yapılmıştır. Müteakip TÜRKP Genel Kurulu'nun 2013 yılında ülkemizde düzenlenmesi öngörülmektedir.

Orta Asya ülkeleri içinde **Kazakistan**, ülkemizin bölgedeki en aktif siyasi ve ekonomik ortaklarından biri olup, ilişkilerimiz karşılıklı güçlü siyasi irade doğrultusunda istikrarlı bir seyir içinde gelişmektedir. Cumhurbaşkanı Nazarbayev'in 11-12 Ekim 2012 tarihinde ülkemize yaptığı resmi ziyaret sırasında ilk toplantısı gerçekleştirilen Yüksek Düzeyli Stratejik Konsey'le birlikte Kazakistan'la ilişkilerimizin stratejik boyutu kurumsal olarak iyice güçlenmiş ve ilişkilerimiz bir üst boyuta taşınmıştır. Türk Konseyi'nin kurumsallaşması ve dünyada hak ettiği saygın yere kavuşması yönünde Kazakistan'la yakın ve yapıcı işbirliğimiz sürmektedir.

Kazakistan ülkemizin bölgedeki en önemli ticari ve ekonomik ortaklarından. İkili ticaret hacmimiz 2011 yılında 3 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Öte yandan Kazakistan, işadamlarımızın yatırım yaptığı ülkeler arasında ön sıralarda

yer almaya devam etmektedir. Firmalarımızın başta petrol, telekomünikasyon, otelcilik ve bankacılık alanlarında olmak üzere Kazakistan'daki toplam yatırımları 2,5 milyar dolardır. Nitekim Türk müteahhitlerince bugüne kadar Kazakistan'da üstlenilen projelerin toplam değeri 20 milyar dolara yaklaşmıştır. Kazak sermayesinin Türkiye'ye olan ilgisi de artarak sürmekte olup ülkemizdeki Kazak yatırımlarının değeri 500 milyon doları bulmuştur.

İkili ticaret hacminin, iki ülke Cumhurbaşkanlarının ortaya koymuş oldukları hedef doğrultusunda, 2015 yılına kadar 10 milyar dolar seviyesine çıkarılması, bu amaçla imzalanan “Yeni Sinerji-Ortak Ekonomi Programı” ile “Türk-Kazak Sanayi Bölgeleri Ortak Eylem Planı”nın uygulanması, ayrıca Bakü-Tiflis-Kars demiryolu hattı üzerinden Orta Asya, Çin ve Alt-kıta'ya bağlanacak “Orta Koridor” a Kazakistan'ın da bağlanması ekonomik ilişkilerimizde öne çıkan hedeflerdir.

Türkmenistan'la ilişkilerimiz de son dönemde üst düzey ziyaret ve toplantılarla memnuniyet verici bir ivme kazanmıştır. Türkmenistan Cumhurbaşkanı Berdimuhamedov, 28 Şubat-1 Mart 2012 tarihlerinde resmi ziyaret ve 9-10 Ağustos 2012 tarihlerinde çalışma ziyareti olmak üzere 2012 yılında ülkemizi iki defa ziyaret etmiştir. Bu, Türkmenistan'ın ülkemize verdiği önemin açık bir göstergesidir. Türkmenistan'ın bölgesel ve uluslararası planda takip ettiği “Açık Kapılar” ve “Aktif Tarafsızlık” politikası ile reform çabalarını desteklemekteyiz.

Türkmenistan'la ticaret hacmimiz 2010 yılında ihracatımız 1,1 milyar dolar, ithalatımız 386 milyon dolar olmak üzere toplam 1,5 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Böylelikle ülkemiz 2008-2010 yılları arasında Türkmenistan'ın dış ticaretinde birinci sıraya yükselerek Rusya'nın yerini almıştır. Ticaret hacmimiz, 2011 yılında 1,9 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

Türkmenistan'da 1991 yılından 2011 yılı sonuna kadar yaklaşık 24 milyar dolar değerinde, toplam 600'ün üzerinde proje gerçekleştiren Türk şirketlerinin Orta Asya'da en çok proje üstlendikleri ülke Türkmenistan olup ülkemiz Türkmenistan'a en fazla yatırım yapan ülke konumunu muhafaza etmektedir.

İşadamlarımızın faaliyetlerinin çeşitlenerek gelişmesi, ulaştırma gibi altyapı çalışmalarında tecrübe sahibi şirketlerimizin önemli ve büyük projelerde yer almalarının sağlanması bu ülke ile ekonomik ilişkilerimizde hedeflerimiz arasındadır.

Kırgızistan'la işbirliğimiz stratejik ortaklık ruhu içinde ve kardeşlik bağlarımıza yakışır şekilde gelişmeye devam etmektedir. Türkiye, Kırgızistan'ın demokratik reformlarını ve buna paralel olarak ekonomik kalkınmasını sürdürmesini desteklemektedir. Bu hedef doğrultusunda Kırgızistan'daki demokratik

dönüşüm süreci ile siyasi ve ekonomik reformlara desteğimiz, yatırım ve kredi araçlarımız da dâhil olmak suretiyle 2012 yılında da sürmüştür. Geline noktada, Orta Asya'daki bu ilk parlamenter sistem denemesinin başarılı olması bizleri sevindirmekte ve Kırgızistan'daki demokratik sürece yönelik destek irademizi daha da kuvvetlendirmektedir.

Kırgızistan'la ekonomik ilişkilerimiz de gelişen bir seyir izlemektedir. İkili ticaret hacmimiz 2009 yılında 170 milyon dolar, 2010 yılında 159 milyon dolar iken, 2011 yılında artış göstererek 232 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Ülkemiz Kırgızistan'ın kalkınma sürecine de destek sağlamaya önem vermektedir. Bu bağlamda TİKA tarafından, Afganistan'dan sonra en yoğun kalkınma yardımlarının yapıldığı ülke olan Kırgızistan'a 1992 yılından bu yana toplam 20 milyon dolar yardım sağlanmış olup, ekonomik, ticari, teknik, eğitim, sosyal ve kültürel işbirliği programları bağlamında 62 proje gerçekleştirmiştir.

Özbekistan, coğrafi konumu, doğal kaynakları, nüfusu ve yetişmiş insan gücüyle Orta Asya'da önemli bir konuma sahiptir. Kardeş Özbek halkıyla ilişkilerimize önem atfediyor, Özbekistan'la ilişkilerimizde yeni bir dönemin başlamasını samimiyetle diliyor ve bu yönde yoğun gayret sarf ediyoruz.

Diğer yandan, Özbekistan'la 2010 yılında 1.143 milyar dolar olarak gerçekleşen ikili ticaret hacmimiz 2011 yılında ise 1,3 milyar dolara ulaşmıştır. Özbekistan'da sahip olduğu firma sayısı itibariyle Türkiye, Rusya'dan sonra ikinci sırada gelmektedir. Özbekistan'da tekstil sanayi ve müteahhitlik başta olmak üzere çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren 100'ü temsilcilik olmak üzere toplam 700 kadar Türk sermayeli firma bulunmakta, sözkonusu firmalar Özbek halkına yaklaşık 50.000 kişilik istihdam sağlamaktadır. Türk şirketlerinin Özbekistan'daki yatırım tutarı 2011 sonu verileriyle 1 milyar doları aşmış olup müteahhitlik firmalarımız da bugüne dek toplam 1,9 milyar dolar değerinde proje üstlenmişlerdir. Bu ülke ile ekonomik ilişkilerimizin hukuki altyapısının güçlendirilerek daha üst düzeylere taşınması hedefimizdir.

Tacikistan'la ilişkilerimizin seviyesi memnuniyet vericidir. Sayın Cumhurbaşkanımızın davetine icabeten, Tacikistan Cumhurbaşkanı Sayın İmamali Rahman'ı 17-18 Aralık 2012 tarihlerinde resmi bir ziyaret çerçevesinde ülkemizde ağırlamaya hazırlanıyoruz. Türkiye'ye yakınlık duyan Tacikistan, ülkemizle siyasi ilişkilerin geliştirilmesine önem atfetmekte ve Türk yatırımcılarını Tacikistan'a çekmeye gayret etmektedir. Biz de, Tacikistan'ı diğer Orta Asya ülkelerinden ayırmadan ilişkilerimizi daha da geliştirmek için gayret göstermekteyiz. Afganistan menşeli terör odakları ve narkotik kaçakçılık gibi tehditlere de maruz kalan bu dost ülkenin istikrar ve refah arayışlarına katkıda bulunmayı sürdüreceğiz.

Tacikistan'la 2010 yılında 457 milyon dolar olarak gerçekleşen ikili ticaret hacmimiz 2011 yılında 500 milyon doları aşmıştır. Türk müteahhitlik firmaları Tacikistan'da bugüne kadar toplam 435 milyon dolar değerinde 31 proje üstlenmiş olup firmalarımız özellikle yabancı finans kuruluşları tarafından finanse edilen ve uluslararası standartlarda ihale edilen projelere ilgi göstermektedir.

Diğer yandan, başta TİKA olmak üzere çeşitli kaynaklardan Tacikistan'a şimdiye kadar toplam 15 milyon dolar değerinde kalkınma ağırlıklı insani yardımları da kapsayan katkıda bulunmuştur.

Topraklarında ilk Türk Devletlerine ev sahipliği yapmış **Moğolistan'la** coğrafi uzaklığımıza rağmen, ortak tarih ve kültürel değerlere dayalı kardeşlik bağları çerçevesinde ilişki ve işbirliğimizin geliştirilmesi Hükümetimizin hedefleri arasında yer almaktadır.

Bağımsızlığının kazanmasından bu yana ülke içi istikrar ve huzurun temini ile siyasi ve ekonomik gelişim bağlamında attığı adımlarla uluslararası toplumun haklı takdirini kazanan Moğolistan'la tarihi mirasımıza sahip çıkma ve ekonomik ortaklığımızın ilerletilmesi yönünde çalışmalarımız devam etmektedir.

Türkiye ve Moğolistan arasında 2010 yılında 12 milyon dolar olarak gerçekleşen ikili ticaret hacmi, 2011 yılında 47 milyon dolara yükselmiştir. Avrasya coğrafyasında büyük projeler üstlenen inşaat firmalarımızın Moğolistan'da aktif faaliyet yürütmeleri için gerekli yönlendirmede bulunmaktadır.

Diğer yandan, TİKA kanalıyla Moğolistan'da bugüne kadar gerçekleştirilen faaliyetlerin proje tutarı 25 milyon dolar gibi azımsanamayacak bir seviyeye ulaşmıştır.

GÜNEY ASYA

Köklü siyasi, ekonomik ve kültürel bağlarımız bulunan **Afganistan'da** kalıcı barış ve istikrarın tesisine yönelik gayretleri desteklemekteyiz. Bu çerçevede, Afganistan'ın bağımsızlığını, egemenliğini, toprak bütünlüğünü ve ulusal birliğini kendi başına koruyacak seviyeye erişmesine yardımcı olunması,

ülkenin yeniden aşırılıkçı akımların etkisi altındaki bir terörizm üssü haline dönüşmemesi, uyuşturucu üretiminde bir merkez olmaktan çıkarılmasının temin edilmesi ve komşularıyla işbirliğini ön plana çıkaran barışçıl bir bölgesel ortamın tesis edilmesi çabalarına katkı sağlamaktayız.

ISAF Harekâtına geçmişte iki kez komuta eden, ayrıca Kabil Bölge Komutanlığını Nisan-Aralık 2007 döneminde başarıyla yürüten ülkemizin, 31 Ekim 2009 tarihinde ikinci defa devraldığı bu görevin 1 Kasım 2013 tarihine kadar bir yıl daha uzatılması Hükümetimizce kararlaştırılmıştır.

Bu karar, Türkiye'nin dost ve kardeş Afganistan'da sürdürülebilir güvenlik ve istikrar ortamının yaratılması amacıyla, Afgan güvenlik güçlerinin eğitimi başta olmak üzere sağladığı katkıların önemli örneklerinden birini teşkil etmektedir. Nitekim Afgan Ulusal Ordusu (ANA) ile Afgan Polis Gücü'nün eğitimine desteğimiz de artarak sürmektedir.

Ülkemiz tarafından 2001 yılından bu yana Afganistan'da eğitilen ANA mensuplarının sayısı 17.500'e ulaşmıştır. Yaklaşık 3.250 ANA mensubuna ise ülkemizde eğitim verilmiştir. Kabil'de Türk Silahlı Kuvvetleri, Afgan Ulusal Ordusu, Kabil Bölge Komutanlığı ve ISAF'ın katkılarıyla Şubat 2010 başında açılan Gazi Eğitim Merkezi'nde Ocak 2012 itibarıyla ANA mensubu 2.502 astsubay ve 998 er 12 haftalık eğitimlerini başarıyla tamamlayarak mezun olmuşlardır.

Vardak İl İmar Ekibimiz bünyesindeki Polis Eğitim Ekibi tarafından ise Aralık 2006-Mayıs 2012 döneminde toplam 1.151 Afgan polisine eğitim verilmiştir. 5 Mart 2011 tarihinde imzalanan Mutabakat Muhtırasıyla, altışar aylık dönemlerle 500 orta kademe Afgan polis memuruna Sivas Polis Meslek Yüksek Okulu'nda, NATO Afganistan Eğitim Misyonu ile Japonya'nın da mali desteğiyle eğitim verilmesi hususu düzenlenmiştir. Bu çerçevede, ilk gruptan 490 polis memuru 12 Ocak 2012 tarihinde mezun olmuş, ikinci grubun eğitimine ise 18 Eylül 2012 tarihinde başlanmıştır.

Öte yandan, Kasım 2011'den itibaren ISAF bünyesindeki askerlerimizin yapılanmasında, mevcudu büyük oranda aynı kalmakla birlikte (yaklaşık 1.600 personel), Afgan güvenlik güçlerinin eğitimine ağırlık verecek şekilde işlev değişikliğine gidilmiştir.

Afganistan'da güvenlik ve istikrarın sağlanmasına ISAF Harekâtının başından bu yana kesintisiz şekilde yapmakta olduğumuz katkılara ilave olarak, ülkenin yeniden imarına, sosyo-ekonomik kalkınmasına, bilhassa başta kız çocukları için olmak üzere eğitimin ve sağlık hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına, iyi yönetişimin desteklenmesine büyük önem atfediyor, bu gayretlerin

Afganistan'da kalıcı barış ve istikrarın tesisinde belirleyici rol oynayacağını değerlendiriyoruz.

Bu temelde Türkiye, Afganistan'da, tarihindeki en kapsamlı kalkınma yardımı faaliyetlerinden birini yürütmektedir. Nitekim Afganistan'da 2001'den bu yana yapılan ve halen devam eden kalkınma projelerimizin toplam değeri 300 milyon ABD Dolarını bulmaktadır.

Afganistan'a ikili yardımlarımızın yanısıra, ülkemiz, 20-21 Mayıs 2012 tarihlerinde Şikago'da düzenlenen NATO Zirvesi'nde 2014 yılından sonraki üç yıl için Afgan Milli Güvenlik Güçleri'nin idamesine 2015-2017 yıllarında 60 milyon Dolar yardım sağlayacağını açıklamıştır.

Ayrıca, 8 Temmuz 2012 tarihinde düzenlenen ve uluslararası toplumun Afganistan'ın kalkınmasına yönelik olarak toplamda 16 milyar Doların üzerinde yardım vadettiği Afganistan Hakkında Tokyo Konferansı'nda ülkemiz de 2015-2017 döneminde proje temelli olarak 150 milyon ABD Doları tutarında katkı yapmayı taahhüt etmiştir.

Sözkonusu katkılarımız, ISAF çerçevesinde görev yapan birliklerimizin çekilmesiyle sağlanacak tasarruftan karşılanacak olup, bütçeye ilave yük teşkil etmeyecektir.

Afganistan'daki askeri ve sivil gayretlerin yanı sıra, Afganistan odaklı bölgesel işbirliğinin güçlendirilmesi için de yoğun gayret içindeyiz. Nitekim, ülkemizin Afganistan ve Pakistan nezdinde sahip olduğu özel konumdan istifadeyle, bu iki ülke arasında güven ve ortak çalışma ortamının güçlendirilmesine yönelik olarak 2007 yılı Nisan ayında başlattığımız Türkiye-Afganistan-Pakistan Ankara Üçlü Zirve Süreci kapsamındaki VII. Üçlü Zirve 11-12 Aralık 2012 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir. Zirve Sürecinin sağladığı diyalog sayesinde, Afganistan istihbarat teşkilatı başkanına 6 Aralık 2012 tarihinde düzenlenen intihar saldırısı sonrasında iki ülke arasında ortaya çıkan gerginlik giderilmiştir.

Ülkemizin Afganistan'a odaklı bölgesel işbirliğinin geliştirilmesine yönelik gayretleri çerçevesinde ayrıca, 2 Kasım 2011 tarihinde ilgili tüm tarafların katılımıyla düzenlenen Afganistan için İstanbul Bakanlar Konferansı sonucunda, bölgede siyasi diyalogun geliştirilmesi, güven artırıcı önlemlerin (GAÖ) hayata geçirilmesi ve böylece işbirliğinin güçlendirilmesine yönelik İstanbul Süreci başlatılmıştır. Sürece bölge ülkeleri büyük ilgi göstermekte, ayrıca Afganistan'daki uluslararası çabaya katkı sağlayan diğer ülkeler ile bölgesel ve uluslararası örgütler de destek vermektedir.

Kısa sürede önemli bir ilerleme kaydeden İstanbul Süreci, özellikle GAÖ'lerin uygulamaya geçirilmesi bağlamında somut ve pratik bir aşamaya ulaşmıştır. Süreç, Afganistan odaklı bölgesel işbirliğine dair “müktesebatın” oluşmaya başladığı bir platforma dönüşmektedir.

Anılan süreçler, dış politikamızın artık neredeyse ayrılmaz bir parçası olan bölgesel sorunların çözümü ve bölgesel süreçlere katkı amaçlarıyla kolaylaştırıcı rol oynama işlev ve kabiliyetimizi kültürel ve tarihsel bakımdan iç içe olduğumuz Güney Asya coğrafyasında da etkin şekilde sergilemeye başladığımızın açık birer göstergesidir.

Türkiye, bölgesinde barış ve istikrarın korunması konusunda önemli bir rol oynayan **Pakistan**'ın demokrasisinin pekişmesini, terör ve aşırı akımlara karşı mücadelesini ve kalkınma gayretlerini sürdürmesine önem atfetmektedir. Pakistan'ın güven ve istikrar içinde olması, bölgenin istikrarı bakımından büyük önemi haizdir.

Pakistan'la siyasi alanda ilişkilerimiz mükemmel düzeyde seyretmektedir. Sayın Başbakanımızın Pakistan'ı ziyareti vesilesiyle Türkiye-Pakistan Yüksek Düzeyli İşbirliği Konseyi İkinci Toplantısı 20-22 Mayıs 2012 tarihlerinde yapılmıştır. İki ülke Başbakanlarının eşbaşkanlık ettiği toplantıda, ilk toplantıda alınan kararların uygulaması gözden geçirilmiş, iki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin, siyasi ilişkilerin mükemmel düzeyini ve mevcut potansiyeli yansıtacak bir seviyeye getirilmesine yönelik hedefler benimsenmiştir.

Toplantı vesilesiyle, önümüzdeki döneme ilişkin çalışmaları da içeren Ortak Bildiri'nin yanı sıra aralarında enerji, ulaştırma, şehircilik, arşiv, altyapı ve yatırımların teşviki gibi alanların da bulunduğu belgelerin imzalanmasıyla, ülkemiz ile Pakistan arasında mevcut anlaşmaların sayısı toplamda 100'ü aşmıştır.

Pakistan'ın yardıma en çok ihtiyaç duyduğu anda ülkemiz tereddüt etmeden bu ülkeye yardımda bulunmaktadır. Bu çerçevede Pakistan'da Ağustos ve Eylül 2011'de yaşanan muson yağışları neticesinde meydana gelen sel felaketinden 8,9 milyon insan etkilenmiş, toplam ölü sayısı 415'i bulmuş ve 1.52 milyon ev hasar görmüştür. Felaketin ardından Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD) koordinatörlüğünde Sağlık Bakanlığı ve Kızılay gerekli yardım çalışmaları yürütülmüştür. Bu kapsamda ülkemiz Pakistan'a 12 tonluk ilaç ve tıbbi malzeme, Kızılay 103.910 TL değerinde aynı yardım (çadır), Sağlık Bakanlığı 860 bin TL değerinde ilaç göndermiştir. Ayrıca TİKA, mahallinden alım yaparak aynı yardım sağlamıştır. Yardımlarımızın toplam değeri 560 bin Dolara ulaşmıştır.

Ülkemiz aynı zamanda, Pakistan'ın ekonomik ve diğer sorunlarını sistemli bir şekilde çözmeye yardımcı olmak, bu ülkenin ihtiyaç duyduğu yardımların teminine matuf uluslararası iradeyi ilerletmek amacıyla 2008 yılında oluşturulan Demokratik Pakistan'ın Dostları Grubu'nu (DPDG) da aktif şekilde desteklemektedir.

Diğer taraftan, dünyada kilit önemde bir jeopolitik ve jeostratejik sıklet merkezi haline gelen Hint Okyanusu bölgesinin temel aktörlerinden olan **Hindistan**'la ilişkilerimiz, ülkemizin sergilediği aktif dış politika anlayışına da paralel olarak hızla gelişmektedir. Hindistan'la aramızda, siyasi ilişkilerin yanısıra, ikili ve bölgesel düzeyde ticaret, enerji ve bilim-teknoloji gibi alanlarda işbirliği imkânı sağlayabilecek büyük bir potansiyel bulunmaktadır. Sözkonusu potansiyeli etkin bir biçimde yaşama geçirmek için karşılıklı siyasi irade mevcuttur.

Üst düzey temaslarla perçinlenen iyi düzeydeki siyasi ilişkilerimizin ticari ve ekonomik ilişkilerimize yansımaya başlamasından memnuniyet duyuyoruz. 2011 yılında Hindistan'a ihracatımız bir önceki yıla göre yaklaşık % 25'lik bir artışla 756 milyon Dolar, bu ülkeden ithalatımız ise yaklaşık % 91'lik bir artışla 6,5 milyar Dolar seviyesine yükselmiş, ticaret hacmimiz tarihte ilk kez 7 milyar ABD Doları'nı aşmıştır.

Hindistan ile ilişkilerimizin başta ticaret, turizm, teknoloji ve bilim alanları olmak üzere çeşitli boyutlarına önümüzdeki dönemde daha fazla yoğunlaşılması öngörülmektedir. Resmi açılışı 16 Kasım 2011 tarihinde Ekonomi Bakanımız Sayın Zafer Çağlayan tarafından yapılan Mumbai Birinci Türk İhraç Ürünleri Sergisi", iki ülke işadamlarına yeni iş olanakları sunan bir fırsat olmuştur.

Öte yandan, ülkemizle Hindistan arasında bir Serbest Ticaret Anlaşması (STA) imzalanması amacıyla yürütülen müzakereler çerçevesinde kurulan Ortak Çalışma Grubunun dördüncü toplantısı 13-14 Ocak 2012 tarihlerinde Ankara'da düzenlenmiş, olumlu bir şekilde sonuçlanan toplantıda üzerinde mutabık kalınan anlaşma metnine Hindistan tarafının nihai onayı beklenmektedir. İki ülke arasında Serbest Ticaret Anlaşması imzalanması, ticari ilişkilerimizin derinleştirilmesine hizmet edecektir.

Bölgenin diğer ülkeleri olan **Bangladeş, Sri Lanka, Maldivler, Nepal** ve **Butan**'la ilişkilerimizde son dönemde memnuniyet verici düzeyde ilerlemeler kaydedilmiştir.

Kardeş ülke **Bangladeş**'le ilişkilerin her alanda daha da geliştirilmesi yönünde karşılıklı siyasi irade mevcuttur. Bangladeş Başbakanı Sheikh Hasina 11-13 Nisan 2012 tarihlerinde ülkemize resmi bir ziyarette bulunmuş, anılan ziyaret Bangladeş'le ikili ilişkilerimizin daha da ileri taşınması açısından oldukça

yararlı olmuş, ziyaret vesilesiyle ülkemizle Bangladeş arasında çeşitli alanlarda işbirliğini kapsayan yedi anlaşma imzalanmıştır.

Bölgenin hızla gelişen ülkelerinden **Sri Lanka**'yla ilişkilerimiz son dönemde ivme kazanmıştır. Sri Lanka'nın başkenti Kolombo'da Büyükelçilik açılması Bakanlar Kurulumuz tarafından 10 Ekim 2011 tarihinde uygun bulunmuş olup, Büyükelçiliğimizin yakın zamanda faaliyete başlaması planlanmaktadır. Sri Lanka'nın Ankara Büyükelçiliği ise Mayıs 2012'de faaliyete geçmiştir. Kolombo'daki Büyükelçiliğimizin de faaliyete geçmesiyle Sri Lanka'yla ilişkilerimizde yeni bir dönem başlayacaktır.

Maldivler'le özellikle ekonomi ve eğitim gibi çeşitli alanlarda işbirliği imkânlarının arttırılması yönündeki çalışmalarımız sürmekte olup, ilişkilerimiz, ülkemizin insani nedenlerle anılan ülkeye yapmış olduğu katkılarla daha da güçlenmiştir.

Benzer şekilde, 2010 yılında yaşanan doğal afet nedeniyle **Butan**'a Hükümetimizce nakdi insani yardımda bulunulmuş, Butan'la ülkemiz arasındaki diplomatik ilişki tesisine dair protokol 26 Eylül 2012 tarihinde BM Genel Kurul görüşmeleri sırasında New York'ta imzalanmıştır.

ASYA-PASİFİK

Ekonomik ve siyasi açılardan uluslararası alanda önemli bir ağırlık merkezi haline gelen Doğu Asya ve Pasifik bölgesindeki ülkeler ve örgütlerle ilişkilerimizin geliştirilmesi dış politikamızın öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır.

Bu yönde atacağımız her adım, ihracat pazarlarımızın çeşitlendirilmesi ve ülkemize doğrudan yabancı yatırım çekilmesinin yanısıra, küresel meselelerde ağırlığı giderek artan bölge ülkeleriyle işbirliği ve eşgüdümü kuvvetlendirecek, özellikle çok taraflı platformlarda karşılıklı yarar sağlayacaktır. Bu anlayışla, hem ikili planda münferit bölge ülkeleriyle, hem de bölgedeki çok taraflı yapılanmalarla ilişkilerimiz bir bütünlük içinde geliştirilmektedir.

Esasen tarihi ve kültürel bağlarımızın bulunduğu Asya coğrafyası ülkeleri ile yakın ilişkilerimiz çerçevesinde, Asya'nın barış, huzur ve istikrarı dış politikamız açısından büyük önem arz etmektedir. Bu yaklaşıma uygun olarak Türkiye bölgedeki siyasi, güvenlik, ekonomik ve kültürel işbirliği girişimlerine etkin katkıda bulunmakta, Asya'nın artan ağırlığına uygun şekilde bölgesel işbirliği örgütleriyle kurumsal diyalog mekanizmaları tesis edilmesine önem vermektedir.

Nitekim, bölgedeki en önemli örgütlerden biri olan Güneydoğu Asya Uluslar Birliği (ASEAN) Dostluk ve İşbirliği Antlaşması'na (ASEAN/TAC) 2010 Temmuz ayında taraf olunmuş ve Cakarta Büyükelçimiz ASEAN'a akredite edilmiştir. Böylelikle, Örgüt'le kurumsal ilişki tesis edilmiş, daha yoğun ve verimli işbirliğinin yolu açılmıştır.

Üçüncü ülkelerle oluşturulan Serbest Ticaret Bölgeleriyle etkinlikleri daha da artan ASEAN'a üye ülkeler, 2015 yılı itibariyle ASEAN Topluluğu'nu kurarak bölgede Avrupa Birliği'ne benzer bir yapı oluşturmayı hedeflemektedir. Bu çerçevede, ASEAN/TAC'a taraf olan ülkemizin gerek ASEAN ile kurumsal, gerek üye ülkelerle ikili ilişkilerinin her alanda güçlendirilmesi için çalışmalar sürdürülmektedir. Nihai hedefimiz, sektörel işbirliğini geliştirmek suretiyle ASEAN'ın Diyalog Ortağı olmaktır.

Diğer yandan ülkemiz, bölgenin bir diğer önemli örgütü olan Pasifik Adaları Forumu'nun (PAF) Kalkınma Ortağı'dır. Son olarak 2012 Temmuz ayında Suva/Fiji'de düzenlenen PAF Diyalog Ortakları Toplantısı'na katılmış ve bu vesileyle Pasifik ülke temsilcileri ile temaslarda bulunulmuştur. Nihai hedefimiz, Örgüt'ün Forum Sonrası Diyalog Ortağı olmaktır.

Ayrıca, yıl içinde (Haziran 2012) Diyalog Ortağı olduğumuz önemli bir bölgesel örgüt de Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) olmuştur. ŞİÖ Diyalog Ortağı Statümüz, çok boyutlu dış politikamızın güçlendirilmesine, Örgüt içindeki gelişmelerin izlenmesine ve bölgesel işbirliğini ilgilendiren konularda görüşlerimizin üye ülkelere aktarılmasına imkan verecektir. Bölgesel nitelikli, kurumsallaşmış ve etkin işbirliği mekanizmalarının güçlendirilmesinin önem arzettiği coğrafyamızda, Diyalog Ortağı Statümüz çerçevesinde, güvenliğin bir bütün olduğu yaklaşımından hareketle, terörizm, ayrılıkçılık, uyuşturucu kaçakçılığı, insan ticareti ile mücadele, hudut güvenliği, yasadışı göç ve kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi gibi konularda ŞİÖ'ye önemli katkılarda bulunacağımızı düşünüyoruz. Bu konularda ŞİÖ'nün de desteğini sağlamak hedefimiz olacaktır.

İkili planda ise, siyasi ve ekonomik açılardan küresel düzeydeki etkinliği hızla artan **Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC)** ile işbirliğimizin her alanda geliştirilmesi önemli bir önceliğimizdir. Bu çerçevede, Ekim 2010'da stratejik düzeye taşınan işbirliğimiz, 2012 yılında da sürdürülen karşılıklı üst düzey temas ve ziyaretlerle ivme kazanmıştır.

Bu bağlamda, ÇHC Devlet Başkan Yardımcısı Xi Jinping, Sayın Cumhurbaşkanımızın davetine icabetle 20-22 Şubat 2012 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Sayın Başbakanımız ise, 8-11 Nisan 2012 tarihlerinde ÇHC'yi

ziyaret etmiştir. Sözkonusu ziyaret ülkemizden ÇHC'ye 27 yıl aradan sonra Başbakan düzeyindeki ilk ziyaret olmuştur. Sayın Başbakanımızın bu ziyaret sırasında Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ne (SUÖB) yaptığı ziyaret ise bu bölgeye ülkemizden Başbakan düzeyindeki ilk ziyareti teşkil etmiştir.

2012 yılı ayrıca "Türkiye'de Çin Yılı" olarak kutlanmaktadır. 2013 ise "Çin'de Türkiye Yılı" olarak kutlanacaktır. Bu tür etkinliklerin, Çin'le her düzeyde gelişen ilişkilerimize daha da yoğunluk ve hız kazandırması beklenmektedir.

Nitekim Çin, bugün Doğu Asya'daki en büyük ticaret ortağımızdır. Sayın Başbakanımız ve ÇHC Başbakanı tarafından Ekim 2010'da benimsenen, ikili ticaret hacmimizin 2015'de 50 milyar Dolar'a, 2020'de ise 100 milyar Dolar'a çıkartılması hedefi çerçevesinde ikili ticaretimiz 2011 yılında 24 milyar Dolar'ı aşmıştır.

Bu noktada Türkiye aleyhine mevcut ticaret açığının olabildiğince giderilmesi temel bir öncelik taşımaktadır. Bu amaçla, Türk inşaat sektörünün Çin'deki altyapı ihalelerinden pay almasının sağlanması, Çinli yatırımcıların ülkemizde doğrudan yatırım yapmaya yönlendirilmeleri, Türk ve Çin müteahhitlik firmalarının üçüncü ülkelerdeki ihalelere ortaklaşa katılmaları ve Türkiye'ye "Resmi Turist Güzergâhı" statüsü tanımış olan Çin'den ülkemize turist akışının artırılması için gayretlerimiz sürmektedir.

Japonya ile esasen çok iyi düzeyde seyreden köklü ilişkilerimiz 2010 yılının "Türkiye'de Japon Yılı" olarak kutlanması ve Japonya'nın ülkemizdeki bazı altyapı yatırımları ile Sinop'taki nükleer santral projesine gösterdiği ilgiye paralel olarak son dönemde daha da ivme kazanmıştır.

Bu kapsamda, Japonya'nın Kuzeydoğu bölgesinde 2011 yılında yaşanan deprem ve tsunami felaketi ile nükleer santral krizi nedeniyle üst düzey ziyaretlerde yaşanan duraklama da geçtiğimiz yıl içinde giderilmiştir. Bu bağlamda, Japonya Dışişleri Bakanı Koichiro Gamba 5-6 Ocak 2012 tarihlerinde ülkemize bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiş, tarafımızdan da Başbakan Yardımcısı Sayın Ali Babacan 4-7 Aralık 2011 tarihlerinde, Ekonomi Bakanı Sayın Zafer Çağlayan 19-20 Temmuz 2012 tarihlerinde, Sağlık Bakanı Sayın Recep Akdağ ise 15-17 Ekim 2012 tarihlerinde Japonya'yı ziyaret etmişlerdir.

Ayrıca, 2012 yılı içinde Japonya'nın anayasal sınırlamaları nedeniyle geleneksel olarak çekingen davrandığı savunma alanındaki ilişkilerde de gelişmeler yaşanmış ve bu bağlamda Japonya Savunma Bakan Yardımcısı Hironori Kanazawa, 9 Temmuz 2012 tarihinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Bu vesileyle, iki ülke Savunma Bakanlıkları arasında işbirliğinin çerçevesini oluşturmak üzere taraflar arasında bir Niyet Beyanı belgesi imzalanmıştır.

Güney Kore ile aramızda mevcut tarihi ve özel nitelikli dostluğun, ikili ilişkilerimizin tüm alanlarına layıkıyla yansıtılması yönünde ortak bir irade mevcuttur. Her iki ülke tarafından da bu yönde kararlı bir tutum izlenmekte olup, 2011 yılında 5 milyar doları aşan ve 2012 yılının Ocak-Eylül döneminde 4.4 milyar dolar olarak gerçekleşen ticaret hacmiyle bölgedeki ikinci büyük ticaret ortağımız olan Güney Kore'ye yönelik ihracatımızın arttırılması ve Kore yatırımlarının ülkemize cezbedilmesi suretiyle aleyhimize gelişen ticaret açığının dengelenmesi öncelikli hedeflerimizi oluşturmaktadır.

Güneydoğu Asya'daki en önemli aktörlerden biri olan **Endonezya** ile ilişkilerimiz de son dönemde hız ve derinlik kazanmış, 2011 yılında Sayın Cumhurbaşkanımızın bu ülkeyi ziyareti vesilesiyle imzalanan bildirgeye ilişkiler stratejik işbirliği seviyesine çıkartılmıştır.

İki ülke arasında geniş bir yelpazeye yayılan çeşitli konularda yakın işbirliği ve eşgüdüm yapılmakta olup, karşılıklı üst düzey ziyaretler de ilişkilerini gelişmesine önemli katkı sağlamaktadır. Bu çerçevede, Sayın Başbakanımız 8-9 Kasım 2012 tarihlerinde düzenlenen Bali Demokrasi Forumu vesilesiyle Endonezya'yı ziyaret etmiş olup, anılan ziyaret ilişkilerde geline son durumun ve geleceğe dönük hedeflerin ele alınmasına imkan sağlamıştır.

Güneydoğu Asya'da 55 milyonluk nüfusa ve zengin doğal kaynaklara sahip olan ve 2010 yılından bu yana demokratikleşme sürecine hız vererek dünyaya açılım politikası izlemeye başlayan **Myanmar** ile ilişkilerimizde de son dönemde gelişmeler yaşanmaktadır. Bu bağlamda, Naypidav Büyükelçiliğimiz 2012 Mart ayında faaliyete geçmiştir.

Öte yandan, Myanmar'ın Arakan bölgesinde 2012 Haziran ayında yaşanan ve Ekim ayında tekrar eden başgösteren ve Rohingya Müslümanlarının büyük ölçüde etkilendiği olaylar ülkemizce yakından takip edilmiştir. Bu bağlamda, Sayın Başbakanımızın refikaları ile birlikte 8-10 Ağustos 2012 tarihlerinde Arakan bölgesini de kapsayacak şekilde Myanmar'ı ziyaret ettim.

Geline noktada Rohingya Müslümanlarının içinde bulunduğu olumsuz koşullar devam etmekte olup, gelişmeleri gerek ikili düzeyde, gerek BM ve İslam İşbirliği Teşkilatı gibi çeşitli uluslararası platformlarda izlemekteyiz. Bu çerçevede, Kızılay tarafından olaylardan etkilenenlere yönelik insani yardımda bulunulmakta, ayrıca TİKA tarafından geçici barınak projesi başlatılması için çalışmalar devam etmektedir.

2012 yılında ayrıca, **Brunei** Sultanı Haji Hassanal Bolkiah Sayın Cumhurbaşkanımızın davetlisi olarak 7-11 Nisan 2012 tarihlerinde ülkemize bir

ziyaret gerçekleştirmiştir. İki ülke arasında Devlet Başkanı düzeyindeki bu ilk ziyaret sonrasında Brunei, Medeniyetler İttifakı Dostlar Grubu'na katılma ve ülkemizde mukim Büyükelçilik açma kararı almıştır. Sayın Başbakanımız da Bali Demokrasi Forumu'nda görüştüğü Brunei Sultanı'nın özel daveti üzerine bu ülkeye 10 Kasım 2012 tarihinde bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.

Bir başka önemli bölge ülkesi olan **Singapur**'un Ankara'daki yerleşik Büyükelçiliği de 23 Temmuz 2012'de faaliyete geçmiş olup, Singapur Dışişleri Bakanı'nın Ocak ayı başında ülkemizi ziyaret etmesi öngörülmektedir.

Bölgede ilişkilerimizi geliştirmeye özel önem verdiğimiz **Malezya, Filipinler, Kamboçya, Laos, Tayland** ve **Vietnam** ile ikili ilişkilerimiz de sorunsuz şekilde seyretmektedir.

Aynı şekilde **Avustralya** ve **Yeni Zelanda** ile ilişkilerimiz de Çanakkale Savaşları sonrasında oluşan derin dostluk bağları çerçevesinde sorunsuz bir şekilde gelişmektedir. Bu kapsamda, her yıl düzenlenen Çanakkale Kara Savaşlarını Anma Törenlerine her iki ülkeden de üst düzeyde katılım olmakta ve bu ziyaretler yakın ilişkilerimizin daha da perçinlenmesine imkan tanımaktadır.

Nitekim 2012 yılında düzenlenen törenlere katılmak amacıyla ülkemize gelen Avustralya Başbakanı Bayan Julia Gillard'ın sözkonusu ziyareti vesilesiyle, ikili ve bölgesel konulara ilişkin yararlı danışmalar gerçekleştirilmiş, ayrıca Çanakkale Savaşları'nın 100. Yıldönümünün anılacağı 2015 yılında gerçekleştirilecek etkinliklere ilişkin olarak Başbakanlar düzeyinde bir Ortak Bildirge yayımlanmıştır.

Türkiye gibi G-20 üyesi olan Avustralya ile ilişkilerimizin küresel konularda yakın işbirliğini de öngören yeni bir vizyonla çeşitlendirilmesi hususunda ortak bir irade bulunmakta olup, ahiren BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğine seçilen bu ülkeyle ilişkilerimiz sözkonusu ortak irade doğrultusunda her alanda gelişmektedir.

AFRİKA

Afrika Kıtası ile yüzyıllar öncesine dayanan tarihi ve kültürel bağlarımız bulunmaktadır. Bugün, zamanında bir açılım stratejisi olarak yürütülen Afrika politikamız, çok boyutlu Türk dış politikasının stratejik boyutlarından biri haline gelmiştir.

Nitekim, ülkemizin Afrika kıtasına olan yönelimi sadece ikili siyasi ve ekonomik hedeflerle sınırlı değildir. Bu çerçevede, imkânlarımız ölçüsünde sağlık, eğitim ve tarım gibi alanlarda Afrika'nın gelişme ve kalkınmasına da katkıda bulunulmakta ve Somali örneğinde olduğu üzere ihtiyaç duyan kıta ülkelerine düzenli insani yardımlar sağlanarak bütüncül bir politika izlenmektedir.

Bunun sonucunda ülkemize ilişkin olarak Afrika genelindeki olumlu ilgi ve anlayış önemli ölçüde artmış ve diğer hususlar meyanında Afrika'daki çatışmalara ilişkin arabuluculuk katkılarımıza yönelik talepler de son yıllarda artış göstermiştir.

Afrika'ya yönelik politikamız bağlamında, 2010 yılında kabul edilen 2010-2014 Türkiye-Afrika İşbirliği Ortak Uygulama Planı, ilişkilerimizin stratejik niteliğini ve kurumsal yapısını yansıtan temel belge olma özelliğini korumaktadır. Uygulama Planı kapsamında 16 Aralık 2011 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen "Birinci Türkiye-Afrika Ortaklığı Bakanlar Düzeyinde Gözden Geçirme Konferansı" bugüne kadarki faaliyetlerin değerlendirilmesi ve 2013 yılında düzenlenecek II. Türkiye-Afrika İşbirliği Zirvesi'nin hazırlıkları dâhil önümüzdeki dönemde yapılacak çalışmalara yön verilmesi bakımından yararlı bir toplantı olmuştur.

Konferansa 53 Afrika ülkesinin ve bunlarının 35'inin Bakan düzeyinde katılımı Kıta'nın Türk-Afrika ortaklığına verdiği önemin somut bir göstergesini teşkil etmiştir. Ayrıca konferansın sonunda oybirliğiyle bir Ortak Bildiri kabul edilmiştir. Anılan ortak bildiri de ifade edildiği üzere, 2013 yılında düzenlenecek II. Türkiye-Afrika İşbirliği Zirvesi'nin Türkiye-Afrika stratejik ortaklığını daha da ileri götüreceğine inanmaktayız.

Bu kapsamda, I. Türkiye-Afrika İşbirliği Zirvesi sonrasında Afrika ülkelerinden gelen talep ve beklentilerin karşılanabilmesi için yapılacak çalışmaları takip etmek ve Afrika'ya yönelik stratejimizin esaslarını belirlemek amacıyla ilgili diğer kurumlarımızın da katılımıyla Bakanlığımın koordinasyonunda kurulan "Afrika Stratejisi Eşgüdüm Komitesi" de çalışmalarını sürdürmekte olup, bu çalışmaların 2013 yılındaki ikinci zirveye giden süreçte daha da yoğunlaşması öngörülmektedir.

Öte yandan, Afrika stratejimizin uygulanmasında önemli rol üstlenen yeni Büyükelçiliklerimizin açılması çalışmalarımızı da hızla sürdürmekteyiz. Kıta'da, Mayıs 2009'da 7'si Sahranın Güneyinde olmak üzere toplam 12 Büyükelçiliğimiz mevcutken, 2011 yılı sonunda Büyükelçiliklerimizin sayısı 27'ye yükselmiş, 2012 yılında ise Niamey (Nijer), Windhoek (Namibya), Ugudugu (Burkina Faso) ve Libreville (Gabon) Büyükelçiliklerimizin

açılmasıyla bu sayı 31'e ulaşmıştır. Keza, Encemime (Çad), Konakri (Gine) ve Cibuti'ye Büyükelçi ataması yapılarak agreman talebinde bulunulmuştur. Böylelikle 2012 sonu veya 2013'ün ilk aylarında Büyükelçiliklerimizin sayısı 34'ü bulacaktır. Diğer taraftan, Kıta'da yeni başka Büyükelçiliklerin açılmasına yönelik çalışmalarımız da devam etmektedir.

Kıta ülkeleri de bu çabalarımızı karşılıksız bırakmamıştır. Nitekim 2011 yılı içinde Uganda ve Kongo Demokratik Cumhuriyeti Büyükelçiliklerinin faaliyete geçmesiyle 10'u Sahranın Güneyindeki Afrika ülkelerine ait olmak üzere toplam 15'e ulaşan Ankara'daki Afrika Büyükelçiliklerinin sayısı, 2012 yılı Aralık ayı sonu itibarıyla Angola, Kenya, Cibuti, Nijer, Güney Sudan ve Gana'nın da Büyükelçiliklerini faaliyete geçirmeleriyle 21'e yükselmiştir. Benin ve Kongo da, yıl sonuna kadar Ankara Büyükelçiliğini açmayı öngördüklerini iletmiştir. Diğer taraftan, 12 Kıta ülkesi daha ülkemizde Büyükelçilik açma kararlarını bildirmişlerdir. Böylelikle önümüzdeki dönemde Ankara'daki Afrika ülkeleri Büyükelçiliklerinin sayısının 35'e ulaşması beklenmektedir.

Bilindiği üzere, Afrika'ya açılım politikamızda ön plana çıkan unsurlardan biri de giderek sıklaşan karşılıklı üst düzey ziyaretlerdir. 2012 yılı içerisinde ikili resmi ziyaretler kapsamında, Afrika Birliği Dönem Başkanlığını da yürüten Benin Cumhurbaşkanı (9-10 Temmuz 2012), Gabon Cumhurbaşkanı (17-20 Temmuz 2012), Kongo Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı (14-17 Kasım 2012), Somali Cumhurbaşkanı (5-7 Aralık 2012) resmi ziyaretlerde bulunmuş; Güney Afrika Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Yardımcısı ise (7 Haziran 2012) bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir.

2012 yılı içerisinde ayrıca Kenya (16 Şubat 2012), Kamerun (23-25 Nisan 2012), Benin (31 Temmuz-1 Ağustos 2012), Somali (1 Ağustos 2012), Botswana (4 Eylül 2012), Gine Bissau (6 Eylül 2012) ve Güney Sudan (22-23 Kasım 2012) Dışişleri Bakanları da ülkemizi ziyaret ederek, ikili temas ve görüşmelerde bulunmuşlardır.

Tarafımızdan yapılan ziyaretler çerçevesinde ise, 29-30 Ocak 2012 tarihlerinde Addis Ababa'da düzenlenen 18. Afrika Birliği Zirvesi ile 15-16 Temmuz 2012 tarihlerinde yine Addis Ababa'da tertiplenen 19. Afrika Birliği Zirvesi'ne Başbakan Yardımcısı Sayın Bekir Bozdağ başkanlığında heyetlerle katılmıştır. Başbakan Yardımcısı Sayın Beşir Atalay ise 1-5 Temmuz 2012 tarihlerinde Burundi, Uganda ve Ruanda'ya ziyaretler gerçekleştirip ikili temaslarda bulunmuştur. Ayrıca, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Sayın Nihat Ergün, Başbakan Meles Zenawi'nin cenaze merasimi münasebetiyle 1-3 Eylül 2012 tarihlerinde Etyopya'yı ziyaret etmiştir.

Ben de, 2012 yılı içerisinde 14 Kasım'da Somali'ye, 15 Kasım'da Cibuti'ye, 16 Kasım tarihinde ise Eritre ve Etyopya'ya ziyaretlerde bulundum. Bu ziyaretlerimde muhataplarımla ikili ilişkilerin yanı sıra bölgesel konuları da ele aldık. Bu bağlamda, ikili işbirliğinin geliştirilmesi imkanlarının yanısıra, Türkiye'nin bölgede barış, istikrar ve refahın tesis edilmesine yapabileceği katkılar üzerinde durduk.

Ayrıca, Afrika'ya yönelik çalışmalarımız kapsamında 9-10 Mayıs 2012 tarihlerinde Başbakan Yardımcısı Sayın Bülent Arınç'ın himayelerinde 54 Afrika ülkesinden basın mensuplarının katılımıyla Ankara'da "Türkiye-Afrika Medya Forumu" ve 30 Mayıs-2 Haziran 2012 tarihlerinde İzmir'de Afrika ülkeleri Ulaştırma Bakanları ve sivil havacılık yetkililerinin katılımıyla "Afrika Sivil Havacılık Konferansı" tertiplenmiştir.

Kıta ülkeleriyle Dışişleri Bakanlıkları arasında istişarelere de önem vermekteyiz. Bu kapsamda, 2012 yılı içerisinde Güney Sudan ile Müsteşar düzeyinde; Togo, Fildişi Sahili, Gabon, Güney Afrika Cumhuriyeti, Etyopya, Sudan ve Nijer ile ise Müsteşar Yardımcısı veya Genel Müdür düzeyinde siyasi istişareler tertiplenmiştir.

Öte yandan, Afrika'ya açılım politikamız üçüncü ülkelerin de ilgisini çekmiş ve bu çerçevede 2012 yılı içerisinde ABD, İspanya, İngiltere, İsveç, Norveç, İtalya ve AB ile Afrika konulu siyasi istişareler düzenlenmiştir.

Kıta sorunlarının çözümüne katkıda bulunulması yönündeki çalışmalarımız da 2012 yılı içinde artarak devam etmiş ve ülkemiz bir çok girişime öncülük eden konumunu muhafaza etmiştir. Nitekim II. İstanbul Somali Konferansı 31 Mayıs-1 Haziran 2012 tarihlerinde BM ile işbirliği içerisinde İstanbul'da düzenlenmiştir. Sözkonusu konferansa 20'den fazlası Bakan düzeyinde olmak üzere, 57 ülke ve 11 uluslararası/bölgesel örgütten katılım sağlanmıştır.

Bu çerçevede ülkemiz, 2012 yılında da Somali konusundaki aktif ve ön alıcı rolünü devam ettirmiş, Somali'nin uluslararası toplum içinde sesi olmayı sürdürmüş, Somali'de Geçiş Dönemi'nin barış içerisinde sorunsuz bir şekilde son bulması için gayret göstermiş, insani yardım faaliyetlerinin yanısıra güvenlik sektörü, yeniden imar ve kalkınma alanlarında da çeşitli projeleri uygulamaya başlamıştır.

Tabiatıyla, Afrika'nın insani kalkınmasına katkıda bulunmaya yönelik faaliyetlerimiz sadece Somali ile sınırlı kalmayıp, geniş bir ölçekte arttırılarak sürdürülmektedir. Bu kapsamda Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın (TİKA), Addis Ababa (Etyopya), Hartum (Sudan) ve Dakar'daki (Senegal) ofislerine ilaveten, 2011 yılında Mogadişu (Somali) ve Trablus

(Libya), 2012 yılında ise Nairobi, Kahire ve Tunus ofisleri faaliyete geçirilmiştir.

TİKA halihazırda 37 Afrika ülkesinde özellikle sağlık, tarım ve eğitim alanlarında hizmet vermekte olup, ülkemizin Sahra-altı Afrika ülkelerine yönelik kalkınma yardımlarının toplam tutarı 2010 yılında 102 milyon Dolar iken, 2011 yılında 156,4 milyon Dolar'a yükselmiştir.

Öte yandan, Afrika ülkelerine yönelik bu çok boyutlu çabalarımız neticesinde Kıta ülkeleriyle ekonomik ilişkilerimiz ve ticaret hacmimiz de son yıllarda önemli gelişme göstermiştir. Sahra altı Afrika ülkeleriyle 2000 yılında 742 milyon Dolar olan ticaret hacmimiz 2010 yılında 4,3 milyar Dolar olarak gerçekleşmiş, 2011 yılında ise yaklaşık 7.5 milyar Doları bulmuştur. 2010 yılında tüm Afrika ülkeleriyle toplam 15,7 milyar Dolar olan ticaret hacmimiz ise 2011 yılında 17.1 milyar ABD Doları düzeyinde gerçekleşmiştir.

LATİN AMERİKA VE KARAYİPLER

Türkiye-Latin Amerika ilişkilerinin esasen köklü bir geçmişi bulunmaktadır. 1860'lardan Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Osmanlı İmparatorluğu'ndan Latin Amerika'ya çeşitli göç dalgaları vuku bulmuş, keza bazı Latin Amerika ülkeleri ile diplomatik ve konsolosluk ilişkilerinin kurulması da 19. yüzyılın sonlarında başlamıştır.

Bu bağlamda Türkiye'nin bölge ile ilişkileri her zaman dostane olagelmiş, ancak coğrafi uzaklık ve temas azlığı gibi nedenlerle ilişkiler arzulanan seviyeye ulaşmamıştır. Bununla birlikte, çok yönlü dış politikamız çerçevesinde bölge ülkeleriyle ve kurumlarıyla ilişkilerimizi geliştirmek amacıyla özellikle son on yıllık dönemde bölgeye yönelik daha aktif bir dış politika izlenmeye başlanmıştır. Nitekim 2005 yılında kabul edilen "Latin Amerika ve Karayipler Eylem Planı" ile ilişkiler önemli ivme kazanmıştır.

Bu doğrultuda, tarafımızdan, bölge ülkeleriyle siyasi ilişkilerin güçlendirilmesi için üst düzey ziyaretler ve toplantılar düzenlenmesine; mevcut ahdi durumun kuvvetlendirilmesi amacıyla ticari, ekonomik, askeri, kültürel, teknik işbirliği anlaşmaları imzalanmasına; ticaretin artırılması amacıyla iş konseyleri kurulmasına, fuarlara katılım ve tanıtım faaliyetleri düzenlenmesine; ve ülkemizin bölgede daha iyi ve doğru bir şekilde tanıtımının sağlanması amacıyla da diplomatik temsilin ve kültürel etkileşimin artırılmasına büyük öncelik verilmektedir.

Nitekim, başlıca bölge ülkeleri ile ülkemiz arasında karşılıklı üst düzey ziyaretler son dönemde ciddi ivme kazanmıştır. 2009-2012 yıllarında Arjantin, Brezilya, Kolombiya, Kosta Rika ve St. Vincent ve Grenadinler Cumhurbaşkanı; Bahamalar ve Barbados Başbakanları; Arjantin, Brezilya, Kolombiya, Meksika, Paraguay ve Venezuela Dışişleri Bakanları ülkemizi ziyaret etmişlerdir.

Bu dönemde başlıca bölge ülkeleri ile ülkemiz arasındaki ilişkilerin hukuki altyapısı da büyük ölçüde tamamlanmış, bir çok bölge ükesiyle siyasi istişare mekanizmaları kurulmuş, ayrıca, bölge ülkeleriyle ilişkilerimizin parlamenter boyutunun geliştirilmesi amacıyla TBMM’de Dostluk Grupları oluşturulmuştur.

Bölge ülkeleriyle karşılıklı diplomatik temsilin artırılması konusunda da son dönemde ilerleme kaydedilmiştir. Bu çerçevede Ekvator’un Başkenti Quito’daki Büyükelçiliğimizin 2012 Ocak ayı itibariyle faaliyete geçmesiyle bölgedeki Büyükelçiliklerimizin sayısı dokuza ulaşmıştır. Önümüzdeki dönemde bölgede yeni Büyükelçilikler ihdasına yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

Öte yandan, 33 devletten oluşan Latin Amerika ve Karayipler (LAK) bölgesi, 590 milyon nüfusu, 6 trilyon Dolar’ı aşan GSYİH’sı ve 1,72 trilyon Dolara ulaşan toplam ticaret hacmiyle 2000’li yıllarda büyük güçlerin ticaret ve yatırım bakımından rekabet alanı haline gelmiştir. 2010 yılında bölgedeki yabancı yatırımların değeri 68 milyar ABD Dolar iken 2011 yılında kaydedilen tüm zamanların en yüksek artışıyla 150 milyar ABD Doları’na ulaşmış; kişi başına düşen milli gelir ve yaşam standardında son on yılda çarpıcı düzeyde iyileşme kaydedilmiştir.

Bu çerçevede tarafımızdan da, bölge ülkeleriyle ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi hedefi doğrultusunda, öncelikle bu alandaki anlaşmaların tamamlanması hedeflenmiştir. Bu bağlamda 13 ülkeyle (Arjantin, Brezilya, Ekvator, Guatemala, Guyana, Jamaika, Kolombiya, Küba, Meksika, Paraguay, Peru, Şili ve Uruguay) imzalanan Ticari ve Ekonomik İşbirliği Anlaşmaları çerçevesinde Karma Ekonomik Komisyon (KEK) mekanizmaları için gerekli hukuki altyapı oluşturulmuştur.

Neticede bölge ülkeleriyle ticaret hacminde kayda değer artışlar sağlanmış, 2000 yılında 919 milyon ABD Doları seviyesinde olan dış ticaret hacmimiz 6 milyar Doları aşmıştır. Bölgede 2011 yılında ticaret hacmimizin en yüksek olduğu ülke, yaklaşık 3 milyar ABD Doları ile Brezilya olmuştur. Brezilya’yı Meksika (845 milyon dolar), Kolombiya (789 milyon dolar), Arjantin (704 milyon dolar) ve Şili (604 milyon dolar) izlemektedir. Bölge ülkeleriyle dış ticaret hacmimizin kısa vadede 10 milyar Doları aşması hedeflenmektedir.

Bölge ülkeleriyle ilk Serbest Ticaret Anlaşması (STA) Şili ile 14 Temmuz 2009 tarihinde imzalanmış ve 1 Mart 2011’de yürürlüğe girmiş olup, ayrıca Ekvator, Kolombiya ve MERCOSUR ile STA imzalanması amacıyla müzakereler yürütülmektedir. Aynı zamanda, El Salvador, Meksika, Guatemala, Honduras, Kostarika, Nikaragua, Panama, Peru ve Karayipler Topluluğu (CARICOM) ülkeleriyle de STA imzalanması amacıyla müzakerelere başlanması hedeflenmektedir.

Diğer taraftan, Latin Amerika ve Karayipler’de önemli bölgesel örgütlenme hareketleri de mevcuttur. Ülkemizin “Daimi Gözlemci” statüsüne sahip olduğu Amerika Devletleri Örgütü (ADÖ) ve Karayip Devletleri Birliği’nin (KDB) yanısıra, Güney Amerika Milletler Birliği (UNASUR), Güney Ortak Pazarı (MERCOSUR), Latin Amerika ve Karayip Devletleri Topluluğu (CELAC), AND Birliği ve Karayip Topluluğu (CARICOM) bölgenin önde gelen örgütleridir.

Bu çerçevede ülkemiz, LAK bölgesindeki bölgesel bütünleşme çabalarını yakından izlemekte ve faaliyetlerine katkı sağlamaya çalışmaktadır. Nitekim Türkiye, “Daimi Gözlemci” olduğu ADÖ’ye 2001 ve KDB’ne ise 2000 yılından bu yana düzenli olarak gönüllü maddi katkıda bulunmaktadır.

Neticede, geçtiğimiz dönemde ilişkilerimizin her alanda güçlendiği Latin Amerika ve Karayip ülkeleriyle siyasi, ekonomik, ticari, kültürel ve diğer tüm alanlardaki işbirliğimizin daha da geliştirilmesine yönelik çalışmalarımız ilgili diğer kurum ve kuruluşlarımızla eşgüdüm içinde etkin bir şekilde sürdürülmektedir.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER

İkinci Dünya Savaşı’ndan galip çıkan devletlerin önderliğinde kurulan bir “dünya örgütü” niteliğindeki Birleşmiş Milletler (BM), uluslararası politikada meydana gelen köklü değişikliklere ve nitelik değiştiren sorunlara rağmen, kurulduğu 24 Ekim 1945 tarihinde günümüze dek uluslararası barış, istikrar ve güvenliğin sağlanmasında önemli bir rol oynamayı sürdürmektedir.

Nitekim BM, dünya üzerinde barış, huzur ve istikrarın korunmasından ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda her bir bireyin insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmesine kadar her alanda uluslararası işbirliğinin sağlanması için en meşru ve kapsayıcı platformu teşkil etmektedir.

Bu anlayış doğrultusunda Türkiye, kurucu üyelerinden biri olduğu Birleşmiş Milletler’e karşı son yıllarda çok daha aktif bir yaklaşım benimsemekte ve BM

gündeminde bulunan tüm konularla yakından ilgilenmektedir. Gerek BM Genel Kurulu düzeyindeki faaliyetlere, gerek ilgili komitelerdeki çalışmalara olabildiğince etkin bir şekilde katkı sağlamaya çalışmakta, farklı grup ve örgütlere üyeliğimizden de istifadeyle, gündemdeki konularda yapıcı ve uzlaştırıcı bir rol oynamaya gayret etmekteyiz.

Başka bir ifadeyle, uluslararası toplumun sorumlu bir üyesi olarak Türkiye, örgütü her alanda desteklemekte ve çalışmalarına aktif bir biçimde katkı sağlamayı kendisine görev addetmekte ve birçok alanda BM şemsiyesi altında önalıcı bir rol üstlenmektedir.

Bunlar arasında arabuluculuk konusunda Finlandiya ile müştereken başlattığımız ve kısa süre içinde ses getiren Barış için Arabuluculuk Girişimimiz, giderek kutuplaşan dünya düzeni içinde hoşgörü ve karşılıklı anlayışı destekleyen Medeniyetler İttifakı Girişimimiz ve En Az Gelişmiş Ülkelere yönelik olarak üstlendiğimiz sorumluluklar, BM bünyesinde farklı alanlarda oynadığımız ve uluslararası alanda dikkat çeken ve destek gören girişimlerimizin çarpıcı örneklerini teşkil etmektedir.

Bu çerçevede, arabuluculuk konusunda BM içinde ve uluslararası alanda en işlevsel forum olma özelliği kazanan Barış için Arabuluculuk girişimi bünyesinde Türkiye ile Finlandiya'nın eş-başkanlığında kurulan Arabuluculuk Dostlar Grubu'nun üye sayısı kısa sürede genişleyerek 40'ı geçmiştir.

Keza, ülkemiz ile İspanya'nın öncülüğünde başlatılan ve halihazırda en geniş katılımlı BM girişimi niteliğini taşıyan Medeniyetler İttifakı'nın Dostlar Grubu da 130'u aşkın ülke ve uluslararası örgütü bünyesinde barındırmaktadır.

Barış için Arabuluculuk girişimi çerçevesinde 24-25 Şubat 2012 tarihlerinde alanında önde gelen uzman ve siyasetçilerin katılımıyla birinci İstanbul Arabuluculuk Konferansı'nı düzenleyen ülkemiz, 2012 yılı içinde ayrıca önemli bir Medeniyetler İttifakı toplantısına da evsahipliği yapmıştır.

Bu bağlamda Medeniyetler İttifakı İştirakçiler Forumu, Başbakanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın evsahipliğinde 31 Mayıs–1 Haziran 2012 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. İştirakçiler Forumu'na Medeniyetler İttifakı Dostlar Grubu üyesi ülkelerin Devlet ve Hükümet Başkanları ile BM Genel Sekreteri ve BM Genel Kurul Başkanı iştirak etmiştir. İstanbul İştirakçiler Forumu'nda İttifak için yüksek meblağda taahhüt sağlanması Medeniyetler İttifakı'nın dünya kamuoyundaki itibar ve önemini pekiştirmiş; aynı zamanda, ülkemizin uluslar, kültürler ve medeniyetler arası diyalog, uyum ve işbirliği alanındaki öncü rolünü teyit etmiştir.

Türkiye, tarihsel temellere dayanan uluslararası sorumluluğunun da bilinciyle, Medeniyetler İttifakı'nın karşılıklı anlayış ve saygı ortamını güçlendirme çabalarına katkıda bulunmayı sürdürecektir.

Ülkemiz aynı anlayışla arabuluculuk alanındaki öncü konumunu da devam ettirecek ve çatışan taraflar arasında yürüttüğü arabuluculuk faaliyetlerinin yanısıra, Barış için Arabuluculuk girişiminin eş-başkanı sıfatıyla konuyu uluslararası alanda ve özellikle BM içinde de takip edecektir.

Diğer taraftan, 2011 yılında BM En Az Gelişmiş Ülkeler Zirvesine ev sahipliği yapan ve bu toplantıda alınan kararları takip etme konusunda aktif bir tutum izleyen Türkiye, 1990'lı yıllarda kendisi dış yardım alan bir ülke iken, günümüzde artık bir donör ülke haline gelmiştir.

Bu çerçevede Türkiye'nin yıllık dış yardımları toplamı, insani yardımların yanısıra kalkınma yardımları ile başta Türk Kızılayı olmak üzere, diğer kurum ve kuruluşlarımızca yapılan yardımları da kapsayacak şekilde 1.5 milyar ABD Doları'na erişmiştir. OECD ülkeleri arasında yıllık temelde bu yönde en büyük artışı gerçekleştiren ülke de Türkiye'dir.

Türkiye'nin BM gündemindeki konularda üstlendiği rol ve sorumluluklar bağlamında 48 yıllık aranın aradan 2009-2010 döneminde yer aldığımız BM Güvenlik Konseyi'ndeki çabalarımız da özel bir yer tutmaktadır. Nitekim, ülkemiz bu dönemde, uluslararası barış ve güvenliğin güçlendirilmesine; terörizm, uyuşturucu kaçakçılığı ve organize suçlarla mücadele; kalkınmaya ilişkin konulara uluslararası toplum tarafından daha etkin önlemler geliştirilmesine; ve uluslararası hukuk temelinde şekillenecek bir uluslararası düzenin tesisine etkin katkılarda bulunmuştur.

Bu başarılı performansımız da göz önünde tutularak, bir yandan uluslararası barış, güvenlik, istikrar ve refaha katkılarımızı artırmak, diğer yandan insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğü gibi temel ilke ve değerlerin güçlendirilmesine yönelik çalışmalarımızı daha da ilerletmek azim ve kararlılığıyla, BM Güvenlik Konseyi 2015-2016 dönemi geçici üyeliğine adaylığımızı açıklamış bulunmaktayız.

BM Güvenlik Konseyi'ne nispeten kısa bir süre içinde tekrar aday olmamızın temel sebebi, esasen, uluslararası alanda hızlı değişimlerin yaşandığı bu kritik dönemde küresel barış ve güvenliğe önemli bir katma değer sağlayabileceğimize dair inancımızdır. Nitekim halihazırda yakın bölgemizde önümüzdeki on yıllara damgasını vuracak bir siyasi dönüşüm süreci yaşanmaktadır. Bu durum, Türkiye'nin uluslararası barış, istikrar ve güvenlikle ilgili sorumluluklarını daha

da artırmış ve ülkemizin müteakip Güvenlik Konseyi adaylığı için hangi dönemi hedefleyeceğine ilişkin tercihi üzerinde de etkili olmuştur.

Bu anlayışla 2014 yılında 69. BM Genel Kurulu sırasında yapılacak seçimlerde başarılı olmak için Bakanlığım, ilgili tüm kurum ve kuruluşlarımızla işbirliği halinde çalışmalarını yürütmektedir.

Öte yandan dış politikamızın temel unsurlarından biri olan, bölgemizde ve dünyada barış ve istikrarın tesis edilmesine ve güçlendirilmesine katkıda bulunma hedefi doğrultusunda, ülkemiz, BM koruma/destekleme harekâtlarına da güçlü bir şekilde iştirak etmektedir. 31 Ekim 2012 itibariyle dünyanın çeşitli yerlerine konuşlandırılmış 9 BM barış operasyonuna ülkemiz 472 askeri personel, 149 sivil polis ve 1 uzman ile katkıda bulunmaktadır.

Türkiye aynı zamanda, BM'nin değişen dünya koşullarına ayak uydurabilmesi amacıyla devam eden reform çalışmalarını da yakından izlemekte ve sürece katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda ülkemiz başta Güvenlik Konseyi olmak üzere BM'nin günümüz denge ve dinamiklerini yansıtan etkin, demokratik ve şeffaf bir yapıya kavuşturulmasını arzu etmekte ve bu yöndeki tüm çabalara güçlü destek vermektedir.

Diğer taraftan, İstanbul'u bir Birleşmiş Milletler merkezi haline dönüştürme politikamız da kararlılıkla sürdürülmektedir. Bu çerçevede 2011 yılında Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) Bölgesel Ofisi ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) Uluslararası Kalkınmada Özel Sektör Merkezinin İstanbul'da faaliyete geçmesi çabalarımıza güç katmış ve İstanbul'un görünürlüğünü artırmıştır.

Başta UNDP ve BM Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlendirilmesi Birimi'nin (UN Women) bölgesel ofisleri olmak üzere, BM'nin arabuluculuk faaliyetlerinde yararlanılabilecek bir merkezin de dahil olduğu diğer BM program ve kuruluşlarının da İstanbul'a getirilmesine yönelik girişimlerimiz sürdürülmektedir.

NATO

Ülkemizin 1952 yılında üyesi olduğu NATO, uluslararası güvenlik ve savunma politikamızın temel unsuru olma özelliğini sürdürmekte olup NATO'ya üyeliğimizin 60. yıldönümü 18 Şubat 2012 tarihinde kutlanmıştır. Bu vesileyle, anılan tarih öncesinde ve sonrasında, NATO'nun savunma ve güvenliğimize katkılarının öneminin vurgulandığı çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir.

Avrupa-Atlantik bölgesi ve ötesinde istikrar ve barışın temini amacıyla üç kıtada, Kosova'dan Afganistan'a misyon ve operasyonlar yürüten İttifak ayrıca, Kafkaslar, Orta Asya, Doğu Avrupa, Orta Doğu ve Akdeniz bölgelerinde kurduğu ortaklık ilişkileri vasıtasıyla da uluslararası güvenlik ve istikrara önemli katkılar sağlamaktadır.

İttifakın önde gelen üyelerinden olan Türkiye de, uluslararası barışın sağlanması ve korunmasına verdiği önem muvacehesinde, NATO'nun gerek askeri gerek siyasi etkinliğinin muhafazası için her türlü çabayı sarfetmekte, bu çerçevede NATO'nun tüm operasyonlarında önemli rol oynamakta, keza, füze savunmasından yetenek geliştirilmesine kadar NATO'nun gündemindeki tüm konularda İttifak dayanışmasının ve müşterek savunmanın gereklerini yerine getirmektedir.

Türkiye ayrıca, İttifakın genişlemesinin Avrupa-Atlantik alanının bütününde güvenlik ve istikrarın daha da pekişmesine katkıda bulunduğuna inanmaktadır. Yeni üyelerin İttifaka katılımlarının aynı zamanda özgür ve birleşik bir Avrupa'nın oluşturulması amacına hizmet edeceği anlayışıyla ülkemiz, NATO'nun "açık kapı" politikasını başından beri desteklemiştir. İttifak'ın "açık kapı" politikasının teyidi bağlamında üyelik perspektifi bulunan ülkelere açık mesajlar verilmesine önem atfetmekteyiz.

Nitekim ABD'nin evsahipliğinde 20-21 Mayıs 2012 tarihlerinde Şikago'da düzenlenen ve Sayın Cumhurbaşkanımızın başkanlığında bir heyetle katıldığımız NATO Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi'nde de, bu toplantı bir genişleme Zirvesi olmamakla birlikte, konu tarafımızdan gündemde tutulmuştur. Bu çerçevede İttifaka üyelik perspektifine sahip Gürcistan, Bosna-Hersek, Makedonya ve Karadağ'la Dışişleri Bakanları seviyesinde yapılan toplantı anılan ülkelere ulusal reformlarını devam ettirerek, Avrupa-Atlantik kurumlarıyla bütünleşmeleri yönünde olumlu ve teşvik edici güçlü bir mesaj oluşturmuştur.

Öte yandan, NATO'nun Yeni Stratejik Konseptinde üç temel görevden biri olarak benimsenen "işbirliğine dayalı güvenlik" anlayışının doğal bir uzantısı olarak, NATO'nun ortaklarıyla ilişkileri de İttifak gündeminde giderek ön plana çıkmaktadır. NATO'nun küresel barış ve güvenliğe yapmakta olduğu katkılar bağlamında, ortaklık mekanizmaları İttifak'ın yumuşak gücü olarak önem kazanmıştır. Bölgesel ve küresel güvenliğe yönelik genel yaklaşımımızla uyumlu olarak, NATO'nun ortaklık ilişkilerinin geliştirilmesinde yapıcı bir rol oynamaktayız.

Küresel ekonomik kriz ve savunma bütçelerindeki kesintiler ışığında, yetenek geliştirme başta olmak üzere NATO-AB işbirliğinin her alanda ilerletilmesi,

NATO'nun gündemindeki yerini korumaktadır. Türkiye bu anlayışla, NATO ile AB arasındaki stratejik işbirliğini ve ayrıca AB'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasını (OGSP) desteklemektedir. Ülkemizin bu yaklaşımı NATO üyeliğinin, AB üyeliği adaylığının ve bunun da ötesinde uluslararası barış ve istikrarı pekiştirme yanlısı politikasının doğal bir sonucudur. Bu çerçevede Türkiye, bu işbirliğine rehber olacak ilkelerin karşılıklı destek, tamamlayıcılık ve şeffaflık olması gerektiği kanaatinde ve iki örgüt arasındaki işbirliğinin 2002-2003 yıllarında NATO ile AB arasında mutabık kalınan Uzlaşmış Çerçeve'ye uygun olarak geliştirilmesi çabalarına iştirak etmektedir.

Ancak, AB, OGSP'ye daha etkin dahilimiz konusunda ülkemize vermiş olduğu taahhütleri gereğince yerine getirememektedir. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY), 2004'te AB'ye üye olmasının ardından, OGSP'ye daha fazla dahil olma yönündeki çabalarımızı, AB'yle güvenlik anlaşması imzalamamızı ve Avrupa Savunma Ajansı'yla resmi ilişki kurmamızı engellemeye başlamıştır. Ülkemiz bu konudaki görüşlerini her düzeyde gerek müttefiklerine, gerek AB üyesi ülkelere iletmektedir. Bundan sonraki süreçte, bazı ülkelerin arzu ettiği üzere NATO ile AB arasındaki işbirliği bağlamında yeni bir sayfa açılmak isteniyorsa, bunun için öncelikle Kıbrıs sorununa tarafların ortak mutabakatıyla kapsamlı çözüm getirilmesi ve AB'nin ülkemize yönelik taahhütlerini yerine getirmek için somut adımlar atması gerekmektedir.

NATO-AB işbirliği bağlamında karşılaştığımız engellemelere karşın ülkemizin OGSP'ye katılımı, gerek Avrupalı bir NATO Müttefiki, gerek AB'ne katılım sürecinde olan aday ülke sıfatımızla ulusal güvenlik siyasamızın bir gereği olarak görülmektedir. Bu çerçevede bilhassa yakın çevremizdeki OGSP misyonlarına katkımızın sürdürülmesi öngörülmektedir. Türkiye halihazırda Bosna-Hersek'teki Althea operasyonuna ve Kosova'daki EULEX misyonuna iştirak etmektedir. Öte yandan, ülkemizin özellikle yakın coğrafyasındaki gelişmelere ilişkin olarak OGSP'ye verdiği siyasi desteğin de büyük önem taşıdığını düşünüyoruz.

NATO-Rusya ilişkileri de Avrupa-Atlantik bölgesinin güvenliği açısından özel önem arz etmektedir. NATO ile RF arasında hem siyasi diyalog hem de pratik işbirliği boyutlarını içeren NATO-Rusya Konseyi, RF'nin İttifak ve Batı'yla işbirliği ve etkileşiminin sürdürülmesi bağlamında önemli bir araç vazifesi görmektedir. İkili temelde iyi ilişkiler yürütmekte olduğumuz Rusya'yla NATO kapsamında da diyalogun sürdürülmesinin karşılıklı güvenlik çıkarlarımızın gereği olduğunu ve bu çerçevede, füze savunmasının yanısıra, özellikle terörizm, uyuşturucuyla mücadele, kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi ve harekâtlar gibi alanlarda işbirliğinin devamında yarar bulunduğunu düşünüyoruz.

Öte yandan, son aylarda Suriye'nin toprak bütünlüğümüzü ihlal ve güvenliğimizi tehdit etmesi üzerine, NATO'da da derhal gerekli girişimlerde bulunduk. Nitekim 22 Haziran 2012 tarihinde bir askeri uçağımızın uluslararası hava sahasında Suriye tarafından düşürülmesi, 3 Ekim 2012 tarihinde de Akçakale'de beş vatandaşımızı kaybetmemize neden olan menfur saldırının akabinde NATO Daimi Konseyi, ülkemizin talebi üzerine, Kuzey Atlantik Antlaşmasının 4. Maddesi kapsamında iki kez toplanmış ve her iki toplantıdan sonra birer Konsey açıklaması yayımlamıştır. Anılan açıklamalarda, NATO, Suriye rejiminin İttifak'ın Güneydoğu sınırındaki saldırgan eylemlerinin uluslararası hukukun açık bir ihlali olduğunu ve ülkemizin güvenliğine tehlike oluşturduğunu teyit etmiş; Suriye rejiminin sözkonusu saldırılarını kuvvetli şekilde kınamış; ülkemizle güçlü dayanışma bağlarının altını çizmiş ve Suriye rejimine sözkonusu ihlalleri durdurması çağrısında bulunmuştur.

Suriye'de devam etmekte olan krizin ulusal güvenliğimize oluşturduğu tehdit ve riskler karşısında, NATO'ya yapmış olduğumuz resmi talebe cevaben Kuzey Atlantik Konseyi ayrıca, Dışişleri Bakanları seviyesinde 4 Aralık 2012 tarihinde yaptığı toplantısında, Türk halkını ve topraklarını savunmak ve İttifak sınırındaki krizin yatıştırılmasına katkıda bulunmak amacıyla ulusal hava savunmamızın takviyesi konusunda mutabık kalmış; Konsey Kararı çerçevesinde tüm Müttefikler, NATO'nun güneydoğu sınırındaki durumdan duydukları derin endişeyi dile getirmişler; ülkemize yönelik tehditleri caydırmaya ve ülkemizi savunmaya kararlı olduklarını açıklamışlar; İttifak güvenliğine olan taahhütlerini ve NATO halklarının ve topraklarının savunulmasına yönelik tam dayanışma ve kararlılıklarını yinelemişlerdir.

KARADENİZ'DE DENİZ GÜVENLİĞİ

Karadeniz'in stratejik önemi işbirliği yoluyla bölgesel istikrarın güçlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Ülkemiz özel koşulları bulunan Karadeniz'de seyir emniyeti, güvenliğin tesisi, deniz çevresinin korunması ve balıkçılık gibi alanlarda gerçekleştirilecek her türlü faaliyetin doğrudan Karadeniz'e sahildar altı ülkenin sorumluluğunda yürütülmesi gerektiğini, diğer ülkelerin ve AB gibi örgütlerin olası katkılarının ise, mevcut işbirliği mekanizmalarını desteklemeye ve gerektiğinde bu mekanizmalarla işbirliği tesis etmeye yönelik olmasının lazım geldiğini savunmaktadır.

Bu bağlamda, ülkemizin öncülüğünde oluşturulan ve geçtiğimiz sene kuruluşunun 10. yıldönümünü İstanbul'da bir dizi etkinlikle kutlayan Karadeniz Deniz İşbirliği Görev Grubu (BLACKSEAFOR) aradan geçen yıllar zarfında tüm sahildar ülkelerin deniz kuvvetleri arasında çok taraflı işbirliğinin geliştirilmesinde etkin rol oynamıştır. BLACKSEAFOR'un uluslararası

görünürlük ve etkinliğinin artırılmasına yönelik olumlu kararların alındığı BLACKSEAFOR Yüksek Düzeyli Uzmanlar Toplantısı 6 Ekim 2012 tarihinde evsahipliğimizde Ankara’da düzenlenmiştir. BLACKSEAFOR’un görev alanının gelişen güvenlik koşullarına uyarlanabilmesi amacıyla çabalarımız devam edecektir.

Öte yandan, şüpheli gemilerin izlenmesi amacıyla keza ülkemiz tarafından yaşama geçirilen “Karadeniz Uyumu Harekâtı”nın uygulama alanı genişlemekte olup, bunun yanında Karadeniz’e kıyıdaş ülkelerin sahil güvenlik birimleri arasında da deniz güvenliği konularında işbirliği yapılmaktadır.

Karadeniz’de ayrıca, tüm kıyı devletlerinin temsil edildikleri bir sahil güvenlik işbirliği forumu mevcuttur. Ülkemiz liderliğinde 2006 yılında tesis edilen “Karadeniz’e Sahildar Ülkeler Sınır/Sahil Güvenlik Teşkilatları İşbirliği Forumu” (BSCF) diğer bir bölgesel işbirliği mekanizmasını teşkil etmektedir. Ülkemiz 2011 Aralık ayından bu yana BSCF Dönem Başkanlığını yürütmekte olup, bu görevi Forumun 12-14 Aralık tarihlerinde Burgaz’da düzenlenen 13. Toplantısı vesilesiyle Bulgaristan’a devretmiştir.

Ülkemiz Karadeniz’de deniz güvenliğinin güçlendirilmesi amacı ve bölgesel sahiplenme anlayışıyla sözkonusu işbirliği mekanizmalarından etkin biçimde istifade edilmesi yönündeki gayretlerini sürdürmektedir.

Öte yandan, 20 Temmuz 1936 tarihli Montrö Sözleşmesi Karadeniz’de barış, güvenlik ve istikrarın sağlanmasında asli unsur olup, ülkemizce üç çeyrek asırdır tarafsızlık içinde ve titizlikle uygulanmaktadır. Bu çerçevede, Montrö Sözleşmesi’nin aradan geçen süre zarfında başarıyla uygulanmış olması Sözleşmeyle oluşturulan dengenin kalıcılığının bir göstergesi ve teminatıdır.

AVRUPA KONSEYİ VE İNSAN HAKLARI

Temel hak ve özgürlüklerin korunması ve daha ileri götürülmesi devlet politikamızın öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Vatandaşlarımızın demokratik istek ve beklentilerine en iyi şekilde yanıt verebilmek amacıyla yürütülen reform çalışmaları, geçtiğimiz yıl özellikle yargının etkin işleyişinin sağlanmasına yönelik çabalara ve vatandaşlarımızın temel hak ve özgürlüklerinin daha iyi korunmasına katkıda bulunacak yeni ulusal insan hakları mekanizmalarının kurulmasına yönelik yasama çalışmalarına odaklanmıştır.

Esasen ülkemizin uluslararası alandaki saygınlığı ve konumunun güçlendirilmesinde, gerek ülke içinde devam etmekte olan reform süreci, gerek

uluslararası örgütlerle yürüttüğümüz yapıcı işbirliğinin önemli katkısı olmaktadır.

Bu çerçevede, dış politikamızın temel taşlarından birisini teşkil eden insan hakları alanında, başta Avrupa Konseyi olmak üzere ilgili uluslararası örgüt ve mekanizmalarla işbirliğimiz de sürmektedir. Bu bağlamda kurucuları arasında olduğumuz Avrupa Konseyi (AK), Belarus ve Kosova hariç, kapsadığı coğrafi alan bakımından pan-Avrupa niteliğine sahip tek örgüt olup Avrupa'da siyasi istikrar ve demokratik güvenliğin artırılmasında önemli rol oynamaktadır.

Nitekim 2011 yılındaki Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Dönem Başkanlığımız sırasında, Konseyin tüm kurumlarıyla etkinliğinin artırılmasına yönelik çalışmalara ivme kazandırılmış, ayrıca Avrupa'da yükselişe geçen hoşgörüsüzlük, ayrımcılık, aşırıcılık gibi olumsuz eğilimlerle mücadelede AK'ın oynayabileceği rol üzerinde durulmuştur.

Öte yandan, Sayın Mevlüt Çavuşoğlu'nun 25 Ocak 2010 tarihinde üstlendiği Avrupa Konseyi Parlamenter Meclisi Başkanlığı görevi de iki yıl boyunca başarıyla devam etmiş ve 23 Ocak 2012 tarihinde sona ermiştir.

Gerek Bakanlar Komitesi Dönem Başkanlığı, gerek Sayın Çavuşoğlu'nun AKPM Başkanlığı sırasında ayrıca, Avrupa Konseyi'nin Avrupa'nın komşu bölgeleri Kuzey Afrika ve Ortadoğu'da yükselen demokrasi ve sosyal adalet taleplerine sessiz kalmaması sağlanmış, böylelikle AK içindeki konumumuz sağlamlaştırılırken, ülkemizi yakından ilgilendiren coğrafyalarda bulunan ülkeler ile çok taraflı kuruluşlar bağlamında da işbirliği sağlanması için yeni bir zemin yaratılmıştır.

İnsan hakları alanında BM bünyesindeki çalışmalar da ülkemizin önemle takip ettiği bir diğer forumu teşkil etmektedir. Bilindiği gibi ülkemiz BM'nin temel insan hakları sözleşmelerine taraftır. Bu kapsamda, 2003 yılında taraf olduğumuz ve BM bünyesinde temel hak ve özgürlüklere ilişkin temel sözleşmelerden birisi olan Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi uyarınca sunmakla yükümlü olduğumuz ilk ulusal raporumuzun görüşmeleri, Sözleşme'nin denetim organı olan İnsan Hakları Komitesi'nde 17-18 Ekim 2012 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir.

Diğer yandan, özellikle kadınların ve çocukların haklarının korunmasına yönelik çalışmalar bağlamında, uluslararası sözleşmelere taraf olunmasında 2012 yılında ilerleme kaydedilmiştir. Ülkemizin Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Dönem Başkanlığı sırasında hazırlık çalışmalarına öncülük edilen ve yazım çalışmalarına aktif katkı sağlanan Kadınlara Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi

Türkiye'nin Dönem Başkanlığı (Kasım 2010 – Mayıs 2011) sırasında imzaya açılmıştır. AK üyesi 13 ülkenin imzaladığı ve uluslararası alanda "İstanbul Sözleşmesi" olarak tanınan sözleşmeye Dönem Başkanı sıfatıyla ilk imzayı ben attım. Türkiye ayrıca, 10 Şubat 2012 tarihinde anılan sözleşmeyi AK üyeleri arasında ilk onaylayan ülke olmuş ve sözleşmeye 14 Mart 2012 itibarıyla taraf olunmuştur. Keza, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne Ek Bireysel Başvuruya ilişkin Üçüncü İhtiyari Protokol de 24 Eylül 2012 tarihinde tarafımdan imzalanmıştır.

Ülkemiz, temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası mekanizmalara taraf olma ve bu çerçevede taraf olunan mekanizmalarda mümkün olan en üst seviyede temsil edilmeye önem vermektedir. Bunun son örneği, seçimleri Eylül 2012'de yapılan BM Engellilerin Hakları Komitesi üyeliğine 2013-2016 dönemi için Sayın Şafak Pavey'in seçilmesi teşkil etmiştir. Öte yandan, Türkiye, BM sözleşme-dışı mekanizmaları çerçevesinde görev yapan özel raportörler ve özel temsilcilere açık davette bulunan ülkeler arasında yer almaktadır. Bu çerçevede son olarak BM Keyfi ve Yargısız İnfazlar Özel Raportörü Christof Heyns 26-30 Kasım 2012 tarihleri arasında ülkemizi ziyaret etmiş ve ilgili kurumlarımızla görüşmelerde bulunmuştur. Özel Raportör Heyns'in hazırlayacağı raporun 2013 Haziran ayında BM İnsan Hakları Konseyi'ne sunulması beklenmektedir.

Tarafımızdan ayrıca, Avrupa ortak hukuk alanı içerisinde Avrupa Birliği'nin (AB) ayrı bir tüzel kişilik olarak denetime tabi tutulabilmesi amacıyla, AB'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne (AİHS) katılım müzakerelerinde yapıcı ve teşvik edici bir tutum izlenmektedir. Esasen AİHS hükümleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihatı, ülkemizde son yıllarda gerçekleştirilen demokratik reformlar ile temel insan hak ve özgürlüklerine yönelik düzenlemeler bakımından da aydınlatıcı ve yol gösterici olmuştur.

Nitekim, Avrupa Konseyi (AK) Bakanlar Komitesi Dönem Başkanı İngiltere tarafından 18-20 Nisan 2012 tarihlerinde Brighton'da düzenlenen AİHM'in Geleceğine İlişkin Üst Düzeyli Konferans'a Adalet Bakanı Sayın Sadullah Ergin başkanlığındaki heyetimizle katılım sağlanmış olup, Mahkeme'nin geleceğine ilişkin hususlar tarafımızdan yakından takip edilmeye devam etmektedir.

Avrupa Konseyi bağlamındaki diğer önemli gelişmeler çerçevesinde AK Parlamenter Meclisi (AKPM) Denetim Komisyonu Türkiye Raportörü Josette Durrieu 17-21 Haziran ve 4-10 Kasım 2012 tarihlerinde ülkemizi ziyaret etmiştir. Keza, Avrupa Konseyi'nin 1 Nisan 2012 tarihinde göreve başlayan İnsan Hakları Komiseri Nils Muiznieks de 9-12 Ekim 2012 tarihlerinde İstanbul'da yapılan AK Sosyal Uyumdan Sorumlu Bakanlar Konferansına katılmak için ülkemizi ziyaret etmiş, bu vesileyle Ankara'da Adalet Bakanlığımızda ve TBMM'de görüşmelerde bulunmuştur. Avrupa Konseyi

Genel Sekreteri Thorbjorn Jagland ve İHK Muiznieks'in ise 2013 yılı içinde ülkemizi ziyaret etmeleri planlanmaktadır.

Neticede, Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi ile başta Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi olmak üzere insan hakları alanındaki ilgili tüm kurum ve kuruluşlar ile yakın mesai ve yapıcı işbirliğimizin, 2013 yılı içinde de artarak sürdürülmesi öngörülmektedir.

AGİT, SİLAHSIZLANMA VE SİLAHLARIN KONTROLÜ

Kuzey Amerika, Avrupa, Kafkaslar, Karadeniz ve Orta Asya'dan toplam 56 ülkenin üye olduğu **Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT)**, güvenliğin siyasi-askeri, ekonomik-çevre ve insani boyutlarını bütünsel bir yaklaşımla ele alan kapsamlı güvenlik anlayışı çerçevesinde uluslararası güvenlik yapılanmaları içindeki önemini korumaktadır.

Her ne kadar AGİT'in Avrupa güvenliğindeki rolü ve etkinliği NATO ve AB genişlemeleri neticesinde Avrupa-Atlantik coğrafyasında oluşan yeni stratejik durum nedeniyle sorgulanmaya başlanmışsa da, AGİT'in etkinliğinin artırılması amacıyla 2009 yılında başlatılan süreci müteakiben 2010 Kazakistan Dönem Başkanlığı sırasında Astana'da düzenlenen Zirve, Örgüte ve faaliyetlerine belirli bir canlılık getirmiştir. İrlanda Dönem Başkanlığı da bu süreci ileri taşımaya yönelik çabalarını sürdürmekte olup, bu kapsamda 6-7 Aralık 2012 tarihlerinde Dublin'de düzenlenen AGİT Bakanlar Konseyi Toplantısı da yararlı bir görüş alış-verişi imkanı sağlamıştır.

Ülkemiz AGİT'in güçlendirilmesi ve etkinliğinin artırılmasına yönelik gayretlere aktif katkı sağlamakta, ayrıca, Örgüt içinde giderek pekiştiği görülen doğu-batı ayrışmasının giderilmesi yönünde çaba sarf etmektedir. Örgütün her üç boyutundaki faaliyetlerinin dengelenmesi ve karar alma sürecinde oydaşma kuralının muhafazası da önem atfettiğimiz hususlardır.

Bunlara ilaveten, başta Yukarı Karabağ ihtilafı olmak üzere sürüncemede kalan ihtilafların çözüm süreçlerinin hızlandırılması ve somut sonuçlar alınmasını teminen Örgütün faaliyet ve kaynaklarını siyasi çözüm unsuruna kanalize etmeye çalışıyoruz. Keza, AGİT'in NATO ve AB genişleme süreçleri dışında kalan Kafkasya, Karadeniz ve Orta Asya ülkelerinde istikrar ve güvenliğin tesisine yönelik rolünün artarak devamını gerekli görüyor, bu yöndeki faaliyetleri destekliyoruz. Diğer yandan ülkemiz, yabancılara karşı ayrımcılık, ırkçılık ve hoşgörüsüzlükle mücadele konularının da Örgütün gündeminde yer almaya devam etmesini sağlamaktadır.

Öte yandan, AGİT üyelerinin tamamının üye olduğu ve askeri faaliyetler üzerinde şeffaflık temin eden siyasi bağlayıcı nitelikteki Güven ve Güvenlik Artırıcı Önlemleri (GGAÖ) içeren Viyana Belgesi'nin (VB) güncellenmesine ilişkin çalışmalar kapsamında VB 2011 kabul edilmiş olup, ülkemiz halihazırda devam eden yeni güncelleme çalışmalarına da aktif şekilde katılmaktadır.

Konvansiyonel silahlar alanındaki en kapsamlı ve tek hukuki bağlayıcı düzenleme olan **Avrupa'da Konvansiyonel Kuvvetler Antlaşması (AKKA)** rejimi ise, hâlihazırda bir kriz içindedir. NATO'nun genişlemesine tepki olarak AKKA yükümlülüklerini 2007 yılında askıya alan RF'nin Antlaşmaya geri dönmesi yönünde 2007-2008 ve 2010-2011 yıllarında NATO tarafından getirilen iki ayrı öneri üzerinde yürütülen müzakereler maalesef henüz sonuç vermemiştir.

Diplomatik çabaların sonuç vermemesi üzerine, ülkemizin de dahil olduğu AKKA'ya taraf NATO üyeleri ile Gürcistan ve Moldova, Antlaşmanın uygulanmasını münhasıran RF'na karşı 22 Kasım 2011 tarihinden itibaren durdurmuşlardır. Buna mukabil, AKKA ve ilgili belgelerden kaynaklanan yükümlülüklerimizi diğer üye ülkelere karşı uygulamaya devam etmekteyiz.

Diğer taraftan, İttifakın Avrupa-Atlantik konvansiyonel güvenlik mimarisine dair yeni yaklaşımını tespit etmek üzere 2011 yılı sonuna doğru bir danışma süreci başlatılmıştır. Söz konusu danışmalar kapsamında ülkemiz başta ABD olmak üzere müttefikler ile istişarelerde bulunmaktadır.

Öte yandan, **kitle imha silahları** ve bunları **fırlatma vasıtalarının yayılma riski** uluslararası barış ve güvenliğe yönelik tehditler arasında ön sıralarda yer almaktadır. Yayılma riskinin yüksek olduğu bölgelere yakın bir coğrafyada yer alan Türkiye, uluslararası planda, silahların kontrolü, silahsızlanma ve yayılmanın önlenmesi çabalarına aktif destek vermektedir. Nitekim ülkemiz, yayılmanın önlenmesi alanındaki tüm temel uluslararası belgelere ve ihracat kontrol düzenlemelerine taraftır.

Ülkemiz bu çerçevede, nükleer yayılmanın önlenmesi rejiminin çerçevesini oluşturan **Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması'nın (NSYÖA)** yayılmanın önlenmesi, silahsızlanma ve nükleer enerjiden barışçı amaçlarla yararlanma hakkını içeren üç temel boyutuna, birbirini tamamlayan unsurlar olarak eşit derecede önem vermektedir. Bu çerçevede Türkiye, yayılmanın önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlerin, NSYÖA'dan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getiren ülkelerin nükleer enerjiden barışçı amaçlarla yararlanma hakkına engel teşkil etmemesi gerektiğini ilgili tüm forumlarda güçlü biçimde savunmaktadır.

NSYÖA hedeflerinin hayata geçirilmesine yönelik çabaları desteklemek amacıyla Japonya ve Avustralya'nın öncülüğünde dünyanın farklı bölgelerinden on ülkenin (Türkiye, Japonya, Avustralya, Kanada, Almanya, Hollanda, Polonya, Meksika, Şili, BAE) Dışişleri Bakanları düzeyinde bir araya gelerek oluşturdukları Nükleer Yayılmanın Önlenmesi ve Silahsızlanma Girişimi (NPDI) bünyesinde yer alan ülkemiz, grubun faaliyetlerine aktif katkı sağlamaktadır. Bu çerçevede, 2012 yılı NPDI dördüncü Bakanlar Toplantısı 27 Nisan'da evsahipliğinde İstanbul'da düzenlenmiştir.

Ülkemiz ayrıca, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nın güvence denetimleri sisteminin güçlendirilmesine, Orta Doğu'da kitle imha silahlarından arındırılmış bölge tesisine ve Silahsızlanma Konferansı'ndaki tıkanıklığın aşılmasına yönelik girişimlere de aktif destek vermektedir. Bu çerçevede özellikle Orta Doğu'da Nükleer Silahlardan Arındırılmış Bölge Tesisi konusunda düzenlenmesi öngörülen konferansın en kısa zamanda gerçekleştirilebilmesini teminen tüm devletlere yapıcı bir yaklaşım benimsemeleri ve samimi gayret göstermeleri çağrısında bulunuyoruz.

Nükleer terörizmin ve nükleer ve radyolojik maddelere yetkisiz çevrelerce erişimin önlenmesi çabaları, yayılmanın önlenmesi rejiminin giderek ön plana çıkan bir diğer boyutunu teşkil etmektedir. Türkiye, yasadışı nükleer ticaretin ve nükleer terörizmin önlenmesi, ayrıca nükleer malzemenin emniyet ve güvenliğinin sağlanması hedeflerine yönelik çabaların birleştirilmesi amacıyla 26-27 Mart 2012'de Seul'de düzenlenen Nükleer Güvenlik Zirvesi'nde (NSS) Sayın Başbakanımızın başkanlığındaki bir heyet ile temsil edilmiştir. Tarafımızdan Zirve sonunda kabul edilen Siyasi Bildiri ve Çalışma Planı'nda yer alan hususların takibine yönelik izleme süreci toplantılarına da aktif katılım sağlanmaktadır. Bu çerçevede, 2014 yılında Hollanda'da düzenlenecek Nükleer Güvenlik Zirvesi'ne hazırlık sürecinde ülkemiz 27-28 Kasım 2012 tarihlerinde İstanbul'da geniş katılımlı bir hazırlık toplantısına evsahipliği yapmıştır.

İçinde bulunduğumuz sene 20. kuruluş yıldönümünü yaşayan “**Asya'da İşbirliği ve Güven Arttırıcı Önlemler Konferansı-AİGK**” (Conference on Interaction and Confidence Building Measures in Asia-CICA) sürecinin hedefi, Asya'da AGİT benzeri amaçlara ve kurumlara sahip bir işbirliği yapılanmasının temellerini atmaktır. AİGK/CICA'da ekonomik, çevre, insani, yeni sınama ve tehditlerle mücadele, askeri-siyasi olmak üzere beş ana boyutta Güven Arttırıcı Önlemler'in (GAÖ) uygulanması çalışmaları yapılmaktadır.

AİGK/CICA'nın üye sayısı ve uluslararası alandaki görünürlüğü giderek artmaktadır. CICA, halihazırda 24 üye ülke, 8 gözlemci ülke ve 4 gözlemci

uluslararası örgütten oluşan yapısıyla, Asya'nın %90'ını kapsayan, dünya nüfusunun ise yarısını bünyesinde barındıran bir niteliğe bürünmüştür.

AİGK/CICA Dışişleri Bakanları Toplantısının dördüncüsü 12 Eylül 2012 tarihinde Astana'da düzenlenmiştir. Dışişleri Bakanları toplantısı sonucunda bir Bildiri kabul edilmiştir. Uluslararası toplumun gündeminde yer alan birçok konuyu içeren kapsamlı ve içerikli bir ortak bildirinin kabul edilmiş olması, AİGK/CICA sürecinin 20. yılında ulaştığı başarılı noktanın göstergesini oluşturmuştur.

Ülkemiz Haziran 2010'dan bu yana yürüttüğü AİGK/CICA Dönem Başkanlığı'nı halen 2012-2014 yıllarını kapsayacak şekilde sürdürmektedir. Ülkemiz bu yeni başkanlık döneminde de, Asya'da işbirliğine dayalı bir güven ve güvenlik ortamının oluşturulmasına yönelik çalışmalarını ve AİGK/CICA'nın uluslararası alanda daha güçlü bir kurum olması yönündeki gayretlerini sürdürecektir.

AİGK/CICA Dönem Başkanlığı'nın ülkemizden sonra Çin Halk Cumhuriyeti tarafından devralınması üye ülkelerce kararlaştırılmıştır. Çin Halk Cumhuriyeti, 2014 yılı ortasında evsahipliği yapacağı IV. AİGK/CICA Zirve Toplantısında Dönem Başkanlığını (2014-2016) üstlenecektir.

TERÖRİZMLE ULUSLARARASI MÜCADELE

Ülkemizin ulusal gelişimi ve uluslararası alandaki yükselişinin önündeki en çetin engellerden birini teşkil eden terörizmle mücadelenin uluslararası boyutu dış politikamızın önceliklerinden birini teşkil etmektedir.

Bu çerçevede bir yandan PKK terör örgütünün güney komşularımızın ülkemize mücavir bölgelerindeki varlığının tasfiyesi için temaslarımız ve girişimlerimiz devam etmekte; diğer taraftan PKK'nın propaganda faaliyetlerinin durdurulması ve finansman kaynaklarının kurutulması için özellikle Avrupa ülkeleri nezdindeki çabalarımız sürmektedir.

Terör örgütü PKK Irak'ın kuzeyindeki kamplarından ülkemize yönelik saldırılarına devam etmektedir. Bu saldırıların önlenmesi için ülkemiz güvenlik güçleri tarafından gerekli önlemler alınmakta, Bakanlığım tarafından ise konu Irak merkezi hükümeti, Irak Kürt Bölgesel Yönetimi ve ABD makamlarıyla ele alınmaya devam edilmektedir.

Diğer taraftan, Suriye'deki mevcut durum itibariyle PKK iltisaklı oluşumların Suriye'nin kuzey bölgelerinde de faaliyetlerini yoğunlaştırdığı gözlenmekte

olup, bu tür oluşumların ülkemize yönelik bir tehdit haline gelmesine müsaade edilmeyecektir.

PKK'nın Avrupa'dan yürüttüğü propaganda faaliyetlerinin durdurulması da temel önceliklerimiz arasında yer almaktadır. Bu çerçevede PKK'nın yayın organı ROJ TV ile bu kanalı bünyesinde bulunduran Mezopotamya Yayıncılık Şirketi'ne karşı Danimarka'da yürütülen mücadelemiz sonucunda, Kopenhag Şehir Mahkemesi tarafından 10 Ocak 2012 tarihinde açıklanan kararda, Danimarka Ceza Kanunu'nun terörizmi ilerletmeyi yasaklayan maddesini ihlal ettikleri gerekçesiyle, ROJ TV ve ana şirketi 5,2 milyon DKK (yaklaşık 1,3 milyon TL) para cezasına çarptırılmıştır.

Savcılık makamının öne sürdüğü tüm iddiaları kabul eden Mahkeme verdiği kararda PKK'yı terörist bir örgüt olarak nitelemiş, PKK adına propaganda yapan kanalın PKK tarafından kontrol ve finanse edildiğini, ROJ TV çalışanlarının PKK ile yakın ilişkide olduklarını belirterek kanalın PKK ile bağlantısını açıkça ortaya koymuş; ancak mahkeme ROJ TV yayıncılık lisansının müsaderesi talebini reddetmiştir.

Mahkeme kararı konusunda iddia ve savunma makamları temyize gitmiş olup, 29 Ekim 2012 tarihinde başlayan temyiz sürecinin Haziran 2013'de neticelenmesi öngörülmektedir.

Diğer taraftan, Danimarka Radyo Televizyon Kurulu (DRTK) tarafından 26 Eylül 2012 tarihinde alınan bir kararla, Mezopotamya A/S'ye ait ROJ TV, Nuçe TV, MMC ve METV yayınları, radyo-televizyon mevzuatını ihlal ettikleri gerekçesiyle iki ay süreyle durdurulmuş, durdurma kararı 3 Ekim-5 Aralık 2012 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Kurul iki ay sonunda tekrar yayınlarına başlayacak şirketin faaliyetlerini yakından izleyebileceğini ve gerektiğinde tekrar aynı usulle inceleme başlatabileceğini açıklamıştır.

Ayrıca, ROJ TV davasında terör propagandası konusunda yasal boşlukların farkına varan Danimarka bu yönde bir mevzuat çalışmasını 7 Eylül 2012 tarihinde Parlamento'ya sunmuştur. Danimarka'da ayrıca, 18 Eylül 2012 tarihinde, Kopenhag Polisi tarafından gerçekleştirilen büyük çaplı bir terör operasyonu sonucunda PKK adına haraç toplamak ve örgüte mali destek vermek suçlarından, yaşları 17 ila 71 arasında değişen 8 kişi tutuklanmıştır. Bu olay, PKK'nın terörizmin finansmanı yönündeki faaliyetlerini göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

Fransa'da ise, PKK terör örgütünün üst düzey sorumlularından Adem Uzun 10 Ekim 2012 tarihinde tutuklanmıştır. Adigeçenin iadesine ilişkin olarak Fransız makamları nezdinde girişimler sürmektedir.

Öte yandan, Europol tarafından hazırlanan 2012 AB Terörizm Durum ve Eğilim Raporu (TE-SAT) 25 Nisan 2012 tarihinde yayımlanmıştır. Raporla, Avrupa'nın PKK'nın eleman toplama, eğitim, propaganda ve terörizmin finansmanı faaliyetleri için bir merkez olmaya devam ettiği, PKK'nın Avrupa'daki başlıca gelir kaynaklarının haraç toplama, kara para aklama, yasadışı göçmen kaçakçılığına yardım ve yataklık etme, insan ve uyuşturucu kaçakçılığı olduğu teyit edilmektedir. Raporla ayrıca, terör örgütlerinin küresel suç şebekeleri vasıtasıyla AB içinde ve dışında gelir temin edebildiği belirtilmekte, buna en iyi örnek olarak, terör eylemlerini finanse etmek ve desteklemek amacıyla PKK'nın yürüttüğü uyuşturucu ticareti faaliyetleri gösterilmektedir.

AB ile terörizmle mücadele alanındaki istişarelerin dördüncüsü, AB Dış Politika Yüksek Temsilcisine bağlı Dış İlişkiler Servisi ile 7 Haziran 2012 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Sözkonusu toplantıda, PKK terör örgütünün Avrupa'daki faaliyetleri ve PKK ile mücadele çabalarının geliştirilmesi için atılabilecek somut adımlar konusunda görüş alışverişinde bulunulmuştur.

Son bir yıllık dönemde ayrıca ABD, Hollanda, Almanya, Avusturya, İtalya ve İngiltere ile de terörle mücadele istişareleri gerçekleştirilmiştir.

Belçika ile ise, terörle mücadele gündemiyle toplanacak olan İkinci Dışişleri, İçişleri ve Adalet Bakanları Üçlü Toplantısı 22 Ocak 2013'te Brüksel'de yapılacaktır. Bu toplantıya hazırlık amacıyla iki ülkenin ilgili Bakanlıkları arasındaki Yüksek Düzeyli Memurlar Toplantısı 5 Aralık 2012 tarihinde Ankara'da düzenlenmiştir.

Yukarıdaki hususlara ilaveten, eş-başkanlığını ABD'yle birlikte yürüttüğümüz Terörizme Karşı Mücadele Küresel Forumu da terörizmle mücadele alanında son dönemde dikkat çeken önemli bir adımı teşkil etmektedir. Terörizmle mücadele alanında bugüne kadar oluşturulan küresel ve bölgesel mekanizmaların dolduramadığı eksiklikleri gidermeye matuf olarak gündeme getirilen anılan foruma Türkiye dâhil 29 ülke ve AB iştirak etmektedir.

Forum çerçevesinde oluşturulan 2'si tematik 3'ü bölgesel 5 çalışma grubundan Afrika Boynuzu/Yemen çalışma grubunun eş başkanlığını da AB ile birlikte ülkemiz üstlenmiştir.

Esasen Türkiye gibi terörden çok çekmiş ve önemli tecrübeler kazanmış bir ülkenin bu alanda yapabileceği katkılar, anılan girişime yaptığımız eş-başkanlıktan da görüleceği üzere, artık herkes tarafından teslim edilmektedir. Biz de bu anlayışla anılan forumu terörizme karşı etkin ve somut işbirliğini

geliştirmek yönünde aktif şekilde kullanmaya kararlıyız. Nitekim forumun New York'ta gerçekleştirilen kuruluş toplantısında bu yönde somut taahütlerde bulunmuş ve izleme grupları oluşturulmuştur. Ayrıca, PKK da etkin ve kararlı bir şekilde mücadele edilmesi gereken terörist örgütler arasında açıkça zikredilmiştir.

ULUSLARARASI EKONOMİ VE BÖLGESEL ÖRGÜTLER

Küresel dengelerin hızla değiştiği bir dönemden geçmekteyiz. Küresel ekonomideki ağırlık merkezi gelişmiş ülkelerden gelişmekte olan ülkelere doğru kaymakta, küresel büyüme ülkeler ve bölgeler arasında birbirinden farklı hızlarda seyretmektedir. Bu çerçevede, gelişmiş ülkelerin çoğunda ekonomik büyüme mütevazı düzeyde kalmaya devam ederken, yükselen ekonomilerin büyümeleri olumlu bir mecrada seyretmektedir.

Böylesine değişimlerin yaşandığı bir dönemde **küresel ekonomik ve mali** piyasalarda 2008 yılında başlayan **krizin** olumsuz etkileri halen devam etmektedir. Küresel ekonomi, özellikle Avro Bölgesi'nin tekrar resesyona girmesi ve sorunun diğer bölgelere de yayılmasıyla tekrar zayıflamaya başlamış olup, bu durumun önümüzdeki dönemde de devam etmesi beklenmektedir. IMF'nin küresel ekonomi için öngördüğü tahmini büyüme rakamları 2012 yılında yüzde 3,3'e, 2013 yılı için ise yüzde 3,6'ya çekilmiştir.

Ülkemiz ise, son dönemde küresel krize karşı sergilediği güçlü duruşla pek çok ülkeden farklı bir profil çizmiştir. Önceki yıllarda yaşanan krizlerden dersler çıkararak, önemli ekonomik, mali ve yapısal reformlar gerçekleştirmiş ve ekonomideki olumlu seyir muhafaza edilmiştir.

Gelişmekte olan ülkelerin dünya ekonomisinden aldığı payın artması küresel ekonomik ve finansal yönetimde de kendisini artık hissettirmektedir. Geçmişte etkin olarak işleyen G-7 mekanizmasının yerini hızla temsil gücü daha yüksek olan **G-20** almaktadır.

Nitekim, dünya ekonomisinin %90'ını, ticaretinin %80'ini ve nüfusunun 2/3'ünü temsil etmekte olan G-20'nin mali ve ekonomik krize çözüm üretme üzerine kurulan gündemi giderek küresel ekonomi ile bağlantılı, enerji güvenliği, iklim değişikliği, yoksullukla mücadele, istihdam, yolsuzlukla mücadele ve gıda güvenliği gibi diğer alanlara da genişlemekte, günümüz ihtiyaçları doğrultusunda ekonomik ve mali sistemin yeniden yapılandırılmasına odaklanmaktadır.

G-20'nin küresel ekonomik ve mali krize çözüm arayışları bağlamında en etkin platform olduğunu değerlendiren ve bugüne kadar G-20'nin tüm çalışmalarına aktif katkı sağlayan ülkemiz 2015 yılında da G-20 Dönem Başkanlığını üstlenecektir. G-20'nin etkinliğinin artırılmasına yönelik çabalarımıza bu dönemde daha da ivme kazandırılacaktır.

Diğer yandan, yukarıda bahsettiğim değişimlere paralel olarak, yükselen piyasa ekonomilerinin IMF'deki kotaları ve oy güçlerinin de dünya ekonomisindeki ağırlıkları ile uyumlu hale getirilmesi sözkonusudur. Bu bağlamda IMF'deki kota ve yönetim yapısında değişiklik yapılmasını içeren reform çalışmaları kapsamında, İcra Direktörleri Kurulu'ndaki 2 sandalyenin gelişmekte olan ülkelere geçmesi kararlaştırılmıştır.

Ülkemizin IMF'de artan oy gücüne paralel olarak İcra Direktörleri Kurulu'nda da bir sandalye alabilmesi kapsamında yürütülen çalışmalar neticesinde, Türkiye'nin 2012-2014 döneminde IMF'de İcra Direktörü Vekilliği görevini yürütmesi sağlanmıştır.

OECD'nin kurucu üyelerinden olan ülkemiz 26 yıl aradan sonra 23-24 Mayıs 2012 tarihlerinde Paris'te düzenlenen OECD 51. Bakanlar Konseyi toplantısının başkanlığını üstlenmiş olup, başkanlık görevini Başbakan Yardımcısı Sayın Ali Babacan yürütmüştür.

Türkiye, 2010 yılında ulaştığı % 9.2 ve 2011 yılındaki % 8.5 büyüme oranıyla OECD ülkeleri içinde en yüksek büyüme oranına sahip ülkeler arasında yer alarak dikkat çekici bir performans sergilemiş olup, OECD Bakanlar Konseyi toplantısı başkanlığımızın da bu döneme denk gelmesi anlamlı olmuştur.

Bu bağlamda küresel ekonomik ve mali krizin üstesinden gelinmesine ve yeni ekonomik sorunlarla başa çıkılmasına yönelik politikaların ele alındığı 51. Bakanlar Konseyi'nin ülkemiz başkanlığında düzenlenmesi, son dönemde OECD içinde Türkiye'nin tecrübelerine yönelik ilginin güçlü boyutlar kazandığını bir kez daha kanıtlamıştır.

Türkiye'nin küresel sorunlara artan ilgisi ve En Az Gelişmiş Ülkelere (EAGÜ) destekte bulunma kararlılığı çerçevesinde, bilindiği üzere, 9-13 Mayıs 2011 tarihlerinde ülkemizin ev sahipliğinde İstanbul'da gerçekleştirilen **Birleşmiş Milletler En Az Gelişmiş Ülkeler (BM EAGÜ) Dördüncü Konferansı'nda** İstanbul Eylem Programı (2011-2020) ve İstanbul Siyasi Bildirisi kabul edilmiştir.

Anılan belgeler ışığında, 48 EAGÜ ülkesinin ihtiyaç ve kapasitelerine göre, teknik işbirliği proje ve programları ile eğitim bursları bağlamında kullanılmak

üzere, yılda toplam 200 milyon dolarlık bir kaynak tahsis etme hedefi belirlenmiştir. Bu çerçevede, 2012 yılında proje önerileri alınmış, teknik koordinasyon kurumu olarak TİKA'ya iletilmiştir. Burslar kapsamında, 2012-2013 akademik yılında ilk öğrenciler eğitime başlamıştır.

Küresel kalkınma çabaları bakımından bir diğer önemli kilometre taşı niteliğindeki **BM Sürdürülebilir Kalkınma Konferansı** (Rio+20 Zirvesi) Brezilya'nın ev sahipliğinde 20-22 Haziran 2012 tarihlerinde Rio de Janeiro'da gerçekleştirilmiş, ülkemiz Konferansa Sayın Başbakanımızın başkanlığında geniş bir heyetle, aktif katılım sağlamıştır. Yaklaşık 50 bin katılımcının izlediği Konferans Genel Kurulu'na hitaben bir konuşma yapan Sayın Başbakanımız, UNDP ile ortaklaşa düzenlediğimiz “İnsani Kalkınma” ve Belçika ve Nepal ile birlikte düzenlediğimiz “En Az Gelişmiş Ülkeler ve Rio+20” başlıklı yan etkinliklere de katılmıştır.

Konferans'ta, Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınma alanında kaydettiği ilerlemeyi somut uygulamalarla tanıtan bir ulusal stand kurulmuş, ayrıca Kalkınma Bakanlığımızca ilgili kurumlarımızın katkılarıyla hazırlanan “Türkiye Sürdürülebilir Kalkınma 2012 Raporu: Geleceği Sahiplenmek” başlıklı ulusal raporumuz dağıtılmıştır.

Rio+20 Konferansının temel çıktısını, Devlet ve Hükümet Başkanları tarafından onaylanan “Arzuladığımız Gelecek” başlıklı sonuç belgesi oluşturmuştur. Sonuç belgesinin müzakerelerinde ülkemiz yapıcı ve birleştirici bir tutum izlemeye gayret göstermiştir. Bu bağlamda ülkemiz, sürdürülebilir kalkınmanın ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarına eşit önem veren, kalkınma ve çevre arasındaki dengeyi gözetirken sürdürülebilir kalkınmanın insani boyutunu öne çıkaran yapıcı bir tutum benimsemiştir.

Ekonomik işbirliğine yönelik bölgesel örgütler açısından bölgemizde öncü bir nitelik taşıyan **Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ)** 2012 yılında 20. yıldönümünü kutlamış ve örgütün bu önemli dönüm noktasındaki Devlet ve Hükümet Başkanları Zirvesi 26 Haziran 2012 tarihinde Sayın Cumhurbaşkanımızın evsahipliğinde İstanbul'da gerçekleştirilmiştir.

Zirveye 5'i Devlet Başkanı olmak üzere tüm üyelere üst düzeyde katılım olmuştur. Zirvede, ayrıca, 15 gözlemci, 8 sektörel diyalog ortağı ülke ve kuruluş ile Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası örgütler temsil edilmiştir. Yüksek katılım düzeyi, yoğun uluslararası gündeme rağmen KEİ'nin üye ülkeler açısından öneminin devam ettiğini ve Karadeniz bölgesine uluslararası ilginin artmakta olduğunu göstermiştir.

KEİ'nin 20. Yıldönümü vesilesiyle örgüte yeni bir vizyon kazandırılması yönündeki çalışmalarımız çerçevesinde, Zirve sırasında KEİ üye ülke parlamenterleri, işadamları, akademisyenler, sivil toplum kuruluş temsilcileri, ulusal ve uluslararası medya mensupları ve diğer paydaşların katılımına açık yan etkinlikler düzenlenmiştir. Böylece, KEİ Zirve sürecine ilk kez akademisyenler ve sivil toplumun katılımı sağlanmıştır.

Ayrıca, Zirve sırasında 11 Haziran 2012 tarihli Belgrad Dışişleri Bakanlar Konseyi toplantısında kabul edilen ve KEİ'nin gelecek on yıllık hedeflerini belirleyen "Geliştirilmiş Ortaklık için Ekonomik Gündem" Belgesi en üst düzeyde kabul görmüştür. Ticaret, ulaştırma, enerji, haberleşme, bilim ve teknoloji, turizm ve eğitim başta olmak üzere birçok alanda teşkilatın 2020 yılına yönelik vizyonunu ortaya koyan sözkonusu belge, KEİ'nin işbirliğinin daha işlevsel hale getirilmesi ve sürdürülebilir kalkınma temelinde bölgenin zengin insan ve doğal kaynaklarının daha etkin kullanılması açısından önem taşımaktadır.

Zirvede ülkemiz, KEİ Dönem Başkanlığı'nı 1 Temmuz 2012 tarihi itibariyle altı aylık bir süre için üstlenmiştir. Dönem Başkanlığımız süresince kuruluşunda öncü rol oynadığımız ve Sekretaryasına ev sahipliği yaptığımız KEİ'nin daha işlevsel bir örgüte dönüştürülerek, örgüt içerisinde somut işbirliği projelerine odaklanması hedeflenmiştir.

Dönem Başkanlığımız boyunca keza, 20. Yıldönümü Devlet/Hükümet Başkanları Zirvesi vesilesiyle yakalanan ivmenin devam ettirilerek işbirliğinin daha da ileriye götürülmesi ve Yeni Ekonomik Gündem ile Zirve Sonuç Bildirgesi'nde kabul edilen öncelikler çerçevesinde politikalar geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Nitekim 15 Aralık 2012 tarihinde KEİ üyesi ülkelerin Dışişleri Bakanları ile gözlemci ve sektörel diyalog ortağı ülke ve kuruluş temsilcilerinin katılımıyla İstanbul'da düzenlenen KEİ 27. Dışişleri Bakanları Konseyi Toplantısı'nda örgütün 2020 yılına yönelik vizyonunu içeren Yeni Ekonomik Gündem Belgesi ele alınmış ve altı aylığına üstlendiğimiz KEİ Dönem Başkanlığı Ukrayna'ya devredilmiştir.

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT) on üyesi ile 7 milyon kilometrekarelik bir alana ve 400 milyon insana hitap eden önemli bir örgüttür. Üyeleri arasında ekonomik, teknik ve kültürel işbirliğini artırmayı amaçlayan EİT, özellikle bölgenin zengin enerji kaynaklarının akılcı bir şekilde kullanılması ve uluslararası pazarlara ulaştırılması ile ticaret ve ulaştırma ağlarının geliştirilmesi konularında yüksek bir potansiyele sahiptir.

Nitekim ECO Ticaret Anlaşması (ECOTA) ve ECO Transit Taşıma Çerçeve Anlaşması (TTFA) bu alanlarda atılan önemli adımlardır. Bu çerçevede, ECOTA'nın 24 Mart 2008 itibariyle yürürlüğe girmesi üzerine taraf ülkelerin ilgili üst düzey bürokratlarından müteşekkil ECOTA İşbirliği Konseyi tesis edilmiş ve 2-3 Ekim 2012 tarihlerinde Ankara'da 3. ECOTA İşbirliği Konseyi Toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Önümüzdeki dönemde EİT'in etkinliğinin artırılması önemli önceliklerimiz arasındadır. Bu bağlamda, Sayın Cumhurbaşkanımızın 23 Aralık 2010 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilen EİT Zirvesi sırasında yaptığı öneri doğrultusunda, EİT 2015 Vizyon Belgesi'ni ve genel olarak örgütün kuruluş yapısı ile çalışmalarını gözden geçirmek ve etkinliğini arttırmak için alınması gereken önlemlere ilişkin tavsiyeler hazırlamak amacıyla üye ülkelere temsilcilerin yer alacağı bir Akil Adamlar Grubu kurulmuştur.

Akil Adamlar Grubu, örgütün yeniden yapılandırılması konusundaki raporunu tamamlamış ve 15 Ekim 2012 tarihinde Bakü'de düzenlenen 20. EİT Bakanlar Konseyi'ne sunmuştur. Söz konusu raporda yer alan tavsiye ve önerilerin önümüzdeki dönemde gerçekleştirilmesi için konu tarafımızdan yakından takip edilmektedir.

Türkiye, EİT bünyesinde örgütün kuruluşundan bu yana ağırlıklı bir rol oynamış ve örgütün çeşitli konularda aldığı kararlarda belirleyici bir konuma sahip olmuştur. Nitekim son olarak 15 Ekim 2012 tarihinde Bakü'de düzenlenen Zirve sırasında, girişimlerimiz doğrultusunda, KKTC ve Türk Konseyi'nin EİT'e gözlemci üye olmaları sağlanmıştır. KKTC'nin İslam İşbirliği Teşkilatı'ndan sonra EİT'e de gözlemci üye olması, KKTC'ye bölgesel ve uluslararası alanda ilave bir meşruiyet zemini sağlayacaktır.

Öte yandan, Başkanlığını Sayın Cumhurbaşkanımızın yaptığı **İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK)** kuruluşundan bu yana İİT üye ülkelerinin ilgi ve desteğiyle çalışmalarını kesintisiz sürdürmüştür. Bu çerçevede İSEDAK, İİT üyesi ülkeler arasında ekonomi ve ticaret alanlarındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve dünyadaki ekonomik gelişmelerin değerlendirilmesi açısından önemli bir uluslararası forum niteliği kazanmıştır.

İSEDAK gündeminde bulunan ve devam eden bazı projeler arasında, özellikle İİT içi ticaretin arttırılmasına ve 2015 yılı itibariyle %20'ye yükseltilmesi hedefine yönelik olarak hazırlanan İİT Tercihli Ticaret Sistemi (TPS-OIC) önem arz etmektedir.

Son olarak, 28. İSEDAK Toplantısı 8-11 Ekim 2012 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Toplantıya 28'i Bakan düzeyinde olmak üzere 47 üye devlet ile gözlemci ülkeler Bosna-Hersek, Orta Afrika Cumhuriyeti, RF, Tayland ve KKTC temsilcileri katılmışlardır. Toplantıda ayrıca, 9 uluslararası kuruluş ile İİT'e bağlı daimi komiteler ve uzmanlık kuruluşları temsilcileri hazır bulunmuşlardır.

Türkiye'nin bölgesel ve küresel ekonomik işbirliğinin geliştirilmesini amacıyla kurulmasına öncülük ettiği bir diğer platform da **Gelişen Sekiz Ülke (D-8)** oluşumudur.

D-8'i üyeleri arasında önemli bir işbirliği platformu olduğu kadar, Güney-Güney diyalogu bakımından da örnek bir oluşum olarak görmekte ve D-8'in bu yönünün kuvvetlendirilmesine de önem vermekteyiz. Bu bağlamda, D-8'in küresel ekonomik gelişmeler ışığında yeni bir vizyona kavuşturulması ve daha etkin ve kurumsal bir yapıya sahip olması yönündeki çabalarımız devam etmektedir.

Nitekim 19-22 Kasım 2012 tarihlerinde İslamabad'da düzenlenen 8. D-8 Zirvesi, 15. Bakanlar Konseyi ve 32. Komisyon Toplantıları ile D-8 Şartı, Küresel Vizyon Belgesi ve İdari Düzenlemeler Kağıdı kabul edilmiştir. Böylece D-8'in kurumsallaşması bakımından önemli bir dönemeç geçilmiştir.

ENERJİ

Ülkemiz, hızla büyüyen ekonomisine bağlı olarak aynı süratle artan enerji ihtiyacının karşılanmasında yaklaşık %70 oranında ithalata bağımlı durumdadır. Bu çerçevede, ülkemizin enerji alanındaki en öncelikli hedefi enerji arz çeşitliliğini ve güvenliğini sağlamak ve kuvvetlendirmektir.

Bu hedef doğrultusunda geliştirilen çok boyutlu enerji stratejimizin başlıca unsurlarını, ithal edilen hidrokarbon enerji kaynaklarının tedarikinde kaynak ve güzergâh çeşitlendirilmesi; yenilenebilir enerjinin payının arttırılması ve nükleer enerjinin enerji sepetimize dâhil edilmesi; transit ülke rolümüzün güçlendirilerek ülkemizin bir enerji merkezine dönüştürülmesi ve Avrupa'nın enerji güvenliğine katkıda bulunulması olarak sıralamak mümkündür.

Bu anlayışımız doğrultusunda, Doğu-Batı Enerji Koridorunun en önemli bileşenini oluşturan Bakü-Tiflis-Ceyhan (BTC) Ana İhraç Ham Petrol Boru Hattı, Azeri-Çırac-Güneşli sahasından başlayarak, Azerbaycan ve Gürcistan üzerinden, çevresel açıdan hassas Karadeniz ve Türk Boğazlarını by-pass ederek, Türkiye'nin Akdeniz kıyısındaki Ceyhan'da bulunan terminale

ulaşmaktadır. Günde 1 milyon varil (yaklaşık olarak dünya petrol arzının % 1,5'i) petrol ihraç kapasitesine sahip boru hattı, 1760 km ile dünyadaki en uzun ikinci boru hattı olma özelliğini taşımaktadır. BTC boru hattının faaliyete geçtiği günden 1 Eylül 2012 tarihine kadar Ceyhan limanından 193 milyon 845 bin 710 ton petrol yüklenmiştir.

Doğu-Batı Enerji Koridorunun ikinci bileşeni ise Bakü-Tiflis-Erzurum (BTE) Doğal Gaz Boru Hattıdır. Hazar Denizi'nin Azerbaycan'a ait kesiminde yer alan Şahdeniz Faz 1 sahasında üretilen doğal gazı Gürcistan üzerinden Gürcistan-Türkiye sınırına ulaştıran boru hattından yılda 6,6 milyar m³ doğal gaz ithal edilmektedir. BTE Boru Hattı aynı zamanda, Türkmenistan ve Kazakistan'da yer alan büyük doğal gaz rezervlerine erişecek olan Hazar Geçişli Doğal Gaz Boru Hattı Projesi'nin ilk ayağı olarak değerlendirilmektedir.

Ayrıca, Hazar bölgesinin geniş doğal gaz kaynaklarının ülkemize ve ülkemiz üzerinden Avrupa'ya taşınması hedefi doğrultusunda geliştirilen Güney Gaz Koridoru kapsamında birçok doğal gaz boru hattı projesi gündeme gelmektedir.

Bunlardan, Türkiye-Yunanistan-İtalya Doğal Gaz Enterkonektörünün Türkiye ile Yunanistan arasındaki bölümünün açılış töreni 18 Kasım 2007 tarihinde iki ülke Başbakanlarının katılımlarıyla gerçekleştirilmiş olup, bu hat üzerinden Yunanistan'a yıllık 0.75 milyar metreküp doğal gaz ihraç edilmektedir.

Güney Gaz Koridoru'nun bir diğer projesi olan ve doğal gazın Türkiye-Bulgaristan-Romanya ve Macaristan üzerinden Avusturya'ya taşınmasını öngören Nabucco Boru Hattı Projesi'nin hukuki boyutuna ilişkin anlaşmalar bilindiği üzere 2009 ve 2011 yıllarında imzalanmıştır.

Diğer taraftan, Şah Deniz Faz 2 projesi kapsamında Türkiye ile Azerbaycan arasında Ekim 2011'de imzalanan anlaşmalar uyarınca, Şah Deniz Faz 2 kapsamında elde edilecek doğal gazın 6 milyar metreküplük bölümünün Türkiye'ye satışı, 10 milyar metreküplük bölümünün ise Türkiye üzerinden Avrupa'ya transit taşınması öngörülmektedir. Bu çerçevede ayrıca, yeni bir münhasır boru hattının (TANAP) geliştirilmesi öngörülmüştür.

Nitekim, TANAP projesine ilişkin sürdürülen müzakereler ahiren sonuçlandırılmıştır. Bu çerçevede ülkemiz ile Azerbaycan arasında bir Hükümetlerarası Anlaşma ile buna ek teşkil edecek olan Ev Sahibi Ülke Anlaşması 26 Haziran 2012 tarihinde İstanbul'da imzalanmıştır. Bu gelişme ülkemizin enerji alanındaki hedeflerine ulaşılması bakımından stratejik önemde bir adım teşkil etmektedir.

Ülkemiz, Doğu-Batı Enerji Koridorunun yanısıra Kuzey-Güney ekseninde de oynadığı rolün güçlendirilmesine önem vermektedir. Hâlihazırda bu eksen de ülkemiz ile Rusya Federasyonu arasında işlemekte olan Mavi Akım Doğal Gaz Boru Hattı bulunmaktadır. Söz konusu hattın yılda 16 milyar metreküp doğal gaz ithal edilmektedir. Rusya Federasyonu ile ülkemiz arasındaki bir diğer doğal gazı boru hattı olan Batı Hattı'ndan ise mevcut durumda 8 milyar m³ doğal gaz satın alınmaktadır.

Kuzey-Güney ekseninde petrol alanında hayata geçirilmesine önem attığımız projelerden biri de Samsun-Ceyhan ham petrol by-pass boru hattı projesidir. Türk Boğazlarındaki her geçen gün daha da artan yoğun tanker trafiği çevre ve can güvenliği açısından önemli bir risk oluşturmaktadır. Boğazlarımızda meydana gelecek bir kaza, insani ve çevresel tehlikelere ek olarak, petrolün dünya pazarlarına akışında kesintiye de neden olacaktır. Bu çerçevede, Türk Boğazlarında giderek artan tanker sayısını ve Boğazlarımızdan sevk edilen tehlikeli madde miktarını makul seviyelere indirebilecek olan Samsun-Ceyhan ham petrol by-pass boru hattı projesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Samsun-Ceyhan projesiyle ilgili olarak RF nezdindeki girişimlerimiz sürmektedir.

Bunlara ilave olarak ülkemiz, ulusal enerji bileşenine nükleer enerjiyi eklemek üzere de çalışmalarını sürdürmektedir. Bu çerçevede 2020 yılına kadar elektrik enerjisinin %10'unun nükleer enerjiden karşılanması hedeflenmektedir. Nitekim, 12 Mayıs 2010 tarihinde RF ile Akkuyu'da bir nükleer güç santrali tesisine yönelik Hükümetlerarası Anlaşma imzalanmış olup, Akkuyu'da kurulacak nükleer santrale ilişkin çalışmalara bu Anlaşma çerçevesinde başlanmıştır. Sinop'ta kurulması planlanan nükleer santrale ilişkin olarak da ilgili ülkelerle temaslar sürdürülmektedir. Ayrıca, üçüncü bir nükleer santralin kurulması da planlanmaktadır.

Öte yandan, ülkemizin yenilenebilir enerjinin geliştirilmesine ilişkin de önemli hedefleri bulunmaktadır. Bu hedefler, 2023 yılında toplam elektrik üretiminin %30'unun yenilenebilir enerjiden karşılanması, 20.000 MW rüzgar enerjisine ve 600 MW jeotermal kapasitesine erişilmesi ve ekonomik hidrolik kapasitenin tümünün kullanılmasıdır. Tüm bu gelişmelere paralel olarak güneş enerjisi kullanımının yayılmasıyla ilgili çalışmalar da devam etmektedir.

ÇEVRE VE SU

Ülkemiz, günümüzde, uluslararası toplumun önemli gündem maddelerinden biri haline gelen iklim değişikliği sorunlarının çözümüne katkıda bulunmak amacıyla, ulusal çıkarlarını ve sosyo-ekonomik konumunu da gözönünde

bulundurmak suretiyle, gerek BM düzeyinde, gerek bölgesel düzeyde pek çok uluslararası sözleşmeye taraf olmuştur.

Uluslararası anlaşmalardan doğan sorumluluklarını yerine getirme konusunda kararlı olan ülkemiz BM kapsamındaki müzakerelerde ve uluslararası alanda, “ortak fakat farklılaştırılmış sorumluluklar” ve “hakkaniyet” ilkesi temelinde, ülkelerin “sosyo-ekonomik kapasitelerinin” dikkate alınacağı adil, kapsayıcı ve şeffaf bir süreç izlenmesinden yanadır.

Nitekim ülkemiz, 2004 yılında Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’ne (BMİDÇS), 2009 yılında da Kyoto Protokolü’ne bu anlayışla taraf olmuştur. Bu çerçevede ülkemiz, BMİDÇS’nin hazırlanması sırasında OECD üyesi olması nedeniyle “gelişmiş ülkeler” arasında sayılmış olmakla birlikte, Kyoto Protokolü’nün sayısal azaltım yükümlülüklerini gösteren listesinde kayıtlı olmayıp, kendine özgü bir statüye sahiptir.

Ülkemizin bu özel konumu BMİDÇS taraf devletlerince de tanınmıştır. Nitekim geçtiğimiz yıl Durban’da düzenlenen BMİDÇS 17. Taraflar Konferansı’nda sözleşmenin sağladığı finansman ve teknoloji transferi gibi imkanlardan ülkemizce de yararlanılması yönünde modalitelerin belirlenmesini teminen görüşmelerin sürdürülmesi karara bağlanmıştır. 7 Aralık’ta Doha’da sona eren 18. Taraflar Konferansı’nda ise sözkonusu modalitelerin belirlenmesini teminen bir yol haritası kabul edilmiştir.

Neticede, iklim değişikliği sorunuyla mücadelede büyük önem veren ülkemiz, 2012 sonrasına ilişkin yeni iklim değişikliği rejiminde de, ulusal kapasitesine ve sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesine uygun düşecek bir konumda yerini alarak, küresel çabalara katkıda bulunmayı arzu etmektedir.

Su konusu da, son yıllarda uluslararası gündemin üst sıralarında yer almaya devam etmektedir. Suyun dünya kamuoyunun ilgisini daha fazla çekmesinin başlıca nedenleri arasında nüfus artışı, hızlı şehirleşme, sanayileşmenin yol açtığı artan su ihtiyacı ve iklim değişikliğinin su kaynakları üzerindeki olumsuz etkileri yer almaktadır. Su sıkıntısının gelecek 20-25 yıl içerisinde Orta Doğu dâhil bazı bölgelerde giderek artacağı tahmin edilmektedir.

Kısıtlı su kaynakları, sınıraşan sular sözkonusu olduğunda daha da büyük önem arz etmekte ve sınıraşan suların kıyıdaş ülkelere en verimli şekilde kullanılması, siyasi irade, karşılıklı güven ve yoğun işbirliğini gerektirmektedir. Bu çerçevede, sınıraşan sular politikamızda, suyun bir işbirliği unsuru olduğu ön planda tutulmakta, buna göre sınıraşan suların hakça, akılcı ve optimum kullanımı, suyun yararlarının paylaşılması ve diğer kıyıdaş ülkelerle yakın işbirliğine gidilmesi savunulmaktadır.

Bu anlayış içerisinde su kaynakları politikamız, suyun ülkemizin ekonomik ve sosyal kalkınması, enerji gereksinimimiz, tarımsal üretim ve gıda güvenliği açısından önceliklerimiz, ayrıca AB ile tam üyelik müzakereleri ve bölgesel gelişmeler göz önünde bulundurularak oluşturulmakta ve değişen koşullara göre gözden geçirilmektedir.

Bu çerçevede, diğer kıyıdaş ülkelerle ikili ve üçlü düzeyde temaslarımız sürdürülmektedir.

KÜLTÜR VE TANITIM

Çok boyutlu dış politikamız, ülkemizin çok yönlü ve kapsamlı bir kültürel tanıtım ve kültür diplomasisi stratejisi izlemesini gerekli kılmaktadır. **Yurtdışı tanıtım stratejimiz**, zengin tarihi ve kültürel değerlerimiz ile bunların diğer uluslarla ilişkilerimizin geliştirilmesine sağlayabileceği katkıların dünya kamuoyunun dikkatine sunulması amacına yöneliktir. Bu çerçevede, ülkemizin tanıtımına yönelik kapsamlı projeler, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarımızla istişare ve işbirliği halinde gerçekleştirilmekte, ayrıca evrensel ya da bölgesel çaplı uluslararası kültür, sanat ve spor etkinliklerinde ülkemizin temsili sağlanmaktadır.

Bakanlığım tanıtım stratejimiz doğrultusunda ayrıca, çeşitli ülkelerle **kültürel işbirliğinin** hukuki zemine kavuşturulması çalışmalarını da sürdürmektedir. Bu doğrultuda, mevcut kültürel işbirliği protokolleri ile kültürel değişim programlarının günümüzün şartlarına uygun olarak yenilenmesi de önceliklerimiz arasındadır. Bu çerçevede, 2012 yılında 9 ülkeyle (Bangladeş, Benin, Bulgaristan, Ekvador, Hindistan, İtalya, Moldova, Sudan ve Tunus) Kültür İşbirliği Anlaşması, Kültürel Değişim Programı, Arşivlerarası İşbirliği Protokolü, Gençlik ve Spor Alanında İşbirliği Anlaşması ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması gibi çeşitli işbirliği anlaşmaları imzalanmıştır.

İşbirliği anlaşmalarının uygulanması bağlamında ilgili kamu kurum ve kuruluşlarımız arasında gerekli eşgüdüm Bakanlığımızca sağlanmakta; bu çerçevede yurtdışında düzenlenen kültürel ve sanatsal faaliyetler, kongreler, konferanslar, yarışmalar, festivaller, kültür günleri veya haftaları gibi etkinliklerde ülkemizin tanıtımı ve temsili sağlanmaktadır.

Nitekim, Türkiye'nin Hollanda ile diplomatik ilişkilerinin tesisinin 400. yıldönümü kutlamaları münasebetiyle 2012 yılı boyunca kültürel-sanatsal, ticari-ekonomik, bilimsel-akademik alanlarda kapsamlı ve çok yönlü tanıtım faaliyetleri hayata geçirilmiştir. Diğer yandan, 2012 yılının "Türkiye'de Çin

Kültür Yılı” olarak kutlanmasının ardından, 2013 yılının “Çin’de Türk Kültür Yılı” olarak kutlanması öngörülmektedir. Ayrıca Polonya ile diplomatik ilişkilerin tesisinin 600. yıldönümü olan 2014 yılında da kapsamlı kültürel etkinlikler gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. Öte yandan, 2014 yılında Türkiye ve Mısır’da, 2015 yılında da Türkiye ve Avustralya’da karşılıklı “Kültür Yılları” kutlamalarının düzenlenmesi planlanmaktadır.

Ülkemizin kültürel birikiminin dış kamuoyuna doğru ve etkili şekilde tanıtılmasını sağlayacak projeler çerçevesinde resim sanatımızın özgün örneklerini içeren T.C. Merkez Bankası (TCMB) Sanat Koleksiyonu’ndan birer seçkinin TCMB’nin sponsorluğunda ve Bakanlığımız eşgüdümünde olmak üzere Barselona ve Maastricht’te 2012 yılında sergilenmesi sağlanmıştır. Anılan eserlerin 2013 yılında Avusturya, Rusya ve Çin’de, 2014 yılında ise Almanya, Polonya ve İtalya’da sergilenmesi programlanmıştır. Öte yandan, Türkiye 2013 yılında, dünyanın en fazla kişi tarafından ziyaret edilen, en prestijli ve çağdaş sanat fuarlarından biri olan ARCOMadrid’e de onur konuğu olarak katılacaktır.

İnsanlığın ortak sorunlarının olası çözüm yollarına ilişkin evrensel vizyonlar geliştirilmesi ile daha iyi bir dünya için bilgi paylaşımını amaçlayan Dünya Sergilerinde (**EXPO**) ülkemizin yer almasına da tanıtım stratejimiz çerçevesinde özel önem atfedilmektedir.

Bu bağlamda, bilindiği üzere, İzmir “Daha İyi Bir Dünya için Yeni Yollar/Herkes için Sağlık” temasıyla 2020 Dünya Sergisi’nin ev sahipliğine aday olmuştur. EXPO 2020’yi düzenleyecek şehir 2013 yılı Kasım/Aralık ayında Paris’te yapılacak oylamayla seçilecek olup, İzmir’in adaylığına ilişkin tanıtım kampanyamız yoğun biçimde sürdürülmektedir.

Ülkemiz bu sene içinde, 104 ülkenin temsil edildiği 2012 EXPO sergisine “Denizleri ve Kıtaları Birleştiren Medeniyetler Ülkesi Türkiye” ana temalı Türkiye Pavyonu ile katılmıştır. Türkiye’nin 1 Mayıs-31 Ekim 2015 tarihlerinde Milano’da düzenlenecek “Gezegeni beslemek, hayat için enerji” temalı Dünya Sergisi’ne katılması için gerekli çalışmalar da devam etmektedir.

Ülkemiz ayrıca, 2012 yılında Hollanda’nın Venlo kentinde düzenlenen Floriade 2012 botanik sergisine, geleneksel motiflerin modern malzemelerle yorumlandığı Türkiye Bahçesi ile iştirak etmiş; Türkiye Bahçesi, Floriade 2012’nin ana teması olan “Dünya Şov Sahnesi” kategorisinde birincilik ödülüne, “peyzaj” kategorisinde ise üçüncülük ödülüne layık görülmüştür. Antalya da 2016 yılında “Çiçekler ve Çocuklar” temalı Botanik Sergisi’ne ev sahipliği yapacaktır.

Genel tanıtım stratejimiz bünyesinde ülkemizin markalaşmasında çok önemli bir yere sahip bulunan **Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri** projesi, uzun vadede küresel ölçekte bir kültür merkezleri ağı oluşturarak, Türkiye'nin kültürel sahadaki küresel etkinliğinin artırılmasını hedeflemektedir. Bu merkezler, Türkiye'yi, kültürümüzü ve Türkçeyi yurt dışında tanıtmak ve öğretmek bakımından etkin birer vasıta teşkil etmektedir.

Yunus Emre Vakfı'nın Bakanlığımınla işbirliği halinde yurtdışında açtığı Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinin kuruluş çalışmaları 2012 yılında ivme kazanmış ve bu merkezlerin sayısı hâlihazırda 26'ya ulaşmıştır. Yeni kültür merkezleri açılmasına yönelik çalışmalar da Bakanlığımın katkılarıyla devam etmektedir. Nitekim Yunus Emre Vakfı'nın özerk statüsünü dikkate alan ikili Kültür Merkezleri Anlaşmalarının müzakeresi çalışmalarına Bakanlığım tarafından ivme kazandırılmış ve anlaşmalar birçok ülkeyle imza aşamasına gelmiştir.

Yunus Emre Enstitüsü'nün 2011 yılı içinde Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'ndan devraldığı Türkoloji Projesi çerçevesinde, Bakanlığım, Enstitü'nün yurtdışında Türkoloji'nin geliştirilmesi amacıyla yürüttüğü faaliyetlere de destek olmaktadır. Bu kapsamda, son bir yıl içinde Yunus Emre Enstitüsü ile 35 yabancı üniversite arasında Türkoloji alanında işbirliği protokolleri imzalanmıştır. Ayrıca Birinci Uluslararası Türkoloji Çalıştayı 19-24 Nisan 2012 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenmiştir. Çalıştaya 46 ülke ve özerk bölgeden akademisyenler katılmış olup Türkoloji Çalıştayı'nın ikincisinin 2013 yılı ilkbaharında düzenlenmesi öngörülmektedir.

Bu çalışmalara paralel olarak **eğitim** konusu da ülkemizin stratejik değerini artıracak ve yumuşak gücünü aktif olarak kullanmasına zemin hazırlayacak önemli bir husus olarak ön plana çıkmaktadır. Esasen son yıllarda, uluslararası eğitim imkânlarından faydalanmak isteyen öğrencilerin sayısında önemli bir artış gözlenmektedir.

Buna paralel olarak, ülkemizin yabancı öğrencilere sunduğu yükseköğrenim olanakları da giderek artmaktadır. Bu çerçevede, ülkemizin yabancı öğrencilere yönelik Devlet ve Hükümet Bursları, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı bünyesinde birleştirilip, "Türkiye Bursları" adı altında yeniden yapılandırılmıştır. 2012-2013 eğitim-öğretim yılında "Türkiye Bursları" kapsamında 49 ülkede mülakatlar gerçekleştirilmiş ve burs sayısı nihai olarak 3951'e yükseltilmiştir.

Ankara'da yerleşik Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (**TÜRKSOY**), kurulduğu 1993 yılından bu yana, Türk dili konuşan ülkeler arasında kültür ve sanat alanlarında önemli bir işbirliği platformu oluşturmaktadır. Türk dili,

kültürü ve sanatının korunması, canlandırılması ve araştırılması yönünde birçok çalışma ve faaliyeti ülkemizin de desteğiyle başarıyla gerçekleştiren TÜRKSOY'un "Türk Dünyası Kültür Başkenti" uygulaması çerçevesinde Eskişehir, 2013 yılı Türk Dünyası Kültür Başkenti seçilmiştir. Bakanlığımız, bu çerçevedeki etkinliklerin organizasyon çalışmalarına destek vermektedir.

Bakanlığımın kültürel alandaki bir diğer önceliğini de, **yurtdışındaki tarihi eserlerimizin onarımı ve yenilenmesi** çalışmaları teşkil etmektedir. Bakanlığım bu çalışmalara, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarımızla işbirliği halinde, 2012 yılında da önemli katkılarda bulunmuştur. Budapeşte'deki Gülbaba Türbesi'nin Macar tarafıyla işbirliği içinde yenilenmesi amacıyla iki ülke arasında imzalanması öngörülen anlaşmanın metninin nihai hale getirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Ayrıca, Moldova'daki Türk-Osmanlı eseri Bender Kalesi'nin yenilenmesi çalışmalarına ülkemizin sağlayacağı katkıların belirlenmesine yönelik bir çalışma başlatılmıştır.

Bakanlığımın desteğiyle Kültür ve Turizm Bakanlığımızca yürütülmekte olan **yurtdışına kaçırılmış tarihi eserlerimizin ülkemize iadesini** sağlamaya yönelik çalışmalar da 2012 yılında yoğunlaşmıştır.

Bu çerçevede Bursa'daki Sinan Paşa Camii'ne ait 34 parça çini Ağustos ayında İngiltere'den, 24 parça Truva eseri ise Eylül ayında ABD'den ülkemize intikal etmiştir.

Kurucu üyelerinden biri olduğumuz Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı'nın (UNESCO) etkinliklerine ülkemizin aktif katılım ve katkısı, Bakanlığımın eşgüdümünde, ilgili diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği halinde sağlanmaktadır.

Son UNESCO Genel Konferansı'nda yapılan seçimlerde, ülkemiz, Kültürel Varlıkların Ait Oldukları Ükelere İadesinin Teşviki Hükümetlerarası Komitesi (ICPRCP), Sosyal Değişimlerin Yönetimi Programı Hükümetlerarası Konseyi (MOST), Beden Eğitimi ve Spor Hükümetlerarası Komitesi (CIGEPS) ve İletişimin Geliştirilmesi Uluslararası Programı Hükümetlerarası Konseyi (IPDC) üyeliklerine seçilmiştir. Böylece, mevcut İnsan ve Biyosfer Programı (MAB) ile Hükümetlerarası Oşinografi Komisyonu üyeliklerimizle birlikte, UNESCO'nun beş faaliyet alanından (Eğitim, Kültür, Doğa Bilimleri, İletişim ve Enformasyon, Felsefe) dördünde temsilimiz sağlanmıştır.

Bu hususlara ilaveten ülkemiz, 2013-2017 dönemi için UNESCO Dünya Miras Komitesi üyeliğine de adaylığını açıklamıştır. Öte yandan, ülkemizin UNESCO Dünya Kültürel ve Doğal Mirası Listesi'nde kayıtlı alanlarına (İstanbul'un Tarihî Alanları, Kapadokya, Divriği Camii ve Hastanesi, Hattuşaş, Nemrut Dağı,

Xanthos-Letoon, Pamukkale, Safranbolu, Truva ve Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi), bu yıl Çatalhöyük Neolitik Kenti de dahil edilmiştir.

Ayrıca, UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Listesi'nde, "Meddah Hikâyeleri", "Mevlevi Sema Ayini", "Âşıklık Geleneği", "Karagöz Gölge Oyunu", "Nevruz Kutlamaları", "Kırkpınar Yağlı Güreşleri Festivali", "Semah" ve "Geleneksel Sohbet Toplantıları" olmak üzere sekiz kültürel mirasımız kayıtlıdır.

Diğer yandan, İstanbul, 2013 yılında, UNESCO tarafından ilan edilen "30 Nisan BM Uluslararası Caz Günü"ne evsahipliği yapacaktır.

ENFORMASYON VE KAMU DİPLOMASİSİ

Türkiye'nin gerek bölgesel gerek küresel düzlemde siyasi ve ekonomik alanlarda artan etkinliği ve görünürlüğü; uluslararası anlaşmazlıkların çözümü, terörle mücadele, bölgesel ve küresel barış ve istikrarın tesis ve muhafazası, enerji güvenliği, insani yardım gibi konularda ülkemizin üstlendiği roller; bu bağlamda birçok uluslararası/bölgesel zirve ve toplantıya ev sahipliği yapmamız; ulusal medyamızın dış politika gelişmelerini, uluslararası basın da ülkemizi daha yakından izlemesi sonucunu doğurmaktadır.

Tüm bu gelişmeler çerçevesinde dış politikada ulusal çıkarlarımızın takibi, ilgili birimlerin görevini layıkıyla yerine getirmesi kadar, dış politika icraatlarımızın doğru iletişim kanalları üzerinden ulusal ve uluslararası kamuoyuna doğru anlatılmasına ve layıkıyla yansıtılabilmesine de bağlıdır. Bu görev, etkin bir kamu diplomasisi yürütülmesini, ulusal ve yabancı basın-yayın organlarıyla etkileşim halinde olunmasını, keza medya üzerinden gerçekleştirilen tanıtıma yönelik çalışmaların da, ilgili birimlerle eşgüdüm halinde aktif bir şekilde hayata geçirilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu çerçevede, Bakanlığımız bünyesinde Bakanlık Sözcüsü tarafından olağan basın bilgilendirme toplantıları düzenlenmekte, güncel gelişmelere ilişkin düzenli basın açıklamaları yapılmakta, basın ve kamuoyunun ilgisini çekebileceği düşünülen konulardaki özlü notlar e-posta aracılığıyla basın mensuplarımıza iletilmekte, basının takibinde yarar görülen çeşitli uluslararası etkinlikler ve üst düzey ziyaretlere ilişkin koordinasyon görevi yerine getirilmekte, medya kuruluşlarının bilgi, fotoğraf ve görüntü gereksinimleri karşılanmakta, sözkonusu bilgiler eşgüdüm amacıyla Bakanlığımız dış teşkilatıyla da paylaşılmaktadır. Ayrıca, Bakanlık internet sitesinde oluşturulan "Sorularla Dış Politika" başlıklı bir bölüm aracılığıyla temel dış politika konuları, çarpıcı soru ve cevaplarla kamuoyunun bilgisine sunulmaktadır.

Diğer taraftan, ülkemizin uluslararası basında objektif ve kapsamlı bir şekilde yer bulmasını sağlamaya yönelik çalışmalar kapsamında, yabancı basın mensuplarının taleplerini de dikkate alarak ülkemizi ziyaret etmeleri, üst düzey yetkililerimizle röportaj yapmaları sağlanmakta, yazılı mülakat taleplerinin de gereği yerine getirilmektedir.

Bu bağlamda, bölgemizde cereyan eden gelişmelerin de paralelinde yabancı basının ülkemize olan ilgisinin her geçen gün arttığı görülmektedir. Özellikle Suriye’de son dönemde yaşanan olaylar nedeniyle insani mülahazalarla ülkemize giriş izni verilen ve halen geçici barınma merkezlerinde misafir edilen Suriye vatandaşlarının durumları ile ülkemizce gerçekleştirilmekte olan insani yardım faaliyetleri hakkında, talepte bulunan yerli ve yabancı basın mensuplarına yönelik bilgilendirme faaliyetleri yürütülmektedir. Bu kapsamda, ilgili kurumlarla eşgüdüm halinde çalışan Bakanlığımız Görev Gücü ile bilistişare, 1 Ocak-5 Aralık 2012 tarihleri arasında geçici barınma merkezlerine 203 münferit giriş izni verilmiştir. İlki Hatay’da kurulan geçici barınma merkezlerine Ağustos 2011’den bugüne kadar ise toplam 241 münferit giriş, 13 adet toplu bilgilendirme turu yapılmıştır.

Diğer taraftan, ülkemiz ve çevresindeki gelişmeleri daha yakından izlemek için çok sayıda yabancı basın-yayın kuruluşu ülkemize mukim temsilciler atama eğilimindedir. BasınYayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü (BYEGM) kayıtlarına göre, ülkemizde mutad olarak çalışmalarına devam eden ve yerleşik temsilcileri bulunan yabancı basın-yayın kuruluşu sayısı Mart 2012 itibariyle 140 civarında iken Ekim 2012 itibariyle bu sayısı 194’e ulaşmıştır.

Bilginin hızla el değiştirdiği ve halkların ülkelerin dış politikalarında daha fazla söz sahibi olduğu günümüzde Bakanlığımızın **kamu diplomasisi** faaliyetlerinin de eşgüdüm içinde daha stratejik bir düzlemde yürütülmesi, araçlarımızın daha etkin bir şekilde kullanılması hedeflenmektedir. Bu çerçevede yürütülen kamu diplomasisi faaliyetlerimizde, yabancı kamuoylarının kendilerine has özellikleri de dikkate alınmaktadır. Nitekim, hedef kitlelerin düşünce ve tepkileri sürekli izlenmekte, mesajlarımız buna göre şekillendirilmektedir.

Dış temsilciliklerimizin buldukları ülkelerde yürüttükleri kamu diplomasisi çalışmalarının yanı sıra, dış politikamızın kendi halkımıza da her türlü imkân ve araçtan yararlanarak etkin biçimde tanıtılması, farklı düzeylerde daha geniş biçimde tartışılmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, “Hariciye Şehrimizde” programı kapsamında merkezde görevli Büyükelçilerimizce çeşitli illerimize ziyaretler gerçekleştirilmekte olup, bugüne kadar toplam 26 ilimiz ziyaret edilmiştir. Sözkonusu ziyaretler, belirli bir program çerçevesinde ve tüm illerimizi kapsayacak şekilde önümüzdeki dönemde de sürdürülecektir.

Öte yandan, Bakanlığımızın akademik çevrelerle etkileşiminin daha da güçlendirilmesi amacıyla, son dönemde farklı dış politika konularında yuvarlak masa toplantıları düzenlenmesi uygulamasına başlanmıştır.

İletişim teknolojilerindeki gelişme kamu diplomasisi uygulamalarında sosyal medyadan da yararlanma imkanı sağlamıştır. Bu çerçevede, dış politikamızın geniş kitlelere doğru ve hızlı bir şekilde anlatılabilmesi amacıyla sosyal medyadan da yararlanılmaktadır. Sosyal medya araçlarımızın yönetiminde, doğru bilginin yanı sıra gözden kaçan ve/veya fazla bilinmeyen konularda da bilgilerin paylaşımına özen gösterilmekte, hedef kitlelerin ilgisini çekebilecek görsellerden yararlanılmaktadır. Son dönemde daha fazla kişiye erişim amacıyla Türkçe'nin yanı sıra İngilizce (Facebook ve Twitter), Arapça (Twitter), Fransızca (Twitter) dilleri de kullanılmaya başlanmış; ayrıca resmi Youtube kanalımız kurulmuş, Bakanlığımın ve dış temsilciliklerimizin web sayfaları yenilenmiş, resmi Twitter sayfamız üzerinden de basın toplantıları düzenlenmesine başlanmıştır.

Öte yandan, temsilciliklerimizin de sosyal medyada faal olmaları teşvik edilmekte olup, halen temsilciliklerimizin üçte birinin Facebook ve/veya Twitter sayfaları bulunmaktadır.

Temmuz 2010'da 2 bin olan Türkçe Twitter sayfamızın takipçi sayısı 7 Aralık 2012 itibariyle 180 bini geçmiştir. Türkçe Facebook hesabımızı takip edenlerin sayısı da 14 bine ulaşmıştır. Diğer ülke Dışişleri Bakanlıklarının resmi dillerindeki Twitter sayfalarına baktığımızda ABD'nin (İngilizce) 397.000, İngiltere'nin (İngilizce), 104.865, Fransa'nın (Fransızca) 193.535, Rusya'nın (Rusça) 53.152 takipçisinin bulunduğu görülmekte olup bu çerçevede Türkçe Twitter sayfamızın eriştiği takipçi sayısının kayda değer olduğu görülmektedir.

Sosyal medya araçlarının etkinliğine yönelik istatistiki bilgileri (takipçi sayısı, tweetler, retweetler vb.) derleyen Klout.com adlı internet sitesinin verilerine göre Türkçe sayfamız 63 puanla alanında görüşleri öne çıkan, belirli bir konuya odaklı kitleye erişim sağlayan grubun içinde yer almaktadır. 2012 Ocak ayından itibaren faaliyete geçen İngilizce Twitter sayfamızın takipçi sayısı bu aşamada 4.278 olmakla birlikte, etkinlik anlamında 55 Klout puanına sahiptir. (Değerlendirme 1-100 arasındadır. Ortalama 40 düzeyinde olup, 50 üzeri etkin kullanıcı anlamına gelmektedir.) Mayıs ayında kullanılmaya başlanan Arapça ve Fransızca Twitter sayfalarımız da istikrarlı bir şekilde erişimlerini artırmaktadırlar.

Kanada'da kain ve sosyal medya alanında danışmanlık hizmeti veren "Mediabadger.com" adlı sitenin 2012 Nisan ayında açıkladığı bir araştırmaya

göre ise Bakanlığımız sosyal medyayı en iyi kullanan ilk beş Dışişleri Bakanlığı arasında bulunmaktadır.

Kamu diplomasisi çalışmalarımız bağlamında Bakanlığımızın dışa açılan yüzü niteliğindeki web sitemiz de önemli araçlarımızdan biridir. 2012 başında tasarımı ve içeriği güncellenen web sitemizin sadece ana sayfasını 1 Ocak – 30 Kasım 2012 döneminde 2 milyon 942 bin 871 kişi ziyaret etmiştir.

Sosyal medya dâhil kamu diplomasisi alanındaki çalışmalarımız diğer bazı ülkeler tarafından da yakından takip edilmektedir. Nitekim Pakistan ve İran Dışişleri Bakanlıkları kamu diplomasisi alanındaki deneyim ve tecrübelerimizden yararlanmak amacıyla Bakanlığımıza başvurmuşlardır. Bu çerçevede, önümüzdeki dönemde ilgi duyan ülkelere başta sosyal medya olmak üzere kamu diplomasisi alanında eğitim programları hazırlanması öngörülmektedir.

4982 Sayılı **Bilgi Edinme** Hakkı Kanunu ve 3071 Sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun çerçevesinde Bakanlığımıza yöneltilen sorular da hukuki süreleri içerisinde etkin şekilde yanıtlanmaktadır. Anılan Kanunlar çerçevesinde Bakanlığımıza yapılan başvuru sayısı 2010 yılında 10.198, 2011 yılında 10.863 olarak gerçekleşmiş, 1 Ocak-30 Kasım 2012 tarihleri arasında ise 7,414' e ulaşmıştır.

BÜYÜKELÇİLER KONFERANSI

Büyükelçilerimizin mesleki bilgi ve tecrübelerini kurumsal bir havuzda toplamak, ayrıca Bakanlığımızın diğer kurumlarla istişare ve eşgüdüm kapasitesini geliştirmek hedefiyle ilk Büyükelçiler Konferansı 2008 yılında yapılmış; sağlanan yarar ışığında bu Konferansların kurumsallaştırılarak her yıl düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.

Bu çerçevede Dördüncü Büyükelçiler Konferansı, “Türk Dış Politikasının Temel Dayanakları: Demokratik Değerler ve Ulusal Çıkarlar” başlığı altında 23-30 Aralık 2011 tarihlerinde Ankara ve Edirne’yi kapsayacak şekilde düzenlenmiştir. İsviçre Cumhurbaşkanı’nın yanısıra Ukrayna, Sırbistan ve Romanya Dışişleri Bakanlarının konuşmacı olarak katıldıkları konferans, dış politika önceliklerimizin belirlenmesi, uluslararası gelişmelerin analizi ve 2012 yılına yönelik öngörülerin değerlendirilmesi açısından yararlı olmuş ve verimli geçmiştir.

Bu anlayış çerçevesinde Beşinci Büyükelçiler Konferansı’nın 2-7 Ocak 2013 tarihlerinde Ankara ve İzmir’i kapsayacak şekilde düzenlenmesi

kararlaştırılmıştır. Konferans vesilesiyle Bykelilerimiz, Sayın Cumhurbaşkanımızın ve Sayın Başbakanımız tarafından kabul edilecekler, ayrıca ilgili Başbakan Yardımlarımız ve Bakanlarımız ile bir araya gelerek görüş alışverişinde bulunma fırsatını yakalayacaklardır. Konferansa davet edilen Singapur Dışışleri Bakanı Ankara'da, Brezilya ve İşve Dışışleri Bakanları ise İzmir'de Bykelilerimize hitap edeceklerdir.

YURTDIŞINDA YAŞAYAN VATANDAŞLARIMIZ

Bir devletin, sınırları dışında yaşayan vatandaşlarının bulunması küresel ölçekte etkin bir ülke olma ideali açısından büyük önem taşımaktadır. Nitekim dünyanın dört bir tarafına uzanmış ve diğer ülkelerde hayat kurup kültürünü yeni coğrafyalara taşımış vatandaşlarımız bizim açımızdan büyük bir değer ifade etmektedir. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımız buldukları ülkelerin sosyal, siyasi ve ekonomik yaşamlarına önemli katkılarda bulunurken, aynı zamanda ülkemizle o ülke arasındaki bağları da gclendirmektedirler.

Yurtdışında yaşayan 5 milyonu aşkın Türk toplumunun yaklaşık 4 milyonu Batı Avrupa lkelerinde, 300.000'i Kuzey Amerika'da, 200.000'i Orta Doğu'da, 150.000'i de Avustralya'da yerleşiktir. Bu sayı, Türkiye'ye kesin dönüş yapmış olan 3 milyon gmenle birlikte düşünüldüğünde 8 milyonluk bir topluluk oluşturmaktadır.

Yurtdışındaki Türk toplumuna yönelik politikamız, buldukları ülkelerin siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel hayatlarına etkin birer birey olarak katılmalarını amaçlarken aynı zamanda anavatanları, anadilleri ve kültürleriyle bağlarını korumalarını da hedeflemektedir.

Bu erevede, Türk toplumunun ülkemizle olan bağlarının gclendirilmesi, benliklerinin korunması, durumlarının iyileştirilmesi, buldukları topluma etkin şekilde katılmalarının kolaylaştırılması, eğitim, kültür, din ve diğer alanlarda ihtiyaç duydukları hizmetlerin verilmesi yönünde ülkemizdeki diğer resmi kurumlarla yakın işbirliği içerisinde yoğun şekilde çalışılmaktadır.

Yurtdışındaki Türk toplumuna eğitim, dil ve dini hizmet verilmesi amacıyla hâlihazırda Bakanlıklararası Ortak Kültür Komisyonu kararıyla atanan 1.618 ğretmen, 112 okutman ve 1.282 din grevlimiz hizmet vermektedir. Anılan hizmetlerin verilmesinde ilgili ülke makamlarıyla somut temellerde işbirliği yapılmasına önem verilmektedir.

Yurtdışında vatandaşlarımıza kaliteli ve etkin hizmet sunulması anlayışıyla, onların düşüncelerine değer veren, farklılıkları zenginlik olarak algılayan bir

düşünceyle çalışılmaktadır. Ayrıca, vatandaşlarımızın yurtdışında hak ve özgürlüklerden azami düzeyde yararlanabilmesi için de yoğun çaba gösterilmektedir.

Bu bağlamda vatandaşlarımızın yerel makamlarla ilişkilerinde hukuki konularda ihtiyaç duyabilecekleri bilgi ve yönlendirmenin sağlanması amacıyla Sözleşmeli Hukuk Danışmanları istihdam edilmektedir. Batı Avrupa ülkelerinde çoğunlukla hukuk eğitimi alan Türk toplumu üyelerinden oluşan Hukuk Danışmanları yarı zamanlı olarak Dış Temsilciliklerimizde vatandaşlarımıza hukuki destek hizmeti vermektedir.

Uyum, etkin katılım ve yabancı düşmanlığı gibi hususlar da yakından izlediğimiz konular arasındadır. Bu süreçte göçmenlere düşen sorumluluklar olduğu gibi ev sahibi ülkenin de katılımı teşvik edici ve kucaklayıcı nitelikte politikalar oluşturma sorumluluğu bulunmaktadır. Bu amaçla, göç/uyum yasa ve politikalarının ayrımcılık içeren hususlardan arındırılması yönünde temas ve girişimlerimiz devam etmektedir.

Bununla birlikte, Batı Avrupa ağırlıklı olmak üzere Türk toplumu üyelerine, mallarına, camilerine/ibadethanelerine yönelik yabancı düşmanlığı, ayrımcılık ve ırkçılık içerikli saldırılar maalesef devam etmektedir.

Geçtiğimiz yıl Kasım ayında Almanya'da 2000-2006 yıllarında sekiz Türk'ün katledilmesi olaylarının faillerinin Nasyonal Sosyalist Yeraltı (NSU) adlı terör örgütünün mensupları olduklarının tesadüfen ortaya çıkması, bu konuda şimdiye kadar dile getirilen endişelerimizin haklılığını bir kez daha ortaya koymuştur. NSU cinayetleriyle ilgili olarak Parlamentolarda kurulan Araştırma Komisyonu çalışmaları, soruşturma süreci ve yakında başlayacak olan yargı süreci ülkemiz tarafından yakından takip edilmekte olup, bu kapsamda mağdur ailelerin ihtiyaç duydukları her türlü yardım sağlanmaya çalışılmaktadır.

Keza, vatandaşlarımıza yönelik yabancı düşmanlığı veya ırkçılık motifli saldırıların takibi amacıyla Bakanlığımızda bir veri tabanı oluşturulmuştur. Ayrıca, Bakanlığımızın Konsolosluk Çağrı Merkezi saldırıya uğramaları halinde vatandaşlarımızın 7/24 temelinde ulaşabileceği bir yardım hattı olarak hizmet vermektedir. Saldırıya uğrayan vatandaşlarımızla ilgili olarak Başkonsolosluklarımız derhal yetkili yerel makamlar nezdinde gerekli girişimi yapmakta ve mağdurlara ihtiyaç duydukları hukuki destek Dış Temsilciliklerimizdeki Hukuk Danışmanları aracılığıyla sağlanmaktadır.

Konuya verdiğimiz önem ile artan hassasiyet ve endişelerimiz çok taraflı platformlarda da dile getirilmektedir. Bu bağlamda özellikle BM ve AGİT nezdinde ülkemiz aktif bir tutum izlemekte, bu konuda çıkarılan karar

tasarılarının/tavsiyelerin oluşmasında öncü bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda, güçlenen Türkiye artık yurtdışındaki vatandaşlarının sorunlarıyla daha etkin bir şekilde ilgilenebilmekte, görüş ve önerileri ilgili ülkelerin Hükümetleri tarafından daha fazla dikkate alınmaktadır.

Öte yandan, vatandaşlarımızın buldukları ülkelerdeki çalışma ve sosyal güvenlik haklarının korunması amacıyla şimdiye kadar başta Avrupa ülkeleri olmak üzere 27 ülkeyle ikili Sosyal Güvenlik Sözleşmeleri imzalanmıştır. Aramızda ahdi bir temel olmayan ülkelerle de benzer sözleşmelerin imzalanması için çalışmalar sürmektedir.

Buna ilaveten, vatandaşlarımızın yurtdışında sahip olduğu emlak üzerinde uluslararası ve ikili anlaşmalardan doğan haklarının tesisi hususunda da ilgili ülke makamları nezdindeki girişimlere devam edilmektedir.

İlgili dış temsilciliklerimizce ayrıca, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın sorunlarını ve beklentilerini irdelemeye ve çözüm yolları üretmeye yönelik düzenli toplantılar düzenlenmektedir.

Bu çerçevede, yurtdışındaki Türk toplumu, kendi aralarındaki iletişim ağını genişletmeleri, aralarındaki dayanışmayı güçlendirmeleri ve etkin sivil toplum kuruluşları olarak faaliyet göstermeleri için de teşvik edilmektedir.

KONSOLOSLUK KONULARI

Bir ülkenin dış politikasının en önemli unsurunun yurtdışındaki vatandaşlarının çıkarlarını korumak ve onlara her daim en kaliteli hizmeti sunmak olduğu düşüncesinden hareketle konsolosluk hizmetlerinde son dönemde büyük atılımlar yapılmıştır.

Bu çerçevede, yurtdışındaki vatandaşlarımıza konsolosluk hizmetlerini daha süratli, etkin ve çağın gereklerine uygun biçimde sunmak Bakanlığımca önem verilen konuların başında gelmektedir. Devletimizin her an vatandaşımızın yanında olduğunu hissettirmek, vatandaşlarımızın hak ve menfaatlerini korumak ve buldukları ülkelerde kendilerine verimli bir şekilde kamu hizmeti sunmak öncelikli hedeflerimizdendir. Nitekim Bakanlığım merkez ve dış teşkilatı, vatandaşlarımızın konsolosluk hizmetlerini 7 gün ve 24 saat sağlıklı bir şekilde alabilmeleri için yoğun mesai yapmaktadır.

Öte yandan, Bakanlığımın konsolosluk ilişkileri alanındaki görevleri, vatandaşlarımızın yurtdışı ilişkilerinin ve temaslarının çoğalması, buna bağlı

olarak daha fazla sayıda adli, hukuki, ticari sorunlarla karşılaşmaları ve daha çok yabancıların yatırım yapmak, çalışmak, öğrenim görmek, turizm ya da muhtelif nedenlerle ülkemizi ziyaret etmesi ya da ülkemize yerleşmesi nedeniyle her geçen yıl artmaktadır.

Bakanlığımız ve yurtdışı temsilciliklerimiz, gerek Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin taraf ülkelere tanıdığı haklar ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, gerek pek çok ülkeyle mevcut ikili konsolosluk sözleşmeleri uyarınca, çeşitli vesilelerle yurtdışında bulunan ve/veya yurtdışına giden vatandaşlarımızın hak ve çıkarlarının korunması için ilgili ülkelerin yerel makamları ve bu ülkelerin Türkiye'deki temsilcilikleriyle yoğun işbirliği içinde azami çaba sarfetmektedir.

Nitekim, özellikle vatandaşlarımızın yoğun olarak bulunduğu ülkelerle her yıl ikili konsolosluk görüşmeleri yapılmakta, varsa mevcut sorunlar karşılıklı olarak masaya yatırılmakta, ayrıca konsolosluk ilişkileri ve işbirliğinin en ileri seviyeye ulaşmasına çalışılmaktadır. 2012 yılında Avusturya, Finlandiya, İsviçre, Rusya Federasyonu, Türkmenistan, Özbekistan, Hırvatistan, Güney Kore ve Moğolistan ile konsolosluk istişareleri gerçekleştirilmiştir.

Buna ilaveten küreselleşmenin de etkisiyle sınırların giderek belirsizleştiği bir konjonktürde vatandaşlarımızın yabancı ülkelere daha rahat seyahat etmelerini sağlamak amacıyla çalışmalarımız da hız kesmeden sürdürülmektedir. Nitekim bu çerçevede 2012 yılı içinde toplam 8 ülkeyle daha karşılıklı vize muafiyeti anlaşmaları imzalanmış olup, seyahat özgürlüğünü genişletecek çalışmalarımız kararlılıkla sürdürülecektir.

Diğer yandan, yurtdışında yaşayan vatandaşlarımıza daha kaliteli ve süratli konsolosluk hizmeti sunulması amacıyla yeni temsilciliklerimiz de açılmaktadır. Bu çerçevede, Ekim 2011-Ekim 2012 tarihleri arasında açılan üç yeni Büyükelçiliğimizin Konsolosluk Şubelerinin yanı sıra, son bir yılda altı muvazzaf Başkonsolosluk ve 16 Fahri Konsolosluk açılmıştır.

Ayrıca, hazırlıklarına 2005 yılında başlanan ve dış temsilciliklerimizde daha önceden kullanılan konsolosluk otomasyonu programının ileri bir aşaması olan Konsolosluk.Net programı 2012 yılı içinde de geliştirilmeye devam edilmiştir. 2012 yılında ayrıca, Konsolosluk.Net projesinin bir ayağı olan "konsolosluk.gov.tr" adlı internet sitesine yönelik çalışmalar sürdürülmüştür. Yurtdışında yaşayan vatandaşlarımızın daha hızlı hizmet alabilmeleri amacıyla Türkiye'deki ilgili kamu kurumlarıyla yürütülmesi gereken işlemlerin "online" yapılması yönündeki çalışmalar da hem çeşitlendirilmiş hem de hızlandırılmıştır.

Konsolosluk işlemleriyle ilgili konularda telefonla yapılan vatandaş başvurularını karşılamak amacıyla kurulan Konsolosluk Çağrı Merkezi konsolosluk mevzuatında eğitilmiş, yabancı dil bilen 24 uzman personelle Türkçenin yanısıra, beş dilde (İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca ve Flamanca) tüm dünyadan arayan vatandaşlarımızın başvurularını ve sorularını 7 gün 24 saat cevaplamakta ve takip etmektedir. Bu sabit hizmet sayesinde vatandaşlarımızın talep ve sorunlarını ilgili mercilere ulaştıramama yönündeki şikayetleri de önemli ölçüde azalmıştır. Bu çerçevede, Konsolosluk Çağrı Merkezimizde sene başından Eylül 2012 sonunda kadar toplam 439,512 vatandaş başvurusuna yanıt verilmiştir.

Vatandaşlarımıza yurtdışında sunulan hizmetler bakımından önem verdiğimiz bir diğer husus ise, yurt dışında yaşayan vatandaşlarımızın buldukları yerlerde en geniş şekilde oy kullanabilmelerine yönelik adımlarımızdır. Son düzenlemeleri içeren 6304 sayılı “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”a ilişkin çalışmalara, Bakanlığım diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte aktif katılım sağlamıştır. 6304 sayılı Kanun, YSK’nın ülkelere göre farklı yöntem (sandıkta, gümrükte, henüz teknik açıdan mümkün olamamakla birlikte ileride elektronik olarak oy kullanma) uygulama kararı almasına imkân tanımaktadır.

Bakanlığım, yurt dışındaki seçmenlerin sandık başında oy kullanmalarına yönelik imkân ve kabiliyete sahiptir. Keza, yurt dışında seçimlerin usulüne uygun şekilde ve oy/sandık güvenliğine hanel getirilmeyecek biçimde gerçekleştirilmesi için de gerekli teknik ve fiziki kapasiteyi haiz bulunmaktayız.

Konsolosluk faaliyetleri çerçevesinde yurtdışındaki vatandaşlarımıza en etkin şekilde hizmet verme amacımız doğrultusunda ayrıca, Avrupa grubunda yer alan Fahri Konsoloslarımız Bakanlığımızın davetine icabetle 15-21 Nisan 2012 tarihleri arasında ülkemizi ziyaret etmişlerdir. Aralarında yabancı ülke vatandaşlarının da bulunduğu 33 Fahri Konsolosumuz anılan ziyarete katılmıştır.

Diğer taraftan, Bakanlığımız ve ilgili dış temsilciliklerimizin girişimleri ve takipleri neticesinde adli makamlarımızca çeşitli suçlardan dolayı aranmakta olan ve yurtdışında 25 farklı ülkede yakalanan toplam 57 suçlunun 2012 yılında ülkemize iadesi gerçekleştirilmiştir.

Yine 2012 yılında, 9 farklı ülkede çeşitli nedenlerle hüküm giymiş 20 vatandaşımızın bakiye cezalarının kalan kısmını ülkemizdeki hapisanelerde tamamlayabilmeleri yönündeki nakil talepleri sonuçlandırılmıştır. Gürcistan ve Türkmenistan’da çeşitli nedenlerle hüküm giyen 15 vatandaşımızın cezaları

anılan ülke Devlet Başkanları tarafından affedilmiştir. Keza, Pakistan'a yasadışı yollardan giriş yapmak suçundan Pakistan makamlarınca gözaltına alınarak haklarında sınır dışı kararı verilen toplam 40 vatandaşımızın 2012 yılı içinde en seri şekilde ülkemize dönüşleri sağlanmıştır.

2012 yılında ayrıca, Bakanlığım, ilgili dış temsilciliklerimiz ve ilgili kurumlarımızla yürütülen eşgüdüm ve yakın işbirliği sayesinde, Afganistan, Irak, Lübnan ve Yemen'de farklı zamanlarda ve farklı gerekçelerle kaçırılan/rehin alınan toplam 5 vatandaşımızın kurtarılmaları ve salimen yurda getirilmeleri de sağlanmıştır. Keza 2012 yılında yurtdışında farklı ülkelerde zor durumda kalan toplam 1262 vatandaşımızın yurda salimen dönüşleri temin edilmiştir.

Öte yandan, Irak üzerinden Suudi Arabistan'a geçiş yaparken Irak vizeleri ve transit geçiş izinleri bulunmadığı için Irak'tan ülkemize geri çevrilen vatandaşlarımızın usulüne uygun şekilde Irak temsilciliklerinden vize ve geçiş izni almaları sağlanmıştır. Bu çerçevede, yine Bakanlığımız ve ilgili dış temsilciliklerimizin seri şekilde yürüttükleri eşgüdümlü girişim ve çalışmalar neticesinde, Suudi Arabistan tarafından münhasıran Iraklı Hacılar açılan Irak-Suudi Arabistan arasındaki Arar kara sınır kapısından 7000 kadar vatandaşımızın Suudi Arabistan'a giriş yapmaları mümkün olmuştur.

Küreselleşmenin getirdiği iletişim ve seyahat kolaylığı uluslararası göç hareketlerinin giderek karmaşık bir niteliğe bürünmesine yol açmaktadır. Nitekim yoksulluk ve istikrarsızlıktan kaynaklanan düzensiz göçün yarattığı sorunlar ülkelerin tek başlarına çözemeyecekleri kadar geniş kapsamlı olup, bu olgunun önlenmesi uluslararası toplumun sorumluluk ve dayanışma içinde birlikte hareket etmesini gerektirmektedir.

Türkiye, bulunduğu coğrafya nedeniyle maruz kaldığı düzensiz göç akınıyla kararlılıkla mücadele etmektedir. Ülkemize yasadışı yollardan giren veya yasal yollardan girdikten sonra yasadışı konuma düşen yabancıların ülkelerine veya kat ettikleri ülkelere geri gönderilmeleri kamu düzeni açısından önem taşımaktadır. Bu itibarla, yasadışı göçmenlerin hukuki zeminde, hızlı ve insan onuruna yaraşır şekilde geri gönderilmelerini düzenleyen geri kabul anlaşmalarının kaynak veya geçiş ülkeleriyle imzalanmasına yönelik çalışmalarımız sürdürülmektedir.

Bu çerçevede Bosna-Hersek'le 15 Şubat 2012'de Geri Kabul Anlaşması imzalanmış; son olarak da Moldova ve Belarus'la 2012 Haziran ayında gerçekleştirilen Vize Muafiyeti ve Geri Kabul Anlaşması teknik görüşmelerinde nihai taslaklar üzerinde ön mutabakata varılmış, Moldova'yla sözkonusu

anlaşmalar 1 Kasım 2012'de imzalanmıştır.

Aynı anlayışla, Avrupa Birliği'yle sürdürülen Geri Kabul Anlaşması müzakereleri, Schengen alanına seyahat edecek vatandaşlarımıza vize muafiyeti tanınmasıyla neticelenecek sürecin başlatılması hedefi doğrultusunda 2011 Ocak ayında sonuçlandırılmıştır. Bu suretle, yasadışı göçle mücadeledeki kararlılığımızın göstergesi olarak ülkemiz üzerine düşeni yerine getirmiştir.

Bunu takiben, AB Konseyi 21 Haziran 2012 tarihinde aldığı kararla Geri Kabul Anlaşmasının imzalanmasıyla paralel olarak, Komisyonu Türk vatandaşlarına vize muafiyeti sağlanması doğrultusunda müzakereleri başlatmak için yetkilendirmiştir. AB Konseyi'nin aldığı yetkilendirme kararının ardından, Geri Kabul Anlaşması aynı tarihte karşılıklı olarak Brüksel'de paraflanmış, böylece vize muafiyeti sürecinde önemli bir adım atılmıştır.

Sürecin bundan sonraki aşamasında vatandaşlarımıza vize muafiyeti sağlanması için izlenmesi gereken Yol Haritası'nın AB tarafından ülkemize resmen tevdi edilmesi beklenmektedir. Söz konusu Yol Haritası tarafımızca uygun bulunduğu takdirde Geri Kabul Anlaşmasının imzalanması öngörülmektedir.

Öte yandan düzensiz göçün önlenmesinde uluslararası işbirliği boyutuna verdiğimiz önem çerçevesinde, Başkanı olduğumuz Budapeşte Süreci bünyesinde de ülkemiz öncülüğünde İpek Yolu Bölgesi Çalışma Grubu kurulmuş ve göç güzergâhındaki kaynak, geçiş ve hedef ülkeler biraraya getirilerek diyalog sağlanmıştır. Budapeşte Süreci'nin 20. yıldönümü vesilesiyle Beşinci Bakanlar Konferansı'nın İpek Yolu Göç Ortaklığı temasıyla 19 Nisan 2013 tarihinde İstanbul'da düzenlenmesi öngörülmektedir.

Keza düzensiz göçün uluslararası boyutunun ve özellikle Batı Avrupa ülkeleriyle ikili ilişkilerimize olumsuz yansımalarının değerlendirilebilmesi bakımından faaliyetlerini İçişleri Bakanlığı eşgüdümünde sürdüren Yasadışı Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu'nun çalışmalarına da Bakanlığım etkin katılım sağlamaktadır.

Nitekim, eriştiği kalkınma seviyesiyle giderek bir cazibe merkezi haline gelen ülkemizin göç ve iltica alanında ihtiyaç duyduğu çağdaş, insan haklarına saygılı ve AB müktesebatıyla uyumlu mevzuatın geliştirilmesi amacıyla İçişleri Bakanlığımızla yakın işbirliği içinde hazırlanan "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu" tasarısı TBMM Genel Kurulu'na sevk edilmiştir.

Öte yandan, İnsan Ticaretiyle Mücadele Ulusal Koordinatörlüğü görevini yürüten Bakanlığım bu alanda sürdürülen faaliyetlerin etkinliğinin ve taraf olunan uluslararası anlaşmalara uygunluğunun sağlanması amacıyla gerekli

katkılarda bulunmaktadır. Bu alanda ihtiyaç duyulan mevzuat çalışması İçişleri Bakanlığımızla birlikte sürdürülmektedir. Ayrıca, bu suçun mağdurlarının korunması ve desteklenmesine yönelik olarak sığınma evleri ile 157 Yardım ve İhbar Hattının idare ve işletmesine destek sağlamaktadır.

STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Türk dış politikasında karar alma mekanizmalarında görev yapanlara, bağımsız görüş, değerlendirme, yorum ve seçenekler sunmak amacıyla kurulan Stratejik Araştırmalar Merkezi (SAM) bir yandan Bakanlığımız birimlerine ve diğer devlet kurumlarına ilgili konularda bilimsel ve entelektüel danışmanlık hizmeti vermekte, diğer yandan Türkiye’den ve dünyadan akademisyenler ile muadil kuruluşlar ve hükümetlere bağlı kurumlarla çeşitli araştırmalar yapmakta, organizasyonlar düzenlemektedir.

SAM tarafından düzenlenen faaliyetler içinde her yıl tanınmış uzman ve şahsiyetlerin katılımıyla dönüşümlü olarak düzenlenen Türk-İtalyan Forumu’nun özel bir yeri bulunmaktadır. Diğer yandan, içinde bulunduğumuz yılın Balkan Savaşları’nın 100. yılı olması vesilesiyle “Balkan Savaşı’ndan Balkan Barışı’na Projesi” kapsamında sonuncusu İstanbul’da gerçekleştirilen Saraybosna, Tirana, Sofya, Ohri ve Belgrad Çalıştayları ile Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü’nün (KEİ) 20. kuruluş yılı olması vesilesiyle düzenlenen KEİ Akademisyenler Forumu da bu yıl düzenlenen önemli etkinlikler arasındadır.

Bu yıl içinde ayrıca, Rusya Stratejik Çalışmalar Enstitüsü, Çin Sosyal Bilimler Akademisi, Bağımsız Entellektüeller Kuruluşu, Norveç Barış Yapma Kaynakları Merkezi ve Romanya Diplomasi Akademisi gibi düşünce kuruluşları ile işbirliği muhtıraları imzalanmıştır.

Keza, Washington Stratejik ve Uluslararası Araştırmalar Merkezi, Shanghai Uluslararası Araştırmalar Enstitüsü ve Makedonya Bilim ve Sanat Akademisi gibi düşünce veya stratejik araştırma merkezleri ile toplantı, çalıştay ve forumlar düzenlenmiş; İngiltere’nin köklü eğitim kurumlarından London School of Economics ve Keele Üniversitesi’nde “Türk Dış Politikası” ve “Çağdaş Türkiye Araştırmaları” seminerleri hayata geçirilmiştir.

Uluslararası ilişkiler bilimine ve Türk dış politikasına merak duyan üniversite öğrencilerinin katıldığı SAM Kış ve Yaz Okulları’nın da dahil olduğu eğitim programları bu yıl da devam etmiştir.

Türkiye’de ve uluslararası çevrelerde saygınlık gören ve üç ayda bir yayınlanan “Perceptions: Journal of International Affairs” adlı İngilizce akademik dergi ile

Türk dış politikasının çeşitli veçhelerine dair “Vision Papers” ve güncel konularda akademisyenlerin görüşlerine yer veren “SAM Papers” adlı yayınlar SAM tarafından çıkartılmaktadır.

DİPLOMASİ AKADEMİSİ

2010 yılında kabul edilen 6004 sayılı yeni Teşkilat Kanunuyla getirilen önemli değişikliklerden biri Eğitim Merkezinin Diploması Akademisi Başkanlığına dönüştürülmesidir. Amacımız, önümüzdeki yıllarda gerekli hukuki ve fiziki zemini oluşturarak Diploması Akademisini yüksek lisans programları verebilecek bir yapıya kavuşturmaktır.

Dış politikamızın kapsamının genişlemesiyle ve bölgesel açılımlarla orantılı olarak personel ihtiyacı da artmaktadır. Süratle değişen ve yenilenen günümüz uluslararası ortamında yerinde değerlendirmeler yapan, etkili çözümler üretebilen, kararlaştırılan politikaları etkili şekilde uygulayabilen, ileriye dönük politikalar üretebilecek kapasiteye sahip, diploması kültür ve geleneğini bilen, gerek merkez gerek yurtdışı teşkilatında üstlenecekleri görev ve sorumlulukları layıkıyla yerine getirebilen insan kaynağı oluşturulması hedeflenmektedir.

Nitekim bu hedeflerimiz dikkate alınarak başta Aday Meslek ile Konsolosluk ve İhtisas Memurlarımız olmak üzere tüm kademedeki memurlarımızın hizmet içi eğitim programları hem süre hem de içerik açısından daha da geliştirilmiş ve zenginleştirilmiştir.

Yabancı diplomatlara yönelik faaliyetler de, Diploması Akademisi'nin kamu diploması açısından yerine getirdiği önemli bir işlevi teşkil etmekte ve ülkemizin doğru şekilde tanıtılmasına büyük katkıda bulunmaktadır. Geçtiğimiz 20 yıllık dönemde her yıl düzenlenen “Yabancı Genç Diplomatlar Eğitim Programı”nın gördüğü ilgi her geçen gün artmaktadır. 2012 yılında onsekizincisi düzenlenen programa Kafkasya, Orta Asya, Balkanlar, Ortadoğu, Uzak Doğu, Latin Amerika ve Afrika'daki 77 ülkeden birer diplomat katılmıştır. Şimdiye kadar 800'e yakın yabancı diplomatın eğitim aldığı bu program, gerek Diploması Akademisi'nin gerek ülkemizin görünürlüğü açısından özel bir yere sahip olup programın daha da genişletilerek devam ettirilmesi öngörülmektedir.

Diğer yandan, Diploması Akademimiz şimdiye kadar 38 ülkenin Diploması Akademisi ile işbirliği yapılması amacıyla Mutabakat Zabıtları imzalamıştır. Sadece 2012 yılında imzalanan Mutabakat Zabıtlarının sayısının 10'a ulaşması ülkemizin uluslararası alanda geldiği konumu göstermesi açısından kayda değerdir.

Yukarıda bahsedilen eğitimlere ilaveten, münhasıran bir ülkenin diplomatlarına yönelik eğitim programları da düzenlenmektedir. Nitekim 2012 yılında bu yönde yoğun bir taleple karşılaşılmış; Şubat ayında Pakistan, Mart ayında Irak, Mayıs ayında Kosova, Nijer, Libya ve Katar, Haziran ayında Azerbaycan, Temmuz ayında Karadağ, Ekim ayında Tunus, Kasım ve Aralık aylarında Brunei, Sudan ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü üyesi ülkelerden 5 ile 25 kişi arasında değişen diplomat heyetleri ülkemizde eğitim almışlardır.

Bölgemizde artan ağırlığımıza paralel şekilde, Dışişleri Bakanlığımızda diğer ülkelerden stajyer diplomat görevlendirilmesi bakımından da önemli mesafe katedilmiştir. Geçmişte sadece 1992 yılında Fransa ve 1993 yılında Almanya ile bu alanda işbirliği teşkil edilmişken, son üç yılda Brezilya, Norveç, Kazakistan, Polonya, Macaristan, Azerbaycan ve Kongo Cumhuriyeti ile benzer işbirliği mekanizmaları kurulmuştur.

Diplomasi Akademisi yukarıda maruz görevlerine ilaveten, her yıl Bakanlık tarihçesini hazırlamak suretiyle kurumsal hafıza açısından da önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

TERCÜME VE ARŞİV FAALİYETLERİ

2010 yılında yürürlüğe giren 6004 sayılı “Dışişleri Bakanlığı’nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun” ile ihdas edilen **Tercüme** Dairesi Başkanlığı Nisan 2011’de faaliyet göstermeye başlamıştır.

Tercüme Dairesi bünyesinde, Bakanlığımın ilgili birimlerinin gereksinimlerini karşılamak üzere Arapça, Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Rusça dillerinde tercüme ve tercüme gözden geçirme/kontrolü yapılmakta; dil yelpazesinin genişletilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Öte yandan, geçmişten devralınan diplomasi mirasımızı ve birçok ülkenin sahip olduğundan daha fazla çeşitlilik içeren dış ilişkiler bilgi hazinemizi temsil eden arşivlerimizin daha düzenli hale getirilmesine ve bilim ve araştırma dünyasının istifadesine sunulmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.

Nitekim 2010 yılında bu amaçla Bakanlığım bünyesinde bir **Diplomatik Arşiv** Dairesi ihdas edilmiştir. Uzun yıllar kısıtlı şartlarda ve az sayıda personelle faaliyet gösteren Bakanlık arşiv birimi bu şekilde yeniden yapılandırılarak müstakil daire haline getirilmiş ve görevli sayısı arttırılmıştır. Ayrıca, Balgat-Çiğdem Mahallesi’nde arşiv hizmetlerinin gereklerine ve bu konuda genel kabul gören standartlara uygun yeni bir arşiv binası inşa edilmiştir.

Diğer yandan, arşivlerimizde mevcut evrakın tasnifine ve gizliliğinin kaldırılmasına yönelik işlemler de hızla devam etmektedir. Bu çalışmanın arşivlerimizin bilim ve araştırma dünyamızın hizmetine sunulmasında önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda, arşiv belgelerimizin tasnifi ve gizliliği kaldırma işlemleri tamamlandıktan sonra elektronik ortamda araştırmaya açılmasına imkân sağlamak amacıyla arşivcilik alanında uzman kuruluşların uygulamaları da göz önünde tutulmak suretiyle bir elektronik arşiv programı geliştirilmiştir.

Önümüzdeki dönemde de Bakanlığımın arşivini düzenlemek, geliştirmek, uluslararası anlaşmaları kaydedip metinleri tutmak ve araştırmacıların hizmetine açmak üzere yaptığımız çalışmalar devam edecektir.

Diğer taraftan Bakanlığımızın Kütüphanesi de 2012 Mart ayında yeni arşiv binasına taşınmıştır. Kütüphanemizde sene başında kayıtlı bulunan 14 bin esere dairelerden ve depolardan ilaveler yapılmış; böylelikle bu sayı 20 bini bulmuştur. Kitap koleksiyonumuzun geliştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalarda Koleksiyon Geliştirme Komitesi'nin de görüşleri alınmaktadır. Kütüphanemize yeni kitaplar alınması için çalışmalar devam etmekte olup kütüphanemizdeki kitap sayısının ilk etapta 30 bini aşması planlanmaktadır.

HABERLEŞME

Ülkemizin dış dünyayla olan resmi haberleşmesi Bakanlığımız tarafından yürütülmektedir. Bu itibarla, Merkez ve Yurtdışı Teşkilatımızın haberleşme sistemlerinin bilişim ve iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmelere paralel olarak güncellenmesi haberleşme güvenliği ve sürekliliği açısından gereklidir. Özellikle son zamanlarda çeşitli devlet kuruluşlarımızın da maruz kaldığı siber saldırılar çerçevesinde mevcut altyapımızın güvenlik uygulamalarının çeşitlendirilmesi ve güçlendirilmesi gerekli hale gelmiştir.

Bu amaçla, teknolojik gelişmeler yakından takip edilmekte, haberleşme altyapımızın teknolojik gelişmeler doğrultusunda güncellenmesi ve yenilenmesi yönündeki çalışmalarımız aralıksız sürmektedir. Bu çerçevede, gerek yurtiçi ve yurtdışı teşkilatımızdaki bilgisayar ve diğer elektronik alt yapı bu doğrultuda mümkün olduğunca yenilenmekte, gerek ihtiyaç duyulan yazılımlar satın alma yoluyla ya da Bakanlığımız öz kaynaklarıyla geliştirilmektedir.

Diğer yandan, haberleşme güvenliği için gerekli önlemlerin mümkün olan ölçüde milli olması gereğinden hareketle, başta TÜBİTAK ve TÜRKSAT olmak üzere milli kuruluşlarla yakın işbirliği yapılmakta, ortak projeler geliştirilmektedir.

Bakanlığımız tarafından yürütülen haberleşme hizmetlerinin güvenliği ve sürdürülebilirliği için sarfedilen bu çabalara rağmen, gizlilik ilkelerimiz çerçevesinde bir kısım haberleşme ve iletişim işlemlerinin de kurye marifetiyle gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu hizmetler Dış Temsilciliklerimizde görev alan Başbakanlık, Genelkurmay Başkanlığı, Milli Savunma Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı gibi diğer kurum ve kuruluşlarımızın ihtiyaçlarına da cevap verecek şekilde yürütülmektedir. Ayrıca, verilen hizmet sadece kuryeyle sınırlı kalmayıp Bakanlığımızla Temsilciliklerimiz arasındaki diplomatik kargo işlemini de kapsamaktadır.

Çevrimiçi bilgisayar ağıımızda, merkez ve 204 yurtdışı temsilciliğimiz dâhil olmak üzere, 574 sunucu, 5.250 bilgisayar ve kullanıcı mevcuttur; çevrimdışı misyonlarımızla birlikte yaklaşık 5.800 bilgisayar / kullanıcıya hizmet verilmektedir.

Bakanlığımızca geliştirilen BelgeArşiv.Net doküman yönetim sisteminde, TÜBİTAK ile işbirliği halinde, Bakanlığımız imza yetkili personeli elektronik imza kullanımına başlamış, bu çerçevede Cumhurbaşkanlığımız ile elektronik yazışma uygulamasına geçilmiştir. Adalet Bakanlığımız ve Kalkınma Bakanlığımız ile de bu doğrultudaki çalışmalar son aşamasına gelmiştir.

İNSAN KAYNAKLARI

Bakanlığımızın kurumsal kapasitesinin geliştirilmesini teminen 2009 yılında başlattığımız yeniden yapılanma sürecinde, 2010 Ağustos ayında yürürlüğe giren 6004 sayılı yeni Teşkilat Kanunu önemli bir adım teşkil etmiştir.

Sözkonusu yeniden yapılanma sürecinin hukuki zeminini oluşturan ve aktif dış politikamızın daha sağlam bir zeminde icra edilmesi açısından büyük önem taşıyan yeni Teşkilat Kanunumuzun insan kaynakları yönetimi bakımından hayata geçirilebilmesi amacıyla, liyakat ve şeffaflık esaslarına dayalı, hukuk devletinin gereklerine uygun, çağdaş yönetim anlayışı çerçevesinde ikincil mevzuatlar da zaman kaybedilmeden yürürlüğe konulmuştur.

“Dışişleri Bakanlığı Diplomatik Kariyer Memurlarının Görevde Yükselme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik”, “Dışişleri Bakanlığı Personeline İlişkin Öndegelim Esasları Hakkında Yönetmelik”, “Dışişleri Bakanlığı Memurlarının Yurtdışına Sürekli Görevle Atanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik”, “Dışişleri Bakanlığı Merkez Memurlarının Görevde Yükselme ve Unvan Değişikliği Yönetmeliği”, “Dışişleri Bakanlığı Sınav Yönetmeliği”, “Dışişleri Bakanlığı Yurtiçi İrtibat Büroları Yönetmeliği”, “Dışişleri Uzmanlığı

Yönetmeliği” ve “Dışişleri Bakanlığı Personeli Performans Değerlendirme Yönergesi” bu kapsamda sayılabilir. 6004 sayılı Teşkilat Yasamızda öngörülen diğer yönetmeliklerin çıkarılması için de çalışmalar sürmektedir.

Bakanlığımın dış teşkilatı, hâlihazırda son 20 yıl içerisindeki en büyük genişleme sürecinden geçmektedir. 2010, 2011 ve 2012 yılları içinde faaliyete geçen veya kararnamesi çıkmış olup önümüzdeki dönemde faaliyete geçecek olan 44 yeni temsilcilikle birlikte, Bakanlığımın yurtdışı teşkilatını oluşturan toplam temsilcilik sayısı 126’sı Büyükelçilik, 11’i Daimi Temsilcilik ve 84’ü Başkonsolosluk olmak üzere toplamda 221’e ulaşacaktır. Sözkonusu temsilciliklerin hâlihazırda 204’ü aktif durumdadır. Açılmasına karar verilecek ilave yeni temsilciliklerle birlikte temsilcilik sayımızın önümüzdeki dönemde 230’a ulaşması planlanmaktadır.

2012 yılında bu çerçevede, Ugudugu (Burkino Faso), Niamey (Nijer), Windhoek (Namibya), Libreville (Gabon Cumhuriyeti), Quito (Ekvator Cumhuriyeti), Naypidav (Myanmar) Büyükelçiliklerimiz ile Bordeaux (Fransa) ve Nantes (Fransa) Başkonsolosluklarımız faaliyete geçmiştir. Encemine (Çad Cumhuriyeti), Konakri (Gine), Kolombo (Sri Lanka), Cibuti (Cibuti) Büyükelçiliklerimiz ve Misurata (Libya) Başkonsolosluğumuzun açılma süreci de sürmektedir.

Yurtdışındaki temsilciliklerimizin sayısında son yıllarda sağlanan artışa paralel olarak, çok sayıda ülkenin ve uluslararası kuruluşun da Türkiye’de temsilcilik açmakta olduğu görülmektedir. Nitekim 2005 yılında ülkemizde 84 olan Büyükelçilik sayısı 113’e, 70 olan Başkonsolosluk sayısı 84’e, 28 olan uluslararası kuruluş temsilcilikleri sayısı ise 39’a yükselmiştir. 2005 yılında 182 olan ülkemizdeki temsilciliklerin toplam sayısı 2012 yılında 236’ya ulaşmıştır.

Dış politikamızın vizyon ve hedefleri ile uluslararası ilişkilerin genişleyen kapsamının bir sonucu olarak, çok çeşitli alanlarda ve coğrafyalarda yeni görev ve sorumluluklar üstlenmeye devam eden Bakanlığım, hâlihazırda mütevazı bir kadroyla hizmet vermekte; bununla birlikte nitelikli personel ihtiyacı sürekli artmaktadır. Merkez ve yurtdışı teşkilatında hâlihazırda 1153’ü Meslek Memuru, 788’i Konsolosluk ve İhtisas Memuru, 4’ü Basın ve Halkla İlişkiler Müşaviri, 10’u Hukuk Müşaviri, 17’si Danışman, 9’u Uzman Müşavir, 3’ü Haberleşme Teknik Personeli, 448’i Güvenlik Görevlisi, 913’ü Merkez Memuru, 2735’i Yurtdışı Sözleşmeli Personel olmak üzere toplam 6080 personel görev yapmaktadır.

Sözkonusu personelimizden 657 Meslek Memuru, 428 Konsolosluk ve İhtisas Memuru, 7 Hukuk Müşaviri, 8 Danışman, 9 Uzman Müşavir, 448 Güvenlik

Görevlisi ve 2735 Sözleşmeli Personel olmak üzere toplam 4292 mensubumuz yurtdışı temsilciliklerimizde görev yapmaktadır.

Bakanlığında istihdam edilen personelin nicelik ve nitelik bakımından güçlendirilmesi için yapılan çalışmalar çerçevesinde diplomatik kariyer memurlarının sayısının artırılması, bu memurlarca mahalli dillerin öğrenilmesi ve bu memurlara yurtdışında lisans üstü eğitim imkanı sağlanması amacıyla önemli adımlar atılmıştır.

Yeni Teşkilat Kanunumuzda öngörülen, Bakanlığım içindeki kariyer imkânının yaygınlaştırılması ve görevlilerimizden daha etkin yararlanma ilkesi uygulanmaya başlanmıştır. Nitekim Konsolosluk ve İhtisas Memurlarının daha üst kariyer noktalarına yükselebilmeleri için özel yeterlilik sınavı düzenlenmiş ve başarılı olanların terfi işlemleri yapılmıştır.

Diğer yandan, Merkez Memurlarının mesleki gelişimleri ile hizmet motivasyonlarının artırılmasını teminen statülerine uygun yükselme sınavı gerçekleştirilmiştir. Halen yurtdışında görevli 29 Ataşe Yardımcısı bulunmaktadır. 2011 yılında ataması yapılmış olan Ataşe Yardımcılarından 2'sinin, açılması planlanan yeni temsilciliklerimizin faaliyete geçmesiyle birlikte göreve başlamaları öngörülmektedir. 2012 yılı içerisinde de 30 Ataşe Yardımcısının ataması yapılmış olup, 2012 yılı bitmeden aylarında göreve başlayacaklardır. Ayrıca, 6004 sayılı Teşkilat Kanunumuzun öngördüğü şekilde 2012 yılı içinde 3 Ataşe Yardımcısının daha atamasının yapılarak yurtdışı teşkilatında görevlendirilmesi planlanmaktadır.

Bakanlığımın toplam personel sayısının yaklaşık yarısını (2735 kişi) dış temsilciliklerimizde görevli sözleşmeli personelimiz oluşturmaktadır. Başta konsolosluk hizmetleri olmak üzere, büro ve yardımcı hizmetler alanında özverili bir şekilde çalışan bu personelin özlük haklarının iyileştirilmesi amacıyla ilgili tüm kurumlarımızın da katkı ve katılım sağlayacağı yeni yasal düzenlemelere ve ücret ayarlamalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'den görevlendirilen Türk uyruklu sözleşmeli personele ve aile üyelerine sürekli yolluk ve harcırah ödenebilmesini ve aile yardımından yararlanabilmelerini mümkün kılacak yasal düzenlemeler yapılmasının zaruri olduğu düşünülmektedir.

İlaveten, gerek faal durumdaki dış temsilciliklerimizde iş yükünün artması, gerek yeni açılmakta olan dış temsilciliklerimizde yeni personele ihtiyaç duyulması nedeniyle asgari sayıda sözleşmeli personel kadrosunun tahsisi de önem arz etmektedir.

BÜTÇE TEKLİFİ

Dışışleri Bakanlığı'nın Yatırım Harcamaları

Yatırım harcamaları ödeneğimiz, dış politika önceliklerimize göre belirlenen yıllık Yatırım Programımızdaki hedeflerin hayata geçirilmesi için kullanılmaktadır.

2012 yılı, ülkemizin özellikle Afrika, Güney Amerika ve Asya'daki mevcudiyetinin arttırılmasına yönelik adımların ivme kazandığı bir yıl olmuştur. Bu çerçevede, sözkonusu coğrafyalarda yeni temsilcilikler açılmasına ve bu temsilciliklerin süratle dış politika hedeflerimize hizmet edebilmek üzere başta temsil özelliklerine uygun hizmet binaları olmak üzere gerekli fiziki koşul ve imkânlarla kavuşturulması çabalarına ağırlık verilmiştir. Takdir edileceği üzere, bu çalışmaların özellikle imkânların kısıtlı olduğu coğrafyalarda daha yüksek bir maliyeti bulunmaktadır.

a) 2012 yılı yatırım harcamalarımız: 2012 yılı içinde hizmete giren sekiz yeni temsilciliğimiz (Niamey (Nijer), Windhoek (Namibya), Libreville (Gabon), Ugudugu (Burkina Faso), Quito (Ekvator), Naypidav (Myanmar) Büyükelçiliklerimiz ile Nantes (Fransa), Bordeaux (Fransa) Başkonsolosluklarımız için yapılan harcamalar yıllık yatırım harcamalarımızda önemli bir kalemi teşkil etmiştir.

İnşaat, onarım, satın alma ve tefriş faaliyetleri kapsamında;

- İki temsilcilik binamızın (Berlin Büyükelçiliğimiz kañılaryaya binası ile Doha Büyükelçiliğimiz kañılaryaya, ikametgâh ve personel konutu binaları) inşaatı tamamlanmış, dört temsilciliğimizin (Saraybosna Büyükelçiliğimiz kañılaryaya ve ikametgâh binaları, Abuja Büyükelçiliğimiz kañılaryaya, ikametgâh ve personel konutu binaları, Nahçıvan Başkonsolosluğumuz binaları, Ulanbator Büyükelçiliğimiz ikametgâh binası) devam eden inşaatlarına ilişkin nakdi ödemeler yerine getirilmiştir. Aynı zamanda, Berlin Büyükelçiliğimizin kañılaryaya binası ile Nahçıvan Başkonsolosluğumuzun ikametgâh binalarının mobilya, beyaz eşya, aydınlatma ürünleri, perde, büro malzemeleri, elektronik donanımları ve temsil hizmetinin gerçekleştirilebilmesini teminen gereken her türlü malzemeyi kapsayan tefrişatı tamamlanmıştır.

- 2012 yılı içerisinde ayrıca, Nuakşot (Moritanya), Juba (Güney Sudan), Quito (Ekvator), Niamey (Nijer) Büyükelçiliklerimiz ile Gence (Azerbaycan), Boston (ABD), Şikago (ABD), Guangzhou (Çin) Başkonsolosluklarımızın verimli hizmet verebilmesini teminen iklim ve ülke koşulları da gözönüne alınarak hazırlanan plan çerçevesinde tefrişi tamamlanmış, mobilyaları da bu koşullar

gözetilerek temin edilmiştir. Yeni satın alınan elektronik cihazların zarar görmemesi için bu temsilciliklerimiz jeneratör sistemiyle donatılmıştır.

- İki temsilciliğimizin (Kişinev Büyükelçiliğimiz kançılara ve ikametgâh binaları ile Prag Büyükelçiliğimiz kançılara binası) inşaat projeleri tamamlanmıştır. Dokuz temsilciliğimizin ise (Bağdat, Dakka, Madrid, Podgorica, Kiev, Hartum ve Nairobi Büyükelçiliklerimiz ile Avrupa Konseyi nezdinde Daimi Temsilciliğimiz/Strazburg Başkonsolosluğumuz ve Erbil Başkonsolosluğumuz) yeni yerleşkelerine ilişkin proje çalışmalarının son aşamasına gelinmiştir. Altı temsilciliğimizin (Tahran Büyükelçiliği kançılara ve personel konutu, Tirana Büyükelçiliği kançılara ve ikametgâh binaları, Muskat ve Mogadişu Büyükelçiliklerimiz kançılara, ikametgâh ve personel konutu binaları, Münster Başkonsolosluğu kançılara binası, Lefkoşe Büyükelçiliği konsolosluk şubesi ve personel konutu binaları) yeni yerleşimlerine ilişkin proje çalışmaları başlatılmıştır. Bunlara ilave olarak New York'taki iki temsilciliğimizin de (BM nezdindeki Daimi Temsilciliğimiz ile New York Başkonsolosluğumuz) içinde yer alacağı yeni Türkevi binası projesinin hayata geçirilmesi için gerekli çalışmalar başlatılmıştır.

- Bir temsilciliğimiz için bina (Dublin Büyükelçiliğimiz kançılara binası) ve iki temsilciliğimiz için (Avrupa Konseyi nezdinde Daimi Temsilciliğimiz / Strazburg Başkonsolosluğumuz ve Köln Başkonsolosluğumuz) arsa satın alınmıştır.

-Eski Bonn Büyükelçiliğimiz yerleşkesinde yer alan binalarımız 2012 yılı içerisinde satılmıştır.

-Dublin Büyükelçiliğimizin yeni binası için gerekli donanım ve mobilya ihtiyacı kısmen karşılanmıştır. Sekiz temsilciliğimize (Pretoria, Varşova, Stokholm ve Kahire Büyükelçiliklerimiz için kançılara binası, Lusaka ve Darüsselam Büyükelçiliklerimiz için kançılara ve ikametgâh binaları, Köln Başkonsolosluğumuz için ikametgâh binası ve Nürnberg Başkonsolosluğumuz için arsa) bina ve arsa satın alınması amacıyla çalışmalar sürdürülmektedir.

- Lahey ve Abidjan Büyükelçiliğimiz ikametgâh binaları, Ulanbator Büyükelçiliğimiz kançılara binası, Bamako ve Nuakşot Büyükelçiliklerimiz kançılara ve ikametgâh binaları, Boston Başkonsolosluğumuz kançılara ve ikametgâh binaları, Şikago Başkonsolosluğumuz kançılara binası, Niamey Büyükelçiliği kançılara ve ikametgâh binaları ile Gence Başkonsolosluğumuz kançılara binasının onarımları tamamlanmıştır. Diğer taraftan, Tahran Büyükelçiliğimiz kançılara ve ikametgâh binaları ile Brüksel, Belgrad ve Oslo Büyükelçiliklerimiz kançılara binaları, Stuttgart, Hamburg ve Düsseldorf

Başkonsolosluklarımız kançılara binalarının onarım projeleri tamamlanmış olup, yapım ihalesi aşamasına gelmiştir. Moskova Büyükelçiliğimiz kançılara binası onarım projesi ise devam etmektedir.

- Karakusunlar semtindeki arsamız üzerinde inşa edilen Bakanlığımız Arşiv ve Haberleşme Binası tamamlanarak hizmete girmiştir. 2012 yılında inşaat, onarım ve satın alma işleri için tahsis edilen ödenekler ve harcama durumu aşağıda sunulmuştur:

Yurtdışı onarım işleri	70.000.000 TL
Yurtdışı inşaat işleri	133.852.000 TL
Yurtdışı satın alma işleri	50.000.000 TL
TOPLAM	253.852.000 TL

Toplam 253.852.000 TL tutarındaki ödeneğin 2012 Kasım ayı sonu itibariyle 170.659.000 TL'lik kısmı harcanmış olup kalan 83.193.000 TL ödeneğin büyük bölümünün gerçekleştirilmesi öngörülen satın almalar ile inşaat ve büyük onarım ihaleleri sonucu harcanması öngörülmektedir.

b) 2013 yılı Yatırım Programı kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan çalışmalar: 2013 Yılı Bütçemizde de yatırım harcamaları için ayrılan ödeneğin önemli bir kısmının, yeni açılacak temsilciliklerimiz için kiralanacak binalar ile bakıma ihtiyacı olan temsilciliklerimizin gerekli onarımlarının yapılması, devam eden ve başlatılacak olan 28 adet inşaatın gerçekleştirilmesi, bina/arsa satın alınması için kullanılması planlanmaktadır. İnşaat, onarım ve satın alma faaliyetleri kapsamında;

- 2013 yılında ihalesi daha önceki yıllarda gerçekleştirilmiş, devam eden veya ihalesi 2013 yılında yapılacak 29 adet onarımın gerçekleştirilmesi planlanmaktadır. Bunlardan 8 temsilciliğimizin (Bangkok, Bern, Budapeşte, İslamabad, Pekin, Kuveyt ve Cakarta Büyükelçiliğimiz ile Anvers Başkonsoloslüğümüz) kançılara ve ikametgâh binalarından oluşan yerleşkelerinin, 16 temsilciliğimizin (Stokholm, Ulanbator, Ottava, Brüksel, Belgrad, Oslo, Kahire, Lefkoşe, Meksika, Atina Büyükelçiliklerimiz ile Düsseldorf, Frankfurt, Hamburg, Hannover, Stuttgart, Selanik Başkonsolosluklarımız) kançılara binaları ile 6 temsilciliğimizin (Kopenhag, Helsinki, Kahire, Londra Büyükelçiliğimiz ile ICAO ve Nato Daimi Temsilciliklerimiz) ikametgâh binalarının onarım çalışmalarına devam edilecek ve yıl içinde ortaya çıkacak ihtiyaçlar doğrultusunda da diğer temsilciliklerimizde zaruri onarım işleri gerçekleştirilecektir. Moskova Büyükelçiliğimiz kançılara yerleşkesinin onarımına ilişkin yerel makamlardan bir yıllık sürede temin edilecek yapım izni alınacaktır.

- Diğer taraftan, dört temsilciliğimizin (Saraybosna Büyükelçiliğimiz binaları, Abuja Büyükelçiliğimiz binaları, Ulanbator Büyükelçiliğimiz ikametgâh binası, Nahçıvan Başkonsolosluğumuz binaları) önceki yıllarda başlatılmış olan inşaatları tamamlanacaktır. Projelerinin tamamlanmasını müteakip, 15 temsilciliğimizin (İslamabad Büyükelçiliğimiz memur konutu binaları, Mainz Başkonsolosluğumuz kançılara ve ikametgâh binaları, Karaçi Başkonsolosluğumuz kançılara, ikametgâh ve memur konutu binaları, Bağdat, Dakka, Madrid, Podgorica, Prag, Kiev, Kişinev, Hartum, Nairobi ve Avrupa Konseyi nezdinde Daimi Temsilciliğimiz / Strazburg Başkonsolosluğumuz, Erbil Başkonsolosluğumuz ve Cidde Başkonsolosluğumuz yeni yerleşkeleri) inşaat ihalelerinin yapılması öngörülmektedir. Diğer taraftan, New York'taki yeni Türkevî binasının proje çalışmalarının sürdürülmesi, Yatırım Programına yeni dahil edilen Nürnberg ve Köln Başkonsolosluklarımızın yeni yerleşimlerine ilişkin proje çalışmalarının başlatılması planlanmaktadır.

- Yukarıda inşaatının tamamlanacağı belirtilen temsilciliklerimiz ile 2013 yılı içinde açılması öngörülen Cibuti (Cibuti), Panama (Panama), San Jose (Kostarika), Port of Spain (Trinidad ve Tobago), Konakri (Gine), Encemine (Çad) Büyükelçiliklerimiz ile Meşhed (İran), Rio De Janeiro (Brezilya), Lahor (Pakistan), Sebha (Libya), Miami (ABD), San Francisco (ABD), Aktau (Kazakistan), Kolkata (Hindistan) Başkonsolosluklarımızın tefrişatının 2013 yılı yatırım bütçesinden karşılanması gerekecektir.

- Bu temsilciliklerimize ilaveten, eskisine oranla daha büyük yeni yerleşim alanı edinen Saraybosna (Bosna Hersek), Doha (Katar), Abuja (Nijerya), Ulanbator (Moğolistan) Büyükelçiliklerimiz kançılara ve ikametgâhlarının tefrişatlarının ön çalışmalarına bu yıl içinde başlanmış olup, tefrişatın tamamlanması 2013 yılı bütçesi çerçevesinde gerçekleştirilecektir. 2013 yılı Yatırım Programımız kapsamında gerçekleştirilmesi planlanan çalışmalar için kullanılması öngörülen ödenek miktarları aşağıda gösterilmiştir.

Yurtdışı onarım işleri	81.395.000	TL
Yurtdışı inşaat işleri	123.020.000	TL
Yurtdışı satın alma işleri	55.000.000	TL
Yurtiçi inşaat işleri (Arşiv Binası ve Yerleşke)	501.000	TL
Taşıt Alımı (Yurtiçi/Yurtdışı)	18.334.000	TL
Telsiz Kripto Alımı (Yurtiçi/Yurtdışı)	2.000.000	TL
Makine Teçhizat Alımı (Yurtiçi/Yurtdışı)	3.250.000	TL
Tefriş Alımı (Yurtiçi/Yurtdışı)	10.000.000	TL
Bilgisayar ve Yazılım Alımı (Yurtiçi/Yurtdışı)	6.500.000	TL
TOPLAM	300.000.000	TL

c) Kiralama giderleri: Kimi ülkelerde henüz devlet malı yerleşim düzenine kavuşturulamamış temsilciliklerimizin hizmet, konut, lojman binaları ile garaj ihtiyaçları kiralama yoluyla giderilmektedir.

2012 yılında, aktif dış politikamız çerçevesinde özellikle Afrika, Güney Amerika ve Asya'da açılan yeni temsilciliklerimiz için hizmet, konut ve lojman olarak kullanılmak üzere 39 adet yeni bina kiralanmıştır. Bu çerçevede, yeni bina kiralanması işlemlerine 2013 yılında da devam edilecektir. Ayrıca, satın alma imkânımızın bulunmadığı durumlarda, mevcut binalardan temsil ve hizmetin gereklerini yerine getirmekte yetersiz kalanların daha elverişli ve ülkemizin prestijine yakışır binalarla değiştirilmesi ihtiyaçları da kiralama yoluyla karşılanmaktadır. Öte yandan, büyük bir çoğunluğu sağlık, güvenlik, ikamet ve diğer yaşam koşulları bakımından mahrumiyet bölgesi olarak nitelendirilebilecek, bazı durumlarda savaşların ve iç karışıklıkların da yaşandığı Sahraaltı Afrika ülkelerinde bulunan yeni temsilciliklerimizde görevlendirilen Bakanlığımız personeli için de lojman kiralaması yapılmaktadır.

d) Dış Temsilciliklerimizin fiziki güvenlik sistemleriyle ilgili çalışmalar: Yatırım programımızdaki bir diğer zorunlu önceliği, geçmişte olduğu gibi günümüzde de farklı mahreçli terör örgütlerinin tehdidine maruz kalan ve bazı durumlarda sıcak çatışma şartlarında görev yapan Dış Temsilciliklerimizin güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması oluşturmaktadır. Bölgemizde yaşanan son gelişmeler misyonlarımızın fiziki güvenlik koşullarının en üst seviyede sağlanmasına olan ihtiyacı bir kez daha ortaya koymuştur.

Bu çerçevede, gerek bina, gerek personel güvenliğinin sağlanması amacıyla Dış Temsilciliklerimizin mevcut güvenlik sistemlerinin düzenli bakım-onarımı ile günümüz teknolojisine ayak uydurabilmesi için yenilenmesi ve fiziki altyapımızın güçlendirilmesi gerekmektedir.

2012 yılında 32 temsilciliğimizin güvenlik sistemleri (CCTV-kapalı devre görüntüleme sistemi, alarm sistemi, geçiş kontrol sistemi, sinyal karıştırıcı/körleştirici sistem, telsiz sistemi vb.) altyapılarıyla birlikte tamamen yenilenmiş, 24 temsilciliğimizin ise mevcut güvenlik sistemleri iyileştirilmiştir. Temsilciliklerimiz envanterine kayıtlı silahların yenilenmesi amacıyla 330 adet silah satın alınmış, 13 temsilciliğimizin çelik yelek ihtiyacı bütçe imkânları çerçevesinde giderilmiştir.

2013 yılı içinde yaklaşık 35 temsilciliğimizin fiziki güvenlik sistemlerinin yenilenmesi, (CCTV, X-RAY cihazı, detektör, alarm sistemi, sinyal karıştırıcı/körleştirici sistem ve geçiş kontrol sistemi) yeni açılan ve açılması planlanan temsilciliklerimiz ile hâlihazırda faaliyette olan 20 temsilciliğimizin günümüz teknoloji ve standartlarının gerisinde kalan fiziki altyapı sistemlerinin

iyileştirilmesi ve güvenlik malzemesi ihtiyaçlarının giderilmesi öngörülmektedir.

e) Taşıt alımları: Malumları olduğu üzere, esasen dış temsilciliklerimizin ulaştırma ve temsil hizmetlerinde kullanılan taşıtlar gerektiğinde yurtdışına gerçekleştirdikleri ziyaretleri sırasında yüksek düzeyli devlet erkânına da tahsis edilmektedir. Özellikle güvenlik önlemleri taşıtların büyük bir bölümünün ekonomik ömrünü doldurmuş olması, onlarcası terör saldırılarında şehit düşmüş, çok sayıda ülkede terör tehdidine maruz kalan ve çatışma bölgelerinde görev yapan mensuplarımız açısından güvenlik zafiyeti doğurmaktadır. Bu itibarla, bahse konu taşıtların güvenlik ve temsilin gerekleri ile devletimizin itibarına uygun nitelikte olmaları önem arz etmektedir.

Ancak, yurtdışı teşkilatımız taşıt parkında yer alan araçların yarısından fazlasının 10 yaş ve üzerinde olması, diğer taraftan son dönemde birçok yeni temsilciliğin açılması, ihtiyaç duyulan taşıt sayısını arttırmaktadır. 2012 yılı bütçesinden Bakanlığımız dış teşkilatı için güvenlik önlemleri 11 taşıt alınabilmiştir. 2013 yılında ise, yurtdışı teşkilatımızda kullanılmak üzere 15 adet güvenlik önlemleri taşıtın satın alınması öngörülmektedir.

Diğer yandan, araçların yıpranmasına bağlı olarak her geçen yıl sözkonusu taşıtlar için yapılan harcamalar da artmakta, eski model güvenlik önlemleri taşıtlardan bazılarının senelik bakım-onarım masrafları, yeni bir binek taşıtın satın alma bedeline ulaşabilmektedir. Bu durum, Bakanlığımız bütçesine ciddi bir mali yük getirmekte ve sözkonusu masrafların karşılanabilmesi amacıyla ek ödenek talebinde bulunulmasını zorunlu kılmaktadır. Bu itibarla, on yaşın üzerindeki taşıtların süratle elden çıkarılarak yerlerine yenilerinin satın alınması ve taşıt parkımızın Bakanlığımız ihtiyacına uygun niteliğe kavuşturulması güvenlik mülahazalarının yanısıra, bahse konu eski taşıtlar için yapılan bakım/onarım giderlerinden tasarruf sağlanması açısından da elzem görülmektedir.

f) Haberleşme altyapısı: Bakanlığımızın işleyişi, merkez ve dış teşkilatımız arasındaki haberleşme ağının kesintisiz, sağlıklı ve güvenilir şekilde çalışmasına bağlıdır. Haberleşme alt yapısının teknolojik gelişmeler dikkate alınarak sürekli yenilenmesi ve güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, çok sayıda temsilciliğimiz telefon santraliyle birlikte kurulmuş yapılan “VoIP” sistemi sayesinde Bakanlığımız ve diğer “VoIP” kurulu temsilciliklerimizle ücretsiz haberleşme olanağına kavuşturulmuştur. Sözkonusu sistem özellikle haberleşme altyapısı yetersiz ülkelerde bulunan temsilciliklerimizin telefon iletişimde en önemli seçenek olmuştur. 2012 yılında, telefon santrali ve “VoIP” sistemi kurulu temsilcilik binası sayısı Aralık ayı itibarıyla 195’e ulaşmıştır. 2013 yılında, halihazırda malzeme tedariki yapılmış olan 25 dış temsilcilik binasına telefon

santrallerinin yenilenmesi yapılarak Bakanlığımız santraline dâhil edilmesi planlanmaktadır.

Öte yandan, yeni açılan ve mevcut dış temsilciliklerimizin jeneratör, kesintisiz güç kaynağı, regülatör gibi elektrik sistemi altyapısını oluşturan teçhizatın yenilenmesine yönelik çalışmalar da sürdürülmüştür.

Temsil ve Ağır lama Alanında Hizmet Alımı Giderleri

Dünyada ve bölgemizde meydana gelen gelişmeler çerçevesinde, dış politikamızın ilgi ve etki alanının giderek genişlemesi ve çeşitlenmesinin doğal sonucu olarak Bakanlığımız son yıllarda enerji, ulaştırma ve dış ticaret gibi alanlarda yürütülen ve teknik niteliği ağır basan çalışmalar ile insani yardımlarla ilgili hazırlık, eşgüdüm ve sonuçlandırma çalışmalarına her zaman olduğu gibi etkin biçimde katılmaktadır.

Öte yandan, insan kaçakçılığı, uyuşturucu ve organize suçla mücadele, iklim değişikliği, çevre korunması, güvenlik, yoksullukla mücadele gibi küresel gündemi meşgul eden konular ile izlenen “bölgesel sahiplenme” ve “kapsayıcılık” vizyonu çerçevesinde ülkemizin yakın çevresiyle siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkileri geliştirme girişimleri dış politika gündemimizde daha fazla yer bulmaktadır.

Nitekim, ülkemiz tarafından bölgesinde ve ötesinde izlenen aktif ve etkin dış politika çerçevesinde Hükümetimizin ev sahipliğinde ülkemizde gerçekleştirilen uluslararası zirve ve toplantılar ile ülkemize düzenlenen ikili ziyaretler geçmiş yıllarla kıyaslanamayacak ölçüde artmıştır. Bu durum, ödeneklerde bir artış yaşanmasını da beraberinde getirmiştir.

Bahsekonu nedenlerle, bütçemizin temsil ve tanıtım giderleri ile yolluklar harcama kalemlerindeki ödeneklerin, dış politika faaliyetlerimiz kapsamında gerçekleştirilen karşılıklı ziyaretler ve diğer ülkelerde düzenlenen toplantılara katılımın yoğunluğu, ülkemizde düzenlenen üst düzey toplantı, konferans ve zirvelerin sayısındaki artış dikkate alınarak belirlenmesi gerekmektedir.

Dışişleri Bakanlığı 2013 Yılı Bütçesi

Bakanlığımızın 2013 yılı bütçesi 1.614.984.000 TL olarak Yüce Meclisimizin onayına sunulmuş bulunmaktadır.

Bütçe teklifimiz, dış politika hedeflerimizin tam olarak yerine getirilebilmesi amacıyla ve ödeneklerimizin etkin, verimli ve ekonomik kullanılmasına yönelik mali disiplin ilkeleri dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Yurt içinde ve dışında Bakanlığımızın fiziki ve mali imkânlarının yeterli düzeye yükseltilmesi, dış politikamızın saygın ve başarılı bir şekilde uygulamaya konulmasında önem taşıyan unsurların başında gelmektedir.

Çok boyutlu ve vizyoner dış politikamızın bir sonucu olarak çeşitli alanlarda ve coğrafyalarda yeni görev ve sorumluluklar üstlenmeyi sürdüren Bakanlığımızın bütçe teklifinin % 68'i karşılanmış ve konsolide bütçe içindeki payı binde 3,95 olmuştur. Söz konusu miktarın çok daha üst seviyelere çıkartılmasının uygun olacağına inancımı Yüce Meclisimizin Siz Saygıdeğer Üyeleriyle yeniden paylaşmak istiyorum.

Bu vesileyle 2013 yılı bütçesinin ülkemiz için hayırlı olmasını diliyor, Bakanlığım ve Hükümetimiz adına saygılar sunuyorum.